NATHANIEL HAWTHORNE

LITERA STACOJIE

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

CLASICII LITERATURII UNIVERSALE

NATHANIEL HAWTHORNE

LITERA STACOJIE

În româneşte de EUGEN FILOTTI
Prefaţă de MIHAIL BOGDAN

Bucureşti – 1967

EDITURA PENTRU LITERATURA UNIVERSALA

Nathaniel Hawthorne

THE SCARLET LETTEK

Panlher Books Paul List Edition 1954

CUVÂNT ÎNAINTE

Literatura americană cunoaşte prima ei perioadă de afirmare în lucrările unor scriitori – poeţi, prozatori şi eseişti – printre care, alături de Ralph Waldo Emerson, Henry David Thoreau, Henry Wadsworth Longfellow, Edgar Allan Poe, Herman Melville şi Walt Whitman, mumele lui Nathaniel Hawthorne ocupă un ioc de mare cinste. Aceşti „şapte mari” de la mijlocul secolului al XIX-lea au făcut primii paşi ce aveau să ducă, în cele din urmă, la eliberarea scrisului american de aservirea fată de cultura europeană – îndeosebi faţă de cea britanică – şi la plasarea literaturii americane pe orbita literaturii universale. Până La ei literatura Lumii Noi Îşi căuta febril o existenţă proprie, nereuşind decât să urmeze umil modele europene sau, în cazuri extreme, să respingă total tradiţia lumii vechi, dând naştere unor producţii mediocre, stângace şi naive.

Revoluţia din secolul al XVIII-lea aducea Statelor Unite independenţă politică şi economică, dar sub raport cultural tânăra republică rămânea tributară lumii vechi. Până la mijlocul secolului al XIX-lea literatura americană continua să fie o palidă imitaţie a literaturii engleze. Problema unei literaturi naţionale se punea acut în faţa scriitorilor americani în acest mijloc de veac. Într-un discurs ţinut în faţa studenţilor Universităţii Harvard în 1837, Emerson dădea alarma arătând că, Ia 60 de ani de la declararea independenţei Statelor Unite, se putea vorbi doar despre o independenţă politică dar nicidecum despre o independenţă culturală. Pentru Emerson, cultura europeană era un „coşmar”, şi el îi îndemna pe studenţi să alunge acest „demon” care sugruma tânăra cultură americană. Puternic „europenizat” el însuşi, Emerson n-a putut să-şi urmeze propriile sfaturi. A ştiut însă să îndrume

pe alţii spre eliberarea de un servilism excesiv faţă de tot ceea ce era britanic sau european, servilism care la unii ajungea atât de departe încât – după cum remarca poetul Edgar Allan Poe – nu citeau o operă literară dacit dacă era acceptată de criticii englezi.

Urmând sfatul, dar nu şi exemplul lui Emerson, protagoniştii literaturii americane de la mijlocul secolului al XIX-lea au adoptat o atitudine ce urmărea promovarea unei literaturi care, continuând să reflecte oarecum spiritul european, trata însă teme americane. Aceasta avea să dea artei şi literaturii americane o înviorare şi o vigoare care o va duce, spre sfârşitul secolului, la maturizare şi independenţă. Primii scriitori de seamă ai Statelor Unite se orientau, îndeosebi spre subordonarea elementelor estetice, intelectuale şi chiar politice şi economice ale vremii, aspectului etic: omul era în primul rând considerat ca un agent moral în limitele înguste ale puritanismului. În filosofie, aceşti scriitori îl urmau pe Emerson în devotamentul lui faţă de scrierile lui Fichte, Schelling, Hegel, Coleridge şi Carlyle. O trăsătură de seamă a acestei epoci în literatura americană o constituie căutarea unor răspunsuri la problemele ce-i frământau pe scriitori: natura, omul şi originea răului. Numai că ei căutau răspunsurile în filosofia eclectică a transcendentalismului emersonian, după oare morala era o manifestare a esenţei lui Dumnezeu, şi respingeau morala leucă a iluminiştilor americani. Totuşi, în centrul preocupărilor lor se aflau condiţia umană, problemele omului, slăbiciunile şi posibilităţile lui; omul devenea centrul spiritual al universului, el singur putând dezlega misterele naturii şi ale vieţii. Şi, pentru că omul nu era pentru ei decât o copie în mic a universului, preconizau studiul omului – ca prim pas spre cunoaşterea universului. După Emerson, omul era în esenţă intelect. La Whitman, socialul predomină: „Fiecare atom al meu este şi al tău”. La Hawthorne, în ciuda unei puternice tendinţe spre individualizare, întâlnim

adesea în prezentarea omului o fericită îmbinare e particularului cu tipicul.”

În ceea ce priveşte relaţiile omului cu lumea exterioară, Emerson şi Thoreau credeau – în mod paradoxal – în posibilitatea unei armonii depline prin ignorarea, lumii exterioare şi concentrarea tuturor forţelor psihice spre o cunoaştere a propriului eu. Pentru Whitman, armonia deplină poate fi atinsă printr-o dragoste nemărginită faţă de tot ceea ce există – prin contopirea cu universul. Hawthorne şi Melville sânt sceptici şi se îndoiesc că ar putea exista o armonie deplină între individ şi univers; deşi omul tânjeşte după o astfel de armonie, ea nu poate fi împlinită din cauza imperfecţiunilor atât ale fiinţei umane cât şi ale universului. Pentru Hawthorne există o incompatibilitate între om – fiinţă trufaşă dar slabă – şi societate – realitate dură şi rigidă.

Ideile şi atitudinile acestea nu erau noi. Ele îşi aveau în mod vădit sursele în bătrâna Europă. Dar, prin vehicularea lor pe solul noului continent, primii scriitori de seamă ai Statelor Unite menţineau o punte de legătură cu vechiul continent, făcând totodată mai accesibilă creaţia literară americană, facilitând intrarea ei în circuitul literaturii universale.

Printre corifeii literaturii americane din secolul al XIX-lea, Nathaniel Hawthorne ocupă un loc aparte. Mai realist dacit Emerson al cărui tramscendentalism îl satiriza, mai practic decât Thoreau ale cărui experimentări cu „viaţa primitivă şi originală” îl lăsau indiferent, Hawthorne contempla cu amărăciune condiţia umană într-o epocă ce nu-i oferea decât un lanţ nesfârşit de suferinţe.

Nathaniel Hawthorne s-a născut la 4 iulie 1804 în orăşelul Salem din statul Massachusetts. Avea doar patru ani când şi-a pierdut tatăl; copilăria şi adolescenţa şi-o petrece împreună cu cele două surori ale lui în preajma unei mame deprimate şi neconsolate, într-o atmosferă de melancolie şi austeritate puritană. Spre marele lui noroc,

tânărul Nathaniel a fost îndeaproape supravegheat de unchiul său Robert, care l-a ferit să cadă total sub influenţa melancoliei mamei sale. Totuşi, încă din copilărie, Hawthorne înclina spre izolare, tendinţă accentuată de o infirmitate de câţiva ani, provocată în urma unui accident. Neputând lua parte astfel la întrecerile şi jocurile colegilor săi, a devenit un pasionat cititor al operelor lui Shakespeare, Milton, Smollett, Scott şi ale Annei Radcliffe (în zilele de lucru), rezervând duminica pentru *Pilgrim's Progress* (Călătoria pelerinului) a lui Bunyan.

Când Hawthorne avea paisprezece ani, familia s-a mutat la ferma bunicului său, la Raymond, în statul Mâine, unde scriitorul petrece, cum avea să mărturisească mai târziu, cele mai fericite zile ale vieţii în mijlocul naturii: „trăiam ca o pasăre a văzduhului, atât de desăvârșită era libertatea de care mă bucuram; dar tot acolo am dobândit afurisitele mele înclinaţii spre singurătate".

Părăsind Raymondul doi ani mai târziu, Hawthorne îi petrece pe următorii doi pregătindu-se pentru a intra la universitate, perioadă în care i se maturizează gustul literar. Iar talentul artistic începe să se concretizeze. Primele încercări Uimire sini lobate de un „ziar" pentru elevi, intitulat *The Spectator* (Spectatorul), redactat de Hawthorne şi scris ou mâna pe foi de caiet. Având o existenţă destul de scurtă – patru numere „publicate" între 21 august şi 18 septembrie – „ziarul" rămâne o dovadă grăitoare a talentului şi preocupărilor tânărului literat, două eseuri reţinând în mod deosebit atenţia prin titlurile lor semnificative: *Solitude* (Singurătate) şi *Industry* (Hărnicie).

La colegiul Bowdoin, Hawthorne urmează cursurile cu sârguinţă, fără a se putea decide asupra unei cariere. Preoţia nu-1 atrage, considerând-o „prea plictisitoare*";* avocatura nici atât, căci „cel puţin, jumătate dintre avocaţii pe care-i cunosc sunt muritori de foame"; medicina îi repugnă „nevrând să trăiesc din suferinţele

semenilor mei”. Aşadar, se hotărăşte să îmbrăţişeze o carieră literară. În cursul studiilor se distinge mai cu seamă la latină şi engleză. „Afurisitele înclinaţii spre singurătate”, câştigate în copilărie, îl izolează întru-câtva, fără să devină însă un însingurat. Dimpotrivă, numeroase sunt mărturiile despre sociabilitatea lui Hawthorne ca student şi despre bucuria ce o găsea lin compania unor prieteni ca Henry Wadsworth Longfellow, Horatio Bridge şi Franklin Pierce (care mai târziu avea să fie ales al 14-lea preşedinte al Statelor Unite).

După absolvirea universităţii, Hawthorne se întoarce la Salem; unde se încadrează din nou 5n viaţa solitară şi melancolică a familiei şi a orăşelului. Într-un eseu intitulat *The Custom House* (Vama), Hawthorne se plânge că în Salem nu găseşte o atmosferă favorabilă activităţii literare. Îşi petrece zilele citind şi studiind, izolat şi de membrii familiei, şi nu se deranjează nici pentru a lua masa (i se aşază mâncarea la uşa camerei). În această perioadă Hawthorne se complace în singurătate, lăsând frâu liber imaginaţiei să creeze o galerie întreagă de fiinţe – copii preferaţi ai inimii sale – în mijlocul cărora scriitorul se refugiază spre a scăpa de frământările vremii. În liniştitul orăşel Salem, trăind într-o izolare temporară, se poate consacra în întregime artei cuvântului, revizuind – uneori aruncând în foc – schiţe, povestiri, căutând necontenit perfecţionarea măiestriei literare.

Ar fi greşit să credem că Hawthorne era cu totul izolat de viaţa cotidiană, de problemele şi frământările de toate zilele. Legătura sa cu viața era destul de stinsă. Faptul că a fost în două rânduri funcţionar de vamă (la Boston şi la Salem), că a participat cu entuziasm la experimentul de socialism utopic de la Brook Farm, că a îndeplinit funcţia de consul american la Liverpool, că a călătorit prin Franţa şi Italia – sunt tot atâtea dovezi de participare la realităţile vieţii, de amândouă părţile Atlanticului. Formaţia puritană va da însă gândirii lui, de-a lungul întregii vieţi,

sobrietatea şi austeritatea strămoşilor. Primul dintre aceştia venise din Anglia în secolul al XVII-lea şi se numea William Hathorne[1]. Strănepotul aminteşte de el ca de „un soldat, legislator, judecător; era un suveran în biserică; avea toate trăsăturile puritane, cele bune şi cele rele”. Iar fiul acestuia, John, „s-a evidenţiat atât de mult în vânătoarea de vrăjitoare, încât se poate spune că sângele lor l-a pătat pe vecie”. Potrivit unei tradiţii a familiei, amintită de scriitor în *Casa cu şapte frontoane,* una din victimele lui John Hathorne l-ar fi blestemat pe el şi pe urmaşii lui, spunându-i că „Dumnezeu vă va da să beţi sânge”.

Spiritul puritan al lui Nathaniel Hawthorne refuza însă să accepte fără rezerve învăţămintele austerilor săi înaintaşi, căutând un drum propriu în labirintul moral ce-i da lui Emerson atâta certitudine şi năştea în Thoreau atâta scepticism. De aceşti doi iluştri contemporani, Hawthorne se mai deosebea şi prin străduinţa de a desluşi în vieţile oamenilor simpli, chinuiţi de ceea ce el numea *„o* pată pe suflet” – un sens moral.

Mergând pe urmele predecesorului său Charles Brockden Brown, care cu romanul *Wieland* (1798) şi-a asigurat titlul de „părinte al romanului american”, Hawthorne urmăreşte mult mai îndeaproape mecanismul gândirii puritane în toate complexităţile sale, devenind astfel fondatorul romanului psihologic american. În cele o sută şaisprezece nuvele şi patru romane ale sale, Hawthorne se adânceşte mereu în „misterele” moralei puritane din oare scoate material pe care îl prelucrează artistic într-o manieră ce reaminteşte literatura „gotică” a Angliei secolului al XVIII-lea; opera lui e însă lipsită de ororile şi fantasmagoriile proprii genului, căci ea se fundamentează pe realitatea adevărată, vie, complexă dar rece şi cenuşie ca unor comunităţi religioase americane din trecut.

[1] Ortografia numelui cu *w* (Hawthorne) aparţine scriitorului.

Litera stacojie

Prima lucrare cu care se înfăţişează atenţiei publice, *Fanshawe,* reprezintă o culme a strădaniilor lui de adolescent. Acest roman de tinereţe, publicat în 1826, pe cont propriu, distonează azi prin stângăciile construcţiei, prin dialogul pretenţios şi personajele bidimensionale – în oare recunoaştem totuşi prototipuri ale protagoniştilor din operele de maturitate.

Eşecul romanului *Fanshawe* nu-1 descurajează, şi tânărul scriitor se dedică elaborării unei serii de nuvele, pe care însă niciun editor nu vrea să le publice, şi pe care le încredinţează, până la urmă, flăcărilor.

Reputaţia literară a lui Hawthorne avea să înceapă însă cu publicarea, în *1837,* a nouăsprezece povestiri într-o primă serie a ceea ce scriitorul a numit *Twice-Told, Tales* (Poveşti repovestite) publicate La îndemnul, şi dedicate colegului său de facultate Horatio Bridge, căruia Hawthorne îi mulţumeşte, scriindu-i: „Dacă cineva poartă răspunderea pentru că azi sunt scriitor, acela eşti numai tu”. De altfel Bridge a fost cel oare – fără ştirea lui Hawthorne – finanţase publicarea volumului. Şi tot Bridge îi scrie o scrisoare, în timp ce volumul era sub tipar, încurajându-l şi arătându-i că „nenorocirea ta în viaţă este că-ţi lipseşte încrederea în tine însuţi”.

Succesul primei culegeri de povestiri – printre altele o recenzie favorabilă din partea lui Longfellow – a determinat apariţia, în 1842, a unui volum mai mare care a prilejuit celebra recenzie elogioasă a lui Poe, unde poetul şi nuvelistul îşi expune teoria sa despre nuvelă.

Apariţia celui de al doilea volum a mai avut darul de a-1 trezi pe Hawthorne din izolarea în care se complăcea. Într-o scrisoare către Longfellow, prozatorul îşi exprimă mulţumirea pentru interesul pe care i-1 arată poetul, spunând că „nu există situaţie mai oribilă decât aceea de a nu participa la bucuriile şi durerile lumii. În ultimii zece ani n-am trăit… n-am avut niciun imbold… am văzut atât de puţin din lumea înconjurătoare, încât trebuie să-mi

alcătuiesc povestirile din umbre”. În acelaşi an, Hawthorne se căsătoreşte ou Sophia Peabody şi după patru ani, în 1846, publică al treilea volum de nuvele, de astă dată intitulat *Mosses from an Old Manse* (Muşchi de pe un vechi prezbiteriu). Cele trei volume conţin cele mai reprezentative nuvele şi schiţe ale lui. Vor urma după aceea alte cinci, care nu fac decât să repete maniera artistică a precedentelor. Multe dintre povestirile scrise de Hawthorne în această perioadă sunt imitaţii după romanele istorice ale lui Walter Scott, scriitorul american încercând să valorifice artistic episoade din epoca colonială a Noii Anglii. Unele dintre ele au fost. Chiar distruse de autor, iar cele publicate, cel mai adesea anonim în diferite reviste, n-au atras atenţia publicului. Astăzi le socotim doar ca nişte documente preţioase ale unei perioade de experimentare ce va constitui pentru scriitor un izvor bogat în material literar: teme şi personaje pe care le via exploata şi le va dezvolta în scrierile de mai târziu.

În acest timp Hawthorne reînnoadă legăturile cu vechii săi prieteni, cultivând relaţiile cu Emerson, Thoreau şi alţii. Tot din această perioadă datează dovezile de prietenie stinsă cu Herman Melville, şi se pare că unele idei despre viaţă şi literatură ale lui Hawthorne au fost introduse în *Moby Dick*, operă, de altfel, dedicată lui.

În 1850, Hawthorne îşi publică romanul ce-i aduce faimă mondială, *The Scarlet Letter* (Litera stacojie), în care Hawthorne, împletind elemente reale cu altele imaginare, ne dă un tablou complex al vieţii americane în secolul al XVII-lea. Un tablou sumbru, în culori monotone şi triste, din care răzbat însă puternice raze de lumină. Urmează apoi alte lucrări, oare nu vor atinge niciodată culmea capodoperei sale.

În 1860 se întoarce în Statele Unite unde, în atmosfera politică încărcata ce prevestea războiul civil, Hawthorne nu găseşte echilibrul sufletesc necesar vreunei

lucrări literare majore. În 1864 sănătatea i se şubrezeşte, moare în timp ce-l vizitează pe prietenul său Franklin Pierce La Plymouth, în statul New Hampshire, şi e înmormântat la Concord.

Temele tratate de Hawthorne aparţin în mod esenţial lumii puritanismului. Preocuparea sa de căpetenie este păcatul, sub o formă sau alta. Dar păcatul ca temă fundamentală este studiat şi redat de Hawthorne nu prin prisma unui moralist, ci a unui artist care urmăreşte implicaţiile psihologice şi nu cele etice ale faptei, deşi elementul etic nu este cu totul neglijat.

Astfel *Litera stacojie* nu este un roman având drept tema o pasiune ce duce la păcat, nu este cu alte cuvinte un roman de dragoste. Hawthorne urmăreşte cu măiestrie efectele păcatului asupra celor doi protagonişti ai povestirii, în condiţiile unei comunităţi religioase dominate de puritanism. În *Casa cu şapte frontoane,* de asemenea, autorul este preocupat nu de natura faptei originare, ci de efectul păcatului asupra generaţiei următoare.

Utilizând un material istoric familial de o mare tensiune dramatică – Hawthorne era mereu obsedat de laptele străbunului său vânător de vrăjitoare – autorul înfăţişează în acest roman urmarea blestemului uneia dintre victime asupra generaţiilor de mai târziu. Degenerarea familiei aristocrate Pyncheon este descrisă cu meticulozitate severă pe mai multe planuri. În aparentă roman „gotic”, *Casa cu şapte frontoane* este de fapt o naraţiune realistă, în care „supranaturalul” îşi găseşte o explicare logică: degenerarea familiei Pyncheon îşi are, în cele din urmă, izvorul în condiţiile sociale.

Î se atribuie adesea lui Hawthorne înveșmântarea subiectelor într-o atmosferă de mister, lucru doar în parte adevărat dacă ne gândim că opera lui se caracterizează prin simplitate, claritate și logică în desfăşurarea acţiunii şi în descrierea personajelor. La Hawthorne a fost socotită drept „mister” predilecţia pentru contururile estompate

ale amurgului, în care lucrurile îşi dezvăluie aspectele neobişnuite. Dacă Hawthorne se complace uneori în prezentarea lucrurilor la lumina lunii, o face pentru a le învălui într-un farmec nou, şi nu pentru a le lipsi de realitate.

Nici fantezia lui Hawthorne nu este de ordinul irealului – prin jocul imaginaţiei sale, prozatorul „poetizează” realitatea, o face mai vie, mai arzătoare şi mai pregnantă, comunicând astfel cititorului cu mai multă expresivitate mesajul său artistic şi etic. În cultivarea elementelor de mister şi fantastic, Hawthorne este în mod vădit un discipol al şcolii „gotice”[2] engleze dar nu în ceea ce această şcoală avea mai grotesc şi absurd, ci mergând pe urmele Annei Radcliffe, care explica elemente aparent supranaturale arătând originea lor naturală. Fantasticul şi misterul la Hawthorne ţin de spiritul său romantic; romantismul lui Hawthorne era, de altfel, de o factură moderată şi rece, o altă trăsătură fundamentală a artei hawthorniene fiind detaşarea sa, am putea spune aproape ştiinţifică, de realităţile pe care le înfăţişează. El disecă, analizează, cântăreşte cu grijă şi atenţie, dar nu freamătă. Hawthorne intelectualizează dramele pe care Ie descrie şi nu arareori ajunge, prin intelectualismul său la un umor uneori sec şi astringent, dar mai adeseori la umorul blajin şi potolit al unui poet gânditor.

Litera stacojie, capodopera lui Hawthorne, este indiscutabil una dintre cele mai cunoscute şi mai apreciate opere ale literaturii universale. Tema ca atare – povestea unei femei adultere condamnată să poarte litera A pe piept – nu era nouă, nouă fiind doar dimensiunea tragică a personajelor, caracterul inexorabil al deznodământului.

Tratând un subiect luat din istoria timpurie a Statelor Unite, romanul şi-a câştigat dreptul la universalitate prin

[2] Roy R. Male, *Hawthorne’s Tragic Vision,* Norton, New York, 1964, pag. 90.

măiestria autorului în a înfăţişa probleme etern umane, implicaţiile relaţiilor dintre oameni, consecinţele faptelor şi mai ales sentimentul responsabilităţii, al culpabilităţii pentru greşeala săvârşită.

Firul povestirii propriu-zise este foarte subţire, ceea ce i-ar putea face eventual pe unii să tăgăduiască *Literei stacojii* calitatea de roman. Subiectul însuşi – bazat pe presupuse întâmplări reale – este extrem de simplu şi prezentat de scriitor într-o succesiune de scene vii, din care datele istorice sunt excluse, dar unde atmosfera epocii este magistral redată prin câteva linii, formând fundalul acestei povestiri a „slăbiciunii şi durerii omeneşti”. Prin câteva trăsături de condei, Hawthorne ne introduce în plină atmosferă a epocii, cu rigorile şi stringenţele ei. Simţim de-a lungul povestirii prezenţa închisorii, a cimitirului, a bisericii şi a reprezentanţilor acesteia, a vrăjitoarelor, a autorităţii. Descendent al unui lung şir de puritani, autorul nu-şi cruţă strămoşii de ironie şi critică usturătoare. Întunecatul început al romanului ne introduce de la prima pagină în lumea austeră a puritanilor. Păcatul comis de protagonişti – care formează punctul de plecare al romanului – a fost săvârşit înainte de începerea naraţiunii, iar cititorii asistă doar la urmările acestui act.

Dacă ne gândim la desfăşurarea acţiunii, *Litera stacojie* este o scriere statică. În structura romanului predomină descrierea atât a realităţii exterioare cât şi – mai ales – a lumii interioare: gânduri, frământări ale personajelor. Hawthorne realizează însă o mişcare interioară intensă și vie, ce dă naraţiunii nervul necesar reflectării artistice a zbuciumului sufletesc al celor trei personaje principale, în „cel mai emoţionant şi cel mai frumos construit dintre romanele americane”

În acest „tablou” care este romanul *Litera stacojie,* Hawthorne uzează din plin de nuanţe sumbre, posomorite, ce redau atmosfera întunecată a complexităţilor sociale în

care se desfăşoară trista poveste a sărmanei Hester Prynne. Din primele trăsături de penel, prozatorul-poet învederează nu numai caracterul întunecos şi rece al acestui mediu, dar şi duritatea şi implacabilitatea ce-1 caracterizează deopotrivă. Întâlnim aici oameni cure nu cunosc compătimirea, nici bunăvoinţa, oameni care ştiu doar să condamne şi să pedepsească[3]. La duritatea şi întunecimea lor se adaugă incompetenţa de a judeca un fapt atât de complex ca păcatul comis de tânăra femeie, într-o societate în care „virtutea izvorăşte din teama de spânzurătoare”. Aceşti reprezentanţi ai austerităţii puritane „erau fără îndoială oameni buni, drepţi şi înţelepţi”, dar „dintre toţi oamenii de pe faţa pământului ar fi fost greu să alegi unii mai incompetenţi să judece inima unei femei care a greşit”.

Pe acest fond social se desfăşoară povestea Hesterei Prynne, mai precis conflictul dintre ea şi comunitatea austeră şi rigidă a puritanilor din Noua Anglie. În caracterul lui Arthur Dimmesdale, autorul ilustrează doctrina puritană potrivit căreia omul, născându-se din păcat, e predestinat condamnării. Luptând împotriva acestui principiu, Hester Prynne întruchipează principiul romantic al credinţei nestrămutate în drepturile omului de a-şi găsi fericirea într-o iubire pământească care – departe de a fi un păcat – este, prin însăşi natura sa, sfântă. În personajul principal al romanului, Hawthorne a creat o eroină de statură impresionantă, frumoasă, curajoasă, mărinimoasă. În lupta dârză cu comunitatea puritană, victoria ei e prevestită din primele pagini. La ieşirea eroinei pe uşa închisorii avem în faţa ochilor o femeie plină de tărie de caracter şi demnitate naturală, izvorâte din sentimentul căinţei. Hester acceptă cu seninătate regulile jocului – la urma urmei şi ea trăieşte în acest colţ puritan al pământului în secolul al XVII-lea – dar depăşeşte

[3] Hyatt H. Waggner, *Hawthorne, a Critical Study,* Harvard University Press, Cambridge, Mass. 1963, p. 155.

mentalitatea coreligionarilor săi. Litera stacojie ce o poartă pe piept, Hester Prynne o preface dintr-un stigmat într-un semn de luptă, afirmându-şi superioritatea morală[4]. Nu o descurajează faptul că este arătată cu degetul, că o ocolesc oameni mai vinovaţi decât ea. Îşi va duce existenţa – nu acoperită de ruşine, ci împăcată cu lumea şi cu sine însăşi, ajutându-şi semenii în nevoie, câștigând până la urmă respectul şi admiraţia concetăţenilor săi, cu litera stacojie mereu pe piept, transformând stigmatul intr-un simbol al purităţii, într-un semn al triumfului vieţii. Astfel Hawthorne, scriitorul cu viziune tragică îşi afirmă credinţa în victoria finală a vieţii, îşi afirmă optimismul.

Popularitatea lui Hawthorne în zilele noastre rezidă, credem, în curajul cu care a atacat problemele morale ale societăţii americane – îndeosebi etica puritană – în una din cele mai zbuciumate perioade ale comunităţii americane. Aceste probleme, Hawthorne a ştiut să le îmbrace într-o limbă de o frumuseţe ce-i asigură un loc printre marii stilişti ai lumii.

Puţini scriitori americani s~au supus cu atâta abnegaţie tiraniei geniului lor ca Nathaniel Hawthorne. El n-a cunoscut dorinţa de succes facil, iar arta sa a rămas simplă, extrem de naturală, lipsită de preţiozitate, intr-un fel inimitabilă.

Hawthorne a fost unul dintre scriitorii care au contribuit la ridicarea literaturii americane la rangul de literatură universală. Măsura geniului său, ca şi al lui Emerson, Thoreau, Longfellow, Poe, Melville şi Whitman, este aceea de a fi reuşit să transforme în stare de fapt o posibilitate existentă. Prin strădaniile lor literatura americană a realizat un lucru fără de care nicio literatură nu e cu adevărat mare. Încetând de a mai fi o ruda săracă a literaturii engleze, ea a devenit profund originală şi în

[4] Richard Harter Fogle, *Hawthorne's Fiction*, University of Oklahoma Press, p. **145.**

acelaşi timp – reflectând climatul spiritual al secolului, realizând pe plan artistic o experienţă general umană – s-a integrat în literatura universală fără a-şi pierde caracterul naţional proaspăt câştigat.

În ce măsură opera lui Hawthorne constituie obiectul unui interes general, ne arată succesul său în Europa. Aici el a fost considerat, de la bun început, un scriitor de mare talent, iar opera i-a fost analizată şi apreciată, cu înţelegere şi pătrundere, de criticii de prestigiu ai vremii. Scrierile sale cele mai importante au fost traduse în Franţa, Germania, Rusia şi Spania la puţin timp după apariţie.

Urmărind destinul romanului american de-a lungul anilor, îl putem considera deci pe Hawthorne – fără teama de a greşi – drept unul dintre precursorii tendinţei de investigaţie psihologică, care se continuă până în zilele noastre în scrierile unui William Faulkner, de pildă. Proza lui Hawthorne, prin imaginile vii, simbolurile şi alegoriile ei, constituie un monument care desfide timpul. Privindu-1 pe Hawthorne azi, în perspectiva evoluţiei literaturii americane, critica îi acordă un loc de cinste în galeria precursorilor, tocmai datorită complexităţii, dramatismului şi profunzimii operei sale.

Prof. Univ. MIHAIL BOGDAN

PREFAŢA AUTORULUI
la ediţia a doua

Spre marea surprindere a autorului şi (dacă îi este îngăduit s-o spună fără a pricinui supărări noi) spre nemăsurata lui înveselire, şi-a dat seama că schiţa lui despre viaţa oficială, menită să slujească drept introducere la „Litera stacojie”, a stârnit o emoţie fără precedent în sânul respectabilei comunităţi din preajma lui. Emoţia ar fi putut cu greu să fie mai mare dacă el ar fi dat foc vămii, făcând-o să ardă până în temelii, şi ar fi stins ultimul tăciune fumegând al incendiului în sângele unui anumit personaj venerabil, pentru care se crede că ar nutri o deosebită duşmănie. Cum dezaprobarea publică ar apăsa foarte greu pe umerii lui – dacă fireşte ar crede că o merită – autorul îşi permite să declare că a recitit cu grijă paginile acestei introduceri pentru a schimba sau a îndepărta ceea ce ar putea fi socotit o greşeală şi a îndrepta pe cât ii stă în putinţă atrocităţile de care a fost acuzat. I se pare însă că singurele trăsături remarcabile ale schiţei constau în hazul lor sincer şi autentic şi în exactitatea cu care a redat impresiile lui reale despre personajele descrise. Cât despre ideea că ar fi fost mânat de vreo duşmănie sau rea intenţie de orice fel, fie ea personală sau politică, el o respinge cu hotărâre. Schiţa ar fi putut, eventual, să fie omisă pe deplin fără vreo pagubă pentru public sau vreun neajuns pentru cartea însăşi; cum totuşi s-a apucat s-o scrie, socoteşte că n-ar fi putut s-o întocmească cu intenţii mai curate şi mai binevoitoare, şi nici – în măsura în care capacităţile sale i-au permis-o – cu o mai fidelă respectare a adevărului.

Autorul simte, de aceea, nevoia să publice iarăşi schiţa introductivă fără a schimba în ea vreo iotă.

Salem, 30 martie 1850.

VAMA
(Drept introducere la „Litera stacojie”)

Cu toate că nu am obiceiul să vorbesc despre mine şi despre treburile mele la gura sobei sau faţă de prieteni, este un lucru demn de reţinut că un impuls de natură autobiografică m-a împins de două ori în viaţă s-o fac intr-o scriere destinată publicului. Prima dată s-a întâmplat acum trei sau patru ani, când – într-un chip de neiertat şi fără vreun motiv valabil, pe care cititorul indulgent sau autorul indiscret să-l poată concepe – i-am oferit cititorului descrierea felului cum trăiam în liniştea adâncă a unui vechi prezbiteriu[5]. Şi pentru că am avut fericirea cu totul nemeritată de a găsi cu acel prilej câţiva ascultători, apuc şi de astă-dată publicul de nasturele hainei ca să-i vorbesc de experienţa mea de trei ani la o vamă. Exemplul vestitului „P.P., ţârcovnic al acestei parohii”[6] n-a fost nicicând urmat cu mai multă fidelitate. Adevărul pare a fi însă că, atunci când îşi trimite filele în lume, autorul se adresează nu marelui număr al acelora care vor azvârli deoparte volumul său, sau nici nu-1 vor lua vreodată în mână, ci puţinilor cititori care îl vor înţelege mai bine chiar decât colegii de şcoală sau cunoscuţii lui. E drept că unii autori merg mult mai departe, lăsându-se în voia unor destăinuiri intime şi confidenţiale, cum nu s-ar cuveni să

[5] Aluzie la vechea casă parohială din Concord, lângă Boston, în care a locuit Hawthorne după căsătoria sa, şi la culegerea lui de nuvele „Muşchi de pe un vechi prezbiteriu” (Mosses from an Old Manse) apărută în 1846.
[6] Eroul „Memoriilor lui P.P., ţârcovnic al acestei parohii”, scrise de satiricul englez Dr. John Arbuthnot (1667-1735) prieten al lui Swift. Autorul pretinselor memorii dă o mare importanţă persoanei şi vieţii sale meschine.

fie făcute decât numai şi numai unor oameni cu care se găsesc într-o deplină identitate de gândire şi simţire, ca şi cum cartea tipărită, aruncată în lumea largă, ar fi sigură că va da de urma segmentului despărţit al propriei lor firi şi va întregi astfel cercul lor de viaţă, punându-i în comuniune cu el. Or, nu e prea indicat să spunem totul, chiar şi atunci când vorbim în chip impersonal. Cum însă gândurile îngheaţă şi exprimarea lor e paralizată dacă între vorbitor şi auditoriul lui nu s-a stabilit o relaţie sinceră, e poate scuzabil să ne închipuim că un prieten amabil şi înţelegător, chiar dacă nu cel mai apropiat, ascultă ceea ce spunem; idee înviorătoare care, slăbindu-ne rezerva înnăscută, ne îngăduie să sporovăim despre cele ce ne înconjoară şi chiar despre noi înşine, fără a ridica însă nici când vălul ce acoperă Eul nostru cel mai ascuns. În această măsură şi în aceste limite, un autor poate, după părerea mea, să facă operă de autobiografie, fără a încălca nici drepturile cititorului şi nici pe ale sale.

Se va vedea de asemenea că această schiţă despre casa vămii îşi găseşte o anumită îndreptăţire în faptul, întotdeauna admis în literatură, că lămureşte în ce fel o mare parte a paginilor ce urmează a ajuns în posesia mea, aducând în acelaşi timp dovezi despre autenticitatea unor alte povestiri. Acesta, şi nu altul – anume dorinţa de a mă aşeza în poziţia reală de redactor sau doar cu foarte puţin mai mult decât redactor al uneia dintre cele mai prolixe povestiri – e motivul adevărat care m-a împins să intru în relaţii personale cu publicul. Urmărind acest scop principal, mi s-a părut de asemenea potrivit să schiţez, prin câteva trăsături de penel suplimentare, o slabă imagine a unui mod de viaţă care n-a mai fost descris până acum şi a câtorva personaje ce l-au reprezentat, printre care, din întâmplare, se numără şi autorul acestor pagini.

În oraşul meu natal Salem, la capătul cheiului, care

acum o jumătate de veac – în zilele bătrânului Rege Derby[7] – pulsa de activitate dar unde acum nu se mai află decât magazii de lemn dărăpănate şi nu se vede, ca sa zicem aşa, niciun semn de viaţă comercială, cu excepţia poate a unei corăbii cu trei catarge sau vreunui bric ce descarcă piei într-un punct al întinderii sale melancolice, ori a unei goelete din Noua Scoţie ce-şi aruncă într-un loc mai apropiat încărcătura de lemne de foc – la capătul, zic, al acestui chei căzut în ruină, pe care adesea fluxul inundă şi în lungul căruia, în faţa şi în spatele şirului de case o fâşie de iarbă sărăcăcioasă stă mărturie a scurgerii multor ani de lâncezeală, se înalţă o clădire spaţioasă – de cărămidă, ale cărei ferestre din faţă oferă o vedere asupra acestei privelişti nu tocmai înviorătoare şi, dincolo de ea, asupra portului. În vârful acoperişului ei, în fiecare dimineaţă, exact timp de trei ore şi jumătate fâlfâie în vânt sau atârnă în aerul calm drapelul republicii; dar cele treisprezece dungi ale lui sunt îndreptate în sens vertical, iar nu orizontal, indicând astfel că aici îşi are sediu un serviciu civil, iar nu unul militar al guvernului Unchiului Sam[8]. Faţada clădirii este decorată cu un portic format din şase stâlpi de lemn ce sprijină un pridvor, de unde coboară spre stradă o scară cu trepte largi de granit. Deasupra intrării planează, ou aripile întinse, un exemplar al vulturului american, cu scut pe piept şi, dacă îmi amintesc bine, cu un mănunchi de fulgere amestecate cu săgeţi ascuţite în fiecare gheară. Prin obişnuita dispoziţie agresivă care caracterizează această nenorocită pasăre, prin ferocitatea ciocului şi a privirii ei, prin sălbăticia atitudinii ei generale, pare să ameninţe cu mânia ei inofensiva comunitate şi îndeosebi să avertizeze pe toţi cetăţenii care ţin la siguranţa lor să se ferească de a

[7] Denumirea populară a unuia dintre cei mai mari negustori din Salem din jurul anului 1800.
[8] Unchiul Sam (Uncle Sam) – denumire populară a Statelor Unite, derivată din iniţialele U.S.

pătrunde în localul pe care-1 ocroteşte cu aripile ei. Totuşi, în pofida înfăţişării ei atât de crunte, sunt mulţi oameni, chiar în momentul acesta, care caută să se adăpostească sub aripa vulturului federal, închipuindu-şi poate că vor găsi la pieptul lui calda moliciune a unei perne de puf. Dar vulturul nu dă dovadă de prea multă gingăşie nici chiar în toanele sale cele mai bune şi e capabil mai curând sau mai târziu – ca să spun drept, de cele mai multe ori mai curând decât mai târziu – să-şi zvârle puii din cuib printr-o lovitură de gheară, o împunsătură cu ciocul sau o rănire cu săgeţile-i ascuţite.

În crăpăturile caldarâmului din jurul clădirii descrise mai sus, care – de ce n-am spune-o îndată? – este vama portului, cresc destule buruieni pentru a dovedi că în vremea din urmă acesta n-a prea fost bătut de mulţi paşi grăbiţi. În unele luni ale anului se întâmplă totuşi ca, în câte o dimineaţă, afacerile să capete un ritm mai viu. Cetăţenii mai în vârstă îşi amintesc, poate, într-un asemenea prilej, de perioada de dinaintea ultimului război cu Anglia, când Salemul mai era încă un port în toată puterea cuvântului, iar nu ca acum un loc dispreţuit do propriii săi negustori şi armatori, care lasă cheiurile să cadă în ruină, în timp ce tranzacţiile lor merg să îngroaşe în mod inutil şi imperceptibil năvalnicul curent comercial al porturilor New York şi Boston. În asemenea dimineţi, când se întâmplă să sosească deodată trei sau patru nave – de obicei din Africa sau America de Sud – sau să fie pe punctul de a pomi într-acolo, se poate auzi zgomotul paşilor ce urcă sau coboară în grabă treptele de granit. Aici, înainte chiar să-l fi întâmpinat soţia lui, îl puteţi saluta pe căpitanul cu chipul tăbăcit, care tocmai a aruncat ancora în port şi strânge sub braţ, într-o cutie turtită de cositor, actele de bord. Tot aici vine şi patronul lui, vesel ori încruntat, afabil ori ursuz, după cum călătoria încheiată acum i—a adus mărfuri ce vor putea fi lesne schimbate în aur, sau l-a îngropat sub o încărcătură de ciurucuri de care

nimeni nu-şi va bate capul să-l scape. Şi tot aici îl poţi întâlni pe tânărul funcţionar de birou – sământă de viitor negustor cu fruntea încreţită, barba sură şi obrazul chinuit de griji – care începe să prindă gustul afacerilor, la fel cum prinde un pui de lup pe acela al sângelui, şi încarcă marfă de nimic pe vasele stăpânului său, în loc să se joace cu corăbioare pe iazul unei mori. Un alt personaj al acestei scene e marinarul gata să se îmbarce şi care are nevoie de certificat, sau cel abia sosit, palid şi slab, care cere un buletin de internare la spital. Nu trebuie uitaţi nici căpitanii micilor goelete ruginite ce aduc lemne de foc din provinciile britanice – bandă de lupi-de-mare grosolan ciopliţi, care n-au nimic din înfăţişarea vioaie a yankeilor, dar care contribuie într-o măsură ce nu e de dispreţuit la comerţul nostru în declin.

Adunaţi-i pe toţi aceşti oameni laolaltă, aşa cum se găsesc uneori, adăugind şi pe alţii de tot felul pentru a da o mai mare diversitate grupului, şi veţi avea o imagine a spectacolului animat pe care-1 oferea vama la unele ocazii. Mai adesea însă, urcând treptele ei, aţi fi zărit doar – în vestibul, pe timp de vară, şi în birourile lor în zilele de iarnă sau de vreme rea – un şir de personaje venerabile şezând în fotolii de modă veche, răsturnate pe picioarele de dinapoi şi sprijinite de perete. De cele mai multe ori dormeau; dar uneori puteau fi auziţi vorbind între ei, cu glasuri ce semănau mai degrabă a sforăit şi cu lipsa de energie caracteristică pensionarilor din azilurile de bătrâni şi tuturor celorlalte fiinţe omeneşti care atârnă, în ce priveşte întreţinerea lor, de mila publică, de munca altora sau de orice altceva în afară de eforturile lor personale. Aceşti domni bătrâni – însărcinaţi ca Matei cu perceperea vămilor, dar nu prea expuşi de a fi chemaţi, ca el, la o misiune apostolică – erau funcţionarii vămii.

Când intri pe uşa din faţă, pe mâna stângă se află o anumită încăpere înaltă, cu o suprafaţă de vreo cincisprezece picioare pătrate; două dintre ferestrele ei

boltite dau spre cheiul dărăpănat pomenit mai sus, iar a treia are vedere asupra unei uliţe înguste şi asupra unei părţi din Derby Street. Toate trei îngăduie să se zărească prăvăliile băcanilor, fabricanţilor de macarale, negustorilor de haine marinăreşti şi furnizorilor de provizii pentru corăbii, unde stau îndeobşte în jurul intrărilor, râzând şi flecărind, grupuri de lupi-de-mare şi de alţi şobolani ai cheiurilor obişnuiţi în toate porturile maritime. Încăperea însăşi este năpădită de pânze de păianjen, iar zugrăveala veche a pereţilor arată murdară şi pătată; pardoseala e aşternută cu nisip cenuşiu, după o modă care în alte locuri a căzut de mult în desuetudine. După aspectul neîngrijit al întregii încăperi se poate uşor deduce că este un sanctuar la care neamul femeiesc, cu ale sale unelte magice – mătura şi pămătuful – nu are decât rareori acces. Mobilierul constă într-o sobă cu un burlan voluminos, un pupitru vechi din lemn de pin, flancat de un taburet cu trei picioare, două sau trei scaune de lemn aflate într-o stare înaintată de decrepitudine şi infirmitate, şi – ca să nu uităm biblioteca – câteva rafturi încărcate cu vreo douăzeci de volume de dezbateri ale Congresului şi o culegere groasă de legi fiscale. O ţeavă de tablă trece prin tavan, formând un mijloc de comunicare verbală cu celelalte părţi ale clădirii. Acum vreo şase luni, ai fi putut, cinstite cititor, să recunoşti în individul ce măsura încăperea în lung şi-n lat, sau care, lenevind pe taburetul înalt, cu coatele pe pupitru, îşi plimba ochii în sus şi în jos peste coloanele ziarului de dimineaţă, pe acelaşi personaj care te-a primit şi odinioară cu prietenie în micul şi veselul lui cabinet de lucru, unde soarele lucea atât de plăcut printre crengile de salcie în partea de apus a vechiului prezbiteriu. Dar dacă te-ai duce acolo azi ca să-l cauţi, ai întreba în zadar de controlorul vamal numit de partidul democrat. Mătura reformei l-a înlăturat din post şi un urmaş mai vrednic e învestit cu demnitatea, băgându-şi în buzunar remuneraţia lui.

Acest bătrân Salem – oraşul meu natal, cu toate că am trăit multă vreme departe de el, atât în copilărie, cât şi în anii mai maturi – are, sau a avut, asupra mea o atracţie a cărei putere n-am simţit-o însă niciodată în perioadele cât am locuit efectiv în el. Intr-adevăr, în ce priveşte aspectul exterior, cu suprafaţa lui plană, monotonă, pe care se înalţă mai ales case de lemn, foarte puţine sau chiar niciuna neavând poate pretenţii de frumuseţe arhitectonică, cu neregularitatea lui, nici pitorească, nici bizară, ci doar fadă, cu strada lui lungă şi leneşă care-şi plimbă plictiseala în tot lungul peninsulei, cu Dealul Spânzurătorii şi Noua-Guinee la un capăt, şi o vedere asupra azilului de săraci la celălalt – cam acestea sunt trăsăturile oraşului meu natal – ar fi tot atât de absurd de a nutri un ataşament faţă de el ca de a te îndrăgosti de o tablă de şah dezordonată. Şi totuşi – deşi m-am simţit, în mod invariabil, mai fericit în altă parte – păstrez faţă de bătrânul Salem un simţământ pe care, în lipsa unui termen mai bun, sunt nevoit să mă mulţumesc a-1 numi afecţiune. Acest simţământ trebuie probabil atribuit adâncilor şi vechilor rădăcini pe care familia mea le-a înfipt în solul lui. Sunt aproape două veacuri şi un sfert de când primul emigrant ce-mi purta numele, un englez de obârşie, şi-a făcut apariţia în aşezarea mărginită de păduri, care de atunci a devenit un oraş. Şi tot aici s-au născut şi au murit urmaşii săi, amestecând substanţa lor terestră cu pământul; astfel încât o parte nu tocmai neglijabilă a acestuia din urmă trebuie neapărat să fie înrudită cu învelişul muritor sub care, pentru scurtă vreme, străbat eu însumi străzile. De aceea, ataşamentul despre care vorbesc nu este, în parte, decât simpla atracţie materială a ţărânei faţă de ţărână. Puţini dintre compatrioţii mei cunosc probabil natura acestui sentiment; dar cum transplantările frecvente sunt poate mai favorabile neamului nostru, nu cred necesar ca ei să dorească a-1 cunoaşte.

Sentimentul amintit are însă şi un aspect moral.

Figura acelui înaintaş al meu, învestită în tradiţia familiei cu o întunecată măreţie legendară, a fost prezentă în imaginaţia mea de copil încă din primii ani de care îmi pot aminti. Ea îmi stăpâneşte mintea şi acum, dându-mi un fel de nostalgie a trecutului, lucru ce nu-1 pot spune despre actuala stare a oraşului. Îmi vine să cred că acest strămoş îmi conferă un drept mai trainic de a locui aci, decât persoana mea al cărei nume se aude rar şi al cărei chip abia dacă-1 cunoaşte cineva. Grav, bărbos, purtând o mantie neagră şi o pălărie ţuguiată, acel strămoş a venit de timpuriu în oraş, cu biblia şi cu spada sa, păşind mândru şi drept pe strada puţin bătută încă şi impunându-se respectului obştesc ca om al păcii şi al războiului. A fost soldat, legiuitor şi jude, a fost epitrop al bisericii şi avea toate trăsăturile puritane, atât în bine cât şi în rău. A fost de asemenea un neîndurat prigonitor în treburile religioase; despre aceasta stau mărturie istoriile quakerilor, unde e pomenit şi unde se povesteşte un incident în care a dovedit o deosebită asprime faţă de o femeie din secta lor[9]. Mă tem că amintirea acestui fapt va dăinui mai mult decât aceea a acţiunilor lui mai bune, deşi acestea au fost numeroase. Fiul lui a moştenit şi el acest spirit de persecuţie şi s-a remarcat atât de mult în martiriul vrăjitoarelor, încât se poate spune cu drept cuvânt că sângele acestora a lăsat o pată atât de adâncă, într-adevăr, incit bătrânele lui oase uscate din cimitirul de pe Charter Street trebuie s-o poarte şi azi, dacă nu s-au prefăcut cu totul în ţărână. Nu pot să ştiu dacă aceşti strămoşi ai mei s-au gândit sa se căiască şi să ceară iertare cerului pentru cruzimile săvârşite, sau dacă nu gem acum,

[9] Primul strămoş american al autorului, William Hathorne, originar din Anglia, imigrat in 1630 şi stabilit ca negustor la Salem, a fost fruntaş politic al coloniei puritane şi maior în miliţia ei. În nuvela sa „Strada Mare”, Hawthorne vorbeşte mai pe larg despre acest strămoş al său, prigonitor, fanatic al quakerilor. Asemenea prigoniri au format oarecum preludiul proceselor împotriva „vrăjitoarelor” din Salem la sfârşitul secolului al XVII-lea.

în altă formă a existenţei, sub povara grelelor lor urmări. Oricum ar fi, eu, cel care scriu acum şi care sunt reprezentantul lor, iau aci asupra mea ruşinea acestor fapte, rugându-mă ea toate blestemele pe care şi le-au atras – cum am auzit povestindu-se şi cum starea tristă şi puţin prosperă a neamului nostru de un şir prelung de ani pare s-o dovedească – să fie de acum înainte ridicate.

Nu mă îndoiesc de altfel că şi unul şi celălalt, amândoi severi şi sumbri puritani, ar fi văzut o pedeapsă suficientă pentru păcatele lor în faptul că după atâta amar de vreme, pe bătrânul trunchi al arborelui nostru familial, acoperit de un muşchi atât de venerabil, a crescut un ram despre care nu ar putea spune decât că e un pierde-vară. Niciunul din ţelurile pe care le-am urmărit vreodată nu li s-ar părea vrednic de laudă, niciunul din succesele mele – dacă viaţa mea, dincolo de graniţele ei domestice, a fost vreodată încununată de succes – nu ar fi socotit de ei decât ca neînsemnat, dacă nu chiar de-a dreptul ruşinos. „Cu ce se îndeletniceşte?” şopteşte umbra cenuşie a unuia dintre străbuni către cealaltă. „Scrie cărţi de povestiri! Ce fel de muncă, ce chip de a-1 slăvi pe Dumnezeu sau de a-i sluji pe oamenii din vremea şi din generaţia lui o mai fi şi ăsta? Zău, prăpăditul ăsta de băiat putea tot atât de bine să se facă scripcar.” Acestea sunt complimentele schimbate între străbunicii mei şi mine peste prăpastia vremei! Şi totuşi – oricât de mult m-ar dispreţui ei! – simt că unele trăsături puternice ale firii lor s-au împletit cu ale mele.

Adânc plantat în prima copilărie şi tinereţe a oraşului de către aceşti doi bărbaţi zeloşi şi plini de vlagă, neamul meu s-a menţinut de atunci neîntrerupt aci; şi a rămas totdeauna respectabil, nefiind, pe câte ştiu, dezonorat măcar de un singur membru nevrednic, dar nesăvârşind, pe de altă parte, după primele două generaţii, decât arar sau niciodată vreo faptă memorabilă sau a atrage măcar prin vreun oarecare merit atenţia publică asupra lui. Treptat a căzut în uitare, dispărând aproape cu totul din

ochii oamenilor, aşa cum, ici şi colo pe străzi, unele case vechi sânt îngropate aproape până la acoperiş de noile straturi de pământ. Din tată în fiu, vreme de peste un veac, vlăstarele neamului meu au fost navigatori. În fiecare generaţie, un căpitan încărunţit se retrăgea de pe dunetă la căminul lui, în timp ce un băiat de paisprezece ani îşi ocupa locul ereditar în faţa catargului, ţinând piept valurilor şi vânturilor care-1 biciuiseră înainte pe tatăl şi pe bunicul lui. La rândul lui, când îi sosea vremea, băiatul trecea de pe puntea de la proră în cabina de comandă şi, după o maturitate furtunoasă, se întorcea din colindarea lumii spre a îmbătrâni, şi a muri, şi a-şi amesteca cenuşa cu pământul natal. Această îndelungată legătură a unei familii cu un unic loc din leagăn până la mormânt, creează între fiinţa omenească şi acel petic de pământ o rudenie care nu ţine nici de farmecul peisajului, nici de condiţiile morale ce-1 înconjoară. Nu e vorba aici de sentiment, ci de instinct. Noii locuitori – veniţi ei înşişi, sau ai căror taţi ori bunici au venit dintr-o ţară străină – nu prea au dreptul să-şi zică salemiţi; ei nu au nici măcar idee despre tenacitatea de scoică cu care un vechi colonist ajuns într-al treilea veac se agaţă de locul unde odihneşte un lung şir de generaţii dinaintea lui. Nu cade în cumpănă faptul că acel loc nu-i dăruieşte bucurii, că omul e sătul de vechile case de lemn, de noroaie şi de praf, de monotonia priveliştii, de micimea simţămintelor, de vântul îngheţat de est şi de atmosfera socială şi mai îngheţată; toate acestea, ca şi cusururile pe care le-ar vedea sau închipui pe lângă ele, nu pot schimba nimic. Farmecul dăinuie mai departe cu aceeaşi putere, ca şi cum locul de naştere ar fi raiul pe pământ. Aşa a fost şi cu mine. Era aproape ca un destin că trebuia să fac din Salem reşedinţa mea, astfel încât trăsăturile fizice şi morale, care de totdeauna au fost atât de bine cunoscute aci, să poată fi văzute şi recunoscute în oraş şi în timpul modestei mele vieţi; căci ori de câte ori un reprezentant al neamului nostru mergea să se odihnească

în mormânt, un alt membru al familiei îşi pornea, ca să zic aşa, paşii de santinelă de-a lungul Străzii Mari. Nu e mai puţin adevărat că până şi acest sentiment dovedeşte că legătura a devenit nesănătoasă şi ar trebui, în sfârşit, să fie ruptă. Natura omenească, la fel ca. Şi cartoful, nu poate prospera dacă e plantată şi replantată timp de prea multe generaţii în acelaşi sol secătuit. Copiii mei s-au născut în altă parte şi, în măsura în care voi putea interveni în soarta lor, îşi vor înfige rădăcinile într-un pământ cu care nu sunt deprinşi.

Acestui straniu ataşament, pasiv şi fără bucurie, pentru oraşul meu natal îi datorez în primul rând faptul că, atunci când am plecat din vechiul prezbiteriu, am acceptat să ocup un post în clădirea de cărămidă a unchiului Sam, când aş fi putut tot atât de bine să mă duc în altă parte. Destinul mă urmărea. Nu era prima dată, nici a doua, că părăsisem oraşul – pentru totdeauna, pe cât se părea. Şi totuşi revenisem, ca o monedă falsă, sau mai degrabă ca şi cum Salemul ar fi fost pentru mine centrul de neocolit al Universului. Şi astfel, într-o bună zi am urcat treptele de granit, cu numirea semnata de Preşedinte în buzunar, şi am fost prezentat grupului de domni ce aveau să mă ajute în grelele mele sarcini de inspector şef al vămii.

Mă întreb – sau, mai bine zis, nu mă întreb de loc – dacă vreun funcţionar public al Statelor Unite, fie el civil sau militar, a avut vreodată sub ordinele lui un corp de veterani atât de patriarhal ca acesta. Ar fi fost de prisos să cercetez unde se putea găsi cel mai bătrân locuitor ăl ţării, din clipa când m-am uitat la ei. Căci de peste douăzeci de ani, poziţia independentă a colectorului[10] ţinuse vama din Salem în afara vârtejului vicisitudinilor politice, care fac în general atât de nesigură deţinerea unei funcţii publice. Soldat – cel mai distins soldat al Noii Anglii – el a stat neclintit pe piedestalul serviciilor vitejeşti ce le adusese şi, sigur de situaţia lui datorită înţeleptei

[10] Perceptor general al veniturilor vamale.

toleranţe a administraţiilor succesive sub care îşi păstrase postul, fusese totodată pavăză subordonaţilor săi în multe ceasuri de primejdii şi emoţii. Generalul Miller[11] era un conservator înfocat; avea o fire prietenoasă, supusă într-o măsură destul de mare puterii obişnuinţei; ataşându-se puternic de figurile ce-i erau familiare, se decidea greu să facă schimbări în cadrul personalului, chiar dacă în felul acesta ar fi îmbunătăţit în chip neîndoios mersul serviciului. Aşa se face că atunci când mi-am luat în primire postul, n-am văzut acolo decât bătrâni. Erau, în cea mai mare parte, foşti căpitani de vase de comerţ, care, după ce fuseseră scuturaţi de toate măriile şi ţinuseră piept cu dârzenie rafalelor vijelioase ale vieţii, eşuaseră în cele din urmă în acest colţişor paşnic, unde, feriţi de alte prilejuri de griji decât neliniştea periodică a alegerilor prezidenţiale, se treziseră din nou la viaţă cu toţii. Deşi nu erau nicidecum mai scutiţi decât alţii de neajunsurile bătrâneţii şi de infirmităţile legate de ea, posedau de bună seamă vreun talisman care ţinea moartea la respect. Doi sau trei dintre ei, cum am fost asigurat, aveau podagră şi reumatism, sau erau chiar nevolnici de tot şi nu s-ar fi gândit nicio clipă să-şi facă apariţia la vamă în timpul unei îndelungate părţi a anului; dar după o iarnă de toropeală, ieşeau la iveală sub soarele cald din mai sau iunie, îşi vedeau alene de ceea ce numeau îndatoririle lor, ca apoi, după placul şi pofta lor, să se retragă din nou în fundul patului. Trebuie să mă declar vinovat de a fi scurtat viaţa oficială a mai mult decât unuia dintre aceşti venerabili slujitori ai republicii. Ei au fost autorizaţi, la propunerea mea, să se odihnească după greaua lor trudă, şi curând după aceea – ca şi cum singurul lor principiu de viaţă ar fi fost zelul de a-şi servi ţara, şi cred că aşa şi era – s-au retras într-o lume mai bună. Este o pioasă mângâiere

[11] James Miller (1776—1851), general american şi funcţionar administrativ ; a fost din 1825 până la 1849 „colector” al portului Salem.

pentru mine că, mulţumită intervenţiei mele, au avut un răstimp destul de lung pentru a se căi de practicile rele şi corupte cărora, în chip firesc, orice funcţionar al vămii este presupus a se deda. Căci nici uşa din faţă a vămii, nici cea din dos nu dau spre calea ce duce în rai.

Cei mai mulţi dintre funcţionarii mei erau whigi[12]. A fost un noroc pentru venerabila lor comunitate că noul inspector nu era politician şi că, deşi în principiu democrat credincios, nu obţinuse postul şi nu s-a menţinut în el datorită vreunor servicii politice. Dacă ar fi fost altfel – vreau să spun dacă un politician activ ar fi fost aşezat în acest post influent, spre a lua asupră-şi sarcina lesnicioasă de a se împotrivi unui colector *whig,* pe care infirmităţile sale îl împiedicau de a-şi îndeplini personal funcţiunile – abia dacă un om din vechea gardă ar mai fi respirat aerul vieţii oficiale la o lună după ce îngerul exterminator ar fi urcat treptele vămii. Potrivit uzului consfinţit în această materie, un politician nu şi-ar fi făcut decât datoria trimiţând toate aceste capete ninse sub cuţitul ghilotinei. Era destul de uşor să vezi că aceşti bătrâni se temeau de o asemenea bădărănie din partea mea. Mă durea şi totodată mă amuza să observ spaima care însoţea sosirea mea; să văd câte un obraz brăzdat, ars de viiturile şi de furtunile unei jumătăţi de veac, devenind cenuşiu la vederea unui ins atât de inofensiv ca mine; să descopăr, atunci când vreunul dintre ei îmi vorbea, un tremur într-un glas care, în zile de mult apuse, fusese deprins să urle răguşit printr-o pâlnie, cu destulă putere ca să-l sperie şi să-l reducă la tăcere pe însuşi Boreu[13]. Ştiau bine toţi aceşti moşnegi admirabili, ştiau foarte bine că

[12] În America, acest nume (care în Anglia a desemnat începând din secolul al XVII-lea pe membrii partidului progresist, adversar al privilegiilor regale) era purtat la început de sprijinitorii mişcării de independenţă, iar de la 1834 de membrii partidului naţional-republican, opus celui democrat. Autorul se referă la această ultimă perioadă.
[13] În mitologia antică, zeul vânturilor de nord.

după toate regulile stabilite – agravate în ceea ce-i privea pe unii dintre ei de nepriceperea lor în afaceri – ar fi trebuit să facă loc unor oameni mai tineri, mai ortodocşi în politică şi, în general, mai apţi de a-1 servi pe Unchiul Sam. O ştiam şi eu, dar inima nu m-a lăsat niciodată să acţionez cum trebuia. De aceea, spre marea şi meritata pagubă a numelui meu şi în dauna conştiinţei mele de funcţionar, ei au continuat, atâta timp cât am ocupat acest post, să se plimbe în lungul cheiurilor şi să se târască alene în sus şi în jos pe treptele vămii. O bună parte din timp şi-o petreceau de asemenea moțăind în colţurile lor obişnuite, cu scaunele răsturnate pe spate şi sprijinite de perete; se deşteptau însă o dată sau de două ori în cursul dimineţii, spre a se plictisi unul pe altul repetând pentru a zecea mia oară vechi poveşti marinăreşti sau snoave prăfuite, care deveniseră între ei un fel de lozinci.

Descoperiră repede, îmi închipui, că noul inspector şef nu era prea primejdios. Atunci, cu inima uşurată şi cu convingerea plăcută că vor putea fi mai departe de folos – cel puţin lor înşişi, dacă nu şi scumpei noastre ţări – aceşti buni moşnegi primiseră să îndeplinească diferitele ritualuri ale funcţiilor lor. Pe după ochelari începură să arunce priviri iscoditoare în calele corăbiilor. Se agitau în chip nemaipomenit pentru lucruri de nimic, lăsând, în schimb, cu o uimitoare orbire să ie scape printre degete altele mai însemnate. De câte ori li se întâmpla o asemenea nenorocire şi, de pildă, un camion întreg de marfă valoroasă era descărca! prin contrabandă, poate chiar în toiul zilei şi de-a dreptul sub nasul lor nebănuitor, nimic nu putea întrece vigilenţa şi graba cu care se apucau să încuie şi să asigure cu sfoară roşie şi peceţi de ceară toate ieşirile vasului contrabandist. În locul unei mustrări pentru neglijenţa lor anterioară, păreau să merite mai degrabă un panegiric pentru precauţiile demne de laudă pe care le luaseră după ce răul fusese săvârşit şi o manifestare de recunoştinţă pentru zeloasa promptitudine

de care dăduseră dovadă atunci când nu mai era nimic de făcut.

Atâta vreme cât oamenii nu sunt neobişnuit de neplăcuţi, am prostescul obicei de a mă ataşa de ei. Partea mai bună a caracterului vecinului meu – dacă o asemenea parte există – este aceea care de obicei îmi sare mai mult în ochi şi după care judec omul. Cum cei mai mulţi dintre aceşti bătrâni aveau părţi bune şi cum poziţia părintească şi ocrotitoare în care mă aflam faţă de ei era prielnică dezvoltării unor sentimente prieteneşti, am ajuns curând să ţin la ei toţi. În dimineţile de vară, când dogoarea aerului, care aproape că lichefia restul neamului omenesc, transmitea doar puţină căldură trupurilor lor pe jumătate amorţite, era plăcut să-i auzi trăncănind la intrarea din dos; şedeau, ca de obicei, cu toţii în şir, pe scaunele sprijinite, în două picioare, de perete, în timp ce glumele răsuflate ale unor generaţii trecute le curgeau spumoase de pe buze, însoţite de chicoteli. Voia bună a bătrânilor are multă asemănare mi voioşia copiilor; intelectul nu are nimic de a face cu ea, şi nici simţul adânc al umorului; şi la unii şi la alţii este doar o sclipire care rămâne la suprafaţă şi dă un aspect însorit şi vesel atât crengii verzi cât şi trunchiului cenuşiu şi putred. În primul caz, sclipirea este a unui soare veritabil, în celălalt seamănă mai degrabă cu licărul fosforescent al lemnului muced.

Ar fi o gravă nedreptate – şi cititorul trebuie să înţeleagă acest lucru – să înfăţişez pe toţi aceşti minunaţi bătrâni, care erau prietenii mei, ca pe nişte oameni căzuţi în mintea copiilor. În primul rând, nu toţi colaboratorii mei erau, fără excepţie, bătrâni; se găseau printre ei şi bărbaţi în floarea şi puterea vârstei, cu o netăgăduită pricepere şi energie, vădit nepotriviţi pentru viaţa trândavă de subalterni pe care steaua lor rea le-o hărăzise. Apoi. Pletele albe ale bătrâneţii se dovedeau uneori a nu fi decât acoperişul de stuf sub care sălăşluia o minte încă în bună stare. În ce priveşte însă pe cei mai mulţi dintre membrii

corpului meu de veterani, nu voi săvârşi nicio greşeală caracterizându-i în general ca pe un lot de moşnegi plicticoşi, care nu adunaseră nimic demn de a fi păstrat de pe urma feluritei experienţe a vieţii lor. Păreau să fi risipit toată sămânţa aurie a înţelepciunii de viaţă, pe care avuseseră atâtea ocazii s-o recolteze, şi să fi strâns în memorie doar pleava ei. Vorbeau cu mult mai mult interes şi mai multă onctuozitate despre micul dejun sau despre prânzul lor de ieri, de azi ori de mâine, decât despre naufragiul pe care-1 suferiseră cu patruzeci sau cincizeci de ani în urmă şi despre toate minunile lumii pe care le văzuseră în tinereţea lor.

Decanul de vârstă al vămii – patriarhul nu numai al acestui mic pluton de funcţionari, ci, îndrăznesc să spun, al respectabilului corp de vameşi portuari de pe întreaga întindere a Statelor Unite – era un anumit inspector permanent. I s-ar fi putut da, cu drept cuvânt, numele de fiu legitim al sistemului fiscal, predestinat sau, mai bine zis, născut în purpură, dat fiind că tatăl său, colonel în vremea revoluţiei şi mai înainte colector vamal al portului, înfiinţase un post anume pentru el în vremurile de altădată, de care puţini oameni în viaţă îşi mai aduc aminte. Atunci când l-am cunoscut eu, acest inspector era un om de vreo optzeci de ani şi, fără doar şi poate, unul dintre cele mai minunate exemplare de vigoare iernatică pe care te poţi aştepta să le descoperi în cursul unei vieţi întregi de căutări. Cu obrajii înfloriţi, cu silueta vânjoasă, haina elegantă de postav albastru cu nasturi lucitori, cu umbletul vioi şi semeţ şi aspectul robust şi sănătos, avea aerul; – fireşte nu al unui tânăr – dar al unei noi minuni a Mumii Natura, un miracol cu chip de om, de care vârsta şi infirmităţile erau oprite să se atingă. Glasul şi râsul lui, care răsunau veşnic în localul vămii, nu aveau nimic din gângăveala tremurată şi cotcodăcitul unui moşneag, ci izbucneau triumfătoare din plămânii lui, ca un cântat de cocoş sau ca un semnal de trâmbiţă. Dacă-1 priveai numai

ca animal – şi erau puţine temeiuri de a-1 privi altfel – era o făptură dintre cele mai demne de admiraţie, din pricina sănătăţii şi a vigoarei organismului său cât şi a capacităţii sale de a gusta, la o vârstă atât de înaintată, toate sau aproape toate plăcerile la care râvnise sau pe care le imaginase vreodată. Viaţa sigură şi lipsită de griji pe care o ducea la vamă, bazată pe un venit regulat şi tulburată doar rareori de uşoare temeri de a fi scos din slujbă, ajutaseră negreşit ca timpul să treacă fără a lăsa urme. Cauzele primordiale şi hotărâtoare trebuiau căutate totuşi în rara desăvârşire a naturii sale animale, în proporţiile moderate ale intelectului său şi în adausul foarte neînsemnat de ingrediente morale şi spirituale, aceste ultime calităţi fiind, într-adevăr, tocmai suficiente pentru a-1 împiedica pe bătrânul gentleman să umble în patru labe. Nu poseda nici putere de gândire, nici adâncime de simţire, nici sensibilităţi stingheritoare – pe scurt nimic în afară de câteva instincte obişnuite, care, ajutate de temperamentul lui vesel, produs firesc al bunăstării fizice, îi serveau în mod foarte respectabil şi spre mulţumirea generală în loc de inimă. Avusese trei soţii – toate moarte de mult – şi douăzeci de copii, dintre care cei mai mulţi se întorseseră şi ei în ţărână la diferite vârste ale copilăriei sau ale maturităţii. S-ar putea vedea în aceasta un izvor suficient de jale pentru a îndolia adânc chiar şi firea cea mai veselă. Nimic de acest fel la bătrânul nostru inspector! Un scurt oftat îi ajungea ca să se uşureze de toată povara acestor dureroase amintiri. În clipa următoare, era tot atât de gata să zburde ca orice băieţel care mai poartă încă rochiţă – mult mai dispus de fapt decât tânărul secretar al colectorului, care, la cei nouăsprezece ani ai lui, era pe departe cel mai vârstnic şi mai aşezat dintre ei doi.

Îl observam şi îl studiam pe acest venerabil patriarh cu mai multă curiozitate, cred, decât pe toate celelalte specimene umane ce se ofereau acolo atenţiei mele. Era într-adevăr un fenomen rar: atât de perfect dintr-un punct

de vedere şi atât de plat, de înşelător, de insesizabil, de complet inexistent din toate celelalte. Concluzia mea era că nu avea nici inimă, nici suflet, nici spirit; nimic, după cum am mai spus, decât instincte. Şi totuşi, cele câteva elemente ce-i compuneau caracterul fuseseră îmbinate cu atâta dibăcie, încât nu puteai descoperi la el vreo deficienţă penibilă, iar eu, dinspre partea mea, eram pe deplin mulţumit cu ceea ce găseam în el. Putea fi greu – da, era într-adevăr greu – să-ţi închipui ce avea el să facă pe lumea cealaltă, până intr-atât părea de terestru şi de stăpânit de simţuri; ceea ce e sigur, însă, e că existenţa lui pe acest pământ, admiţând că avea să se termine o dată cu ultima-i suflare, nu-i fusese dăruită fără bunătate, ca una ce era lipsită de răspunderi morale mai înalte decât acelea ale vitelor de pe câmp – dispunând însă de o sferă mai largă de plăceri decât acestea, dar bucurându-se totodată de binecuvântata lor imunitate faţa de tristeţile şi amărăciunile bătrâneţii.

Un punct în care avea o mare superioritate asupra fraţilor săi cu patru picioare era capacitatea lui de a-şi aminti de mesele bune de care avusese parte şi care aduseseră o contribuţie însemnată la fericirea vieţii lui. Pasiunea lui pentru plăcerile stomacului era o trăsătură extrem de atrăgătoare; şi a-1 auzi vorbind despre friptură îţi dădea aceeaşi poftă de mâncare ca un castravecior acru sau o stridie. Cum nu avea nicio însuşire mai înaltă şi nu jertfea sau păgubea vreun dar spiritual prin faptul că-şi folosea toate energiile şi toată inventivitatea spre binele şi mulţumirea pântecului, era totdeauna plăcut să-l aud flecărind despre peşte, păsări sau specialităţi de carne şi despre cele mai potrivite metode de a le pregăti. Amintirile sale despre feluri alese, oricât de îndepărtată ar fi fost data banchetului la care se referea, aproape că ne făceau să adulmecăm mirosul fripturii de porc sau de curcan. Simţea pe limbă arome ce stăruiau acolo de şaizeci sau şaptezeci de ani, părând să fie tot atât de proaspete ca

aceea a cotletului de berbec pe care-1 mestecase în dimineaţa respectivă. L-am auzit plescăind din buze în timp ce pomenea de prânzuri ai căror comeseni, cu excepţia lui, căzuseră de multă vreme pradă viermilor. Era un lucru uimitor să observi fantomele unor vechi ospeţe ivindu-se neîncetat în faţa lui, nu mânioase sau răzbunătoare, ci parcă spre a-şi arăta recunoştinţa pentru aprecierea ce le-o arătase odinioară şi a căuta să împrospăteze o serie nesfârșită de desfătări, himerice şi totodată concrete. Un muşchi de vacă, o pulpă de viţel, un cotlet de porc, un anume pui de găină sau un curcan vrednic de laude deosebite, care poate îi împodobise masa în zilele lui Adams cel bătrân[14], îi rămăseseră întipărite în memorie, în timp ce toate încercările de mai târziu pe care le suferise poporul nostru, cât şi toate evenimentele luminoase sau întunecate ale propriei sale existenţe trecuseră peste el, lăsând tot atât de puţine urme ca briza trecătoare a mării. Principalul eveniment tragic din viaţa acestui bătrân fusese, pe cât îmi puteam da seama, o păţanie neplăcută cu o anume gâscă ce trăise şi murise cu vreo douăzeci sau patruzeci de ani în urmă – o gâscă cu aspectul cel mai promiţător, dar care, ajungând pe masă, se dovedise de o tărie atât de îndărătnică, încât cuţitul mare de servit nu făcuse nicio impresie asupra carcasei ei, astfel încât putuse fi tăiată în bucăţi doar cu o secure şi un ferăstrău.

Cred însă că e timpul să părăsim acest portret, cu toate că mi-ar fi plăcut să stărui încă îndelung asupra lui, căci dintre toţi oamenii pe care i-am cunoscut vreodată acesta era desigur cel mai potrivit pentru a fi vameş. Cei mai mulţi oameni – din cauze pe care nu am destul loc ca să le analizez – îşi pierd moralul de pe urma acestui fel special de viaţă. Bătrânul inspector era însă incapabil de aşa ceva; şi chiar de ar fi fost menţinut în slujbă până la

[14] Este vorba de John Adams (1735—1826), preşedinte al Statelor Unite (1797—1801).

sfârşitul veacurilor, ar fi rămas mereu în formă şi s-ar fi aşezat la masă mereu cu aceeaşi poftă de mâncare.

Mai era acolo o figură fără care galeria mea de portrete ale oamenilor vămii ar fi ciudat de incompletă; cum însă ocaziile de a-1 observa au fost relativ rare pentru mine, n-am decât putinţa de a-i schiţa în chip sumar conturul. E vorba de colector – viteazul şi bătrânul nostru general; – care după o strălucită carieră militară, în urma căreia guvernase un teritoriu sălbatic din vest, se stabilise de douăzeci de ani în Salem spre a-şi petrece anii de declin ai unei vieţi pe cât de variate pe atât de onorabile. Bravul soldat atinsese, dacă n-o depăşise chiar, vârstă de şaptezeci de ani şi îşi căra pe drumul ce-i mai rămăsese de parcurs pe lumea aceasta metehnele, pe care nu reuşea să i le uşureze nici chiar muzica marţială a înviorătoarelor sale amintiri. Pasul lui mândru, ce fusese primul la atac, era paralizat acum. Doar cu ajutorul unui slujitor şi sprijinindu-şi cu putere mâna pe rampa de fier a scării, putea bătrânul general să urce încet şi anevoie treptele vămii şi, străbătând cu mare efort încăperea, să ajungă la fotoliul său tradiţional de lângă cămin. Acolo obişnuia să stea, urmărind cu o privire calmă, dar cam împăienjenită, pe toţi cei care intrau şi ieşeau. Foşnetul hârtiilor, prestările de jurăminte, discuţiile de afaceri şi micile conversaţii de birou – toate aceste zgomote şi întâmplări păreau să producă asupra simţurilor lui doar o impresie confuză, pătrunzând prea puţin în sfera intimă a reflecţiilor sale. Avea, în această poziţie de repaus, un aer blând şi binevoitor. Când cineva îi adresa câteva cuvinte, o expresie de curtenie şi interes îi licărea în ochi, dovedind că făclia minţii lui mai lumina încă şi că doar mediul ce o înconjura împiedica razele acesteia să treacă. Cu cit răzbeai mai aproape de substanţa spiritului său, cu atât îţi apărea ea mai sănătoasă. Când nu era nevoit să vorbească sau să asculte – operaţii care, şi una şi alta, îi cereau un vădit efort – pe faţa lui se aşternea imediat expresia de

linişte zâmbitoare. Nu era nimic penibil în această expresie, căci deşi stinsă, nu avea îndobitocirea proprie senilităţii. Făptura lui, robustă şi masivă în tinereţe, nu căzuse încă în ruină.

A observa şi a defini caracterul lui în condiţii atât de neprielnice era totuşi o sarcină la fel de grea ca aceea de a întregi şi a reconstrui în imaginaţie o veche fortăreaţă, cum ar fi Ticonderoga, văzându-i doar dărăpănăturile cenuşii. Ici, colo, zidurile vor fi rămas din întâmplare aproape intacte; în altă parte, însă, nu se va găsi poate decât o movilă informă, stânjenitoare prin însăşi trainicia ei şi năpădită de ierburi şi buruieni în atâţia ani de pace şi neîngrijire.

Totuşi, privindu-l pe bătrânul soldat cu afecţiune; – căci cu toate că legătura dintre noi era slabă, sentimentul pe care-1 nutream pentru el, la fel ca acela al tuturor bipedelor şi patrupedelor ce-1 cunoşteau, putea în chip propriu să fie numit, astfel – izbuteam. Să desluşesc principalele trăsături ale portretului său. Purta pecetea unor însuşiri nobile şi eroice ce dovedeau că nu din pură întâmplare, ci pe bună dreptate dobândise renumele de care se bucura. Spiritul lui nu s-a deosebit, cred, niciodată printr-o activitate înfrigurată, ci a avut nevoie, în oricare din perioadele vieţii sale, de un impuls din afară pentru a se pune în mişcare; dar de îndată ce era stârnit şi pus în faţa unor piedici care trebuiau să fie învinse şi a unei ţinte demne de atins, nu era el omul care să renunţe sau să cunoască înfrângerea. Focul ce arsese odinioară în el şi care nu se stinsese încă pe deplin nu era o vâlvătaie ce izbucneşte împrăştiind scântei, ci mai degrabă o sclipire incandescentă ca aceea a fierului topit dintr-un furnal. Prestanţă, trăinicie, fermitate – iată ce exprima repausul lui, chiar şi în starea de şubrezire prematură căreia ii căzuse pradă la vremea când l-am cunoscut. Dar chiar şt atunci puteam să-mi închipui că sub puterea unei emoţii ce-ar fi pătruns adânc în conştiinţa lui – ceva ca un sunet

de trompetă, destul de tare pentru a-i trezi toate energiile ce nu muriseră ci erau doar aţipite – ar fi fost în stare să-şi arunce cât colo infirmităţile, ca un halat de bolnav, şi să lepede bastonul bătrâneţii spre a apuca o spadă şi a se ridica din nou la luptă. Şi într-un asemenea moment de încordare, atitudinea lui ar fi rămas, tot calmă. Numai că un astfel de spectacol putea fi plăsmuit doar în imaginaţie, iar nu să fie aşteptat şi nici dorit. Ceea ce vedeam în bătrân – tot atât de clar ca în meterezele indestructibile ale vechii fortăreţe Ticonderoga, care mi-a slujit mai sus de cea mai potrivită comparaţie – erau semnele unei rezistenţe greoaie şi tenace, care putea prea bine să fi mers în tinereţea lui până la îndărătnicie; ale unei integrităţi care, asemenea celor mai multe din celelalte însuşiri ale sale, îmbrăca forma unei mase grele, tot atât de nemaleabile şi de anevoie de mânuit ca o tonă de minereu de fier; ale unei bunăvoinţe pe care, în ciuda furiei cu care-şi condusese soldaţii în atacurile la baionetă de la Chippewa şi Fort Erie, o socotesc nu mai puţin autentică decât aceea ce-i animă pe polemiştii filantropi din zilele noastre. Ucisese, pe cât ştiu, cu mâna lui, şi oamenii căzuseră ca iarba sub coasă în faţa şarjelor căreia ardoarea lui le împrumuta o energie triumfală; şi totuşi nu avusese niciodată destulă cruzime în inimă pentru a fi în stare să şteargă pulberea de pe aripa unui fluture. N-am cunoscut nicicând vreun om la a cărui bunătate înnăscută să fi avut mai multă încredere de a apela.

Fireşte că multe din trăsăturile-i caracteristice – şi tocmai acelea care contribuiseră mai mult să dea asemănare unei schiţe de portret – se şterseseră sau dispăruseră înainte ca eu să-l fi cunoscut pe general. Toate atributele ce nu au decât un rol decorativ sunt de obicei cele mai efemere; iar natura nu împodobeşte ruinele omeneşti cu flori proaspete, de o frumuseţe nouă, care să-şi aibă rădăcinile şi să-şi găsească hrana în crăpăturile şi fisurile decrepitudinii, aşa cum seamănă micşunele printre

ruinele fortăreţei de la Ticonderoga. Totuşi, se aflau la el indicii demne de a fi notate, vădind o anume graţie şi frumuseţe. O rază de umor se strecura din când în când prin învelişul opac, sclipind prietenos spre noi. O trăsătură de o eleganţă naturală, ce se întâlneşte rar în caracterul masculin după vârstă copilăriei şi a primei tinereţi, era aceea a dragostei generalului pentru flori şi a plăcerii de a simţi mireasma lor. S-ar putea crede ca un bătrân soldat preţuieşte doar laurul însângerat ce-i încununează fruntea; acesta însă părea să aprecieze, ca o tânără fată, lumea florilor.

Acolo deci, lângă cămin, obişnuia bătrânul general să şadă, în timp ce inspectorul – deşi evita pe cât posibil sarcina anevoioasă de a intra într-o conversaţie cu el – stătea cu plăcere la oarecare distanţă şi contempla faţa lui liniştită, aproape adormită. Părea să fie pierdut într-o altă lume, cu toate că-l vedeam la câţiva paşi; depărtat, cu toate că treceam foarte aproape de fotoliul lui; inaccesibil, cu toate că, întinzând mâna, am fi putut s-o atingem pe a lui. Poate că în lumea gândurilor sale petrecea o viaţă mai reală decât aceea din ambianţa, puţin potrivită pentru el, a vămii. Desfăşurarea unei parăzi, tumultul unei bătălii, sunetele eroice ale unei fanfare auzite cu treizeci de ani în urmă – acestea erau scenele şi zgomotele care-i mai stăruiau încă în minte. În acest timp, negustori şi armatori, funcţionari comerciali dichisiţi şi marinari neciopliţi intrau şi ieşeau; forfota vieţii comerciale şi a activităţii vamale îl învăluia cu murmurul ei, dar generalul nu părea să aibă nici cea mai vagă legătură nici cu oamenii, nici cu treburile lor. Era tot atât de puţin la locul potrivit în acest mediu cum ar fi fost o veche spadă – ruginită acum, dar care odinioară fulgerase pe câmpul de luptă şi mai păstra încă o sclipire în lungul tăişului ei – printre călimările, dosarele şi riglele de lemn de mahon de pe biroul vice-colectorului.

Un lucru mă ajuta mult să întregesc şi să împrospătez

imaginea acestui om de adevărată şi simplă energie, a viteazului luptător de la graniţele de pe Niagara. Era amintirea memorabilelor cuvinte „Voi încerca, sir!”, rostite de el faţă de superiorul său pe pragul unei acţiuni. Desperate şi eroice, cuvinte ce exprimă tot curajul sufletului şi spiritului Noii Anglii, recunoscând toate primejdiile şi înfruntându-le pe toate. Dacă în ţara noastră vitejia ar fi răsplătită prin cinstiri heraldice, aceste cuvinte – care par uşor de rostit, dar pe care numai el a ştiut să le rostească în faţa unei sarcini atât de primejdioase şi de glorioase – ar constitui cea mai frumoasă şi mai potrivită deviză pentru blazonul generalului.

E de un mare folos pentru sănătatea morală şi intelectuală a unui om ca acesta să aibă prilejul de a întreţine legături continue de camaraderie cu persoane care nu seamănă cu el, care nu se sinchisesc de ţelurile lui şi! 1 obligă oarecum să iasă din el însuşi pentru a le aprecia sfera de preocupări şi aptitudinile. Peripeţiile vieţii mele mi-au oferit deseori acest avantaj; niciodată însă în chip mai deplin şi mai variat decât în perioada slujbei mele la vamă. Era acolo îndeosebi un om care mi-a dat, prin observarea caracterului său, o idee nouă despre talent. Avea în primul rând darurile unui om de afaceri: era prompt, iute, ager, lucid, înzestrat cu un ochi care pătrundea toate încurcăturile şi cu o capacitate de a le face să dispară ca printr-o baghetă magică. Fiind crescut din copilărie la vamă, aceasta constituia câmpul lui firesc de activitate; şi numeroasele complicaţii ale vieţii de afaceri, atât de sâcâitoare pentru un neiniţiat, aveau pentru el claritatea unui sistem perfect coerent. În ochii mei, el era reprezentantul ideal al profesiei sale. Era o adevărată întrupare a vămii, sau, în orice caz, resortul motor care menţinea în mişcare roţile şi rotiţele ei, căci într-o instituţie ca aceasta, unde funcţionarii sunt numiţi spre a-şi satisface propriile lor interese şi ambiţii şi numai

rareori pe temeiul capacităţii lor de a îndeplini sarcinile prevăzute, ei trebuie în chip firesc să caute în altă parte îndemânarea ce le lipseşte. Şi astfel, dintr-o nevoie de ne înlăturat, omul nostru de afaceri atrăgea în câmpul lui, la fel cum un magnet atrage pilitura de oţel, toate greutăţile de care se ciocneau ceilalţi. Cu un aer suveran, o amabilă indulgenţă faţă de stupiditatea noastră, care în ochii lui trebuie să fi apărut aproape ca o crimă, izbutea îndată, ca printr-o simplă atingere cu degetul, să transforme tot ce era de neînţeles într-un lucru limpede ca lumina zilei. Negustorii îl preţuiau tot atât de mult ca şi noi, prietenii lui neiniţiaţi. Integritatea lui fără cusur era la el mai degrabă o lege a naturii decât rezultatul unei alegeri sau un principiu; pentru o minte de o atât de remarcabilă claritate şi precizie ca a lui, nici nu putea exista o altă condiţie fundamentală decât o comportare perfect cinstită în treburile de serviciu. O pată pe conştiinţa lui în legătură cu cel mai mic lucru care cădea în sfera lui de atribuţii l-ar fi tulburat în acelaşi chip, dar într-o măsură mult mai mare, ca o greşeală în soldul unui cont sau o pată de cerneală pe pagina unui registru de contabilitate. Intr-un cuvânt, am întâlnit în persoana lui – caz rar în viaţa mea – un om cu totul adaptat funcţiei pe care o deţinea.

Aşa arătau deci câţiva dintre oamenii cu care mă găseam acum în legătură. M-am declarat de acord cu hotărârea providenţei de a mă plasa într-o poziţie atât de puţin corespunzătoare cu vechile mele obiceiuri şi m-am apucat serios să trag din ea toate foloasele posibile. După ce împărtăşisem munca şi visurile irealizabile ale fraţilor de la Brook Farm[15]; după ce trăisem timp de trei ani sub influenţa subtilă a unui spirit ca acela al lui Emerson[16], după zilele de libertate sălbatică petrecute împreună cu

[15] Falanster fourierist, înfiinţat de un grup de intelectuali americani între 1841 şi 1847.
[16] Ralph Waldo Emerson (1803—1882), eseist şi filozof idealist american, prieten cu Hawthorne.

Ellery Channing[17] la Assabeth[18], unde ne pierdeam în speculaţii fantastice lângă focul nostru de crengi uscate după ce discutasem cu Thoreau[19] despre atâtea şi atâtea şi chiar despre vestigii indiene în sihăstria lui de la Walden; după ce devenisem mai pretenţios prin contactul cu rafinata cultură clasică a lui Hillard[20]; după ce mă pătrunsesem de simţire poetică lângă vatra lui Longfellow[21] – după toate acestea sosise, în sfârşit, vremea să aplic alte facultăţi al-j caracterului meu şi să mă alimentez cu o hrană pentru care avusesem până atunci puţină poftă. Chiar şi bătrânul colector era binevenit, ca o schimbare de regim pentru un om care-l cunoscuse pe Alcott[22]. Faptul că după frecventarea şi legătura strânsă cu asemenea personalităţi m-am putut amesteca cu oameni de o calitate cu totul diferită, fără să murmur vreodată împotriva acestei schimbări, îmi apare în oarecare măsură ca o dovadă a unei firi bine echilibrate şi căreia nu-i lipsea nimic esenţial.

Literatura, eforturile şi obiectele ei aveau acum puţină importanţă în ochii mei. Cărţile nu mă interesau în perioada aceasta; îmi rămâneau străine. Natura – cu excepţia celei umane – care se oferă ochilor pe pământ şi

---

[17] William Ellery Channing (1818-1901), poet şi filozof transcendentalist, autor al unor cunoscute „Poeme”.

[18] Afluent al râului Concord, unde Channing şi Hawthorne obişnuiau uneori să pescuiască.

[19] Henry Thoreau (1817—1862), scriitor american, discipol al lui Emerson. Retras în 1845—1847 într-o colibă de lemn construită chiar de el pe marginea lacului Walden, a căutat desăvârşirea personalităţii prin viaţa în sânul naturii. Reflecţiile sale din timpul acestei sihăstrii stau la baza cărţii „Walden sau viaţa în pădure” (1852), una din operele clasice ale literaturii americane.

[20] George Stillman Hillard (1808-1879), scriitor şi jurist american.

[21] Henry Wadsworth Longfellow (1807-1882), poet American; a folosit legendele şi folclorul pieilor-roşii în poemul său „Hiawatha”.

[22] Amos Bronson Alcott (1799—188B), filozof transcedentalist înclinând spre misticism; a făcut şi el o încercare de înfiinţare a unei comunităţi fourieriste.

în cer îmi era oarecum ascunsă; şi toată încântătoarea imaginaţie cu care odinioară o însufleţisem se stinsese în spiritul meu. Un dar, o anume facultate, chiar dacă nu mă părăsise, zăcea amorţită, fără viaţă în mine. Toate acestea ar fi fost negrăit de dureroase şi de triste, dacă n-aş fi fost conştient că nu atârna decât de mine să rechem la viaţă tot ce avea o valoare în trecutul meu. Poate că într-adevăr n-aş fi putut duce multă vreme o asemenea viaţă fără a risca să devin pentru totdeauna diferit de cum fusesem, dar fără ca transformarea să merite a fi suferită. N-am socotit-o însă niciodată decât ca o etapă tranzitorie. Aveam un instinct profetic, auzeam o şoaptă în ureche ce-mi spunea că nu peste mult timp şi de îndată ce un nou fel de trai va deveni esenţial pentru binele meu, schimbarea nu avea să întârzie.

Deocamdată totuşi, mă găseam acolo, eram inspector al vămii şi, pe cât puteam singur să judec, un inspector atât de bun cât se cerea. Un om de gândire, imaginaţie şi simţire (chiar de ar poseda aceste daruri într-o măsură de zece ori mai mare decât le aveam eu) este capabil să devină, în orice moment, un om de afaceri – e de ajuns numai să-şi dea osteneala. Colegii mei, precum şi negustorii şi căpitanii de corăbii cu care îndatoririle mele oficiale mă puneau în legătură, nu mă vedeau în altă lumină şi, probabil, nici nu mă cunoşteau sub un alt aspect. Bănuiesc că niciunul dintre ei nu citise vreodată o pagină ieşită de. Sub condeiul meu şi că n-ar fi dat nici măcar un ban mai mult pe mine chiar de le-ar fi citit pe toate; şi lucrurile nu ar fi stat cu nimic mai bine dacă acele pagini de prisos ar fi fost scrise de o pană ca aceea a lui Burns[23] sau a lui Chaucer[24], care amândoi, la fel ca mine,

---

[23] Robert Burns (1759—1796), poetul popular scoţian a fost în ultimii şase ani ai vieţii funcţionar fiscal.

[24] Geoffrey Chaucer (1340—1400), cel mai mare poet al evului mediu englez, autorul „Povestirilor din Canterbury”, a fost multă vreme şef al vămilor portului Londrei.

au fost în zilele lor funcţionari de vamă. E o lecţie bună – deşi poate adesea grea – pentru un om ce a visat să-şi câştige o faimă literară şi să-şi asigure astfel un loc printre mai-marii lumii, e o bună lecţie, zic, ca el să iasă din cercul strimt în care pretenţiile îi sunt recunoscute şi să constate cât de puţină însemnătate are, pentru cei ce nu aparţin acelui cerc, tot ce a înfăptuit şi ce râvneşte să înfăptuiască. Nu ştiu dacă am avut neapărat nevoie de această lecţie, fie ca avertisment, fie ca dojană, dar sigur e că am învăţat-o bine; şi mi-e plăcut să-mi amintesc că adevărul, atunci când am ajuns să-l înţeleg, nu mi-a pricinuit nicio durere şi nici dorinţa de a-l respinge cu un oftat. În ce priveşte conversaţiile literare, e adevărat că ofiţerul naval – un băiat excelent, care a intrat în funcţie odată cu mine şi a părăsit-o doar puţin mai târziu – mă atrăgea adesea într-o discuţie asupra uneia din temele sale favorite: Napoleon sau Shakespeare. De asemenea, secretarul colectorului, un tânăr care, cum şopteau oamenii, acoperea din când în când câte o foaie din hârtia de scrisori a Unchiului Sam cu ceea ce (la câţiva metri distanţă) semăna foarte mult a poezie, îmi vorbea uneori despre cărţi, ca despre un subiect cu care s-ar fi putut să fiu familiarizat. La aceasta se reduceau toate relaţiile mele în materie de literatură şi, trebuie s-o spun, ele îmi ajungeau pe deplin.

Cum nu mai năzuiam ca numele meu să fie proclamat în lumea largă pe paginile de titlu ale unor cărţi, zâmbeam la gândul că el se bucura acum de o altă vogă. Marcatorul vămii îl imprima cu un şablon şi vopsea neagră pe saci cu piper, pe coşuri cu cârmâz, pe cutii de ţigări de foi şi pe baloturi de. Tot felul de mărfuri taxabile, spre a atesta că toate aceste produse plătiseră impozitul şi trecuseră în mod legal prin vamă. Purtată de asemenea vehicole de glorie, vestea existenţei mele, în măsura în care un nume ajunge s-o răspândească, era dusă în locuri unde nu pătrunsese niciodată până atunci şi, sper, nu va mai ajunge

niciodată.

Trecutul însă nu murise. La intervale mari, gânduri care păruseră atât de vii şi de active, şi care totuşi fuseseră atât de lesne adormite, se trezeau din nou. Şi unul dintre cele mai remarcabile prilejuri când deprinderile mele din zilele apuse au reînviat a fast acela care, în cadrul legii proprietăţii literare, îmi îngăduie să ofer publicului schiţa de acum.

La catul de sus al clădirii vămii se află o încăpere mare, unde cărămida şi grinzile goale n-au fost acoperite niciodată cu lambriuri, nici cu tencuiala. Edificiul – conceput pe o scară corespunzătoare vechii activităţi comerciale a portului şi în perspectiva unei prosperităţi viitoare ce nu avea să se realizeze niciodată – cuprindea mult mai mult spaţiu decât putea fi folosit de cei ce-l ocupau. Această sală înaltă de deasupra camerelor perceptorului a rămas, de aceea, neterminată până azi şi, în ciuda vechilor păienjenişuri ce garniseau întunecatele-i bârne, pare să aştepte încă munca dulgherului şi a zidarului. La un capăt al încăperii, într-o adâncitură, *se* aflau nişte butoaie, stivuite unul peste altul, în care erau depozitate vechi legături de documente oficiale. Mari cantităţi de asemenea hârţoage zăceau îngrămădite pe podea. Era întristător să te gândeşti ce multe zile, şi săptămâni, şi luni, şi ani de trudă fuseseră risipite cu aceste hârtii mucede, acum doar o povară inutilă pe pământ, aruncate în acest cotlon uitat, unde nu aveau să mai fie privite nicicând de ochii vreunui om. Dar câte teancuri de alte manuscrise – umplute nu cu plicticoase formule oficiale, ci cu gândirea unor creiere inventive şi cu efuziile unor inimi simţitoare – căzuseră deopotrivă în uitare, şi încă fără a fi slujit vreunui scop în vremea lor, aşa cum măcar o făcuseră aceste mormane de hârtii, şi – lucru mai trist – fără a fi procurat autorilor lor viaţa confortabilă pe care conţopiştii vămii şi-o asiguraseră prin aceste mâzgăleli fără valoare! Şi totuşi, poate nu erau

lipsite de orice valoare ca materiale pentru istoria locală. Aici puteau fi descoperite, fără îndoială, statistici cu privire la vechiul comerţ al portului Salem şi memorii ale falnicilor lui negustori – bătrânul King Derby, bătrânul Billy Gray, bătrânul Simon Forrester şi mulţi alţi asemenea magnaţi din vremea veche, ale căror capete pudrate nici nu fuseseră bine aşezate în mormânt, că munţii lor de bogăţii şi începuseră să se prăbuşească. Aici ar putea fi urmărit istoricul celei mai mari părţi a familiilor din care se compune astăzi aristocraţia Salemului, pornind de la modestele şi obscurele începuturi ale traficurilor lor, în epoci îndeobşte mult posterioare Revoluţiei, şi până la rangul pe care urmaşii lor îl consideră acum ca dobândit de mult.

Pentru perioada anterioară Revoluţiei, mărturii scrise sunt puţine, căci documentele şi arhivele mai vechi ale vămii au fost, pe cât se pare, duse la Halifax când toţi funcţionarii regelui au însoţit armata engleză în retragerea ei precipitată de la Boston. Faptul acesta a fost pentru mine adesea un motiv de regret, întrucât actele acelea, care datau poate încă din vremea Protectoratului, trebuie să fi conţinut multe referiri la oameni, uitaţi sau nu, şi la obiceiuri vechi, a căror dezgropare mi-ar fi dăruit tot atâta plăcere ca şi capetele de săgeţi indiene pe care le culesesem pe câmpul de lângă vechiul prezbiteriu.

Dar într-o zi ploioasă, când nu prea era de lucru, am avut norocul să fac o descoperire care mi s-a părut că nu era lipsită de interes. În timp ce scotoceam şi scormoneam printre vechiturile îngrămădite în cotlon, desfăcând ici şi colo un document şi citind numele unor corăbii ce zăceau de mult pe fundul mării sau putreziseră la chei, ori pe acelea ale unor negustori de care nu se mai aude pomenindu-se la bursă şi care nici nu pot fi lesne descifrate pe pietrele lor de mormânt acoperite de muşchi; în timp ce-mi plimbam privirea peste aceste lucruri, cu atenţia întristată, obosită, pe jumătate dezgustată pe care

o acordăm cadavrului unei activităţi moarte, şi căutam cu un efort al închipuirii mele amorţite să fac să răsară din aceste oseminte uscate o imagine a vremurilor mai luminoase ale vechiului oraş, când India[25] mai era încă un ţinut nou şi numai Salemul cunoştea drumul spre ea – îmi căzu din întâmplare în mână un mic pachet învelit cu grijă într-o bucată de pergament vechi şi îngălbenit. Acest înveliş părea să ateste existenţa unui document oficial dintr-o vreme de mult apusă, când diecii îşi aşterneau scriitura lor ţeapănă şi ceremonioasă pe materiale mai solide decât azi. Era în aspectul lui ceva care-mi trezi instinctiv curiozitatea; şi cu sentimentul că aveam să scot la lumină o comoară, am dezlegat panglica roşie ofilită ce lega pachetul. Dezdoind învelişul rigid de pergament, am văzut că era o veche diplomă purtând semnătura şi sigiliul guvernatorului Shirley şi prin care un anume Jonathan Pue era numit inspector al vămilor Maiestăţii Sale în portul Salem din provincia Massachusetts Bay. Îmi aminteam a fi citit, probabil în analele lui Felt[26], o notiţă despre moartea inspectorului Pue, intervenită acum vreo optzeci de ani; de asemenea întâlnisem într-un ziar recent o dare de seamă despre dezhumarea osemintelor lui în cimitirul bisericii Sf. Petru, cu ocazia restaurării acesteia. Dacă îmi aduc bine aminte, nimic nu mai rămăsese din respectabilul meu predecesor, în afară de un schelet incomplet, câteva zdrenţe din îmbrăcămintea lui şi o perucă cu bucle maiestuoase care, spre deosebire de capul pe care-l împodobise odinioară, se conservase în chip foarte satisfăcător. Examinând însă hârtiile învelite în diploma de pergament, am dat de mai multe urme ale activităţii depuse şi ale operaţiilor la care se dedase acest cap decât cele păstrate de peruca frizată de pe venerabilul craniu pe care-l acoperise.

[25] Autorul se referă la „India de vest” (Antilele)
[26] „Felt Annals” (1827), lucrare a istoricului american Joseph Barlow Felt (1789—1869), originar din Salem, specialist în istoria Noii Anglii.

Pe scurt, era vorba de nişte documente, nu oficiale, ci cu caracter privat, sau în orice caz scrise de mâna domnului Pue în calitatea lui de persoană particulară. Îmi puteam explica prezenţa lor printre vechiturile vămii numai prin faptul că moartea domnului Pue intervenise subit şi că aceste hârtii, pe care le ţinuse probabil în biroul lui oficial, nu ajunseseră niciodată la cunoştinţa moştenitorilor săi, sau că fuseseră considerate ca fiind în legătură cu treburile fiscale. Cu prilejul mutării arhivelor la Halifax, acest pachet, dovedindu-se lipsit de vreun interes de ordin public, rămăsese acolo şi nu mai fusese deschis niciodată de atunci.

Vechiul inspector – care, după cum bănuiesc, nu prea era hărţuit în acele vremuri depărtate de treburile legate de serviciul lui – pare să fi închinat unele din numeroasele sale ore de odihnă unor cercetări istorice locale şi altor investigaţii de acest soi. Astfel mintea lui, care altminteri ar fi fost mâncată de rugină, găsise un mic câmp de activitate. O parte din însemnările sale mi-au fost de altfel de mare folos la întocmirea schiţei „Strada Mare”. Restul va putea servi mai târziu unor scopuri tot atât de onorabile, sau va fi încorporat unei istorii complete a oraşului Salem, dacă vreodată – ceea ce nu e exclus – veneraţia mea pentru pământul natal mă va împinge să-mi iau o sarcină atât de pioasă. Intre timp le ţin la dispoziţia oricărei persoane competente şi dispuse să ia din mâinile mele această muncă neaducătoare de câştig. Mă gândesc că aş putea, până la urmă, să le încredinţez Societăţii istorice a ţinutului Essex[27].

Dar, ceea ce mi-a atras cel mai mult atenţia în misteriosul pachet era un anumit obiect de postav roşu fin, foarte uzat şi pălit. Avea pe el urme de broderie de aur, foarte destrămată însă şi înnegrită, astfel încât nu mai păstra nimic sau aproape nimic din strălucirea ei. Fusese

[27] Asociaţie din Salem care se ocupa cu istoria comitatului Essex din Massachusetts.

lucrată, 1 cum era uşor de văzut, cu o admirabilă dibăcie în mânuirea acului, şi cusătura (după cum mă asigură doamnele cunoscătoare ale acestor mistere) dovedeşte o artă astăzi uitată, care nu poate fi reconstituită nici chiar scoţând firele. Această zdreanţă de stofă stacojie – căci timpul, şi uzura, şi o molie nelegiuită făcuseră din bucata de postav aproape o zdreanţă – luă, sub cercetarea mea atentă, forma unei litere. Era litera majusculă A. O măsurătoare precisă arătă că fiecare picior al ei avea lungimea exactă de trei ţoii şi un sfert. Fusese negreşit menită să împodobească un veşmânt. Dar în ce fel trebuia purtată, sau care erau rangul, onorurile şi demnitatea desemnate prin ea în vremurile trecute? Era o enigmă pe care aveam puţină nădejde s-o dezleg – până într-atât sunt de efemere modele lumii în ce priveşte aceste amănunte. Şi totuşi, această literă trezea în mine un straniu interes. Stăteam cu ochii aţintiţi asupra vechii litere stacojii şi nu eram în stare să-i desprind de ea. Desigur că ascundea un înţeles adânc, care merita în chip deosebit să fie desluşit şi care parcă ţâşnea din misteriosul simbol, vorbind în chip subtil simţirii mele, dar sustrăgându-se analizei minţii.

Pe când stăteam nedumerit şi mă întrebam, printre altele, dacă litera nu putea sa fi fost cumva una din acele podoabe pe care albii le imaginau spre a impresiona pieile-roşii, mi-am pus-o din întâmplare pe piept. Mi s-a părut atunci – cititorul va râde poate, dar nu trebuie să-mi pună la îndoială cuvintele – mi s-a părut deci că încercam o senzaţie, nu pe de-a întregul fizică, dar nici prea departe de ea – o senzaţie ea de căldură arzătoare, de parcă litera n-ar fi fost de postav roşu, ci de fier înroşit. Înfiorat, am lăsat-o fără voie să cadă pe podea.

Absorbit de contemplarea literei stacojii, omisesem până atunci să examinez un mic sul de hârtie murdară în jurul căruia fusese înfăşurată. M-am apucat acum să-l desfac şi am avut satisfacţia de a găsi, scrisă de mâna bătrânului inspector, o explicaţie destul de completă a

întregii chestiuni. Erau câteva foi de hârtie de cancelarie ce conţineau multe amănunte despre viaţa şi faptele unei oarecare Hester Prynne, care părea să fi fost o personalitate destul de demnă de atenţie în ochii înaintaşilor noştri. Trăise în perioada dintre primele zile ale coloniei Massachusetts şi sfârşitul secolului al şaptesprezecelea. Persoane în vârstă, care mai trăiau în vremea domnului inspector Pue şi după mărturiile orale ale cărora îşi scrisese el relatarea, îşi mai aminteau de dânsa, de pe vremea tinereţii lor, ea de o femeie foarte bătrână, dar nu neputincioasă, cu o ţinută impunătoare şi solemnă. Din vremuri aproape imemoriale, avea obiceiul să colinde ţara ca un fel de infirmieră benevolă şi să facă oamenilor tot binele ce-i stătea în putinţă, dând de asemenea sfaturi în tot felul de probleme şi îndeosebi în acelea ale inimii. Şi astfel, cum e firesc pentru o persoană cu asemenea înclinaţii, îşi câştigase din partea multor oameni respectul ce se cuvine unui înger, fiind însă, îmi închipui, privită de alţii ca o intrusă şi o pacoste. Examinând mai departe manuscrisul, am dat de relatarea unor fapte şi suferinţe ale acestei femei neobişnuite; dar cu privire la cele mai multe dintre acestea, îl trimit pe cititor la povestirea intitulată „Litera stacojie”, rugându-l să nu piardă nicio clipă din vedere că faptele principale ale acestei istorii sânt certificate şi întărite de documentul domnului inspector Pue. Manuscrisul original, dimpreună cu însăşi litera stacojie – o rămăşiţă extrem de stranie – se află încă în posesia mea şi vor fi arătate cu plăcere oricărei persoane care, împinsă de interesul deosebit al naraţiunii, ar simţi dorinţa să le vadă. Vreau să fiu bine înţeles: nu afirm că întocmind povestirea şi imaginând motivele şi pasiunile de care au fost conduse personajele ce apar în ea, m-am menţinut fără nicio abatere în limitele celor cinci sau şase file de hârtie scrise de bătrânul inspector. Dimpotrivă, mărturisesc că mi-am acordat tot atâta sau aproape tot atâta libertate ca şi cum faptele ar fi fost în

întregime inventate de mine. Ceea ce susţin este autenticitatea faptelor, în liniile lor generale.

Întâmplarea aceasta mi-a readus spiritul, până la un anumit grad, în vechiul lui făgaş. Părea că descoperisem aici bazele unei povestiri. Eram impresionat ca şi cum venerabilul inspector, în ţinuta lui de acum un veac şi purtând nepieritoarea-i perucă ce-i supravieţuise în mormânt, m-ar fi vizitat în încăperea părăsită a vămii. Avea atitudinea demnă a unui bărbat ce deţinuse o funcţie în slujba Maiestăţii Sale, astfel încât cădea şi asupra lui o rază din splendoarea orbitoare ce învăluie tronul cu lumina ei. Ce deosebire, vai, faţă de înfăţişarea jalnică a unui funcţionar republican, care, ca servitor al poporului, se simte cel din urmă dintre cei din urmă şi cel mai neînsemnat dintre cei neînsemnaţi, în mijlocul stăpânilor săi! Cu mâna ei de fantomă, umbra nedesluşită, dar maiestuoasă, mi-a predat simbolul stacojiu şi micul sul al manuscrisului lămuritor. Cu vocea-i de stafie, m-a îndemnat ca, în temeiul sacrei mele datorii filiale şi al respectului faţă de el – care se putea pe drept cuvânt considera strămoşul meu administrativ – să ofer publicului elucubraţiile sale mucede şi roase de molii. „Fă treaba asta”, rosti stafia domnului inspector Pue dând stăruitor din capul atât de impunător sub memorabila-i perucă, „fă-o şi tot câştigul va fi al tău! Vei avea curând nevoie de el, căci în vremea ta lucrurile nu se petrec ca în vremea mea, când slujba unui om era pe viaţă şi adesea se lăsa ca moştenire. Un lucru te rog însă în ce priveşte istoria aceasta a bătrânei doamne Prynne: dă amintirii înaintaşului tău cinstirea ce cu dreptate i se cuvine!” Şi am răspuns stafiei domnului inspector Pue: „Voi face aşa cum spui!”

Am reflectat după aceea îndelung asupra istoriei lui Hester Prynne. Ea a devenit obiectul meditaţiilor mele în cursul multor ore, când măsurăm în lung şi în lat camera mea, sau străbăteam de zeci de ori încoace şi încolo lunga

distanţă dintre poarta principală a vămii şi intrarea laterală, spre marea plictiseală şi oboseală a bătrânului colector cât şi a cantaragiilor şi măsurătorilor, întrucât tropăitul nemilos al paşilor mei le tulbura moţăiala, ori de câte ori treceam pe lângă ei. Amintindu-şi de propriile lor deprinderi de altădată, obişnuiau să spună că inspectorul se plimbă pe puntea dinspre pupă. Îşi închipuiau, de bună seamă, că unicul meu scop – şi, într-adevăr, ce alt motiv putea avea un om cu mintea sănătoasă să se pună de bună voie în mişcare? – era de a-mi face poftă de mâncare pentru prânz. Şi, drept să spun, o poftă de mâncare stârnită de vântul de răsărit, care bătea îndeobşte în lungul coridorului, era singurul rezultat cu care mă alegeam de pe urma unui exerciţiu atât de neobosit. Atmosfera unei vămi e atât de puţin priincioasă gingaşelor roade ale închipuirii şi simţirii, incit, de-aş fi rămas acolo chiar pe durata mandatului a zece viitori preşedinţi ai Statelor Unite mă îndoiesc că povestirea „Litera stacojie” ar fi ajuns vreodată sub ochii publicului. Imaginaţia mea era o oglindă ce pălise. Ea nu mai reflecta decât cel mult cu o lamentabilă nebulozitate figurile cu care mă căzneam s-o populez. Nu izbuteam să fac personajele povestirii să se încălzească şi să devină maleabile la focul slab pe care-l aţâţam în vatra forjei mele spirituale. Nu se lăsau pătrunse nici de patimă arzătoare, nici de simţire gingaşă, ci păstrau toată rigiditatea unor cadavre şi mă priveau ţinta în obraz cu un rânjet groaznic de sfidare şi dispreţ. „Ce vrei de la noi?” părea să spună expresia lor. „Toată bruma de putere pe care ai avut-o odată asupra lumii închipuirilor s-a dus! Ai schimbat-o pe o pomană din aurul public! Du-te dar şi câştigă-ţi leafa!” Pe scurt, creaturile aproape inerte ale propriei mele imaginaţii mă acuzau de imbecilitate, şi nu cu totul pe nedrept.

Dar această nenorocită amorţeală nu punea stăpânire pe mine numai în timpul celor trei ore şi jumătate pe care Unchiul Sam le revendica din viaţa mea zilnică. Ea nu mă

părăsea nici în plimbările pe malul mării şi în hoinărelile peste câmp, de câte ori – şi o făceam rar şi în silă – îmi adunam puterile spre a căuta farmecul înviorător al naturii, care dădea odinioară gândurilor mele atâta prospeţime şi avânt, din clipa când ieşeam în aer liber pe uşa vechiului prezbiteriu. Aceeaşi toropeală care frâna orice efort intelectual mă însoţea şi acasă şi mă apăsa în camera pe care într-un chip nespus de absurd o intitulam cabinetul meu de lucru. Şi nu scăpăm de ea nici când, târziu în noapte, şedeam în salonul pustiu, luminat doar de licărirea focului de cărbuni şi de razele lunii, silindu-mă să plăsmuiesc scene imaginare care, a doua zi, să poată să se reverse în descrieri pline de culoare pe pagini de hârtie lucioasă.

Dacă puterea de imaginaţie rămânea cu îndărătnicie inactivă chiar la o asemenea oră, cazul putea desigur să fie privit ca desperat. Lumina lunii, care într-o încăpere familiară cade albă pe covor, lăsând să se recunoască atât de precis toate desenele lui şi făcând toate obiectele atât de clar vizibile şi totuşi atât de diferite de felul cum arată dimineaţa sau la amiază, creează ambianţa cea mai favorabilă pentru a permite unui romancier să facă cunoştinţă cu oaspeţii lui iluzorii. În jurul lui e micul decor domestic al încăperii bine cunoscute: scaunele, din care fiecare îşi are individualitatea proprie; masa din mijloc, cil un coş de lucru de mână, o carte sau două şi o lampă stinsa pe ea; sofaua; raftul cu cărţi; tabloul de pe perete – toate aceste amănunte, limpede percepute, sunt atât de spiritualizate de lumina neobişnuită, încât par să-şi piardă substanţa reală şi să devină obiecte ale spiritului. Nimic nu e prea mic sau prea neînsemnat spre a suferi această transformare şi a dobândi prin ea o nouă demnitate. Ghetuţa unui copil, păpuşa aşezată în trăsurica ei de răchită, calul de lemn, într-un cuvânt toate obiectele sau jucăriile din timpul zilei au acum ceva straniu şi depărtat, cu toate că sunt aproape tot atât de clar

conturate ca la lumina zilei. Şi astfel, încăperea familiară nouă a devenit un teritoriu neutru, situat undeva între lumea adevărată şi cea de basm, unde realul şi imaginarul se întâlnesc şi se impregnează fiecare cu natura celuilalt. Fantome ar putea să intre aci fără să ne sperie. Şi ar fi într-o concordanţă atât de totală cu întregul cadru încât n-am fi surprinşi dacă, uitându-ne în jurul nostru, am zări în lumina acestui magic clar de lună o fiinţă scumpă nouă, dar dispărută, şezând într-un fotoliu, cu o înfăţişare ce ne-ar face să ne întrebăm dacă s-a întors acum din locuri depărtate sau dacă nu s-a mişcat poate niciodată din locul ei de lingă cămin.

Prin palida lui licărire, focul de cărbuni are o funcţie esenţială în producerea efectului pe care încerc să-l descriu. El împrăştie o pâlpâire discretă prin toată încăperea, aşternând o roşeaţă uşoară pe pereţi şi pe tavan şi reflectându-se slab pe luciul mobilei. Şi această lumină mai caldă se îmbină cu recea spiritualitate a razelor lumi, împrumutând parcă un suflet şi o gingaşă simţire umană figurilor pe care fantezia le evocă. În felul acesta imagini reci devin chipuri de bărbaţi şi femei. Aruncându-ne privirea în oglindă, zărim – departe în adâncimea ei vrăjită – sclipirea antracitului pe jumătate stins, albele raze ale lunii pe podea şi o replică a întregului tablou, cu luminile şi umbrele lui, dar mai depărtată de realitate şi mai apropiată de lumea închipuirii. Dacă la o asemenea oră şi cu această scenă în faţă, un om ce sade singuratic nu e în stare să viseze Lucruri stranii şi să le facă să-i apară aievea, un astfel de om n-ar trebui să încerce niciodată să scrie un roman.

În ceea ce mă priveşte, însă, clarul de lună, lumina soarelui şi sclipirea focului au fost, în toată vremea pe care am petrecut-o ca funcţionar al vămii, tot una în ochii mei; şi toate trei nu mă ajutau cu nimic mai mult decât slaba pâlpâire a unui opaiţ de seu. Un şir întreg de posibilităţi şi darul ce le însoţea – un dar nu prea bogat şi nici de mare

preţ, dar cel mai bun pe care-l aveam – mă părăsiseră.

Cred totuşi că dacă mi-aş fi încercat puterile cu un alt soi de scrieri, mijloacele mele nu s-ar fi dovedit atât de tocite şi de neîndestulătoare. Aş fi putut, de pildă, să mă mulţumesc să aştern pe hârtie istoriile unui fost căpitan de corabie – şi el inspector de vamă – pe care aş fi ingrat dacă nu l-aş aminti, dat fiind că nu trecea o zi fără să-mi stârnească râsul şi admiraţia prin minunatele lui daruri de povestitor. De-aş fi fost în stare să păstrez puterea de evocare a stilului său şi culoarea cu care avea darul să-şi coloreze descrierile, cred sincer că rezultatul ar fi fost ceva cu totul nou în literatură. Sau puteam găsi uşor o sarcină mai serioasă. Era o nebunie din partea mea ca, în timp ce realitatea acestei vieţi mi se impunea atât de stăruitor atenţiei, să încerc a mă cufunda într-o altă epocă sau să mă încăpăţânez a plăsmui din năluciri o lume care să pară adevărată, când vedeam bine cum în fiecare clipă frumuseţea impalpabilă a băşicii mele de săpun se spărgea ciocnindu-se de vreun fapt real. Mai înţelept ar fi fost dacă m-aş fi străduit să împrăştii gândire şi imaginaţie în masa opacă a prezentului şi să-i dau astfel o transparenţă luminoasă; să spiritualizez povara ce începea să apese din ce în ce mai greu asupră-mi; să caut cu hotărâre valoarea adevărată şi indestructibilă care zăcea ascunsă în întâmplările mărunte, monotone, şi în oamenii obişnuiţi cu care eram familiarizat acum. Greşeala era a mea. Pagina de viaţă ce stătea întinsă în faţa mea părea întunecată şi banală doar pentru că n-o sondasem mai adânc. Se afla acolo o cânte mai bună decât aş putea s-o scriu vreodată; ea mi se oferea foaie cu foaie, de parcă ar fi fost gata ticluită de realitatea orelor fugare, pierind însă la fel de iute cum fusese scrisă, doar pentru că mintea mea nu era destul de pătrunzătoare şi mâna mea destul de abilă pentru a o copia. Poate că va veni şi ziua când îmi voi aminti câteva frânturi răzleţe şi paragrafe pline de lacune şi când, aşternându-le pe hârtie, să constat că literele se

prefac în aur.

Îmi dau seama prea târziu de aceasta. În zilele acelea, simţeam numai că ceea ce înainte ar fi fost o plăcere era acum o trudă deznădăjduită. Nu avea rost să mă plâng prea mult de această stare de lucruri. Încetasem de a fi autorul unor povestiri şi eseuri destul de mediocre şi devenisem un inspector de vamă destul de bun. Asta era tot. Totuşi, nu e de loc plăcut să fii obsedat de bănuiala că mintea îţi scade sau se evaporă pe nesimţite ca eterul dintr-o sticluţă, astfel încât la fiecare nouă aruncătură de ochi găseşti un reziduu mai mic şi mai puţin volatil. Faptul însă nu putea fi pus la îndoială; şi examinându-mă pe mine ca şi pe ceilalţi, ajungeam, în legătură cu efectul muncii administrative asupra caracterului, la concluzii nu tocmai favorabile pentru acest fel de viaţă. E de ajuns să spun aci că un funcţionar vamal care rămâne multă vreme în serviciu poate cu greu să fie un personaj respectabil şi demn de laudă, şi aceasta din mai multe pricini. Una din ele stătea în dependenţa şi obligaţiile faţă de mai-marii lui; cealaltă, în caracterul însuşi al activităţii, care – oricât de cinstită ar fi, cum cred că şi este – nu-l face să participe la efortul comun al omenirii.

Un efect al acestei munci, care cred că poate fi observat, mai mult sau mai puţin, la orice individ ce a deţinut o asemenea situaţie este că, atâta timp cât omul se sprijină pe braţul puternic al republicii, propriile lui puteri îl părăsesc. Şi omul pierde, intr-o măsură corespunzătoare cu slăbiciunea sau forţa naturii lui, capacitatea de a se întreţine singur. Dacă posedă o energie înnăscută de proporţii neobişnuite sau dacă nu este expus prea multă vreme farmecului paralizant al locului, nu este exclus ca puterile-i pierdute să poată fi redobândite. Funcţionarul scos din slujbă – fireşte dacă are norocul să primească la timp lovitura brutală care-l trimite să se zbată în mijlocul unei lumi bătăioase – poate să se regăsească şi să devină iarăşi tot ce a fost înainte. Dar asta se întâmplă rar. De

obicei îşi păstrează postul tocmai destulă vreme ca să se distrugă; şi când este dat afară, are muşchii prea atrofiaţi şi poate doar să-şi târască paşii pe cărarea anevoioasă a vieţii. Conştient de propria lui infirmitate, dându-şi seama că şi-a pierdut tăria şi elasticitatea, ca un oţel des-călit, nu va înceta în viitor să-şi plimbe privirea în jur, în căutarea unui sprijin din afară. Nădejdea lui fierbinte şi statornică – halucinaţia care, în ciuda tuturor decepţiilor şi piedicilor, continuă să-l stăpânească tot restul vieţii şi, asemenea convulsiilor spasmodice produse de holeră, îmi închipui că-l urmăreşte chiar şi câtva timp după moarte – rămâne acum aceea că în curând, printr-un concurs fericit de împrejurări, se va vedea reintegrat în vechea funcţie. Această credinţă îl sleieşte de vlagă mai mult decât orice şi-l face incapabil de orice iniţiativă. De ce ar mai năduşi şi s-ar chinui, de ce s-ar strădui să iasă din tină, de vreme ce nu va trece mult până când braţul vajnic al Unchiului Sam îl va ridica şi-l va sprijini? De ce s-ar speti să-şi câştige viaţa aci, sau s-ar duce să caute aur în California, când în curând un mic fişic de monezi strălucitoare din buzunarul Unchiului Sam îl va ferici din nou în fiecare lună? Este curios dar întristător de constatat că e de ajuns ca un biet om să guste cât de puţin din viaţa de slujbaş, pentru ca să contracteze această boală ciudată. Aurul Unchiului Sam – o spun fără a vrea să aduc nici cea mai mică jignire bătrânului şi demnului domn – are în această privinţă aceeaşi putere de a vrăji ca şi simbria diavolului. Oricine îl atinge ar trebui să bage bine de seamă, căci altminteri târgul ar putea să-l nenorocească, punându-i în joc dacă nu sufletul, mă-car cele mai bune însuşiri ale sale: tăria neclintită, curajul şi statornicia, lealitatea, încrederea în sine şi tot ce dă accent caracterului bărbătesc.

Frumoasă perspectivă de viitor! Nu că inspectorul ar fi reţinut această lecţie pentru sine, sau că ar fi admis că ar putea să ajungă şi el într-un asemenea hal de decădere,

fie dacă ar fi rămas în slujbă, fie dacă ar fi fost dat afară. Totuşi, reflecţiile nu erau dintre cele mai plăcute, începeam să devin melancolic şi neliniştit, scrutându-mi fără încetare mintea, spre a descoperi care din mediocrele mele facultăţi mă părăsiseră şi în ce măsură suferiseră cele ce-mi rămâneau. Mă sileam să calculez cât timp voi mai putea rămâne în vamă, dacă voiam să ies din ea om. Ca să spun adevărul, mă temeam ce] mai mult – dat fiind că nu ar fi fost o politică bună ca un om atât de paşnic ca mine să fie scos din slujbă şi că, pe de altă par, te, noi prea intra în obiceiurile unui funcţionar public să demisioneze; – mă temeam cel mai mult, aşadar, că voi încărunţi şi voi cădea în decrepitudine în postul ce-l deţineam, devenind un fel de animal, în genul bătrânului inspector. Nu aveam oare să ajung, o dată cu scurgerea monotoniei vieţii de funcţionar care mă aştepta, să fac în cele din urmă din masa de prânz, la fel ca venerabilul meu prieten, momentul suprem al zilei şi să-mi petrec tot restul timpului dormind la soare sau la umbră ca un câine bătrân? Dă, era o tristă perspectivă pentru un om care vedea cea mai bună definiţie a fericirii în a putea folosi din plin întreaga gamă a facultăţilor sale şi a darurilor sale sufleteşti! Dar teama ce o nutream în toată această vreme era cu totul de prisos. Providenţa găsise pentru mine o soartă mult mai bună decât mi-aş fi putut-o închipui.

Un eveniment remarcabil din al treilea an al inspectoratului meu – pentru a folosi tonul din „P.P.” – a fost alegerea generalului Taylor ca preşedinte al ţării. Ca să poţi aprecia pe deplin avantajele vieţii de slujbaş al statului, este esenţial să-l observi pe deţinătorul unui post la intrarea în funcţie a unui nou guvern. Situaţia lui în acel moment e una dintre cele mai neobişnuit de enervante, în orice caz dintre cele mai neplăcute în care un biet muritor se poate afla; de cele mai multe ori el nu are în faţa lui decât alternativa a două rele, cu toate că aceia ce i se pare cel mai mare poate adesea să fie cel mai mic. Dar este o

stranie încercare pentru un om mândru şi sensibil să vadă că interesele lui stau în mâna unor oameni care nici nu-l iubesc, nici nu-l înţeleg şi de care – dat fiind că unul dintre cele două lucruri trebuie neapărat să se întâmple – ar prefera să fie mai degrabă lovit decât îndatorat. E straniu de asemenea pentru cineva care, în tot timpul luptei electorale, şi-a păstrat calmul, să observe setea de sânge ce se manifestă în ceasul izbânzii şi să-şi dea seama că ei însuşi e unul din obiectele ei! Puţine trăsături ale naturii umane sunt mai urâte decât această tendinţă – pe care mi-am dat seama că o au oameni nu mai răi decât semenii lor – de a deveni deodată cruzi, doar pentru că le stă în putinţă să lovească în alţii. Dacă ghilotina, ca mijloc folosit împotriva funcţionarilor, ar fi o realitate, iar nu una din cele mai potrivite metafore, sunt sincer convins că membri activi ai partidului victorios ar fi fost în stare, în agitaţia lor, să taie capetele noastre ale tuturora şi să mulţumească cerului de a le fi dat acest prilej! Mi se pare – mie care am fost totdeauna, atât în victorie cât şi în înfrângere, un observator calm şi curios – că acest sălbatic, acest aprig spirit de duşmănie şi răzbunare n-a marcat niciodată numeroasele izbânzi ale partidului meu, aşa cum a caracterizat-o atunci pe a whig-ilor. Democraţii pun mâna în general pe funcţiile publice pentru că au nevoie de ele şi pentru că anii îndelungaţi de când se practică acest sistem au făcut din el o lege a luptei politice, împotriva căreia ar fi o dovadă de slăbiciune şi laşitate să murmurăm, atâta timp cât un alt sistem mai bun nu va fi instituit. Dar lunga lor deprindere cu victoria i-a făcut generoşi. Ei ştiu să cruţe când li se prezintă ocazia, iar când lovesc, securea poate într-adevăr să fie ascuţită, dar tăişul ei e rareori otrăvit de ură; şi nu au nici obiceiul josnic de a izbi cu piciorul în capul pe care tocmai l-au tăiat.

Pe scurt, oricât de neplăcută ar fi fost situaţia mea, aveam destule motive să mă felicit că mă găseam de partea învinşilor, şi nu a învingătorilor. Dacă până atunci

nu mă numărasem printre partizanii cei mai zeloşi, începeam acum, în această perioadă de primejdii şi adversităţi, să simt în chip foarte ascuţit către care partid mergeau preferinţele mele; şi socoteam nu fără oarecare regret şi ruşine, după o cumpănită evaluare a şanselor, că aveam perspective mai favorabile de a rămâne în slujbă decât fraţii mei democraţi. Dar cine poate privi în viitor mai departe decât vârful propriului său nas? Capul meu căzu cel dintâi!

Momentul căderii capului unui om nu este cred decât rareori, sau niciodată, cel mai plăcut din viaţa lui. Cu toate acestea, la fel ca majoritatea nenorocirilor noastre, chiar şi un eveniment atât de grav aduce cu sine remediul şi mângâierile lui, cu condiţia numai ca victima să privească acest accident în ce are bun, iar nu în ce are mai rău. În cazul meu special, motivele de mângâiere îmi stăteau la îndemână şi, de fapt, se oferiseră meditaţiilor mele cu multă vreme înainte ca nevoia de a recurge la ele să se facă simţită. Întrucât eram sătul de munca de birou şi mă gândisem vag să demisionez, soarta mea semăna oarecum cu aceea a unui om care nutreşte gânduri de sinucidere şi care, fără a fi îndrăznit să spere, are norocul să fie asasinat. La vamă, ca şi odinioară la vechiul prezbiteriu, petrecusem trei ani – termen destul de lung pentru a odihni un creier obosit; destul de lung pentru a putea lepăda vechi obiceiuri intelectuale şi a dobândi alte deprinderi; destul de lung, ba chiar prea lung, pentru a fi trăit într-o stare potrivnică naturii, îndeplinind o sarcină ce nu era în realitate nici plăcută, nici de folos vreunei fiinţe omeneşti – sustrăgându-mă unui efort care ar fi potolit măcar neliniştea mea lăuntrică. Aşadar, în ceea ce priveşte brutala lui dare afară, inspectorul nu era în fond nemulţumit de a fi privit de whigi ca duşman, căci inactivitatea lui în viaţa politică, înclinaţia lui de a hoinări în voie pe câmpul întins şi liniştit unde se poate întâlni cu tot neamul omenesc, mai degrabă decât de a se mărgini să

bată cărările înguste pe care membrii unei aceleiaşi familii sunt siliţi să se depărteze unul de altul, îi făcuse uneori pe fraţii săi din tabăra democrată să pună la îndoială că le-ar fi prieten. Acum însă, când dobândise cununa de martir (chiar dacă nu mai avea cap pe care s-o poarte), chestiunea putea fi privită ca lămurită. În sfârşit, oricât de puţin sânge de erou avea, i se părea mai onorabil să fie târât în căderea partidului căruia fusese fericit să i se alăture, decât să rămână un supravieţuitor stingher, atunci când atâţi bărbaţi mai vrednici decât el cădeau; şi aceasta pentru ca, după ce avea să trăiască timp de patru ani din mila unui guvern ostil, să se vadă silit în cele din urma a-şi defini din nou poziţia şi a cerşi îndurarea şi mai umilitoare a unui guvern prieten.

Între timp, presa luase în mână cazul meu, făcându-mă să galopez timp de o săptămână sau două peste paginile ziarelor, în starea mea de decapitat, asemenea călăreţului fără cap al lui Irving[28]: macabru şi înfiorător, şi avid de a fi înmormântat, aşa cum trebuie să fie un om politiceşte mort. Atâta în ce priveşte Eul meu simbolic. Cât despre făptura mea omenească adevărată, căreia capul îi mai şade solid pe umeri, ea ajunsese la concluzia întăritoare că totul era spre binele ei; şi investindu-şi banii în cerneală, hârtie şi peniţe de oţel, îşi deschisese pupitrul de scris, rămas de multă vreme fără întrebuinţare, şi redevenise scriitor.

Acesta a fost momentul când elucubraţiile vechiului meu înaintaş, domnul inspector Pue, au intrat în joc. Ruginită de pe urma prelungitei ei inactivităţi, maşinăria mea intelectuală a avut nevoie de câtva timp pentru a fi făcută să lucreze într-un chip cât de cât mulţumitor la această povestire. Dar chiar şi acum, cu toate că între timp mi-a absorbit pe de-a-ntregul gândurile, povestea

[28] Aluzie la fantoma fără cap, încălecată pe un cal, din povestirea „Legenda văii adormite” a scriitorului american Washington Irving (1783—1859).

păstrează în ochii mei un aspect sever şi sumbru, prea puţin atenuat de lumina înviorătoare a soarelui, prea puţin înseninat de influenţele plăcute şi prietenoase ce îndulcesc orice privelişte a naturii şi orice scenă din viaţa reală, şi ar trebui să îndulcească orice tablou al lor. Acest efect neatrăgător se datoreşte, poate, perioadei de revoluţie abia încheiate şi de tumult încă clocotitor, în care povestirea a luat naştere. Ea nu constituie totuşi un semn că spiritul autorului ar fi lipsit de voie bună, căci în timp ce rătăcea prin întunecimea acestor plăsmuiri neînsorite, se simţea mai fericit decât a fost vreodată de când plecase din vechiul prezbiteriu. Unele din bucăţile mai scurte care completează acest volum[29] au fost scrise de asemenea după sustragerea mea involuntară de la ostenelile şi onorurile vieţii publice, iar restul lor este cules din almanahuri şi reviste de dată atât de veche, încât şi-au încheiat de mult circulaţia şi au redobândit atracţia noutăţii. Păstrând metafora ghilotinei politice, culegerea poate fi intitulată *„Scrierile postume ale unui inspector decapitat”,* iar dacă această schiţă, pe care sunt pe punctul s-o închei, e poate prea autobiografică pentru a fi publicată de un om modest cât timp mai e în viaţă, ea va fi uşor iertată unui bărbat ce scrie de dincolo de mormânt. Pace lumii întregi! Binecuvântarea mea prietenilor! Iertaţi fie-mi vrăjmaşii! Căci mă găsesc în împărăţia odihnei!

Viaţa de la vamă zace în urma mea ca un vis. Bătrânul colector – care nu demult, o spun cu regret, a fost răsturnat şi omorât de un cal, nenorocire fără care ar fi trăit desigur o veşnicie – şi toate celelalte personaje venerabile care şedeau împreună cu el în clădirea vămii nu sunt decât umbre în ochii mei, siluete cu capete ninse şi obrazuri zbârcite, cu care fantezia mea obişnuia să se joace şi pe care acum le-a aruncat deoparte pentru

[29] În vremea când a scris această introducere, autorul îşi propunea să publice, o dată cu „Litera stacojie”, câteva povestiri şi schiţe mai scurte. A socotit însă util apoi să amâne publicarea lor (N.A.).

totdeauna. Negustorii – Pingree, Phillips, Shepard, Upton, Kimball, Bertram, Hunt – aceste nume şi multe altele, care nu mai departe decât acum şase luni aveau o sonoritate atât de clasică şi familiară pentru urechea mea, toţi oamenii de afaceri oare păreau să ocupe un loc atât de însemnat în lume, ce puţină vreme a fost de ajuns ca să mă despartă de ei toţi, şi nu numai în fapt, ci şi în amintire! îmi trebuie un efort ca să rechem în minte chipurile şi numele lor. Curând, şi vechiul meu oraş natal îmi va apărea din ce în ce mai şters prin vălurile memoriei, învăluit de negură, de parcă nu ar fi o parte a pământului adevărat, ci un sat pierdut în lumea norilor, cu locuitori imaginari care să-i populeze casele de lemn şi să străbată uliţele fără farmec şi nesfârşita şi monotona lui stradă mare. De acum înainte, el încetează de a mai fi o realitate a vieţii mele: aparţin altui lac. Bunii mei concetăţeni nu mă vor regreta prea mult; căci – deşi în străduinţele mele literare una din ţintele cele mai scumpe a fost aceea de a câştiga o oarecare însemnătate în ochii lor şi de a lăsa o amintire plăcută în acel loc unde au trăit şi sunt înmormântaţi atâţia dintre strămoşii mei – n-am găsit niciodată acolo atmosfera caldă de care un scriitor are nevoie pentru ca cele mai alese roade ale minţii lui să se poată coace. Mă voi simţi mai bine printre alte obrazuri; iar chipurile familiare din oraşul meu de baştină – e aproape de prisos s-o spun – se vor simţi la fel de bine fără mine.

S-ar putea totuşi – o, gând înălţător şi triumfal! – ca strănepoţii generaţiei actuale să îndrepte uneori un cuget binevoitor spre scriitoraşul dintr-o epocă apusă, atunci când arheologul din zilele viitoare le va arăta, printre Locurile memorabile ale istoriei oraşului, pe acela unde se găsea vechea cişmea comunală[30]!

---

[30] Aluzie la nuvela „Cişmeaua comunală” apărută în volumul „Povestiri repovestite" şi în care, prin gura acestei cişmele din Salem, autorul evocă trecutul oraşului său natal.

LITERA STACOJIE

I
Poarta închisorii

O gloată de oameni bărboşi, în haine de culori mohorâte şi cu pălării cenuşii ţuguiate, printre care se vedeau femei, unele cu capişoane iar altele cu capul gol, se afla adunată în faţa unei clădiri de lemn, a cărei poartă era întărită cu traverse grele de stejar şi presărată cu ţepi de fier.

Întemeietorii unei noi colonii, oricare ar fi fost idealul utopic de virtute şi de fericire omenească pe care-l urmăriseră la origine, au trebuit să recunoască în mod invariabil că una dintre primele lor necesităţi practice era de a destina o porţiune de sol virgin unui cimitir şi o altă porţiune construirii unei închisori. Potrivit acestei reguli, se poate presupune fără teamă de a greşi că strămoşii oraşului Boston au înălţat primul penitenciar undeva în apropiere de Cornhill, după cum tot ei au delimitat locul de înmormântări pe pământurile lui Isaac Johnson[31], de jur împrejurul mormântului său, care s-a pomenit astfel în centrul tuturor mormintelor din vechiul ţintirim de la King’s Chapel. Sigur este că la cincisprezece sau douăzeci de ani după întemeierea oraşului, închisoarea de lemn ajunsese să poarte urmele intemperiilor şi alte semne de vechime, care dădeau un aspect şi mai întunecat faţadei lugubre şi ameninţătoare. Rugina ce acoperea ferecăturile masive ale uşii de stejar părea să fie anterioară oricărui alt lucru din Lumea Nouă. Ca tot ce are legătură cu nelegiuirile, părea să nu fi cunoscut niciodată o epocă de tinereţe. În faţa acestei posomorite clădiri, şi între ea şi făgaşul drumului, se întindea un petic de iarbă năpădit de brusturi, scaieţi, urzici şi alte buruieni puţin plăcute la

[31] Isaac Johnson, întemeietorul oraşului Boston.

vedere, care erau vădit la largul lor într-un sol ce dăduse atât de timpuriu viaţă negrei flori a societăţii civilizate: o temniţă. Dar chiar lângă intrare şi cu rădăcinile aproape în prag se afla o tufă de trandafir sălbatic care, acum în iunie, era numai flori gingaşe; puteai să-ţi închipui că ele ofereau condamnatului când intra sau când ieşea pentru a fi dus la locul de execuţie parfumul şi frumuseţea lor, ca mărturie a capacităţii naturii de a simţi în adâncul inimii ei milă si a-i arăta bunătate.

Printr-o ciudată întâmplare, această tufă de trandafir înfruntase scurgerea timpului; cât despre a şti dacă supravieţuise pur şi simplu vechii şi asprei sălbăticii a acestor locuri atâta vreme după prăbuşirea pinilor şi stejarilor gigantici care o umbriseră la origine, sau dacă, aşa cum s-ar putea presupune nu fără temei, răsărise sub paşii sfintei Ann Hutchinson[32] când aceasta intrase pe poarta închisorii, e un lucru pe care nu ne vom lua sarcina a-l stabili. Dar pentru că ne întâlnim cu ea chiar în pragul povestirii noastre, care va pomi chiar din acest loc nefast, ne-ar fi greu să ne reţinem de a culege un boboc pentru a-l oferi cititorului. Acest boboc va simboliza, nădăjduim, o dulce floare de moralitate ce va fi, poate, găsită în drum, sau va îndulci deznodământul întunecat al unei povestiri despre fragilitatea şi suferinţa umană.

[32] Ann Hutchinson (1600-1643), conducătoare a sectei „antinomiştilor” din Noua Anglie. Izgonită din sânul bisericii pentru „coruperea preoţimii”, a continuat să se bucure printre aderenţii ei din Massachusetts de renumele unei sfinte.

II
Piaţa

Peticul de iarbă din faţa închisorii de pe uliţa care-i purta numele era înţesat în acea dimineaţă de vară – sunt peste două veacuri de atunci – de numeroşi locuitori ai Bostonului, care-şi ţineau cu toţii privirile aţintite asupra porţii ferecate din stejar masiv. În mijlocul oricărei alte populaţii, sau la o perioadă mai târzie din istoria Noii Anglii, rigiditatea severă care împietrea feţele bărboase ale acestor oameni cumsecade ar fi lăsat să se prevadă apropierea unui eveniment înspăimântător, ca de pildă execuţia vreunui vinovat notoriu, prin condamnarea căruia un tribunal legal nu făcea decât sa confirme verdictul opiniei publice. Dar în acea epocă mai timpurie a severităţii caracterului puritan, o concluzie de acest fel nu putea fi desprinsă într-un chip atât de neîndoielnic. S-ar fi putut să fie vorba doar de corecţia prin biciuire la stâlp a vreunui serv leneş sau a vreunui copil nesupus, pe care părinţii lui îl dăduseră pe mâna autorităţilor civile; de flagelarea şi izgonirea din oraş a vreunui antinomist, quaker sau adept al vreunei alte religii eterodoxe. Sau poate că vreun indian trândav şi vagabond, pe care apa-de-foc a omului alb îl făcuse să tulbure liniştea de pe stradă, avea să fie alungat cu lovituri de curea în adâncul pădurilor. S-ar fi putut de asemenea ca o vrăjitoare ca bătrâna doamnă Hibbins[33] văduva arţăgoasă a magistratului, să fi ajuns la momentul când avea să fie spânzurată. Oricare din aceste împrejurări ar fi determinat aproape aceeaşi atitudine solemnă a spectatorilor, aşa cum se cuvenea din partea unui popor în concepţia căruia

[33] Ann Hibbins, sora guvernatorului Bellingham, acuzată de vrăjitorie, a fost executată în 1656 la Salem.

religia şi legea erau aproape identice, întrepătrunzându-se în chip atât de deplin, încât cele mai blânde ca şi cele mai severe măsuri de disciplină obştească îmbrăcau un caracter deopotrivă de sacru şi de înfricoşător. Era într-adevăr zgârcită şi rece compătimirea la care putea să se aştepte un infractor trimis pe eşafod de la asemenea spectatori. Pe de altă parte, o penalitate care în zilele noastre n-ar atrage decât un anumit grad de batjocură şi de ridicol putea să fie învestită cu o demnitate aproape tot atât de austeră ca însăşi pedeapsa cu moartea.

În dimineaţa de vară în care începe povestirea noastră, un fapt demn de a fi reţinut era acela că femeile amestecate în mulţime păreau să arate un interes deosebit pentru pedeapsa, oricare ar fi fost ea, ce avea să fie aplicată în faţa tuturor. Epoca aceea nu era atât de rafinată încât un sentiment de cuviinţă să împiedice pe purtătoarele de jupoane şi de fuste înfoiate să iasă pe căile publice şi să-şi strecoare, dacă se prezenta ocazia, siluetele lor destul de voluminoase în rândurile cele mai apropiate de eşafod spre a asista la o execuţie. Din punctul de vedere moral ca şi din cel material, femeile şi fetele de spiţă şi educaţie veche englezească erau dintr-o stofă mai grosolană decât frumoasele lor urmaşe de şase sau şapte generaţii mai târziu; căci în tot lungul acestui lanţ de strămoşi, fiecare mamă ce a urmat alteia i-a transmis fetei sale o culoare mai delicată, o frumuseţe mai gingaşă şi mai trecătoare, o constituţie fizică mai fragilă, dacă nu chiar un caracter mai puţin robust şi mai puţin ferm decât al ei. Femeile care stăteau acum în faţa porţii închisorii nu erau despărţite nici printr-o jumătate de veac de vremea când bărbăteasca Elisabeta[34] fusese destul de reprezentativă pentru sexul ei. Erau compatrioatele ei, iar carnea de vacă şi berea ţării natale, ca şi un regim moral întru nimic mai rafinat, intrau din plin în alcătuirea lor. De aceea, soarele luminos al dimineţii strălucea asupra unor umeri vânjoşi şi

[34] Elisabeta I, regina Angliei (1558—1603).

a unor piepturi bine dezvoltate, precum şi asupra unor obraji roşii şi rotunzi, care se maturizaseră în îndepărtata insulă de origine şi nu avuseseră încă timpul să pălească sau să se subţieze în atmosfera Noii Anglii. Exista pe deasupra la aceste matroane – cum păreau să fie cele mai multe dintre ele – o îndrăzneală şi o francheţe de limbaj, care ne-ar face azi să tresărim atât prin înţelesul cât şi prin tonul lui.

— Vecinelor, spuse o femeie de vreo cincizeci de ani, cu trăsături aspre, am să vă spun ce socotesc eu! Suntem femei în toată firea, preţuite pentru credinţa noastră; ar fi de cel mai mare bine pentru obşte dacă asemenea nelegiuite ca Hester Prynne ar fi lăsate pe mâna noastră. Nu credeţi la fel, cumetrelor? Dacă destrăbălată asta ar fi fost judecată de noi cinci care ne găsim adunate aci, ar fi scăpat ea oare cu o osândă ca aceea pe care i-au dat-o prea cinstiţii noştri juzi? Nici gând!

— Oamenii zic, se amestecă alta, că reverendul Dimmesdale, cuviosul ei pastor, pune grozav la inimă faptul că o asemenea ruşine a putut cădea pe capul parohiei lui.

— Dregătorii sunt oameni cu frica lui Dumnezeu dar mult prea iertători – ăsta-i adevărul, adăugă o a treia matroană tomnatică. S-ar fi cuvenit măcar s-o însemne pe Hester Prynne cu fierul roşu pe frunte. Îmi pun capul că s-ar fi cutremurat. Dar puţin o să-i pese, lepădăturii, de ceea ce o să-i atârne la piept! O să poată acoperi semnul, v-o spun eu, cu o pafta sau cu vreo altă podoabă păgână şi o să se plimbe aşa pe străzi, mai îndrăzneaţă ca oricând!

— Da de unde! interveni ceva mai blând o femeie tânără, care ţinea un copil de mână. Poate să acopere semnul cât o vrea, dar suferinţa o să-i rămână mereu în inimă.

— Ce tot vorbim de semne şi înfierări, fie ele la piept, fie pe frunte? strigă o altă muiere, cea mai urâtă şi totodată cea mai neîndurată dintre aceste judecătoare

improvizate. Femeia asta ne-a acoperit de ruşine pe toate; trebuie să moară. Oare nu e o lege pentru asta? Fireşte că e, atât în scriptură cât şi în cărţile de legi. Dacă-i aşa, judecătorii care au nesocotit-o vor purta singuri vina atunci când nevestele şi fiicele lor vor apuca pe căi greşite.

— Ferească Dumnezeu, exclamă un om din mulţime. Ce, vrei să spui că nu e altă virtute în femei decât aceea izvorâtă din sfânta teamă de spânzurătoare? E vorba cea mai de ocară din câte au fost rostite până acum! Şi acum, tăceţi din gură, ţaţelor, căci poarta temniţei se descuie şi iat-o ieşind pe doamna Prynne însăşi.

Când poarta închisorii fu larg deschisă pe dinăuntru, se ivi întâi ca o umbră neagră ce iese la lumina soarelui silueta sumbră şi sinistră a armaşului orăşenesc, cu o spadă atârnată de mijloc şi cu toiagul funcţiei sale în mână. Acest personaj prefigura şi întruchipa în înfăţişarea lui întreagă întunecata severitate a codului puritan, pe care avea sarcina să-l aplice cu cea mai mare asprime şi cu toate consecinţele sale, infractorului. Îndreptând înainte cu stânga toiagul oficial, îşi sprijinea dreapta pe umărul unei tinere femei, împingând-o astfel înainte; când ajunseră însă în pragul închisorii, ea îl respinse printr-o mişcare plină de demnitate firească şi de forţă de caracter, şi păşi singură în aerul liber de afară. Ţinea în braţe un copil, un prunc de vreo trei luni, care clipea din ochi şi îşi ferea faţa de lumina prea vie a zilei; căci în existenţa lui de până atunci, nu cunoscuse decât penumbra cenuşie a celulei sau a vreunei alte încăperi a temniţei.

Când tânăra femeie – mama acestui copil – se pomeni expusă privirilor mulţimii, prima ei mişcare păru să fie de a strânge pruncul mai tare la piept; nu atât dintr-un impuls de afecţiune maternă, cât pentru a putea ascunde în acest fel un anumit semn brodat sau prins pe rochia ei. În clipa următoare, însă, socotind pe bună dreptate că unul din semnele ruşinii ei n-ar putea sluji cel mai bine ca să-l ascundă pe celălalt, luă copilul pe braţ şi, roşind adânc,

dar totuşi ca un zâmbet semeţ şi cu o privire ce nu se arăta ruşinată, îşi roti privirea asupra concetăţenilor şi vecinilor ei. Şi iată că pe pieptul rochiei ei se văzu, tăiată dintr-un frumos postav roşu şi înconjurată de o broderie complicată şi de bogate înflorituri de fir, litera A[35]. Era lucrată cu atâta artă şi cu atâta fantezie şi somptuozitate, încât devenea suprema şi cea mai potrivită podoabă a veşmântului pe care-l purta; şi acest veşmânt era de o splendoare, care deşi corespundea gustului din acea epocă, depăşea cu mult limitele fastului îngăduit în colonie.

Tânăra femeie era înaltă şi avea o siluetă de o eleganţă desăvârşită. Părul bogat, de nuanţă închisă, era atât de lucios, încât reflecta sclipind razele soarelui, iar chipu-i frumos impresiona nu numai prin trăsăturile regulate şi prin tenul strălucitor, ci şi prin fruntea înaltă şi ochii de un negru adânc. Avea o înfăţişare distinsă, aşa cum era înţeleasă distincţia feminină în vremurile acelea; mai degrabă o anumită maiestate şi demnitate, decât graţie delicată, vaporoasă şi inefabilă, care trece astăzi drept semn al distincţiei. Şi nicicând Hester Prynne nu păruse mai nobilă, în înţelesul antic al cuvântului, decât în momentul când ieşi pe poarta închisorii. Cei care o cunoscuseră înainte şi care se aşteptaseră s-o vadă înnegurată şi întunecată parcă de un nor de dezastru, rămaseră miraţi, ba chiar uluiţi, să-i vadă frumuseţea strălucind şi pe Hester însăşi făcându-şi un nimb din nenorocirea şi infamia ce o învăluiau. E adevărat, însă, că un observator sensibil ar fi putut discerne în înfăţişarea ci ceva infinit de dureros. Rochia ei, pe care şi-o cususe singură în închisoare pentru această împrejurare, croind-o după propria ei fantezie, părea să exprime printr-o originalitate extravagantă şi pitorească starea ei de spirit, nepăsarea deznădăjduită a dispoziţiei ei. Dar lucrul care atrăgea toate privirile şi care transfigura oarecum pe

[35] Iniţiala cuvântului „adulteress" (adulteră).

aceea care-l purta – în aşa măsură încât toţi acei bărbaţi şi femei care o cunoscuseră bine pe Hester Prynne erau impresionaţi acum, de parcă ar fi văzut-o pentru prima oară – era acea *literă stacojie,* brodată şi înflorată în chip atât de fantastic, de pe pieptul ei, care producea un efect magic, sustrăgând-o pe tânăra femeie raporturilor obişnuite cu ceilalţi oameni şi închizând-o într-o altă sferă.

— E dibace la cusut, nimic de zis, reflectă una dintre spectatoare, dar s-a pomenit oare, înainte de această târâtură neruşinată, ca vreo femeie să aleagă acest fel de a-şi arăta îndemânarea? Păcatele mele, cumetrelor, oare asta nu înseamnă că-şi bate joc pe faţă de cucernicii noştri dregători şi că-şi face o falã din ceea ce aceşti preacinstiţi bărbaţi au înţeles să-i fie o pedeapsă?

— Ar trebui, mormăi matroana cu faţa aspră, să-i smulgem cucoanei rochia bogată de pe umerii ei gingaşi; cât despre litera roşie pe care şi-a brodat-o într-un chip atât de ciudat, i-aş da un petic din vechea mea flanea de reumatisme ca să-şi facă una mai potrivită.

— Linişte, vecinelor, linişte! şopti cea mai tânără dintre femei. Aveţi grijă să nu vă audă. Eu zic că nu e împunsătură de ac în această literă brodată pe care să n-o fi simţit-o în inima ei.

Fiorosul armaş îşi ridica tocmai toiagul.

— Faceţi loc, oameni buni, faceţi loc, în numele regelui! strigă el. Deschideţi drum şi vă făgăduiesc că doamna Prynne va fi aşezată într-un loc unde bărbaţii, femeile şi copiii vor putea s-o vadă bine în frumosul ei veşmânt, de acum şi pin' la ora unu după-amiază. Binecuvântată fie virtuoasa colonie Massachusetts, unde nelegiuirea este scoasă la lumina zilei! Vino, cucoană Hester, vino să-ţi arăţi litera stacojie în piaţă!

O trecere se deschise de îndată prin mulţimea de spectatori. Precedată de armaş şi însoţită de o procesiune pestriţă de bărbaţi cu fruntea încruntată şi de femei cu

feţe neîndurătoare, Hester Prynne se îndreptă spre locul unde avea să-şi execute pedeapsa. Un cârd de şcolari agitaţi şi curioşi, care înţelegeau prea puţin despre ce era vorba, afară doar că întâmplarea le prilejuia o jumătate de zi liberă, alergau înaintea ei, întorcându-şi mereu capetele ca s-o privească mai bine şi să se uite la copilul ce clipea în braţele ei şi la litera de ocară de pe piept. Distanţa de la poarta închisorii până în piaţă nu era mare pe vremea aceea. Măsurată însă după chinurile deţinutei, ea putea fi socotită totuşi ca o călătorie destul de lungă, căci oricât de semeaţă era atitudinea femeii, ea cunoştea de bună seamă o suferinţă sfâşietoare la fiecare pas de pe urma celor ce se înghesuiau s-o vadă. Era ca şi cum inima i-ar fi fost aruncată în mijlocul străzii, pentru a fi respinsă cu dispreţ şi călcată în picioare de toţi. Există totuşi în firea noastră ceva pe cât de minunat pe atât de milostiv, care face ca cel ce suferă să nu simtă niciodată intensitatea chinurilor îndurate prin tortura prezentă, ci mai degrabă prin durerea arzătoare ce-l roade după aceea. Hester Prynne trecu prin această parte a încercării ei şi ajunse la un fel de eşafod, ridicat în extremitatea de apus a pieţii, care se înălţa aproape sub streaşina primei biserici din oraş şi părea aşezat acolo pe vecie.

*

De fapt, eşafodul constituia o parte dintr-un aparat de pedeapsă, care de două sau trei generaţii încoace nu mai prezintă pentru noi decât un interes istoric şi tradiţional, dar care în vremurile mai vechi era considerat un instrument de promovare a virtuţii civice, tot atât de eficace ca şi ghilotina pentru exercitarea teroarei în Franţa. Era, pe scurt, platforma stâlpului infamiei, deasupra căreia se înălţa scheletul acelui instrument disciplinar fasonat să cuprindă ferm capul omenesc în strânsoarea lui şi să-l expună astfel privirilor publicului. Acest dispozitiv de lemn şi fier întruchipa şi concretiza însăşi concepţia ideală a infamiei. Nu poate exista, cred,

niciun ultragiu împotriva naturii noastre a tuturor – oricare ar fi păcatele individului – niciun ultragiu mai flagrant decât acela de a interzice unui vinovat să-şi ascundă de ruşine faţa, cum o făcea în esenţă această pedeapsă. În cazul lui Hester Prynne, însă, ca şi în alte cazuri destul de dese, sentinţa prevedea că avea să stea un anumit timp pe platformă, fără a suferi strânsoarea în jurul gâtului şi imobilizarea capului, care forma caracteristica cea mai diabolică a acestei groaznice unelte. Cunoscându-şi bine rolul, Hester urcă o mică scară de lemn şi se găsi astfel expusă mulţimii, cam la înălţimea umerilor celorlalţi.

Dacă în mulţimea de puritani s-ar fi aflat vreun papistaş, această femeie frumoasă, atât de deosebită prin îmbrăcămintea şi expresia ei, şi care ţinea un prunc la piept, i-ar fi amintit imaginea maternităţii divine pe care atâţia pictori iluştri s-au zbătut s-o înfăţişeze, evocându-i intr-adevăr, dar numai prin contrast, imaginea sacră a mamei neprihănite al cărei prunc avea să mântuiască lumea. Aici însă, cel mai greu dintre păcate întinase cea mai sacră funcţie a vieţii omeneşti, şi urmarea era că lumea devenise mai întunecată prin frumuseţea acestei femei, şi mai pierdută prin copilul pe care-l născuse.

Scena nu era lipsită de o oarecare reculeasă oroare, pe care spectacolul vinovăţiei şi al ruşinii unui seamăn trebuie să-l fi inspirat totdeauna, înainte ca societatea să fi devenit destul de coruptă pentru a zâmbi în faţa lui în loc de a se cutremura. Martorii dezonoarei lui Hester Prynne luau încă aceste lucruri în serios. Erau destul de austeri spre a privi moartea ei, dacă aşa ar fi sunat sentinţa, fără a murmura împotriva severităţii pedepsei, dar nu aveau nimic din lipsa de suflet care, în alt stadiu al dezvoltării sociale, ar fi găsit doar un subiect de glumă într-o astfel de exhibiţie. Chiar dacă ar fi existat printre ei o înclinaţie spre batjocură, ea ar fi fost reprimată şi înfrântă prin prezenţa solemnă a unor bărbaţi atât de impunători cum. Erau guvernatorul şi câţiva consilieri, un judecător, un general

şi clericii oraşului, care se aflau toţi, şezând sau stând în picioare, pe balconul casei de rugăciune, uitându-se în jos spre platformă. De vreme ce asemenea personaje puteau lua parte la spectacol fără a primejdui maiestatea sau respectul datorat rangului şi funcţiilor lor, se putea deduce în mod sigur că sentinţa legală se va aplica cu toată seriozitatea şi greutatea. Ca urmare, mulţimea avea şi ea un aer sumbru şi grav. Nefericita osândită se ţinea cât putea ea mai bine, sub greaua povară a o mie de priviri neîndurate, aţintite toate asupra ei şi concentrate asupra pieptului ei. Era aproape cu neputinţă de suportat. Fire impulsivă şi pătimaşă, se pregătise să înfrunte săgeţile otrăvite şi loviturile de cuţit ale indignării obşteşti, care aveau să se descarce împotriva ei prin întreaga gamă de insulte; dar această dispoziţie solemnă a spiritului popular, pe care o vedea în faţa ei, avea un caracter mult mai teribil. Ar fi preferat ca toate aceste feţe împietrite să fie schimonosite de o veselie batjocoritoare, având-o pe ea drept ţintă. Dacă mulţimea ar fi izbucnit într-un hohot de râs – în care şi-ar fi avut partea fiecare bărbat, fiecare femeie, fiecare voce stridentă de copil – Hester Prynne ar fi putut să le răspundă tuturor printr-un zâmbet amar şi plin de dispreţ. Dar sub greutatea de plumb a pedepsei pe care era sortită s-o îndure, simţea parcă uneori nevoia de a striga din toată puterea plămânilor ei şi de a se arunca de pe eşafod la pământ, ca să nu-şi iasă de-a dreptul din minţi.

Erau totuşi clipe când întreaga scenă, în care ea forma punctul central, părea să-i dispară din ochi, lucindu-i nedesluşit în faţă ca o serie de imagini spectrale, abia conturate. Mintea şi îndeosebi memoria îi erau nefiresc de vii şi nu încetau să-i evoce alte scene decât această stradă grosolan tăiată într-un mic oraş de la marginea unei lumi sălbatice, alte feţe decât acelea ce o priveau ameninţător de sub borurile pălăriilor ţuguiate. Reminiscenţe cu totul neînsemnate şi imateriale, episoade din copilărie şi din

zilele când mergea la şcoală, jocuri, certuri puerile şi mici amănunte domestice din anii adolescenţei o năpădeau într-un şir nesfârşit, amestecate cu amintiri ale împrejurărilor mai grave din viaţa ei de după aceea; fiecare imagine era la fel de vie, ca şi cum toate ar fi avut aceeaşi însemnătate sau ar fi fost deopotrivă în joc. Poate că era un subterfugiu instinctiv al spiritului ei, pentru a-şi uşura, cu ajutorul acestor întruchipări fantasmagorice, cruda povară şi asprimea realităţii.

Oricum va fi fost, eşafodul stâlpului de infamie era pentru Hester Prynne un fel de punct de observaţie, de unde i se perinda prin faţa ochilor tot drumul străbătut din zilele copilăriei ei fericite. Stând pe această platformă infamă, revedea satul natal din vechea Anglie şi căminul părintesc – o casă dărăpănată de piatră cenuşie, cu aspect sărăcăcios, păstrând însă deasupra portalului un blazon pe jumătate şters, mărturie a unei străvechi nobleţe. Vedea obrazul tatălui ei, cu fruntea-i pleşuvă şi venerabila barbă albă care se revărsa peste gulerul încreţit după vechea modă elisabetană; de asemenea, chipul mamei, cu acea expresie de dragoste atentă şi grijulie pe care o păstra totdeauna în amintire şi care ridicase atât de des, chiar şi după moarte, piedica unei blânde mustrări în calea fiicei ei. Şi-şi vedea şi propria-i faţă, strălucind de feciorelnică frumuseţe şi iluminând toată adâncimea oglinzii pălite în care obişnuise să se privească. Zărea acolo şi un alt obraz, acela al unui bărbat încărcat de ani, cu o faţă lividă, trasă, de savant, cu ochii stinşi şi înceţoşaţi de pâlpâirea luminării ce-l ajutase să se adâncească în multe tomuri groase. Şi totuşi, aceeaşi ochi tulburi aveau o stranie putere de pătrundere atunci când posesorul lor căuta să citească în sufletul omenesc. Această siluetă de om al studiilor şi al claustrării era, după cum imaginaţia feminină a lui Hester Prynne nu omitea să-şi amintească, uşor diformă, umărul său sting fiind puţin mai ridicat decât cel drept. Apoi, în galeria de tablouri a memoriei, răsăriră

străzile înguste şi întortocheate, casele cenuşii înalte, uriaşele catedrale şi edificiile publice de arhitectură bizară, clădite de mult, ale unui oraş de pe continent, unde o viaţă nouă o aşteptase tot în legătură cu diformul savant; o viaţă nouă, care se alimenta însă cu elemente uzate de vreme, ca o tufă de muşchi verde pe un zid căzut în ruină. În sfârşit, în locul acestor scene schimbătoare, reapăru piaţa rudimentară din aşezarea puritană, cu toţi locuitorii oraşului adunaţi laolaltă şi îndreptându-şi privirile severe spre Hester Prynne – da, spre ea însăşi – care stătea pe platforma stâlpului infamiei cu un prunc în braţe şi cu litera A de un roşu aprins, brodată în chip fantastic, cu fir de aur, pe sânul ei.

Oare să fie adevărat? Strânse cu atâta înfocare copilul la piept, încât acesta scoase un ţipăt; îşi lăsă ochii în jos asupra literei stacojii, o atinse chiar cu mâna pentru a se convinge că pruncul şi ruşinea erau reale. Da! Aceasta era realitatea ei – tot restul pierise!

III
Recunoaşterea

De această senzaţie intensă, aceea de a fi ţinta privirilor severe ale tuturor, femeia cu litera stacojie pe piept fu în sfârşit uşurată, distingând la marginea mulţimii de oameni o siluetă care puse în chip irezistibil stăpânire pe gândurile ei. Un indian în portul indigen stătea acolo; numai că pieile-roşii nu erau vizitatori atât de rari! n aşezările engleze încât unul din ei să fi putut atrage atenţia lui Hester Prynne într-un asemenea moment; cu atât mai puţin să fi alungat orice alte imagini şi gânduri din mintea ei. Dar lângă indian, şi fiind în chip vădit tovarăş de drum cu el, se afla un om alb într-o bizară

ţinută pe jumătate civilizată, pe jumătate sălbatică.

Era mic de stat, cu faţa brăzdată de zbârcituri, dar care cu greu ar fi putut fi socotită faţă de un om bătrân. Trăsăturile sale erau de o inteligenţă remarcabilă, ca acelea ale cuiva ce-şi cultivase într-o asemenea măsură spiritul, încât acesta nu putuse să nu modeleze fizicul după asemănarea sa şi să nu se manifeste prin semne neîndoielnice. Cu toate că omul acela se silise, prin aranjamentul în aparenţă neglijent al îmbrăcăminţii sale eteroclite, să ascundă sau să atenueze această particularitate, Hester Prynne îşi dădu seama destul de limpede că unul din umerii săi era mai înalt decât celălalt. Şi văzându-i faţa subţiată şi uşoara diformitate a trupului, îşi strânse din nou pruncul la piept cu o mişcare atât de convulsivă, încât bietul copilaş scoase un nou ţipăt de durere. Mama însă păru să nu-l audă.

Când străinul sosise în piaţă, cu puţin timp înainte ca dânsa să-l fi zărit, îşi îndreptase ochii spre Hester Prynne la început cu nepăsare, ca un om obişnuit cu observaţia interioară şi pentru care lucrurile exterioare nu au mare valoare sau importanţă, atâta timp cât nu au vreo legătură cu preocupările minţii. Foarte curând însă privirea lui se făcu; ascuţită şi pătrunzătoare. Trăsăturile obrazului i se schimonosiră, zvâcnind de oroare, ca şi cum un şarpe ar fi alunecat repede peste ele, oferind vederii toate contorsiunile şi răsucelile sale. Faţa i se întunecă sub efectul unei emoţii puternice, pe care totuşi, printr-un efort de voinţă, o stăpâni atât de iute încât, cu excepţia unui singur moment, expresia lui ar fi putut trece drept calmă. După un scurt interval, zvâcnetul deveni aproape imperceptibil, şi în cele din urmă se pierdu în profunzimile firii lui. Când văzu că ochii lui Hester Prynne erau aţintiţi spre ai lui şi înţelese că ea părea să-l recunoască, ridică încet şi calm degetul, făcu un gest şi-l puse pe buze.

Pe urmă, atingând umărul unui orăşean ce stătea lângă dânsul, i se adresă pe un ton politicos.

— Rogu-te, domnule, spuse el, cine este femeia aceea şi de ce e dată pradă ocării obşteşti?

— Se vede că eşti străin de acest ţinut, prietene, răspunse orăşeanul uitându-se curios spre cel ce pusese întrebarea şi spre însoţitorul său sălbatic, căci altminteri ai fi auzit negreşit de doamna Hester Prynne şi de faptele ei rele. A căşunat, crede-mă, o mare ruşine comunităţii piosului pastor Dimmesdale.

— Adevăr grăieşti, răspunse celălalt. Sunt străin şi am bătut îndelung drumurile, spre durerea şi fără vrerea mea. Am trecut prin încercări grele pe mare şi pe uscat, şi am fost ţinut multă vreme în robie de păgânii din ţinuturile de la miază-zi; şi acum am fost adus aici de acest indian, ca să fiu răscumpărat din robie. Fii deci bun, rogu-te, şi povesteşte-mi despre Hester Prynne – înţeles-am bine numele ei? – despre păcatele acestei femei şi despre ce anume a adus-o pe platforma infamiei.

— Nici vorbă, prietene, spuse orăşeanul. Şi nu mă îndoiesc că ţi se umple inima de bucurie să te afli, în sfârşit, după necazurile dumitale şi după şederea în ţinuturile sălbatice, într-o ţară unde nelegiuirea e urmărită şi pedepsită sub ochii cârmuitorilor şi ai poporului, ca aici în pioasa noastră Nouă Anglie. Află, domnule, că femeia de acolo era soţia unui om învăţat, englez prin naştere, dar trăit multă vreme la Amsterdam, unde i-a venit în gând, sunt destui ani de atunci, să străbată oceanul şi să vină să împartă aceeaşi soartă cu noi, aici în Massachusetts. Cu ţinta asta şi-a trimis soţia înainte, el rămânând în Europa să-şi rânduiască unele treburi. Dar ce să vezi, domnule? De aproape doi ani de când femeia asta locuieşte aici, nicio veste nu a sosit de la acest bărbat învăţat magistrul Prynne; şi tânăra lui soţie, vezi dumneata, a fost lăsată pradă rătăcirilor ei…

— Aha! Aha! înţeleg, făcu străinul cu un surâs amar. Un om atât de învăţat, cum spui, ar fi trebuit să ştie şi asta din cărţile sale. Şi cine, cu voia dumitale, domnule, poate fi

tatăl pruncului – de trei sau patru luni, pe cât îmi pot da seama – pe care doamna Prynne îl ţine în braţe?

— Să-ţi spun drept, prietene, asta a rămas o taină, iar un Daniil[36] care s-o dezlege este încă de găsit, răspunse orăşeanul. Doamna Hester nu vrea să vorbească cu niciun preţ, iar judecătorii şi-au frământat în zadar minţile. S-ar putea ca vinovatul să fie de faţă şi să privească acest trist spectacol, necunoscut de oameni şi uitând că Dumnezeu îl vede.

— Învăţatul ar trebui să vină singur ca sa pătrundă această taină, reflectă străinul zâmbind din nou.

— S-ar cuveni, într-adevăr, dacă mai e în viaţă, răspunse orăşeanul. De altfel, bunul meu domn, cârmuitorii noştri din Massachusetts, socotind că femeia e tânără şi frumoasă şi că, negreşit, a fost împinsă la căderea ei de o ispită puternică şi, în sfârşit, că – aşa cum se poate crede – soţul ei zace pe fundul mării, nu s-au încumetat să ridice împotriva ei toată asprimea dreptei noastre legi. Pedeapsa faptei este moartea. Dar în marea milostenie şi bunătate a inimii lor, au osândit-o pe doamna Prynne să stea doar vreme de trei ceasuri pe platforma stâlpului infamiei şi să poarte de acum înainte, cât va mai avea de trăit, semnul ruşinii pe piept.

— Înţeleaptă judecată! rosti străinul, aplecându-şi cu gravitate capul. În chipul acesta, litera ruşinii va rămâne o predică vie împotriva păcatului, până când va fi săpată pe piatra ei de mormânt, Mă supără însă că acela cu care a săvârşit păcatul nu se află lângă ea. Dar va fi găsit! – va fi găsit! – va fi găsit!

Se înclină curtenitor în faţa vorbăreţului orăşean şi, şoptind câteva cuvinte indianului ce-l însoţea, îşi croiră împreună drum prin mulţime.

În tot timpul acestei convorbiri, Hester Prynne

[36] Profet iudeu, care, potrivit legendei, a ghicit şi a interpretat visul regelui babilonian Nabucodonosor şi a tălmăcit inscripţia de foc de pe perete, la ospăţul regelui Baltazar.

rămăsese nemişcată pe piedestal, ţinându-şi ochii aţintiţi asupra străinului. Îl privea atât de fix, încât în unele momente tot ce era împrejur părea să dispară, nelăsându-i decât pe ei amândoi. O asemenea întrevedere între patru ochi ar fi fost, poate, mai teribilă încă decât întâlnirea de acum – aşa cum stătea sub soarele dogoritor al amiezii ce-i cădea pe faţă şi-i lumina ruşinea, purtând pe piept semnul stacojiu al infamiei şi ţinând în braţe copilul păcatului. Şi toate acestea în mijlocul unei mulţimi, adunate ca la o serbare şi zgâindu-se la trăsăturile care n-ar fi trebuit să fie văzute decât în licărirea paşnică a focului din cămin, în penumbra fericită a interiorului unei case, sau sub un văl, la biserică. Oricât de groaznică era încercarea, femeia avea sentimentul de a găsi adăpost în prezenţa atâtor martori. Era mai bine sa stea pe platformă, cu nenumăraţii oameni între ea şi acel bărbat, decât să se găsească faţă-n faţă cu el, fără nimeni în jurul lor. Găsea oarecum refugiu în faptul de a se găsi în public şi se temea de momentul în care această protecţie avea să-i fie retrasă. Absorbită de aceste gânduri, abia dacă auzi o voce ce răsuna în spatele ei, până când numele îi fu repetat de câteva ori pe un ton ridicat şi solemn, care răsună peste întreaga mulţime.

— Ascultă-mă, Hester Prynne! rosti vocea.

Am arătat înainte că drept deasupra platformei pe care stătea Hester Prynne, se afla un fel de balcon sau de galerie deschisă, alipită de casa de rugăciune. Era locul de unde se citeau de obicei proclamaţiile, în mijlocul unei adunări de demnitari şi cu întregul ceremonial ce însoţea în acele vremuri asemenea solemnităţi. Aci, spre a fi martor la scena pe care o descriem, şedea guvernatorul Bellingham, în persoană, flancat, drept gardă de onoare, de patru sergenţi înarmaţi cu halebarde. Purta o pană neagră la pălărie, o manta cu marginile brodate, iar dedesubtul ei o tunică de catifea neagră. Era un om înaintat în vârstă, care trecuse prin încercări grele, înscrise în ridurile adânci ale feţei. Nu era nepotrivit

pentru a fi capul şi reprezentantul unei comunităţi care-şi datora originea, dezvoltarea şi stadiul actual nu impulsurilor tinereţii, ci energiilor austere şi călite ale vârstei mature şi întunecatei înţelepciuni a bătrâneţii, şi care înfăptuia atât de multe lucruri tocmai pentru că imagina şi spera în atât de puţine. Celelalte personaje eminente, de care era înconjurat cârmuitorul suprem, se distingeau prin ţinuta demnă, proprie unei perioade când formele autorităţii erau socotite ca având caracterul sacru al instituţiilor divine. Erau fără îndoială oameni cinstiţi, drepţi şi înţelepţi. Dar în tot neamul omenesc n-ar fi fost uşor de ales un număr egal de persoane chibzuite şi virtuoase care să fie mai puţin capabile să judece inima unei femei rătăcite şi să descurce în ea iţele binelui şi ale răului decât înţelepţii cu înfăţişare ţeapănă către care Hester Prynne îşi întorcea acum faţa. Şi se pare că-şi dădu seama că puţina simpatie la care se putea aştepta zăcea în inima mai largă şi mai caldă a mulţimii; căci atunci când îşi ridică ochii spre balcon, nefericita femeie păli şi începu să tremure.

Vocea care i se adresase era aceea a vestitului reverend John Wilson, cel mai în vârstă dintre pastorii Bostonului, mare învăţat, ca majoritatea colegilor săi întru preoţie, şi totodată om cu spirit blând şi iertător* Dar această ultimă calitate fusese dezvoltată cu mai puţină grijă decât darurile sale intelectuale şi era, de fapt, pentru el mai degrabă un motiv de ruşine decât de mulţumire personală. Stătea acolo, un şir de bucle sure ieşindu-i de sub tichia de catifea, şi ochii săi cenuşii, deprinşi cu lumina mohorâtă a cabinetului de lucru, clipeau sub razele neiertătoare ale soarelui asemenea acelora ale pruncului lui Hester. Arăta ca acele sumbre portrete gravate pe frontispiciile vechilor volume de predici, şi nu era mai îndreptăţit ca vreunul din acele portrete să intervină, aşa cum o făcea acum, într-o chestiune de vinovăţie, de pasiune şi de suferinţă omenească.

— Hester Prynne, grăi pastorul, m-am străduit pe lângă tânărul meu confrate aici de faţă, pe care ai avut prilejul să-l auzi predicând cuvântul sfânt – şi spunând aceasta domnul Wilson puse mâna pe umărul unui tânăr palid ce stătea lângă ei – am căutat, zic, să-l conving pe acest tânăr cuvios să-ţi vorbească aici, în faţa cerului şi a acestor înţelepţi şi drepţi cârmuitori, precum şi în auzul tuturor oamenilor, despre mârşăvia şi josnicia păcatului tău. Cunoscându-ţi mai bine firea decât mine, ar fi mai în măsură să cântărească argumentele ce ar fi în stare să învingă, fie prin înduioşare, fie prin spaimă, împietrirea şi îndărătnicia ta, făcându-te să nu mai ascunzi numele aceluia care te-a ispitit să cazi în acest dureros păcat. El însă îmi răspunde (cu prea marea lui blândeţe de om tânăr, cu toate că înţelepciunea îi întrece vârstă) că ar însemna să vătămăm firea însăşi a femeii, silind-o să dezvăluie tainele inimii ei în plină lumină a zilei şi în faţa unei mulţimi atât de numeroase. Adevărul este însă – aşa cum am căutat să-l fac să înţeleagă – că ruşinea zace în săvârşirea păcatului, iar nu în destăinuirea lui. Ce spui despre aceasta, te întreb încă o dată, frate Dimmesdale? Vei fi tu acela care se va îngriji de sufletul acestei sărmane păcătoase, sau va trebui să fiu eu?

Un murmur se auzi printre venerabilele şi demnele personaje adunate pe balcon; şi guvernatorul Bellingham dădu glas înţelesului acestor şoapte, adresându-se tânărului pastor pe un ton autoritar, deşi temperat de respect.

— Bunul meu reverend Dimmesdale, spuse el, răspunderea pentru sufletul acestei femei cade în mare măsură în sarcina dumitale. Eşti chemat deci s-o îndemni la căinţă şi, ca dovadă şi urmare a acesteia, la mărturisire.

Acest apel direct atrase privirile întregii mulţimi asupra reverendului Dimmesdale, un cleric tânăr care, după ce studiase la una din marile universităţi din Anglia, venise să aducă toată învăţătura epocii în sălbatica noastră

ţară păduroasă. Elocinţa şi fervoarea lui religioasă făcuseră de la început dovada seriozităţii şi înaltelor sale calităţi în exerciţiul misiunii sale. Era un om ou o înfăţişare foarte izbitoare; avea o frunte palidă, înaltă şi proeminentă, ochi căprui, mari şi melancolici, şi o gură care, atunci când nu strângea voit din buze, avea tendinţa să tremure, ceea ce denota o mare sensibilitate nervoasă şi totodată o deosebită stăpânire de sine. Cu toate aceste remarcabile daruri naturale şi cu toate cunoştinţele sale de erudit, acest tânăr preot avea în el ceva – o expresie ele teamă, de nelinişte, aproape de spaimă, ca un om ce se simte rătăcit şi pierdut pe drumul existenţei omeneşti şi nu poate găsi linişte decât izolat cu sine însuşi, în sihăstria lui. De aceea, în măsura în care i-o permiteau îndatoririle, bătea cărările umbrite şi dosnice, păstrându-şi în felul acesta o simplicitate de copil; iar când se prezenta prilejul, dădea dovadă de o prospeţime, de o seninătate înmiresmată, de o puritate cristalină de gândire care, după cum spuneau mulţi, îi mişca de parcă ar fi văzut un înger.

Aşa era tânărul pe care reverendul Wilson şi guvernatorul îl propuseseră atât de făţiş atenţiei publice, îndemnându-l să vorbească în auzul tuturor unui suflet tainic de femeie, atât de sacru chiar şi în pângărirea lui. Situaţia grea în care se găsea îi goni sângele din obraz şi-i făcu buzele să tremure.

— Vorbeşte-i, frate, acestei femei, stărui pastorul Wilson. E de o mare însemnătate pentru sufletul ei şi – aşa cum a spus-o venerabilul guvernator – pentru sufletul tău care îl are în seamă pe al ei. Îndeamn-o să mărturisească adevărul.

Reverendul Dimmesdale îşi lăsă capul în piept, părând să se roage în tăcere, apoi făcu un pas înainte.

— Hester Prynne, spuse el aplecându-se peste balcon şi privind-o drept în ochi, ai auzit ce a grăit acest om cucernic. Gândeşte-te la răspunderea ce apasă pe umerii mei. Dacă simţi că va fi spre pacea sufletului tău şi că

pedeapsa pământească va duce mai sigur la mântuirea ta, îţi poruncesc să rosteşti numele aceluia care e părtaş la păcatul şi la suferinţa ta! Nu-ţi ţine gura pecetluită, dintr-o greşită milă şi duioşie pentru el! Căci, crede-mă, Hester, chiar daca omul acela ar trebui să coboare dintr-un loc înalt ca să stea acolo lângă tine, pe piedestalul tău de ruşine, ar fi mai bine pentru el decât să ascundă toată viaţa vina în inimă. Ce-ar putea să facă tăcerea ta pentru el, dacă nu să-l ispitească – da, chiar să-l silească – să adauge păcatului făţărnicia? Cerul ţi-a îngăduit să-ţi porţi făţiş ruşinea, pentru ca în acest fel să te poţi strădui să învingi făţiş răul din tine şi mâhnirea din afara ta. Ia seama să nu-i tăgăduieşti acelui om – care poate nu are bărbăţia să întindă mâna ca s-o apuce – cupa amară, dar binefăcătoare care se oferă acum buzelor tale.

Vocea tânărului pastor suna dulce şi gravă, adâncă, plină si frântă de emoţie. Simţirea pe care o trăda într-un chip atât de evident, mai degrabă decât înţelesul direct al cuvintelor, făcea să vibreze inimile tuturor şi trezea simpatia tuturor ascultătorilor. Chiar şi bietul copilaş pe care Hester îl ţinea la pieptul ei îi simţi influenţa; căci îşi îndreptă ochii, care până atunci priviseră în gol, spre pastorul Dimmesdale, ridicându-şi mânuţele cu un gungurit pe jumătate mulţumit, pe jumătate plângăreţ. Apelul preotului părea atât de puternic, încât mulţimea nu se îndoi că Hester Prynne avea să rostească numele vinovatului, sau că însuşi acest vinovat, oricât de înaltă sau umilă ar fi fost poziţia lui, avea să fie împins de o irezistibilă nevoie lăuntrică să urce pe platformă alături de femeie.

Dar Hester clătină din cap.

— Femeie, nu trece dincolo de marginile îndurării cereşti! strigă reverendul Wilson cu o voce mai aspră ca înainte. Pruncul ce-l ţii în braţe a fost hărăzit cu glas, ca să însoţească şi să întărească sfatul ce l-ai auzit. Rosteşte-I numele! Iar aceasta, ca şi căinţa ta, vor sluji poate să

înlăture litera stacojie de pe pieptul tău.

— Niciodată! răspunse Hester Prynne, uitându-se nu la reverendul Wilson, ci în ochii adânci şi tulburaţi ai preotului mai tânăr. Arsura ei a pătruns prea adânc. Nu mai puteţi s-o ştergeţi. O, de-aş putea să îndur chinul lui împreună cu al meu!

— Vorbeşte, femeie! se auzi o altă voce, rece şi severă, pornind din mijlocul mulţimii adunate în jurul eşafodului. Vorbeşte şi dă un tată copilului tău.

— N-am să vorbesc! striga Hester, palidă ca o moartă* răspunzând glasului pe care-l cunoştea prea bine. Copilul meu va trebui să-şi caute un tată în cer, căci nu va cunoaşte nicicând vreunul pe pământ.

— Nu vrea să vorbească! murmură pastorul Dimmesdale, care, aplecat peste balustrada balconului, cu mâna pe inimă, aşteptase rezultatul apelului său. Se trase acum înapoi, respirând adânc. Ce minunată putere şi generozitate într-o inimă de femeie! Nu va vorbi!

Dându-şi seama că sărmana vinovată va rămâne neînduplecată, bătrânul pastor care se pregătise cu grijă pentru acest prilej, ţinu în faţa mulţimii o predică despre păcat, în toate formele lui, dar referindu-se neîncetat la litera infamanta. Vreme de o oră sau mai mult, cât peroraţia sa se revărsă peste capetele oamenilor, el stărui cu atâta vigoare asupra acelui simbol, încât acesta dobândi în imaginaţia lor noi aspecte înfiorătoare, părându-li-se până la urmă că-şi? trage culoarea stacojie de la flăcările iadului. În acest timp, Hester Prynne continuase să stea pe piedestalul ruşinii, având în ochi o privire sticloasă şi un aer de oboseală şi indiferenţă. Îndurase în dimineaţa aceea tot ce firea omenească poate îndura; şi cum nu era dintre acelea care scapă de o suferinţă prea intensă printr-un leşin, spiritul ei nu putea găsi apărare decât sub carapacea dură a nepăsării, în vreme ce facultăţile ei fizice rămâneau intacte. Astfel, vocea predicatorului tuna în urechile ei fără milă, dar zadarnic. În cursul ultimei părţi a supliciului,

pruncul sfâşia aerul prin vaietele şi ţipetele lui; mama căuta maşinal să-l liniştească, dar părea să participe prea puţin la suferinţele lui. Păstră aceeaşi atitudine rigidă când fu condusă înapoi la închisoare şi pieri din ochii publicului, în spatele porţii ferecate. Cei care o urmăriră cu privirea şoptiră apoi că litera stacojie arunca o licărire sinistră în lungul întunecatului coridor dinăuntru.

IV
Întrevederea

Întoarsă în închisoare, Hester Prynne căzu într-o stare de surescitare nervoasă care ceru o supraveghere continuă, întrucât exista temerea că ar putea să săvârşească vreun act de violenţă asupra ei înseşi sau să facă, pe jumătate nebună cum era, vreun rău bietului copil. Cum noaptea se apropia şi nesupunerea ei se dovedea cu neputinţă de potolit prin mustrări şi ameninţări, domnul Brackett, temnicerul, găsi de cuviinţă să cheme un medic. Îl descrise ca pe un bun cunoscător al ştiinţei medicale a lumii creştine şi totodată familiarizat cu toată învăţătura indigenilor despre ierburile şi rădăcinile de leac ce creşteau în pădure. Adevărul e că era mare nevoie de un ajutor medical nu numai pentru Hester însăşi, ci încă şi mai grabnic pentru copil, care trăgându-şi hrana din sânul matern, părea să fi supt totodată dinei întregul zbucium, teama şi deznădejdea care chinuiau fiinţa mamei. Pruncul se zvârcolea acum cuprins de spasme dureroase, şi trupşorul lui întruchipa imaginea vie a chinurilor morale pe care le îndurase Hester Prynne în cursul zilei.

Urmându-l de aproape pe temnicer, în lugubra încăpere apăru omul cu înfăţişare ciudată, a cărui prezenţă în mulţimea din piaţă stârnise un interes atât de adânc la purtătoarea literei stacojii. Era găzduit în închisoare nu pentru că ar fi fost bănuit de vreo încălcare a legii, ci pentru că acesta era modul cel mai comod şi mai potrivit de a-l avea la dispoziţie până ce dregătorii aveau să stabilească cu şefii tribului indian condiţiile răscumpărării. Spusese că-l cheamă Roger Chillingworth. După ce-l introduse în celulă, temnicerul rămase o vreme acolo, mirându-se de calmul relativ ce urmă intrării lui; căci

Hester Prynne devenise deodată liniştită ca o moartă, cu toate că pruncul continua să scâncească.

— Rogu-te, prietene, lasă-mă singur cu pacienta, spuse practicianul. Încrede-te în mine, bunule temnicer, şi vei avea îndată pace în casa ta. Îţi făgăduiesc că doamna Prynne se va arăta de acum înainte mai supusă faţă de legiuita autoritate decât ai găsit-o poate până azi.

— Vai, dacă luminăţia voastră ar putea să facă una ca asta, răspunse domnul Brackett, v-aş socoti un om cu adevărat iscusit! Femeia asta, spun drept, se poartă de parcă ar fi stăpânită de diavol, şi puţin a lipsit ca să mă apuc să scot necuratul dintr-însa bătând-o cu biciul.

Străinul intrase în celulă cu aerul liniştit caracteristic profesiei căreia declarase că-i aparţine. Şi atitudinea lui nu se schimbă nici după plecarea temnicerului, când rămase singur cu femeia a cărei încordată atenţie faţă de el, în mijlocul mulţimii, lăsase să se înţeleagă existenţa unei strânse legături între ei doi. Primele lui îngrijiri fură destinate copilului care, prin zvârcolelile lui pe patul de lemn pe care era culcat, impunea înainte de orice altă treabă sarcina de a-l linişti. Străinul examina cu grijă copilaşul şi apoi deschise o pungă de piele pe care o scoase de sub haină, plină de o seamă de preparate medicale, din care alese unul, amestecându-l într-o ceaşcă cu apă.

— Vechile mele studii de alchimie, reflectă el cu glas tare, şi şederea mea de peste un an în mijlocul unui neam cunoscător al însuşirilor binefăcătoare ale ierburilor au făcut din mine un medic mai bun decât mulţi dintre aceia ce revendică titlul de doctor. Ţine, femeie! Copilul e al tău – şi nicidecum al meu – şi nu mi-ar recunoaşte nici după glas, nici după înfăţişare calitatea de tată. Dă-i de aceea leacul ăsta cu mâna ta.

Hester respinse leacul, privindu-l în acelaşi timp cu pronunţată neîncredere şi teamă pe cel ce i-o întindea.

— Vrei poate să te răzbuni pe acest copil nevinovat?

şopti ea.

— Neghioabă ce eşti! răspunse medicul pe un ton rece şi totodată liniştitor. La ce mi-ar sluji să fac vreun rău acestui nenorocit bastard? Leacul e cu adevărat puternic; şi chiar dacă pruncul ar fi al meu – da, al meu ca şi al tău! – n-aş putea să fac nimic mai bun pentru el.

Cum ea continua sa şovăie, nefiind la drept vorbind stăpână pe minţile ei, omul luă copilul în braţe şi-i administra singur leacul. Acesta îşi produse curând efectul, împlinind făgăduiala vraciului. Gemetele micuţului se liniştiră, zvârcolelile convulsive se domoliră treptat şi, după câteva momente, aşa cum fac copiii mici când li se potoleşte durerea, căzu într-un somn adânc şi sănătos. Medicul, cum avea tot dreptul să fie numit, îşi îndreptă apoi atenţia către mamă. Supunând-o cu calm unui examen minuţios, îi pipăi pulsul, se uită în ochii ei – privire atât de familiară, şi totuşi atât de stranie şi rece, care făcu inima tinerei femei să se strângă şi să tremure – şi, în sfârşit, părând mulţumit de ceea ce văzuse, purcese să amestece o altă poţiune.

— Nu pot să-ţi dau să bei nici din apele Lethei[37] nici din nepenthe[38], zise el, dar am aflat multe taine noi în ţinuturile sălbatice, şi iată una din ele – o reţetă învăţată de la un indian, în schimbul unor învăţături ale mele care se trag de altfel de pe vremea lui Paracelsus[39]. Bea! Va fi poate mai puţin liniştitoare decât o conştiinţă fără păcat, dar pe aceasta nu pot să ţi-o dau. O să potolească însă măcar zbuciumul şi zvâcniturile patimii tale, ca uleiul pe valurile unei mări furtunoase.

Îi întinse lui Hester ceaşca, pe care ea o primi, privindu-l încet şi grav: nu era tocmai o privire temătoare,

[37] Lethe — în mitologia greacă, fluviu al uitării din Infern; bând din apele lui, umbrele morţilor uitau plăcerile şi durerile vieţii.

[38] Nepenthe — în legendele antice, băutură fermecată care alina mâhnirea, mânia şi toate suferinţele; menţionată de Homer în Odiseea.

[39] Teofrast Paracelsus (1493—1541) — alchimist şi medic elveţian, inovator al medicinei Renaşterii.

dar una plină de îndoială şi de nesiguranţă în privinţa intenţiilor lui. Se uită şi la copilul adormit.

— M-am gândit la moarte, spuse femeia, mi-am dorit-o, m-aş fi închinat chiar ca să vină, presupunând că una ca mine ar avea dreptul să se roage pentru orice ar fi. Dacă însă moartea e în această ceaşcă, îţi cer să mai chibzuieşti o dată, înainte de a mă vedea golind-o. Uite! în clipa aceasta e la buzele mele.

— Bea-o atunci, răspunse el cu aceeaşi stăpânită răceală. Mă cunoşti atât de puţin, Hester Prynne? Oare intenţiile mele sunt de obicei atât de mărginite? Chiar dacă aş nutri un gând de răzbunare, ce-aş putea face mai potrivit cu ţelul meu decât să te las să trăieşti, pentru că ruşinea asta arzătoare să scânteieze mai departe pe pieptul tău, decât să-ţi dau un leac împotriva suferinţelor şi primejdiilor vieţii? Spunând aceasta, el puse lungul lui deget arătător pe litera stacojie, care păru îndată să se înfigă arzând, ca un fier înroşit, în pieptul lui Hester. O văzu tresărind involuntar şi spuse zâmbind: Trăieşte dar, şi poartă-ţi osânda, sub ochii bărbaţilor şi ai femeilor, sub ochii aceluia pe care-l numeai odată soţul tău, sub ochii pruncului de colo! Şi ca să poţi trăi, bea până la fund leacul acesta.

Fără a se mai împotrivi şi fără a mai zăbovi, Hester Prynne goli ceaşca până la cea din urmă picătură; apoi, urmând unui semn al învăţatului, se aşeză pe patul unde dormea copilul. El îşi trase singurul scaun din încăpere, aşezându-se în apropiere. Hester se simţi înfricoşată în faţa acestor pregătiri, dându-şi seama că acum, după ce săvârşise tot ce omenia sau principiile lui, sau poate o rafinată cruzime îl împinseseră să facă pentru a-i uşura suferinţele fizice, el era gata să se poarte ca un om căruia dânsa îi adusese cea mai adâncă şi mai ireparabilă insultă.

— Hester, făcu el, nu te întreb pentru ce sau în ce chip ai căzut în prăpastie ori, aş spune mai curând, te-ai suit pe piedestalul infamiei unde te-am găsit. Pricina nu

trebuie căutată departe; ea stă în nebunia mea şi în slăbiciunea ta. Ce aveam a face eu, un om de gândire, un şoarece al marilor biblioteci, un bărbat în declin, care îmi închinasem cei mai buni ani ai vieţii hrănindu-mi visul nesăţios de ştiinţă – ce aveam a face cu o tinereţe şi o frumuseţe ca a ta? Schilod încă din clipa naşterii, cum de-am fost în stare să mă îmbăt cu gândul înşelător că darurile minţii ar putea să acopere în ochii unei fete tinere diformitatea trupului? Oamenii mă privesc ca pe un înţelept. Dacă înţelepţii ar folosi totdeauna înţelepciunea în folosul propriei lor fiinţe, aş fi putut să prevăd toate acestea. Aş fi putut să ştiu că atunci când aveam să ies din uriaşele şi întunecatele păduri spre a pune piciorul în această aşezare de creştini, cel dintâi lucru pe care ochii mei aveau să-l întâlnească aveai să fi tu, Hester Prynne, stând ca o statuie a infamiei în faţa norodului. Da, încă din clipa când am coborât împreună, ca noi căsătoriţi, treptele vechii biserici, ar fi trebuit să zăresc flacăra nefastă a acestei litere stacojii lucind la capătul cărării noastre.

— Ştii bine, spuse Hester – căci oricât de abătută era, nu putea îndura această ultimă şi rece lovitură de cuţit împotriva mărturiei ruşinii ei – ştii bine că am fost sinceră cu tine. Nu te iubeam şi nici nu m-am prefăcut că te iubesc.

— E adevărat, răspunse el, de vină e nerozia mea. Am mai spus-o. Dar până atunci, trăisem în zadar. Lumea fusese pentru mine atât de lipsită de bucurii! Inima mea era un locaş destul de încăpător pentru mulţi oaspeţi, dar pustie şi îngheţată, lipsită de focul unui cămin. Mi-era dor să pot aprinde unul! Deşi eram bătrân, şi trist, şi schilod, nu socoteam atât de nesăbuit visul de a avea totuşi parte de acea fericire modestă, răspândită peste tot locul pentru ca toţi oamenii s-o culeagă. Şi astfel, Hester, te-am atras în inima mea, în cămăruţa ei cea mai ascunsă, şi am căutat să te încălzesc la dogoarea pe care fiinţa ta o aducea acolo.

— Ţi-am făcut un mare rău, murmură Hester.

— Ne-am făcut rău amândoi. Eu cel dintâi, atunci când am înşelat tinereţea ta în floare, momind-o către o legătură falsă şi, din cauza decreptitudinii mele, potrivnică naturii. Iată de ce, ca un om care n-a cugetat şi filosofat în zadar, nu caut răzbunare, nu pun la cale nimic rău împotriva ta. Intre tine şi mine balanţa e aproape egală. Dar omul ce a păcătuit faţă de noi trăieşte, Hester. Cine e?

— Nu mă întreba! răspunse Hester Prynne, uitându-se cu hotărâre în ochii lui. Asta nu vei afla-o niciodată!

— Niciodată, zici? ripostă el cu zâmbetul de nepătruns al unei inteligenţe sigure de ea. N-am să aflu niciodată! Crede-mă, Hester, sunt puţine lucruri – fie în lumea dinafară, fie la oarecare adâncime, în sfera nevăzută a gândirii – puţine lucruri, zic, care să rămână ascunse aceluia care caută cu aprindere şi stăruinţă dezlegarea unei taine. Poţi să-ţi ascunzi secretul în faţa gloatei iscoditoare. Îl poţi de asemenea ascunde preoţilor şi dregătorilor, aşa cum ai făcut-o azi, când au încercat să-ţi stoarcă din inimă numele lui şi să-ţi dea un tovarăş care să stea alături de tine pe locul ruşinii. Cât despre mine, purced la cercetarea aceasta cu alte simţuri decât ei. Îl voi căuta, aşa cum am căutat adevărul în cărţi, aşa cum am căutat aurul în alchimie. Îl voi simţi când va fi lângă mine. Îl voi vedea tremurând. Mă. Voi simţi, deodată şi fără voia mea, eu însumi tremurând. Mai devreme sau mai târziu, va trebui să-mi cadă în mână!

Ochii zbârcitului învăţat sclipeau atât de aprins uitându-se la ea, încât Hester Prynne îşi puse mâinile pe inimă, temându-se că-i va citi îndată taina ascunsă acolo.

— Nu vrei să-mi dezvălui numele lui? Şi totuşi, pe omul acela îl am în mână, reluă el cu un aer încrezător ca şi cum ar fi fost întruchiparea destinului. Nu poartă nicio literă de ruşine pe haina lui, aşa cum porţi tu; dar am să i-o citesc în inimă. Să nu-ţi fie însă teamă pentru el. Să nu-ţi închipui că am să mă pun în calea pedepsei pe care i-o hărăzeşte cerul şi nici că, spre propria mea pierzanie, am

să-l predau în mâinile dreptăţii omeneşti. Şi nici să nu crezi că voi unelti, cât de cât, împotriva vieţii lui: nu, nici împotriva faimei lui, dacă, aşa cum socotesc, e un om cu renume. Să rămână în viaţă! Să se ascundă sub cinstea de care se bucură, dacă e în stare! Şi totuşi va îi al meu!

— Faptele tale seamănă a milă, spuse Hester, tulburată şi înfricoşată. Dar vorbele tale te arată ca pe o fiinţă de spaimă.

— Un lucru îţi poruncesc, ţie, care ai fost soţia mea „urmă învăţatul. Ai păstrat taina ibovnicului tău. Păstreaz-o şi pe a mea! Sunt cu totul necunoscut în ţara aceasta. Să nu sufli nicio vorbă nimănui că mi-ai dat odată numele de soţ! Aici, la această margine sălbatică a pământului, îmi voi întinde cortul, căci fără căpătâi în orice altă parte a lumii şi singuratic printre oameni, găsesc aici o femeie, un bărbat şi un copil, care au cu mine cea mai strânsă legătură – fie ea de dragoste sau de ură, fie că ar izvorî din bine sau din rău! Tu şi ai tăi, Hester Prynne, sunteţi ai mei. Căminul mi-e acolo unde eşti tu şi unde este el. Dar nu mă trăda!

— De ce-mi ceri asta? întrebă Hester, dându-se înapoi, fără a şti bine pentru ce, înaintea acestui pact secret. De ce să nu dai pe faţă cine eşti şi să nu te lepezi îndată de mine?

— Poate că vreau să mă feresc de necinstea ce mânjeşte pe soţul unei femei necredincioase, răspunse el. Poate din alte pricini. Destul că dorinţa mea este să trăiesc şi să mor necunoscut. Lasă-l de aceea pe soţul tău să fie socotit mort şi nicio veste să nu sosească vreodată despre el. Să nu mă recunoşti – nici prin cuvânt, nici prin vreun semn, nici prin privire! Şi mai presus de orice, să nu dezvălui taina mea bărbatului pe care-l ştii. Ia seama să nu calci acest cuvânt! Renumele lui, poziţia lui, viaţa lui vor fi în mâna mea. Ia seama!

— Îţi voi păstra taina aşa cum o păstrez pe a lui, zise Hester.

— Jură! răspunse el.

Şi ea jură.

— Şi acuma, doamnă Prynne, spuse bătrânul Roger Chillingworth (cum avem să-l numim pe viitor), te las singură – singură cu pruncul tău şi cu litera stacojie! Spune-mi, Hester, oare osânda te sileşte să-ţi porţi semnul şi în somn? Nu ţi-e teamă de visuri apăsătoare şi hidoase?

— De ce zâmbeşti aşa? întrebă Hester, tulburată de expresia privirii lui. Eşti oare asemenea Omului Negru ce bântuie pădurea care ne împresoară? M-ai ademenit la un legământ ce va însemna pierzania sufletului meu?

— Nu a sufletului tău, răspunse el cu un alt zâmbet. Nu, nu mă gândesc la al tău!

V
Hester la gherghef

Termenul de detenţiune al lui Hester Prynne se împlinise. Poarta închisorii se deschise şi ea ieşi la lumina soarelui care, deşi cădea deopotrivă asupra tuturor, îi păru inimii ei îndurerate şi bolnave că nu are alt scop decât să scoată la iveală litera stacojie prinsă pe pieptul ei. Pe când făcea primii paşi în libertate dincolo de pragul închisorii, îndură poate un chin mai adevărat decât chiar şi în timpul procesiunii şi al spectacolului pe care le-am descris şi în care fusese obiectul oprobriului public şi arătata cu degetul de întreaga obşte, chemată să asiste. Fusese susţinută atunci de o încordare nervoasă mai tare decât firea şi de întreaga energie combativă a caracterului ei, care îi dăduse putinţă să-şi prefacă supliciul într-un fel de triumf sinistru. Fusese, în afară de asta, un eveniment unic şi izolat ce nu avea să se petreacă decât o dată în viaţa ei şi căruia, de aceea, putea să-i facă faţă adunându-şi, fără a se gândi s-o cruţe, forţa vitală ce i-ar fi ajuns pentru mulţi ani de trai liniştit. Însăşi legea care o condamna – acea uriaşă cu trăsături neîndurătoare dar cu puterea de a sprijini ca şi de a nimici cu braţele ei de fier – o susţinuse în tot timpul cumplitului chin al înjosirii. Acum însă, păşind liberă pe uşa închisorii, ştia că începe pentru ea viaţa de fiecare zi; şi avea să fie nevoită ori s-o îndure şi să şi-o ducă mai departe cu ajutorul mijloacelor obişnuite ale firii ei, ori să se prăbuşească. Nu mai putea să apeleze la viitor pentru a trece prin durerile prezente. Ziua de mâine avea să aducă alte încercări; şi tot aşa ziua de poimâine, şi cea de după aceea; da, fiecare zi avea să fie însoţită de suferinţa ei, aceeaşi însă ca şi de cea de acum, atât de greu de îndurat. Zilele viitorului îndepărtat aveau să se

scurgă anevoie, impunându-i să poarte mereu pe umeri aceeaşi povară şi s-o ducă mai departe, fără să scape de ea nicicând; iar şirul zilelor şi al anilor avea să adauge suferinţe noi la ruşinea acumulată. Pierzându-şi propria personalitate în cursul lor, va deveni un simbol viu, invocat de predicatori şi moralizatori pentru a ilustra cuvântările lor despre fragilitatea femeii şi pasiunile ei vinovate. Astfel ea, fiică a unor părinţi onorabili, mamă a unui prunc menit să devină mai târziu femeie, ea care fusese odată nevinovată şi pe pieptul căreia ardea acum litera stacojie, avea să fie arătată tinerelor fecioare ca o întruchipare, ca o incarnare, ca realitatea însăşi a păcatului. Iar deasupra mormântului, semnul ruşinii pe care era silită să-l poarte până pe marginea lui avea să-i fie singurul monument.

Ar putea să pară de neînţeles că având tot universul în faţa ei, întrucât nu era silită prin nicio îngrădire cuprinsă în condamnarea suferită de a rămâne în limitele acestei aşezări puritane atât de depărtate şi obscure, fiind liberă deci să se întoarcă în ţara ei natală sau în orice ţară europeana şi să-şi ascundă acolo atât de deplin trecutul şi identitatea, de parcă ar renaşte sub o nouă formă de existenţă – şi având de asemenea putinţa de a se înfunda în codrul întunecat şi insondabil, unde sălbăticia firii ei putea să se adapteze unui popor a cărui viaţă şi ale cărui obiceiuri erau străine de legea ce o osândise – ar putea, zic, să pară, de neînţeles ca această femeie să socotească şi în continuare drept cămin al ei acel unic loc unde era sortită în chip inevitabil să înfăţişeze imaginea însăşi a ruşinii. Există însă o fatalitate, un sentiment tot atât de irezistibil şi de neînlăturat ca însăşi puterea destinului, care sileşte aproape totdeauna făpturile omeneşti să dea târcoale şi să nu părăsească, asemenea unor stafii, locul unde un eveniment însemnat şi hotărâtor şi-a pus pecetea asupra vieţii lor; şi aceasta, în mod cu atât mai imperios cu cât are o nuanţă mai sumbră şi mai tristă. Păcatul ei, infamia ei – acestea erau rădăcinile pe care le înfipsese în

acest pământ. Era ca şi cum o nouă naştere, legată de o adaptare mai puternică decât cea dintâi, ar fi prefăcut această ţară de păduri – atât de respingătoare încă pentru orice alt pelerin sau drumeţ – într-o patrie sălbatică şi tristă, dar aleasă pentru toată viaţa. Orice alt peisaj al lumii – chiar şi acel sat din vechea Anglie, unde copilăria-i fericită şi adolescenţa nepătată păreau a se afla Încă în păstrarea maică-si, ca nişte veşminte vechi de multă vreme lepădate – îi era mai străin în comparaţie cu acesta. Lanţul ce o ţinea legată de acest loc avea verigi de fier şi o rănea până în adâncul inimii, dar nu putea fi rupt.

S-ar fi putut de asemenea – şi negreşit aşa era, cu toate că îşi ascundea chiar sieşi această taină şi pălea de câte ori ea i se strecura din inimă, ca un şarpe din gaura lui – s-ar fi putut ca un alt simţământ s-o reţină pe locul şi pe cărarea ce-i fuseseră atât de fatale. Aici trăia, aici îşi purta paşii un om cu care se simţea unită printr-o legătură, deşi nerecunoscută pe pământ, ce avea să-i ducă împreună în faţa Judecăţii de Apoi, făcând din acesta altarul cununiei lor, în vederea unui viitor comun de ispăşire veşnică. Mereu şi mereu, cel ce ispiteşte sufletele îi insuflase lui Hester această idee, râzând de bucuria pătimaşă şi deznădăjduită cu care ea o îmbrăţişase, luptându-se apoi din răsputeri să se lepede de ea. Abia dacă privea în faţă acest gând, şi se şi grăbea cu spaimă să-l închidă în ungherele tainice ale inimii. Ceea ce se silea singură să creadă, ceea ce, la urma urmei, motiva în cugetul ei rămânerea mai departe în Noua Anglie era pe jumătate adevăr, pe jumătate înşelare de sine. Aici, îşi spunea ea, fusese locul unde săvârşise păcatul şi tot aici trebuia să fie locul unde să-şi primească pedeapsa pământească; şi astfel, poate, chinul zilnic al ruşinii ei avea, în cele din urmă, să-i purifice sufletul şi să-i dăruiască o altă puritate decât aceea pe care o pierduse': cu atât mai sfântă, cu cât se născuse din martiriu.

De aceea, Hester Prynne nu fugi din acea aşezare, l-a

marginea oraşului, tot în cuprinsul peninsulei dar la oarecare depărtare de orice altă locuinţă, se afla un fel de căscioară acoperită cu stuf. Fusese ridicată mai de mult de un colonist şi apoi părăsită, solul din vecinătatea ei fiind prea sărac pentru a fi cultivat, iar relativa lui depărtare lăsându-l în afara sferei de activitate socială care caracteriza de pe atunci obiceiurile emigranţilor. Era aşezată pe malul mării, deschizând, peste un golfuleţ, vederea asupra dealurilor păduroase dinspre apus.

Un pâlc de arbori chirciţi – cum erau toţi care creşteau pe peninsulă – nu părea pe atât să ascundă căscioara cât să indice că aci se afla ceva ce dorea sau măcar ar fi trebuit să rămână ascuns. Cu modestele ei mijloace şi cu încuviinţarea cârmuirii, care o ţinea mereu sub o supraveghere inchizitorială, Hester Prynne se stabili cu pruncul ei în această mică locuinţă singuratică. O misterioasă umbră de neîncredere învălui îndată acest loc. Copiii, prea fragezi pentru a înţelege de ce femeia aceasta era surghiunită din sfera îndurării omeneşti, se furişau destul de aproape pentru a o putea vedea cosând lângă fereastră, sau stând în uşă, sau săpând în grădiniţă, sau pornind pe cărarea ce ducea în oraş; şi desluşind pe pieptul ei litera stacojie, o apucau la fugă cuprinşi de-o teamă stranie şi molipsitoare.

Singuratică cum trăia şi neavând pe lume niciun prieten care să îndrăznească să se arate, nu era totuşi ameninţată să piară de foame. Era stăpână pe o artă care, chiar şi Intr-un ţinut ce oferea relativ puţine ocazii de a o folosi, îi îngăduia să câştige hrana copilului ei, ce înflorea, şi a ei înseşi. Era arta de a coase – pe atunci ca şi acum aproape singura la îndemâna unei femei. Purta pe sânul ei, în litera ciudat brodată, mărturia dibăciei şi rafinatei ei imaginaţii, de care s-ar fi folosit cu bucurie chiar şi doamnele unei curţi pentru a adăuga stofelor lor, ţesute din fir de aur şi mătase, podoaba mai bogată şi mai inspirată a iscusinţei omeneşti. E drept că datorită

sobrietăţii întunecate ce caracteriza îndeobşte moda puritană, oamenii recurgeau mai rar la cusăturile fine lucrate de mâna ei. Totuşi, austerii noştri înaintaşi, care renunţaseră la atâtea mode destul de greu de lepădat, nu erau în măsură să închidă cu totul ochii în faţa gustului vremii care cerea o compoziţie cât mai complicată a podoabelor de acest fel. Solemnităţile publice – sfinţirea unui preot, instalarea unor demnitari şi tot ce poate împrumuta măreţie formelor în care un nou guvern se înfăţişează poporului – erau, ca principiu politic, rânduite după un ceremonial impunător îndeplinit cu grijă şi însoţite de o pompă sumbră, dar bine chibzuită. Gulere late cu creţuri, jabouri lucrate cu multă artă, mănuşi minunat brodate – de nimic din toate acestea nu se putea lipsi ţinuta oficială a bărbaţilor ce luau în mână frânele puterii, portul lor fiind îngăduit persoanelor învrednicite prin rang sau avere, pe câtă vreme legile împotriva luxului şi risipei tăgăduiau păturii plebee dreptul la asemenea extravaganţe. Şi în ce priveşte decorul înmormântărilor – fie că era vorba de a-l găti pe mort, fie de a simboliza prin numeroase ornamente şi embleme de postav negru sau de pânză albă fină jalea celor rămaşi – se făcea deseori simţită nevoia îndemânării cu care Hester Prynne fusese hărăzită. Găteala noilor născuţi – căci sugacii erau îmbrăcaţi pe vremea acea în veşminte de paradă – îi ofereau încă un prilej de muncă şi câştig.

Treptat, dar într-un răstim destul de scurt, lucrul ei de mină ajunsese, cum am spurce azi, la modă. Fie din milă pentru o femeie a cărei soartă era atât de nefericită, fie din acea curiozitate bolnăvicioasă care atribuie o valoare fictivă chiar şi obiectelor celor mai obişnuite şi mai lipsite de preţ, fie din orice alte pricini tainice care făceau pe atunci – cum fac şi azi – pe unii oameni să aibă parte de ceea ce alţii căutau în zadar, fie în sfârşit pentru că Hester umplea cu adevărat un gol care altminteri ar fi rămas neîmplinit – sigur este că ea găsi uşor de lucru, şi chiar cu

o plată bună, pentru oricât de multe ore era gata să închine muncii cu acul. Poate că trufia găsise cu cale să se umilească singură, îmbrăcând pentru ocaziile solemne şi de mare fast veşminte lucrate de mâinile ei păcătoase. Cusăturile ei puteau fi văzute pe gulerul încreţit al guvernatorului; ofiţerii le purtau pe eşarfele lor, iar pastorul pe jabou. Ele împodobeau micile bonete ale sugacilor şi erau aşezate în sicriele morţilor spre a mucezi şi a putrezi acolo. Dar nu se pomeneşte nici chiar un singur caz în care iscusinţa lui Hester să fi fost chemată Sn ajutor pentru a broda vălul alb menit să ascundă casta, rumeneală a unei mirese. Această excepţie aduce mărturie neînduplecatei asprimi cu care condamna societatea păcatul ei.

Hester nu căuta să agonisească mai mult decât îi trebuia pentru o viaţă simplă şi ascetică, asigurându-i fetiţei o modestă îndestulare. Rochiile ei erau de culorile cele mai închise şi croite din ţesăturile cele mai grosolane, având drept singură podoabă slova stacojie pe care soarta i-o impusese. În schimb, îmbrăcămintea fetiţei se caracteriza printr-o inventivitate plină de fantezie sau, am spune mai degrabă, fantastică, sporindu-i într-adevăr graţia aeriană, ce începu de timpuriu să se dezvolte la fetiţă şi care părea să aibă un tâlc mai adânc. Despre aceasta vom vorbi însă mai târziu. În afară de ceea ce cheltuia pentru găteala fetiţei, Hester folosea tot prisosul câştigului ei ca să dea ajutor unor nenorociţi, mai puţin loviţi de soartă decât ea, dar care adesea priveau cu dispreţ mâna ce-i hrănea. O mare parte din timpul pe care ar fi putut prea bine să-l dedice produselor mai alese ale artei ei, ea îl folosea cusând haine grosolane pentru săraci. De bună seamă că în această îndeletnicire zăcea un gând de pocăinţă şi că înţelegea să aducă o jertfă adevărată, din toata inima, închinând atâtea ceasuri unui lucru de mână mai simplu. Era în firea ei ceva oriental, o trăsătură somptuoasă, voluptuoasă, un gust pentru frumuseţea

fastuoasă, care nu găsea în nicio altă împrejurare a vieţii ei vreo posibilitate de a se manifesta decât aceea oferită de încântătoarele ei cusături. Femeile găsesc o plăcere, neînţeleasă de bărbaţi, în munca delicată cu acul. Pentru Hester Prynne era poate un mijloc de a exprima şi de a potoli pasiunea ce ardea în ea. Dar ca pe toate celelalte bucurii, o respingea socotind-o un păcat. Amestecul bolnăvicios al conştiinţei într-o chestiune atât de neînsemnată trăda, e cazul să ne temem, nu o căinţă sinceră şi stăruitoare, ci prezenţa subterană a unui element îndoielnic şi poate adânc vicios.

Şi astfel Hester Prynne ajunse să aibă un rol de jucat în lume. Din. Cauza forţei ei de caracter înnăscute şi a rarei ei capacităţi, societatea nu putea s-o renege pe deplin, cu toate că-i aplicase un stigmat, mai arzător pentru inima unei femei decât semnul ce înfierase fruntea lui Cain. În toate relaţiile cu societatea, nu exista totuşi nimic care s-o facă să simtă că-i aparţinea. Fiecare gest, fiecare cuvânt şi: chiar tăcerea acelora cu care intra în contact îi dădeau de înţeles – şi adesea şi exprimau – că era surghiunită şi atât de singură de parcă ar fi locuit în altă sferă sau ar fi comunicat cu natura prin alte simţuri decât restul genului uman. Se găsea în afara intereselor morale ale semenilor ei, şi totuşi foarte apropiată de ei, ca o stafie care revine să viziteze căminul familiar dar nu mai e în stare să se facă văzută sau simţită, nici să ia parte cu un zâmbet la bucuria celor din casă, sau să împartă, plângând alături de ei, jalea lor şi care, chiar de-ar izbuti să-şi exprime această simpatie interzisă, nu ar stârni decât spaimă şi îngrozită silă. Într-adevăr, aceste două sentimente, la care se adăuga dispreţul cel mai amar, păreau să fie singurele pe care inima oamenilor le nutreau pentru ea. Nu era o epocă în care domnea cruţarea şi gingăşia; şi Hester, deşi îşi înţelegea prea bine situaţia şi nu era în primejdie s-o uite vreodată, era adesea silită s-o resimtă cu putere când alţii o atingeau brutal în punctul

cel mai dureros. Cum am mai spus, săracii care aveau parte de dărnicia ei respingeau adesea cu ocări mâna ce-i ajuta. Iar cucoanele de rang înalt, al căror prag îl călca silită de îndeletnicirea ei de acum, aveau de asemeni obiceiul să-i picure stropi amari în inimă, fie cu ajutorul acelei alchimii de calmă răutate de care femeile ştiu să se slujească pentru a stoarce un venin subtil din lucruri de nimic, fie aruncându-i o vorbă mai grea care cădea pe pieptul lipsit de apărare al victimei ca o lovitură cruntă pe o rană ulcerată. Hester se învăţase şi nu răspundea niciodată acestor atacuri decât prin roşeaţa intensă ce-i năvălea irezistibil în obraz, dispărând apoi din nou în adâncul fiinţei ei. Era răbdătoare – o adevărată martiră – dar se ferea să se roage pentru vrăjmaşii ei, de teamă că, în pofida năzuinţei iertătoare, cuvintele de binecuvântare să nu se schimbe cu îndărătnicie intr-un blestem.

Simţea neîncetat şi în o mie de chipuri nenumăratele clipe de chin ce-i fuseseră rezervate cu atâta viclenie prin nestinsa, veşnic activa sentinţă a tribunalului puritan. Câte un pastor se oprea pe stradă spre a-i adresa cuvinte de îndemn, adunând astfel în jurul bietei păcătoase o gloată la care rânjetele se amestecau cu încruntarea. Dacă intra într-o biserică spre a se bucura de zâmbetul duminical al tatălui ceresc, avea adesea nenorocul să vadă cum devenea ea însăşi obiectul predicii. Ajunsese să-i fie teamă de copii, căci ei înţeleseseră în mod vag de la părinţii lor că ceva groaznic zăcea în această femeie tristă, care străbătea în tăcere oraşul neînsoţită niciodată decât de copilul ei. De aceea, după ce o lăsau mai întâi să treacă, o urmăreau la oarecare distanţă cu ţipete stridente, strigând acel cuvânt care nu avea niciun înţeles precis în mintea lor dar care, ieşind de pe buza ce-l bolboroseau inconştient, era cu atât mai îngrozitor pentru ea. Era ca şi cum vestea faptei ei ruşinoase se răspândise până într-atât încât întreaga natură luase cunoştinţă de ea; şi Hester n-ar fi

putut să simtă în inimă un junghi mai sfâşietor, dacă frunzele arborilor şi-ar fi şoptit între ele trista poveste, dacă vântul de vară ar fi murmurat-o, dacă viscolele iernii ar fi urlat-o! O altă tortură îi era pricinuită de câte o privire nouă. Când străinii îşi aţinteau cu curiozitate ochii asupra literei stacojii – şi nu era unul care să n-o facă – îşi simţea din nou inima sfâşiată, astfel încât se putea cu greu reţine (dar se reţinea totuşi totdeauna) de a acoperi simbolul cu mâna. Tot atât de chinuitor însă era pentru ea să se întâlnească cu un ochi deprins să-l vadă. Familiaritatea rece a privirii era de neîndurat. Într-un cuvânt, Hester suferea mereu şi mereu aceeaşi groaznică tortură, ori de câte ori simţea uitătura unui om fixată asupra semnului pe care-l purta; rana nu se cicatriza, ci dimpotrivă părea să devină din zi în zi mai simţitoare la acest chin.

Din când în când, totuşi, o dată la un număr de zile, sau poate de luni, simţea căzând pe stigmatul ei o privire plină de omenie care părea s-o uşureze un moment, ca şi cum privirea aceea i-ar fi împărtăşit suferinţa. Dar în clipa următoare durerea o năpădea din nou, cu o putere şi mai mare, căci în acest scurt răstimp Hester păcătuise iarăşi. Oare păcătuise numai ea?

Viaţa-i singuratică şi chinuitoarea ei nelinişte sufletească îi aprindeau oarecum imaginaţia, şi ar fi aprins-o şi mai mult dacă Hester ar fi avut mai puţină tărie morală şi spirituală. Umblând solitară prin micul univers cu care nu avea decât o legătură pur exterioară, i se părea când şi când – dacă nu era în fond decât o iluzie, era totuşi prea puternică pentru ca Hester să-i poată rezista – zic, simţea sau îşi închipuia că litera stacojie o înzestrase cu un simţ nou. Se înfiora, dar totuşi nu se putea împiedica să creadă că semnul pe care-l purta pe piept îi dădea printr-un fel de simpatie putinţa de a citi păcatul ascuns în inimile altora. Era înspăimântată de ceea ce i se revela intr-un asemenea chip. Ce însemnau aceste descoperiri?

Oare nu erau decât şoaptele viclene ale îngerului celui rău care căuta s-o convingă, cu toată împotrivirea ei, că masca de curăţenie a celorlalţi era o minciună şi că, dacă adevărul ar fi ieşit pretutindeni la lumină, semnul roşu ar fi scânteiat şi pe pieptul multor altora, nu numai pe al ei? Sau trebuia ca să ia aceste şoapte, atât de tainice dar atât de desluşite, drept adevăr? în nenorocirea ei, nimic nu-i inspira mai multă groază şi dezgust decât acest simţ. O încurca şi, totodată, o tulbura prin inoportunitatea şi lipsa de respect cu care intra în acţiune. Uneori semnul roşu al infamiei de pe pieptul ei palpita misterios când Hester trecea pe lângă un preot venerabil sau pe lângă un magistrat; – modele de pietate şi de spirit de dreptate, care pe acea vreme de smerenie moştenită din bătrâni erau priviţi cu umilinţă ca nişte muritori înfrăţiţi cu îngerii. „Ce lucru necurat se va fi aflând în apropiere?” se întreba atunci Hester. Ridicându-şi cu inima îndoită ochii, nu zărea nicio altă fiinţă omenească în afară de acest sfânt pământesc! Altădată, un misterios simţământ de înrudire se manifesta cu îndărătnicie când întâlnea privirea virtuoasă şi dispreţuitoare a vreunei matroane, care, după zvonurile din oraş, ar fi purtat gheaţă în sân toată viaţă. Ce puteau avea în comun gheaţa, neatinsă vreodată de razele soarelui, de pe pieptul matroanei şi ruşinea arzătoare de pe acela al lui Hester Prynne? Sau, iarăşi altădată, un fior o vestea: „Priveşte, Hester, iată una ca tine!” – şi ridicându-şi ochii, surprindea privirea piezişă a unei tinere fete, oprită cu sfială asupra literei stacojii şi întorcându-se repede, în timp ce o uşoară roşeaţă i se ridica în obraz, ca şi cum puritatea ei ar fi fost întrucâtva pătată prin această uitătură fugară. Oare demonul, al cărui talisman era acest simbol fatal, nu voia să lase bietei femei păcătoase nimic demn de respect – nici la tineri, nici la bătrâni? O asemenea pierdere a credinţei în virtute este totdeauna una dintre cele mai triste urmări ale păcatului. Să socotim deci că totul nu era încă stricat la această nefericită

victimă a propriei ei slăbiciuni şi a legii aspre a oamenilor, dacă Hester Prynne se mai silea să creadă că niciunul din semenii ei nu era atât de vinovat ca ea însăşi.

Vulgul, care în acele depărtate vremuri de întunecime adăuga totdeauna un element de grotescă oroare tuturor lucrurilor ce-i captivau imaginaţia, povestea despre litera stacojie o istorie din care s-ar putea lesne face o legendă înfiorătoare. Se spunea că litera simbolică nu era o simplă bucată de stofă roşie, vopsită într-o oală de pe acest pământ, ci că era înroşită la focul iadului şi putea fi văzută luminând ca o văpaie ori de câte ori Hester Prynne ieşea în timpul nopţi. Şi trebuie să spunem că bucata de pânză roşie ardea atât de adânc inima lui Hester, încât zvonurile cuprindeau poate mai mult adevăr decât e dispusă să admită neîncrederea noastră modernă.

VI
Pearl

Abia dacă am vorbit până acum despre copil, despre mica făptură a cărei viaţă nevinovată răsărise ca o floare drăgălaşă şi nepieritoare, prin hotărârea insondabilă a destinului, din vâlvătaia unei patimi vinovate. Ce straniu i se părea mamei, în mâhnirea ei, să vadă copila crescând, frumuseţea ei devenind din zi în zi mai strălucitoare şi deşteptăciunea scăldând într-o lumină tremurătoare gingaşele ei trăsături. Pearl – perla ei! Căci aşa o numise Hester pe fiica ei; nu pentru că ar fi vrut să exprime înfăţişarea copilei, ce nu avea nimic din sclipirea domoală, albă, lipsită de pasiune pe care comparaţia cu un mărgăritar ar fi părut s-o indice. Îi dăduse copilului numele de Pearl ca fiind singura ei comoară – cumpărată cu preţul a tot ce avusese în trecut! Ce straniu, intr-adevăr! Oamenii înfieraseră păcatul acestei femei cu o literă sângerie, al cărei efect era atât de puternic şi de nimicitor încât nicio compătimire omenească nu putea să se îndrepte către aceea ce o purta decât dacă era tot atât de vinovată ca şi dânsa. Dumnezeu însă îi dăruise, ca urmare a păcatului pe care oamenii îl pedepsiseră în acest chip, un prunc fermecător; şi hărăzindu-i un loc lângă acelaşi sân pângărit, o lega pentru totdeauna de neamul celor muritori şi de coborâtorii lor, făcând în cele din urmă din ea un suflet binecuvântat în ceruri! Aceste gânduri îi inspirau totuşi lui Hester mai puţină nădejde decât teamă. Ştia că săvârşise o faptă rea; nu putea deci să creadă că urmarea acestei fapte avea să fie bună. Zi de zi, urmărea înfricoşată dezvoltarea caracterului copilei, temându-se să nu descopere în el vreo trăsătură întunecată, sălbatică, pe măsura vinii care o adusese pe lume.

N-avea desigur niciun cusur trupesc. Prin formele ei desăvârşite, prin vigoarea şi îndemânarea de a se servi de toate membrele ei nepuse încă la încercare, copila era vrednică de a se fi născut în rai, vrednică de asemenea de a fi fost lăsată acolo pentru a fi jucăria îngerilor, după ce primii părinţi ai lumii fuseseră izgoniţi din el. Avea o graţie înnăscută, care nu însoţeşte totdeauna frumuseţea fără cusur; îmbrăcămintea, oricât de simplă, făcea totdeauna impresia că era tocmai aceea care îi stătea mai bine. Dar mica Pearl nu era îmbrăcată ca un copil de Ia ţară. Dintr-o pornire bolnăvicioasă, care va fi poate mai bine înţeleasă în cele ce vor urma, maică-sa Si cumpăra cele mai bogate ţesături ce puteau fi găsite, dând frâu liber darurilor ei de imaginaţie în cusătura şi împodobirea rochiţelor pe care copila le purta în public. Era atât de minunată mica siluetă gătită în acest chip şi atât de strălucitoare propria frumuseţe a lui Pearl ce ieşea la iveală sub aceste rochii somptuoase (care ar fi putut înăbuşi un farmec mai palid), încât răspândea în jurul ei, pe întunecata podea a colibei, un adevărat cerc de lumină. Şi totuşi, chiar şi o rochie de dimie, ruptă şi murdară de pe urma jocurilor zburdalnice ale copilei, îi dădea o înfăţişare tot atât de încântătoare. Pearl avea un farmec de o nesfârşită varietate; în acest unic copil se ascundeau mai mulţi, îmbrăţişând întreaga gradaţie dintre gingăşia de floare sălbatică a unui prunc de ţăran şi strălucirea în germene a unei mici prinţese. Trebuie spus însă că în toate aceste aspecte era o nuanţă de pasiune, o anumită tonalitate gravă pe care n-o pierdea niciodată; şi dacă în vreuna din aceste ipostaze ar fi devenit mai ştearsă, mai palidă, dacă ar fi încetat de a fi ea însăşi – n-ar mai fi fost Pearl!

Această mutabilitate exterioară era o mărturie şi o reflectare fidelă a feluritelor trăsături ale vieţii ei lăuntrice. Firea ei părea să posede nu numai posibilitatea de a se manifesta felurit, ci şi profunzime; dar – dacă temerile lui Hester n-o înşelau – era lipsită de legătură şi

cu totul neadaptata la lumea în care se născuse. Copila nu putea fi făcută să se supună regulilor. Prin aducerea ei pe lume o lege însemnată fusese călcată, şi din nesocotirea acestei legi se născuse o fiinţă ale cărei trăsături erau poate frumoase şi strălucitoare, dar în totală dezordine, sau cel mult într-o ordine proprie numai lor, al cărui principiu de diversitate si rânduială era greu sau cu neputinţă de descoperit. Hester îşi putea explica firea copilei – şi încă numai într-un chip vag şi nedesăvârşit – amintindu-şi de propria ei stare de spirit în acea perioadă hotărâtoare când sufletul lui Pearl îşi primise hrana din elementele lumii spirituale, iar trupul, din materia pământească. Exaltarea pasionată a mamei fusese mediul prin care îi fuseseră transmise copilei încă nenăscute razele vieţii ei pieritoare; şi oricât de albe şi de pure fuseseră la origine aceste raze, ele căpătaseră nuanţele închise de purpură şi aur, strălucirea învăpăiată, umbra adâncă şi lumina intensă proprii acestui mediu. Înainte de orice, spiritul combativ de care fusese stăpânită Hester în acea perioadă se perpetua în Pearl. Mama recunoştea în copilă dârzenia sălbatică, deznădăjduită, sfidătoare, toanele schimbătoare, şi chiar norii de tristeţe şi descurajare care îi înnegураseră inima. Toate acestea erau luminate acum de strălucirea matinală a firii unei tinere copile; mai târziu însă, în cursul vieţii, puteau da naştere la furtuni şi vifore.

Disciplina în familie era în acea vreme mult mai rigidă decât în zilele noastre. Încruntarea sprincenelor, dojana aspră, folosirea deasă a nuielei, prescrise de autoritatea Scripturii, erau privite nu numai ca pedepse pentru greşeli reale, ci şi ca un regim sănătos pentru dezvoltarea şi promovarea tuturor virtuţilor într-un copil. E drept că Hester Prynne, ca mamă solitară a acestui unic copil, nu era expusă primejdiei de a greşi printr-o severitate nejustificată. Amintindu-şi însă de propriile ei erori şi nenorociri, căută devreme să exercite un control blând,

dar strict, asupra sufletului de copil aflat în grija ei. Numai că sarcina aceasta îi întrecea mijloacele. După ce încercase să folosească faţă de Pearl atât zâmbetele cât şi privirile încruntate, şi constatase că nici unele, nici altele mi aveau asupra ei vreo influenţă apreciabilă, Hester se văzu, în cele din urmă, silită să rămână deoparte şi să lase copila să-şi urmeze propriile-i impulsuri. Constrângerea fizică sau opreliştea îşi producea, fireşte, efectul – dar numai atâta timp cât durau. Cât despre orice alt mijloc de a o disciplina, fie că se adresa minţii ori inimii, ea putea sau nu putea să obţină rezultate, după toanele din acel moment ale micuţei Pearl. Încă din vârsta cea mai fragedă a copilei, maică-sa observase o anumită privire ciudată, care o vestea ori de câte ori ar fi fost zadarnic să stăruie, să încerce s-o convingă sau s-o roage. Era o privire atât de inteligentă, dar inexplicabilă, atât de îndărătnică şi răutăcioasă, dar însoţită în general de o revărsare de nestăpânită veselie, încât în asemenea momente Hester nu se putea împiedica să se întrebe dacă Pearl era cu adevărat o fiinţă omenească. Părea mai degrabă un spiriduş care, după ce avea să se dedea câtva timp jocurilor lui năstruşnice pe duşumeaua colibei, se va face nevăzut cu un zâmbet batjocoritor. De câte ori expresia aceea se ivea sclipind sălbatic în negrul adânc al ochilor ei, fetiţa părea ciudat de depărtată şi de intangibilă; s-ar fi zis că pluteşte în aer şi că ar putea să dispară ca o lumină tremurătoare, care vine nu se ştie de unde şi se duce nu se ştie încotro. Atunci Hester nu se putea opri de a se repezi spre copila ei – de a-l urmări pe micul drăcuşor care o apuca totdeauna la fugă – de a o prinde şi de a o strânge la piept acoperind-o cu săruturi fierbinţi, nu atât dintr-o dragoste neînfrânată, cât pentru a se convinge că Pearl era o fiinţă în carne şi oase, iar nu o iluzie înşelătoare. Dar râsul lui Pearl când se vedea prinsă, deşi muzical şi vesel, o făcea pe mama ei să fie şi mai nedumerită decât înainte.

Lovită în inimă de această vrajă care o încurca şi o

dezorienta, punându-se prea des între ea şi singura-i comoară plătită atât de scump şi care însemna totul pentru dânsa, Hester izbucnea într-un plâns amar. Se putea întâmpla atunci ca Pearl – şi era cu neputinţă de prevăzut ce efect aveau să aibă de fiecare dată lacrimile asupra ei – să încreţească din sprincene, să-şi încleşteze pumnişorii şi să se întunece la faţă, luând un aer de severă şi neîndurătoare dezaprobare. Adesea pornea să râdă din nou, mai tare decât la început, ca o făptură care nu putea să simtă şi să înţeleagă suferinţa omenească. Sau – dar aceasta se întâmpla mai rar – era scuturată deodată de un acces frenetic de jale şi-şi bolborosea în cuvinte întretăiate de sughiţuri de plâns dragostea pentru maică-sa, vrând parcă să arate, frângându-şi-o, că avea totuşi o inimă. Dar Hester nu izbutea să se încreadă în aceste izbucniri furtunoase de tandreţe, care nu durau decât o clipă. Meditând îndelung asupra acestor lucruri, mama se simţea în situaţia celui care a invocat un spirit dar care, printr-o omisiune în formula de invocare, nu a rostit cuvântul magic care să poată stăpâni această fiinţă nouă şi de neînţeles. Adevărata linişte nu şi-o găsea decât atunci când copila era cufundată în somn. Atunci era sigură de fiica ei şi se bucura de ore de pace şi de calmă fericire, până când – poate cu aceeaşi răutăcioasă sclipire printre pleoapele-i pe jumătate deschise – Pearl se trezea.

Cât de curând – cu ce stranie repeziciune, într-adevăr! – ajunse Pearl la vârstă unor relaţii omeneşti, altele decât zâmbetul de pe buzele mamei şi cuvintele ei dezmierdătoare! Şi ce mare ar fi fost bucuria lui Hester Prynne dacă ar fi avut prilejul să audă vocea clară şi ciripitoare a fetiţei amestecându-se cu zarva altor glasuri copilăreşti şi-ar fi putut deosebi şi descâlci accentele odorului ei în vălmăşagul ţipetelor unui grup de copii zglobii! Dar asta nu se putea întâmpla! Pearl era surghiunită de naşterea ei din lumea copiilor. Mic demon al răului, simbol şi rod al păcatului, nu avea dreptul să se

amestece cu copiii aduşi creştineşte pe lume. Nimic nu era mai uimitor decât instinctul, pare-se, cu care Pearl îşi înţelegea izolarea, destinul ce trăsese un cerc de netrecut în jurul ei, pe scurt toată poziţia ei stranie faţă de alţi copii. De la ieşirea din închisoare, Hester nu se arătase niciodată în public fără fetiţă. În toate drumurile prin oraş, Pearl era de faţă şi ea: întâi ca prunc purtat în braţe, apoi ca fetiţă – mică însoţitoare a mamei sale – ţinându-se cu mânuţa de degetul ei arătător şi făcând câte trei sau patru paşi mărunţi şi iuţi la unul al lui Hester. Vedea la marginea uliţei sau pe pragul caselor copiii coloniei distrându-se, în chipul sever impus de educaţia puritană, cu jocuri ca: mersul la biserică, biciuirea quakerilor, scalparea pieilor-roşii după o luptă simulată, sau speriindu-se unii pe alţii cu mişcări cabalistice imitând practicile vrăjitoreşti. Pearl vedea şi observa cu atenţie aceste jocuri, dar nu căuta niciodată să se amestece printre ceilalţi. Dacă i se adresa vreo vorbă, nu răspundea. Când copiii se adunau în jurul ei, cum făceau câteodată, devenea de-a dreptul teribilă în mânia-i copilărească; aduna pietre cu care să arunce în ei, scotea ţipete stridente şi incoerente care o înspăimântau pe maică-sa, căci răsunau ca nişte imprecaţii de vrăjitoare într-o limbă necunoscută.

Adevărul e că micii puritani, care aparţineau liotei celei mai intolerante ce a existat vreodată, simţeau într-un mod vag că mama şi copila aveau în ele ceva straniu, neliniştitor, în contradicţie cu felul obişnuit de a fi; şi de aceea le priveau cu dispreţ şi adesea le terfeleau cu vorbele lor. Pearl era conştientă de această animozitate şi îi răspundea prin ura cea mai aprigă care poate fierbe în pieptul unui copil. Aceste izbucniri sălbatice de mânie aveau o anumită valoare şi însemnau chiar o mângâiere pentru mama ei, pentru că starea sufletească pe care o trădau avea o seriozitate lesne de înţeles, spre deosebire de toanele schimbătoare care o neliniştau atât de des la copila ei. Era totuşi speriată, recunoscând şi aci un reflex

întunecat al răului de care ea însăşi fusese stăpânită. Toată această duşmănie şi pasiune, Pearl o moştenise printr-un drept inalienabil din inima lui Hester. Mama şi fiica se aflau izolate amândouă de restul obştiei omeneşti în acelaşi cerc al surghiunului; şi în firea copilei păreau să se perpetueze aceleaşi elemente de nelinişte care o tulburaseră pe Hester Prynne înainte de naşterea fetiţei, dar care începuseră să se domolească sub influenţa alinătoare a maternităţii.

Acasă. În căscioara unde trăiau şi împrejurul ei, Pearl nu ducea lipsa unui cerc larg şi felurit de cunoştinţe. O vrajă dătătoare de viaţă emana din spiritul ei inventiv şi veşnic treaz, transmiţându-se asupra unei infinităţi de obiecte, asemenea unei torţe care aprinde o flacără în orice loc de care e apropiată. Cele mai neaşteptate lucruri – un băţ, o legătură de cârpe, o floare – erau marionetele vrăjitoriei lui Pearl, adaptându-se spiritualiceşte, fără a suferi vreo schimbare exterioară, oricărei drame ce se desfăşura pe scena lumii ei lăuntrice. Prin vocea ei de copilă vorbeau o sumedenie de personaje imaginare, tinere ori bătrâne. Pinii chirciţi de vreme, negri şi solemni, care încredinţau vântului gemetele şi plânsetele lor melancolice luau lesne în ochii ei înfăţişarea unor bătrâni puritani; cele mai urâte buruieni din grădină erau copiii lor, pe care Pearl îi călca în picioare şi-i smulgea din rădăcini fără milă. Plăsmuirile minţii ei erau de o uimitoare diversitate; trecătoare şi fără şir, ele răsăreau şi dansau veşnic, cuprinse de o agitaţie supranaturală, şi se prăbuşeau curând, istovite parcă de rapida şi înfrigurata lor perioadă de viaţă, fiind urmate apoi de alte plăsmuiri pline de aceeaşi energie nestăpânită. Nicio asemănare mai izbitoare n-ar putea fi găsită pentru aceste năluciri decât aceea cu jocul fantasmagoric al aurorei boreale. În fantezia şi în vioiciunea jucăuşă a minţii ei în dezvoltare, fetiţa nu se deosebea poate prea mult de alţi copii înzestraţi cu o mare

agerime; numai că Pearl, lipsită de tovarăşi de joacă, era redusă în mai mare măsură să trăiască printre nenumăratele făpturi imaginare create de ea. Ciudată era însă duşmănia cu care copila privea toate aceste odrasle ale inimii şi minţii ei. Nu plăsmuia niciodată un prieten, ci părea totdeauna să semene cu braţul dinţi de balaur, din care răsărea o oaste întreagă de vrăjmaşi înarmaţi, împotriva cărora pornea la luptă. Era nespus de trist – şi ce dureros pentru o mamă care simţea că pricina trebuia căutată în propria ei inimă! – să observi la o fiinţă atât de fragedă această neîncetată evocare a unei lumi ostile şi o atât de dârză încordare a energiilor menite să ducă la izbândă cauza ei, în lupta ce avea să urmeze.

Adesea, privind-o pe fetiţă, Hester Prynne lăsa lucrul de mână să-i cadă pe genunchi şi exclama cu o durere pe care ar fi dorit mult s-o poată ascunde, dar care izbucnea fără voie într-un geamăt pe jumătate articulat: „O părinte ceresc, – dacă mai eşti tatăl meu – ce fiinţă e aceasta pe care am adus-o pe lume?” Iar Pearl, prinzând cu urechea oftatul, sau percepând pe altă cale mai subtilă acest zbucium înfricoşat, îşi îndrepta obrăjorul frumos şi plin de vioiciune spre maică-sa, zâmbea cu o şiretenie de spiriduş şi continua să se joace.

În purtarea copilei mai era o ciudăţenie care se cuvine amintită. Primul lucru pe care îl observase în viaţa ei fusese – ce anume? – nu zâmbetul mamei căruia să-i fi răspuns, asemenea altor copii nou-născuţi, prin acea vagă încercare de a schiţa cu buzele micuţe un început de surâs, de care mamele îşi amintesc mai târziu cu atâta îndoială întrebându-se cu dragoste dacă a fost într-adevăr un surâs? Nicidecum! Primul lucru pe care Pearl păruse să-l remarce fusese – s-o spunem? – litera stacojie de pe pieptul lui Hester. Într-o zi, când mama se aplecase asupra leagănului, privirea pruncului fusese atrasă de luciul broderiei de aur din jurul literei şi, ridicându-şi mânuţa, încercase s-o apuce, nu cu un zâmbet îndoielnic, ci cu o

sclipire hotărâtă în ochi care îi împrumutase o expresie matură. Cu răsuflarea curmată, Hester Prynne apucase semnul fatal, căutând instinctiv să şi-l smulgă, atât de nemărginită era tortura pe care mâna parcă ştiutoare a copilei i-o provocase atingându-l. Şi iarăşi, ca şi cum gestul chinuit al mamei n-ar fi urmărit decât s-o amuze, mica Pearl o privise în ochi şi zâmbise! De atunci, în afară de ceasurile când copilul dormea, Hester nu se simţise niciodată în siguranţă, nu cunoscuse nicio clipă de care să se poată bucura în linişte. E drept că uneori treceau săptămâni fără ca privirea lui Pearl să se oprească vreodată asupra literei stacojii; pe urmă, însă, ochii îi rămâneau pe neaşteptate aţintiţi iarăşi asupra semnului roşu, sfredelind-o de moarte, împreună cu acel zâmbet ciudat şi cu acea stranie expresie în ochi.

O dată, această uitătură bizară, ghiduşă, se ivi din nou în ochii copilei, în timp ce Hester căuta să-şi vadă în ei propria-i imagine, aşa cum obişnuiesc mamele; şi brusc; – căci femeile singuratice şi cu durere în inimă sunt hărţuite de vedenii inexplicabile – i se păru că în mica oglindă neagră a ochilor nu vede propriul ei portret în miniatură, ci un alt chip. Era o faţă satanică, plină de răutate zâmbitoare, dar ale cărei trăsături aduceau cu ale unui obraz pe care-l cunoscuse bine, deşi îl văzuse rareori zâmbind, şi niciodată cu răutate. S-ar fi zis că fetiţa era stăpânită de un duh rău, care tocmai atunci aruncase o privire batjocoritoare din ochii ei. Mai târziu Hester fusese adesea torturată, deşi nu cu atâta putere, de aceeaşi vedenie.

Într-o după-amiază de vară Pearl, care devenise destul de mare pentru a alerga încoace şi încolo, se juca culegând mănunchiuri de flori de câmp şi aruncându-le una câte una în pieptul mamei ei. De câte ori nimerea litera stacojie, începea să joace şi să ţopăie ca un drăcuşor. Primul impuls al lui Hester fusese de a-şi acoperi pieptul cu mâinile. Dar fie din mândrie sau resemnare, fie din sentimentul ca

nimic nu putea ajuta mai mult la penitenţa ei decât această negrăită suferinţă, rezistă imboldului şi rămase aşezată – dreaptă, palidă ca o moartă, uitându-se cu tristeţe în ochii sălbatici ai fetiţei. Salvele de flori continuau, atingându-şi aproape totdeauna ţinta şi acoperind pieptul mamei de tot atâtea răni, pentru care nu putea găsi niciun balsam pe lumea aceasta şi nici nu ştia cum să caute unul într-o altă lume. În cele din urmă, când îşi cheltuise toată muniţia, copila se opri privind-o pe Hester; şi iarăşi i se păru mamei că zăreşte în adâncul insondabil al ochilor negri ai fetiţei acea mică imagine zâmbitoare a unui demon ce o observa.

— Copilule, cine eşti tu? strigă mama.

— Sunt mica ta Pearl!

Dar spunând acestea, Pearl începu să râdă şi să sară încoace şi încolo cu gesturile poznaşe ale unui spiriduş, al cărui următor capriciu putea foarte bine să fie de a zbura prin hornul de deasupra vetrei.

— Eşti copilul meu cu adevărat? întrebă Hester.

Întrebarea nu era cu totul fără rost, ci avea în ea, pentru moment, o bună parte de seriozitate; căci isteţimea lui Pearl era atât de deosebită, încât mama aproape că se întreba dacă fetiţa nu cunoştea cumva taina existenţei ei, pe care avea să i-o dezvăluie pe dată.

— Da, sunt mica ta Pearl! repetă copila continuându-şi ghiduşiile.

— Nu eşti copilul meu! Nu eşti Pearl a mea! spuse mama pe jumătate în glumă, căci i se întâmpla adesea ca în mijlocul celei mai adânci dureri să fie apucată de poftă de joacă. Spune-mi atunci cine eşti şi cine te-a trimis aci.

— Spune-mi-o tu, mamă! răspunse copila pe un ton serios, apropiindu-se de Hester şi lipindu-se de genunchii ei. Trebuie să-mi spui!

— Tatăl ceresc te-a trimis aici! zise Hester Prynne.

Rosti însă cuvintele cu o şovăială care nu scăpă agerim ii copilei. Împinsă fie de unul din obişnuitele ei

capricii, fie de un duh rău, Pearl îşi ridică degetul arătător şi atinse litera stacojie.

— Nu m-a trimis el, strigă ea cu hotărâre. N-am tată ceresc!

— Taci, Pearl, taci! Nu trebuie să vorbeşti aşa, ripostă Hester înăbuşind un geamăt. El ne-a trimis pe toţi aici, în lume. M-a trimis chiar pe mine, mama ta; cu atât mai mult pe tine. Dacă nu e aşa, de unde ai putut veni, spiriduş micuţ şi ciudat?

— Spune-mi! Spune-mi tu! repetă Pearl, de astă-dată nu pe un ton serios, ci râzând şi săltând din nou primprejur. Tu trebuie să-mi spui!

Dar Hester nu găsi niciun răspuns, fiind ea însăşi pierdută într-un sumbru labirint de îndoieli. Îşi aduse aminte – între un zâmbet şi un fior – de spusele oamenilor din oraş, care căutând în zadar în altă parte pe tatăl copilei şi observând unele din ciudăţeniile ei, proclamaseră că sărmana Pearl era o făptură a demonului, de felul acelora care încă din vechile vremuri ale catolicismului bântuiau din când în când pe pământ, spre a sluji unor ţeluri sinistre şi perverse. Luther fusese şi el, potrivit bârfelilor răspândite de călugării ce-l duşmăneau, un vlăstar al spiţei diavoleşti; iar Pearl nu era nici ea singurul copil căruia această nefastă obârşie să-i fie atribuită printre puritanii din Noua Anglie.

VII
În casa guvernatorului

Într-o zi Hester Prynne se duse la reşedinţa guvernatorului cu o pereche de mănuşi pe care, din porunca lui, le împodobise cu franjuri şi broderii. Aceste mănuşi, guvernatorul urma să le poarte la o însemnată ceremonie oficială, căci deşi hazardurile unei alegeri populare îl făcuseră pe fostul cârmuitor suprem să coboare de la rangul cel mai înalt, mai deţinea încă un loc onorabil şi influent printre demnitarii coloniali.

Dar mai era şi un alt motiv, mult mai important decât livrarea unei perechi de mănuşi brodate, care o îndemna în acel moment pe Hester să caute o întrevedere cu un personaj atât de puternic şi cu un rol atât de activ în treburile coloniei, li ajunsese la ureche că unii dintre fruntaşii oraşului, partizani ai celor mai rigide principii în materie de religie şi de guvernare, se gândeau să-i ia copila. Pornind, după cum am mai spus, de la bănuiala că Pearl era de obârşie diavolească, aceşti oameni pioşi susţineau, nu fără o aparenţă de dreptate, că interesul creştinesc pentru mântuirea sufletului mamei le impunea să înlăture din calea ei această piedică. Dacă, pe de altă parte, copila putea cu adevărat să fie crescută în principii morale şi religioase şi avea în ea germenii izbăvirii finale, perspectivele de a fi salvată aveau negreşit să fie sporite în cazul când Pearl avea să fie încredinţată unei tutele mai înţe1lepte şi mai bune decât aceea a mamei sale. Se spunea că guvernatorul Bellingham era unul dintre cei mai activi sprijinitori ai proiectului. Poate să pară ciudat şi chiar foarte ridicol ca o chestiune de acest gen, care la o epocă mai târzie nu ar fi fost supusă unei jurisdicţii mai înalte decât aceea a consiliului orăşenesc, să facă pe

atunci obiectul discuţiei publice şi ca eminenţi bărbaţi de stat să ia atitudine în privinţa ei. Numai că în acele vremuri de naivă primitivitate, chiar şi probleme de un interes public mai redus, având în sine o însemnătate infinit mai mică decât mântuirea sufletească a lui Hester şi a copilei ei, erau amestecate în chip ciudat printre deliberările legiuitorilor şi chestiunile de stat. Epoca în care se petrecea povestirea noastră nu era mult, ba chiar nicidecum, mai înaintată decât aceea în care o ceartă privitoare la dreptul de proprietate asupra unui porc nu numai că stârnise o dispută aprinsă şi veninoasă în sânul corpului legiuitor al coloniei, ci dusese la o modificare importantă în structura însăşi a legislaţiei.

Plină de nelinişte deci – dar atât de conştientă de dreptul ei încât lupta dintre public şi o femeie singură, dar care avea de partea ei legile naturii, abia dacă i se părea inegală – Hester Prynne părăsise căsuţa ei solitară. Fireşte că mica Pearl o însoţea. Ajunsese acum la o vârstă când era în stare să alerge cu paşi uşori pe lângă mama ei; şi cum era deprinsă să nu stea o clipă locului, ar fi putut străbate un drum mult mai lung decât acela ce o aştepta. Totuşi, mai degrabă din capriciu decât de nevoie, deseori cerea să fie luata în braţe, pretinzând însă în curând tot atât de poruncitor să fie lăsată jos, şi zburda atunci în faţa lui Hester pe cărarea acoperită de iarbă, poticnindu-se şi căzând de nenumărate ori, dar fără a se lovi. Am mai vorbit de frumuseţea radioasă şi plină de viaţă a lui Pearl, o frumuseţe ce izbucnea în culori intense şi calde prin tenul ei luminos, prin ochii-i sclipitori şi adânci, prin părul ce lucea de pe atunci într-un ton castaniu-închis şi care cu trecerea anilor avea să devină aproape negru. Toată fiinţa ei era plină de văpaie; apărea intr-adevăr ca rodul unui moment de pasiune necugetată. Pentru a coase îmbrăcămintea copilei, Hester dăduse frâu liber înclinaţiei spre fast a imaginaţiei ei, înveşmântând-o într-o tunică de catifea purpurie de o croială deosebită şi bogat brodată cu

arabescuri şi înflorituri de fir de aur. O asemenea splendoare de culori, care ar fi făcut să pară palizi şi şterşi nişte obraji mai puţin înfloriţi, se potrivea de minune cu frumuseţea lui Pearl, aşa că fetiţa apărea ca cea mai scânteietoare flăcăruie ce ţâşnise şi jucase vreodată pe pământ.

Ceea ce era însă remarcabil în această ţinută şi, de fapt, în întreaga înfăţişare a copilei, era că ea amintea în chip irezistibil şi inevitabil de semnul pe care Hester Prynne era osândită să-l poarte pe piept. Era litera stacojie sub altă formă, litera stacojie înzestrată cu viaţă! Mama însăşi – ca şi cum stigmatul roşu i s-ar fi întipărit atât de adânc în creier încât toate ideile ei îi luau forma – scosese cu grijă în evidenţă această asemănare, jertfind multe ceasuri de inventivitate morbidă spre a crea o analogie între obiectul afecţiunii şi simbolul vinii şi al chinului ei. De fapt, Pearl era şi unul şi celălalt; şi numai în virtutea acestei identităţi izbutise Hester să întruchipeze atât de desăvârşit litera stacojie prin înfăţişarea copilei.

Când cele două drumeţe intrară în oraş, copiii puritanilor îşi ridicară ochii de la jocurile lor – sau de la ceea ce trecea drept jocuri la aceste mici şi sumbre haimanale – spunându-şi pe un ton grav unul altuia:

— Uite colo, femeia cu litera stacojie; şi uite, zău, şi o altă literă stacojie care aleargă lângă ea! Hai să aruncăm în ele cu noroi!

Dar Pearl, care era un copil neînfricat, bătu întâi din picior şi-şi scutură pumnul micuţ făcând tot felul de gesturi ameninţătoare, iar apoi se repezi la grămada de duşmani, punându-i pe goană. În timp ce-i urmărea cu furie, semăna cu întruparea unei molime de copii – a scarlatinei poate – sau cu vreun înger al judecăţii, încă fără aripi, care avea misiunea să pedepsească păcatele generaţiei în creştere. Totodată ţipa şi urla cu glas răsunător, încât inimile fugarilor tremurau negreşit de spaimă. După această victorie, Pearl se întoarse liniştită la maică-sa şi îşi

ridică zâmbind ochii spre ea.

Fără alte peripeţii ajunseră amândouă la locuinţa guvernatorului Bellingham. Era o casă mare de lemn, clădită după o modă care a mai lăsat în urma ei, pe străzile oraşelor noastre mai vechi, câteva specimene, acoperite acum de muşchi, căzute aproape în ruină şi impregnate de melancolie de pe urma numeroaselor întâmplări, triste sau vesele, uitate sau nu, care s-au iscat şi au trecut prin încăperile lor întunecoase. Pe atunci însă clădirea arăta nouă şi proaspătă, iar prin ferestrele însorite radia veselia unei locuinţe omeneşti în care moartea nu intrase încă niciodată. Casa avea într-adevăr un aspect foarte luminos, cu pereţii ei acoperiţi de un fel de stuc încrustat din belşug cu cioburi mici de sticlă, în care se reflectau razele soarelui, sclipind şi scânteind ca şi cum cineva ar fi aruncat peste ei cu amândouă mâinile diamante. Această strălucire s-ar fi potrivit mai degrabă palatului lui Aladin decât reşedinţei unui bătrân şi serios cârmuitor puritan. În afară de aceasta, toată casa era decorată, după gustul ciudat al epocii, cu ornamente şi arabescuri stranii, de o aparenţă cabalistică, care gravate în stucul proaspăt deveniseră tari şi durabile, oferindu-se admiraţiei posterităţii.

La vederea acestei minunate clădiri, Pearl se apucă să salte şi să joace, cerând pe un ton poruncitor ca întreg învelişul de lumină să fie desprins de pe faţadă şi să-i fie dat ca să se joace cu el.

— Nu, fetiţa mea, îi spuse Hester. Trebuie să-ţi culegi singură lumina. Eu n-am de unde să ţi-o dau.

Se apropiară de uşa boltită, flancată în amândouă părţile de două ieşituri în formă de turle ale căror ferestre erau prevăzute cu zăbrele şi cu obloane de lemn ce puteau fi închise la nevoie. Ridicând ciocanul de fier atârnat de portal, Hester Prynne bătu cu el în tăblie; uşa fu deschisă îndată de unul din servii guvernatorului, un englez liber prin naştere, acum însă rob pe şapte ani, perioadă în care

avea să fie bunul stăpânului său, o marfă de vândut la fel ca o vită sau un scaun. Purta o haină albastră, îmbrăcămintea obişnuită a servilor din acea vreme, adoptată cu mult înainte la vechile reşedinţe nobiliare din Anglia.

— Prea-cinstitul guvernator Bellingham e acasă? întrebă Hester.

— Da, e acasă, răspunse servul holbând ochii la litera stacojie pe care, sosit de curând în ţară, n-o mai văzuse niciodată. Da, luminăţia sa e acasă, dar are oaspeţi: câţiva preoţi şi un doctor. Nu-l puteţi vedea acum.

— Am să intru totuşi, zise Hester Prynne; iar servul, socotind poate după aerul ei hotărât şi după simbolul strălucitor de pe piept că era vreo doamnă înaltă a coloniei, nu se împotrivi.

Şi astfel mama şi cu mica Pearl intrară în casa guvernatorului. Cu o serie de modificări dictate de caracterul materialelor de construcţie, de diferenţa de climă şi de modul deosebit de viaţă socială, guvernatorul Bellingham îşi concepuse noua locuinţă după modelul conacelor de pe domeniile nobiliare din ţara lui de baştină. Se găsea deci aici o sală spaţioasă, destul de înaltă, care se întindea de la un capăt la celălalt al casei, stabilind o legătură mai mult sau mai puţin directă cu toate celelalte încăperi. La unul din capete, sala aceasta îşi primea lumina prin ferestrele celor două turle, care formau o mică adâncitură de amândouă părţile intrării. La celălalt capăt, mascat în parte printr-o perdea, ea era mai puternic luminată de una din acele ferestre în formă de firidă pomenite în cărţile vechi, sub care se găsea o banchetă lată şi capitonată. Pe perna banchetei se putea vedea un volum in-folio, probabil al „Cronicilor Angliei” sau al vreunui alt top substanţial de acest gen – tot astfel cum în zilele noastre împrăştiem pe masa din mijloc tomuri cu muchea aurită pentru a fi răsfoite de vizitatori ocazionali. Mobilierul sălii se compunea din câteva scaune masive de

stejar, ale căror speteze erau sculptate cu ghirlande complicate, şi dintr-o masă în acelaşi stil, toate datând din epoca elisabetană sau poate chiar de mai înainte – piese de familie, aduse aici din casa părintească a guvernatorului. Pe masă – drept mărturie că vechiul simţ de ospitalitate englez nu fusese uitat – se afla o cană de cositor destul de mare. Pe fundul căreia, dacă Hester şi cu Pearl şi-ar fi aruncat privirea într-însa, ar fi putut vedea rămăşiţele spumoase ale unei proaspete porţii de bere.

Pe pereţi atârna un şir de portrete reprezentându-i pe strămoşii neamului Bellingham, unii cu platoşa pe piept, alţii purtând, mai paşnic, splendide robe de ceremonii şi gulere cu creţuri. Toate erau caracterizate prin acea expresie rigidă şi severă pe care o iau invariabil vechile portrete, ca şi cum ar fi mai degrabă fantomele decât chipurile demnilor răposaţi şi ar privi cu o dezaprobare aspră şi intolerantă îndeletnicirile şi bucuriile celor în viaţă.

Cam pe la mijlocul panourilor de stejar care îmbrăcau pereţii sălii era suspendată o armură – nu străveche şi păstrată ca relicvă ancestrală asemenea portretelor, ci de dată destul de recentă, căci fusese făurită de un iscusit armurier din Londra chiar în anul când guvernatorul Bellingham plecase spre Noua Anglie. Era compusă dintr-un coif, o platoşă, un grumăjer şi jambiere de oţel, sub care atârnau o pereche de mănuşare şi o spadă – toate, şi îndeosebi coiful şi pieptarul, atât de lustruite încât metalul reflecta cu o sclipire albă lumina, împrăştiind-o în toate părţile pe podea. Această armură scânteietoare nu era destinată numai să servească drept decor, ci fusese purtată de guvernator la multe parăzi şi manevre militare, şi strălucise de asemenea în fruntea unui regiment în războiul împotriva indienilor pequoţi. Căci deşi primise o instrucţie de jurist şi obişnuia să vorbească despre Bacon, Coke, Noye şi Finch[40] ca despre nişte confraţi ai săi,

[40] Jurisconsulţi de seamă englezi din sec XVI şi XVII.

exigenţele acestei patrii noi îl transformaseră pe guvernatorul Bellingham în soldat ca şi în om de stat şi guvernator.

Mica Pearl – pe care strălucitoarea armură o fermeca tot atât de mult cum o încântase sclipitoarea faţadă a casei; – stătu câtva timp uitându-se în oglinda lucioasă a platoşei.

— Mamă, strigă ea, te pot vedea aici. Uite! Uite!

Hester îşi aruncă privirea asupra armurii pentru a face pe plac copilei, dar nu zări, poate prin efectul deosebit ai acestei oglinzi convexe, decât litera stacojie reflectându-se în dimensiuni exagerate, gigantice, devenind trăsătura cea mai izbitoare a înfăţişării ei. Părea într-adevăr cu desăvârşire ascunsă în spatele acestui semn. Pearl arătă cu degetul spre o imagine asemănătoare oglindită de coif şi-i zâmbi mamei ei cu acea expresie inteligentă de spiriduş, atât de nelipsita în obrăjorul ei. Acest aer de răutăcioasă veselie era şi el reflectat cu atâta amploare şi intensitate de luciul armurii, încât Hester Prynne nu putea crede că era imaginea propriei ei copile, ci aceea a unui mic demon care furase chipul lui Pearl.

— Vino, Pearl, spuse ea trăgând-o la o parte. Vino să vezi ce grădină frumoasă! Uite ce flori sunt acolo – flori mai minunate decât cele pe care le găsim în pădure.

Pearl alergă la fereastra arcuită de la capătul sălii şi îşi aruncă privirea asupra unei alei, acoperită cu iarbă tunsa scurt şi mărginită de nişte boschete sărăcăcioase şi pipernicite. Se părea însă că proprietarul renunţase la efortul cu totul zadarnic de a perpetua în această parte a Atlanticului, unde tăria solului nedesţelenit cerea omului să lupte din greu spre a-şi asigura existenţa, gustul înnăscut al englezilor pentru grădinăritul ornamental. Căpăţâni de varză creşteau la vedere şi un lujer de dovleac, înrădăcinat la oarecare distanţă, se întinsese peste spaţiul intermediar şi-şi depusese unul din giganticele sale produse drept sub fereastra sălii, ca

pentru a-l vesti pe guvernator că acest bulgăre uriaş de aur vegetal era cea mai bogată podoabă pe care ţărâna Noii Anglii putea să i-o ofere. Se aflau totuşi acolo mai multe tufe de trandafir şi câţiva meri, desigur urmaşi ai celor plantaţi de reverendul Blackstone, primul colonist al peninsulei, acel personaj aproape mitologie care străbate primele noastre anale călare pe un taur.

Văzând acele tufe, Pearl se apucă să ceară în gura mare un trandafir roşu.

— Taci, copilă, taci! o îndemnă cu seriozitate maică-sa. Nu ţipa, mica, scumpa mea Pearl! Aud voci în grădină. Iată-l venind pe guvernator împreună cu alţi domni!

Într-adevăr, la capătul aleii câţiva bărbaţi se vedeau apropiindu-se de casă. Nesocotind cu totul încercările mamei ei de a o potoli, Pearl scoase un strigăt sălbatic, după care tăcu – dar nu dintr-un sentiment de supunere, ci pentru că apariţia acestor noi personaje stârnise curiozitatea firii ei iuţi şi schimbătoare.

VIII
Spiriduşul şi preotul

Guvernatorul Bellingham, intr-o robă largă şi cu o bonetă moale pe cap – aşa cum le plăcea să se înveşmânteze domnilor mai vârstnici în intimitate – păşea în frunte, părând să le arate celorlalţi proprietatea sa şi să le descrie pe larg proiectele sale de îmbunătăţire. Sub barba-i sură, cercul lat al gulerului, bogat încreţit după moda veche din timpul domniei regelui Iacob[41], făcea să-i semene capul cu acela al lui Ioan Botezătorul[42] pe talger. Impresia pe care o producea înfăţişarea lui atât de rigidă şi de severă, marcată de o vârstă mai mult decât tomnatică, se împăca prea puţin cu atmosfera de bucurie lumească pe care se silise în chip vădit şi din toate puterile s-o creeze în jurul lui. Dar am greşi dacă am crede că severii noştri străbuni – oricât de deprinşi ar fi fost să vorbească şi să gândească despre existenţa omenească doar ca despre o perioadă de încercări şi de lupte, şi oricât de sincer dispuşi ar fi fost să-şi jertfească bunurile şi viaţa poruncilor datoriei – că deci străbunii noştri considerau ca o chestiune de conştiinţă să respingă mijloacele de trai confortabil şi chiar luxos ce le stăteau la îndemână. Un asemenea crez n-a fost niciodată propovăduit, de pildă, de venerabilul pastor John Wilson, a cărui barbă, albă ca un troian de zăpadă, se zărea după umărul guvernatorului Bellingham, în timp ce posesorul ei sugera că s-ar putea încerca aclimatizarea perelor şi piersicilor în Noua Anglie şi că poate chiar viţa de vie ar putea să rodească lângă

[41] Iacob I Stuart, rege al Angliei (1603—1625).
[42] Potrivit legendei, după ce Ioan Botezătorul a fost decapitat la cererea Salomeei, capul lui a fost prezentat fiicei Herodiadei pe un talger.

zidul însorit al grădinii. Bătrânul preot, hrănit la sinul opulent al Bisericii Anglicane, avea o predilecţie legitimă şi de mult înrădăcinată pentru toate lucrurile plăcute care asigurau bunăstarea omului; şi oricât de aspru se arăta pe amvon sau atunci când stigmatiza în mod public abaterile de la drumul cel drept, ca aceea a lui Hester Prynne, îşi câştigase prin atitudinea-i binevoitoare şi jovială în viaţa particulară o afecţiune mai caldă decât oricare dintre contemporanii săi întru preoţie.

În spatele guvernatorului şi al pastorului Wilson păşeau alţi doi oaspeţi: reverendul Arthur Dimmesdale care, aşa cum cititorul îşi va aminti poate, jucase un rol scurt şi cam silit în scena expunerii lui Hester Prynne la stâlpul infamiei, iar alături de el, bătrânul Roger Chillingworth, acel personaj foarte priceput în ale medicinei care se stabilise de vreo doi-trei ani în oraş. Se ştia că acest bărbat învăţat era medicul şi prietenul tânărului preot, a cărui sănătate fusese serios zdruncinată în ultima vreme de pe urma nemăsuratei jertfiri de sine în îndeplinirea îndatoririlor şi a activităţii sale de păstor sufletesc.

Precedându-şi vizitatorii, guvernatorul urcă două-trei trepte şi, deschizând canaturile imensei uşi cu geamuri ce dădea în sală, se pomeni drept în faţa micuţei Pearl. Umbra perdelei cădea asupra lui Hester Prynne şi o ascundea în parte.

— Cine-o mai fi şi asta? se miră guvernatorul Bellingham uitându-se întrebător la mica siluetă purpurie din faţa lui. Mărturisesc că n-am mai văzut nimic asemănător din zilele pline de deşertăciune din vremea bătrânului rege Iacob, când socoteam ca o mare favoare să fiu admis la câte o mascaradă a curţii! Pe atunci doar mai puteai vedea roind de sărbători o sumedenie de asemenea mici apariţii, cărora obişnuiam să le spunem copiii Marelui maestru al dezmăţului. Dar cum o fi ajuns o asemenea vizitatoare în casa mea?

— Adevărat! exclamă bătrânul şi bunul pastor Wilson. Cine poate fi păsărică asta cu penajul purpuriu? Pare-mi-se a fi văzut asemenea chipuri când soarele strălucea printr-un vitraliu bogat colorat, aruncând imagini aurii şi cărămizii pe pardoseală. Dar aceasta se întâmpla în ţara noastră de baştină. Rogu-te, micuţa mea, spune-mi cine eşti şi ce-a îndemn at-o pe mumă-ta să te înzorzoneze în ăst chip ciudat? Eşti o copila creştină? Ştii catehismul? Sau eşti vreunul din drăcuşorii sau zânele rele pe care socoteam a le fi lăsat în urma noastră, dimpreună cu alte rămăşiţe papistăşeşti, în vesela şi bătrâna Anglie?

— Sunt copila maică-mi, răspunse arătarea stacojie, şi mă cheamă Pearl!

— Pearl? Mărgărea? Rubin mai degrabă î Ori mărgean! Ori trandafiraş roşu măcar, judecând după culoarea ta, zise bătrânul pastor, întinzându-şi mâna într-o încercare zadarnică de a o bate uşor pe obraz pe mi-ca Pearl. Dar unde ţi-e maica aceasta? A, înţeleg, adăugă el; şi întorcându-se către guvernatorul Bellingham, şopti: Nu e alta decât copila despre care am stat de vorbă împreună; şi iat-o aici şi pe mama ei, nenorocita Hester Prynne.

— Adevărat? strigă guvernatorul. Eh, am fi putut să ne dăm seama că mama unui asemenea copil nu poate fi decât desfrânata stacojie, vrednica urmaşă a celei babilonice[43]! Dar soseşte la timp; vom cerceta îndată treaba aceasta.

Şi guvernatorul Bellingham intră pe uşa cu geamuri în sală, urmat de cei trei oaspeţi ai săi.

— Hester Prynne, spuse el aţintindu-şi privirea severă asupra purtătoarei semnului stacojiu. Situaţia ta ne-a preocupat mult în vremea din urmă. Am discutat şi am chibzuit îndelung dacă noi, cei cu autoritate şi influenţă, nu lucrăm împotriva conştiinţei noastre încredinţând călăuza unui suflet nemuritor, ca acela ce sălăşluieşte în

[43] Aluzie la „desfrânata cea mare, numită Babilonul, îmbrăcată în purpură şi stacojiu, mama târfelor şi a urâciunilor pământului”, din Apocalipsul Sf. Ioan (17,5).

astă copilă, unei făpturi ce s-a împiedicat şi a căzut în capcanele acestei lumi. Grăieşte tu însăţi, care eşti mama copilei! Nu socoteşti oare că ar fi spre binele pământesc şi spre cel veşnic ale micii tale copile să fie luată de sub îngrijirea la, îmbrăcată cuviincios, supusă unei discipline stricte şi învăţată despre adevărurile cerului şi ale pământului? Ce poţi face tu în această privinţă pentru copila ta?

— O pot învăţa pe mica mea Pearl ceea ce am învăţat din asta! răspunse Hester Prynne punându-şi degetul pe semnul roşu.

— Femeie, aceea este emblema păcatului tău! răspunse neînduplecatul demnitar. Tocmai din pricina vinii pentru care stă mărturie litera aceea vrem să trecem copila în alte mâini.

— Totuşi, spuse mama cu calm devenind însă mai palidă, această emblemă mi-a dat, îmi dă în fiecare zi, ba chiar în clipa aceasta, lecţii care o vor face poate mai bună şi mai înţeleaptă pe copila mea, cu toate că mie nu-mi mai pot fi de vreun folos.

— Vom judeca cu chibzuinţă, rosti Bellingham, şi ne vom cântări cu grijă hotărârea. Rogu-te, bunule pastor Wilson, cerceteaz-o pe perla aceasta – de vreme ce aşa o cheamă – şi vezi dacă are educaţia creştină ce se cuvine unui copil de vârstă ei.

Bătrânul preot se aşeză într-un fotoliu, încercând s-o atragă pe Pearl pe genunchi. Dar copila, neobişnuită a fi atinsă în chip familiar de altcineva decât de mamă-sa, fugi pe uşa dinspre grădină, oprindu-se pe treapta cea mai de sus, asemenea unei sălbatice păsări tropicale cu penajul bogat colorat, gata parcă să-şi ia zborul. Pastorul Wilson, nu puţin mirat de această evadare – căci avea o purtare de bunic şi era îndeobşte foarte iubit de copii – încercă totuşi să procedeze la examinarea cerută.

— Pearl, grăi el cu voce solemnă, trebuie să iei aminte la învăţăturile ce ţi se dau pentru ca, atunci când va sosi

sorocul, să poţi purta sub sân perla cea mai de preţ. Ai putea să-mi spui, copila mea, cine te-a creat?

Pearl ştia prea bine cine o crease, căci Hester Prynne, născută dintr-o familie de oameni pioşi, începuse îndată după prima convorbire cu copila despre tatăl ceresc s-o înveţe adevărurile de care spiritul omenesc, oricât de necopt ar fi, se pătrunde cu un interes atât de avid. De aceea, Pearl avea destule cunoştinţe pentru cei trei anişori ai ei încât să poată trece destul de bine un examen asupra Cărţii de citire din Noua Anglie sau asupra primei coloane a Catehismului de la Westminster, cu toate că nici nu cunoştea măcar aspectul exterior al acestor două vestite lucrări. Dar îndărătnicia proprie într-o măsură mai mică sau mai mare tuturor copiilor şi care la Pearl era înzecită, puse acum, în momentul cel mai inoportun, cu totul stăpânire pe ea, închizându-i buzele sau împingând-o să bată câmpii. După ce-şi vârî degetul în gură şi refuză multă vreme cu încăpăţânare să răspundă la întrebările bunului pastor Wilson, copila declară în cele din urmă că nu fusese creată de loc, ci că mamă-sa o culesese în tufa de trandafiri sălbatici ce creştea lângă poarta închisorii.

Această scornire îi fu probabil sugerată de trandafirii roşii ai guvernatorului, pe care, aşa cum stătea în faţa uşii, îi vedea în apropiere, cât şi de amintirea tufei de măceş din faţa închisorii, pe lângă care trecuse venind spre casa guvernatorului.

Bătrânul Roger Chillingworth şopti zâmbind ceva la urechea tânărului pastor. Hester Prynne îl privi pe iscusitul om de ştiinţă şi, chiar în momentul acela când soarta ei era în joc, observă cu uimire cât de mult i se schimbaseră trăsăturile – cât de mult se urâţiseră, cât de tare părea să se fi întunecat faţa lui sumbră şi să se fi accentuat diformitatea trupului din vremea când îl cunoscuse de aproape. Ii întâlni o clipă privirea, dar fu imediat silită să-şi îndrepte toată atenţia spre cele ce se petreceau.

— E îngrozitor! exclamă guvernatorul, revenindu-şi încet din stupoarea în care-l aruncase răspunsul micii Pearl. Iată o copilă de trei ani care nu ştie măcar cine a creat-o! Nu încape îndoială că e la fel de neştiutoare şi în privinţa sufletului ei, a depravării lui prezente şi a destinului ce-l aşteaptă! Socotesc, domnilor, că e de prisos s-o cercetăm mai departe.

Hester o apucă pe Pearl şi, trăgând-o cu putere la sânul ei, îl înfruntă cu o privire aproape sălbatică pe bătrânul demnitar puritan. Singură pe lume, respinsă de toţi şi neavând decât această singură comoară spre a-şi păstra inima vie, simţea că avea asupra copilei un drept de neînvins, pe care era hotărâtă să-l apere, până la moarte, împotriva lumii întregi.

— Dumnezeu mi-a dat copilul! strigă ea. Mi l-a dat ca o compensaţie pentru toate celelalte lucruri de care m-aţi lipsit. E fericirea mea – fericirea şi totodată chinul meu! Pearl mă păstrează în viaţă! Şi tot ea înseamnă pedeapsa mea! Nu credeţi oare că e însăşi litera stacojie, dar demnă de a fi iubită şi, prin urmare, înzestrată cu o putere înmiită de a mă face să-mi ispăşesc păcatul? Nu vă las să mi-o luaţi! Primesc mai degrabă moartea!

— Sărmană femeie, spuse nu fără bunătate bătrânul pastor, copila va fi bine îngrijită – mult mai bine decât ai putea s-o îngrijeşti tu.

— Dumnezeu a încredinţat-o grijii mele, repetă Hester Prynne aproape strigând. Nu v-o dau! Şi, dintr-un impuls subit, se întoarse către tânărul preot Dimmesdale, spre care abia dacă păruse până atunci să-şi fi îndreptat o dată privirea. Vorbeşte tu pentru mine! strigă ea. Ai fost pastorul meu, mi-ai avut în grijă sufletul şi mă cunoşti mai bine decât aceşti oameni. Nu vreau să pierd copilul! Vorbeşte în numele meu! Tu ştii ce se petrece în inima mea, căci ai o înţelegere care lor le lipseşte, ştii care sânt drepturile unei mame şi cât sunt ele de întărite când această mamă nu are nimic pe lume decât copilul ei şi

litera aceasta stacojie! Ajută-mă tu! Nu vreau să-mi pierd copilul! Ajută-mă!

La acest apel frenetic şi bizar, care dovedea că situaţia lui Hester Prynne o adusese pe pragul nebuniei, tânărul preot ieşi îndată înainte, palid şi ducându-şi mâna la inimă, cum obişnuia să facă ori de câte ori temperamentul său deosebit de nervos era pradă agitaţiei. Arăta acum mai copleşit de griji şi mai istovit decât cu prilejul scenei înfierării publice a lui Hester Prynne; şi fie din cauza sănătăţii şubrede, fie din orice altă pricină, ochii săi mari şi negri ascundeau în adâncul lor tulbure şi melancolic o lume întreagă de dureri.

— E adevăr în vorbele ei, începu preotul cu un glas blând şi mişcat, dar atât de puternic, încât răsună în toată sala şi făcu armura să vibreze, e adevăr în ceea ce spune Hester şi în simţământul ce o însufleţeşte! Dumnezeu i-a dat copilul şi i-a dat de asemenea o cunoaştere instinctivă a firii şi trebuinţelor lui – deopotrivă de stranii pare-se – pe care nicio altă fiinţă omenească nu o poate avea. Şi pe lângă aceasta, nu e oare ceva înfricoşător de sacru în legătura dintre această mamă şi copilul ei?

— Ce vrei să spui, bunul meu pastor Dimmesdale? îl întrerupse guvernatorul. Lămureşte-ne mai bine, rogu-te.

— Aşa trebuie să fie, reluă preotul. Căci dacă am socoti altfel, n-am spune oare prin aceasta că tatăl ceresc, creatorul a tot ce e viaţă, a trecut cu uşurinţă peste o faptă vinovată şi n-a făcut deosebire între desfrâul nelegiuit şi amorul sacru? Acest copil al păcatului tatălui său şi al ruşinii mamei sale a ieşit din mâna lui Dumnezeu spre a înrâuri în multe chipuri asupra inimii aceleia care îşi apără cu atâta aprindere şi atâta amărăciune dreptul de a-l păstra. Copila i-a fost ursită ca binecuvântare, singura binecuvântare a vieţii ei! A fost menită de asemenea, fără îndoială – aşa cum mama ne-a spus ea însăşi – să însemne o pedeapsă, un chin pe care să-l resimtă în cele mai neaşteptate clipe, o muşcătură, o împunsătură, o suferinţă

sfâşietoare, mereu trezită în mijlocul unor bucurii neliniştite! Nu a exprimat ea oare acest gând în îmbrăcămintea bietei copile, care ne aminteşte atât de viu simbolul roşu ce-i veştejeşte pieptul?

— Bine zici! exclamă blajinul pastor Wilson. Mă temeam că această femeie n-avea alt gând mai bun decât să facă din copila ei o paiaţă.

— O, nu, nu! urmă pastorul Dimmesdale. Ea recunoaşte, credeţi-mă, minunea solemnă pe care Dumnezeu a săvârşit-o dând viaţă acestei copile. Şi-i doresc să poată simţi de asemenea – căci acesta, socotesc, e adevărul însuşi – că darul i-a fost făcut, mai presus de orice, pentru a-i păstra viu sufletul şi a o apăra de prăpastia unor păcate mai întunecate încă, în care altminteri diavolul ar fi putut căuta s-o prăbuşească! De aceea, este bine pentru această sărmană femeie căzută în păcat să aibă în grija ei un mic suflet nemuritor, o fiinţă sortită bucuriei sau suferinţei veşnice, pe care s-o crească în cinste şi virtute, care să-i amintească în fiecare clipă de greşeala ei, dar să-i arate, ca printr-o sfântă făgăduială a Creatorului, că dacă îi va deschide copilului calea spre cer, copilul o va duce şi pe ea acolo! în această privinţă, mama vinovată este mai fericită decât tatăl ce a păcătuit. Spre binele lui Hester Prynne, nu mai puţin decât spre acela al bietei ei copile, să le lăsăm deci aşa cum providenţa a găsit cu cale să le aşeze.

— Vorbeşti cu o ciudată aprindere, prietene! făcu bătrânul Roger Chillingworth zâmbindu-i.

— În cele spuse de tânărul meu frate îmi pare a zace multă greutate, adăugă reverendul Wilson. Ce ziceţi, preacinstite domnule Bellingham? N-a apărat-o bine pe sărmana femeie?

— E adevărat, răspunse dregătorul. Şi a adus asemenea argumente, încât vom lăsa lucrurile aşa cum se găsesc; măcar atâta vreme cât femeia nu va fi o nouă pricină de scandal. Trebuie totuşi să aveţi grijă ca această

copilă să fie catehizată în chipul cuvenit şi examinată de către dumneata sau de magistrul Dimmesdale. Pe lângă aceasta, la timpul potrivit, vătafii orăşeneşti vor trebui să vegheze ca ea să meargă atât la şcoală cât şi 1a, orele de biblie.

Tânărul preot, după ce spusese ce avea de spus, se depărtase la câţiva paşi de grup. Stătea lângă fereastră, cu faţa ascunsă în parte de faldurile grele ale perdelei; şi umbra siluetei lui, proiectată pe pardosea de lumina soarelui, tremura încă de pe urma vehemenţei apelului său. Pearl, acest drăcuşor de obicei atât de sălbatic şi zvăpăiat, se furişă tiptil lângă el şi strângându-i mâna între mânuţele ei, şi-o apăsă pe obraz într-o mângâiere atât de gingaşă şi totodată atât de discretă, încât mama, care o urmărea cu privirea, se întrebă: „Să fie oare aceasta Pearl a mea?"

Ştia însă că inima copilei nu era lipsită de dragoste, cu toate că se revela de obicei prin izbucniri pătimaşe şi că abia o dată sau de două ori se manifestase cu atâta blândeţe şi duioşie. Pastorul – căci în afară de atenţiile îndelung râvnite ale unei femei, nimic nu e mai dulce decât o asemenea dovadă de afecţiune din partea unui copil, acordată în chip spontan, dintr-un instinct sufletesc, şi care pare să ateste că în noi zace ceva cu adevărat demn de a fi iubit – pastorul, zic, se uită în jurul lui, puse mâna pe capul copilei, şovăi o clipă şi o sărută apoi pe frunte. Dar neobişnuita dispoziţie sentimentală a lui Pearl nu ţinu multă vreme; fetiţa izbucni în râs şi porni să salte de-a curmezişul sălii în chip atât de eterat, încât bătrânul pastor Wilson se întrebă dacă măcar vârfui picioarelor ei atingeau pardoseala.

— Micuţa aceasta trebuie să aibă puteri de vrăjitoare în ea, crede-mă, spuse el către reverendul Dimmesdale. Nu are nici măcar nevoie de o coadă de mătură ca să-şi ia zborul.

— Ciudat copil! observă bătrânul Roger Chillingworth.

E uşor de recunoscut în ea ce a moştenit de la maică-sa. Dar credeţi, domnilor, că ar fi peste puterile unui filosof să analizeze firea acestei copile şi să deducă cu ascuţime din însuşirile şi trăsăturile ei cine îi poate fi tatăl?

— Nu, zise pastorul Wilson, ar fi să se săvârşească un păcat urmând într-o asemenea problemă căile filosofiei profane, E mai bine să postim şi să ne rugăm; şi poate şi mai bine să lăsăm misterul neatins, în afară doar dacă providenţa îl va desluşi din propria ei voinţă. În acest chip, orice bun creştin va avea dreptul să arate o bunătate părintească bietei copile năpăstuite.

Chestiunea fiind astfel încheiată în mod atât de mulţumitor, Hester Prynne plecă împreună cu Pearl. În timp ce coborau treptele de la intrare, oblonul ferestrei unei camere de sus fu dat la o parte – pe cât se povesteşte – şi faţa arţăgoasei doamne Hibbins, sora guvernatorului, aceea care cu câţiva ani mai târziu avea să fie executată ca vrăjitoare, se ivi în plină lumină a soarelui.

— Pst, pst! făcu ea, pe când obrazul ei de cobe păru să arunce o umbră peste faţada luminoasă a casei celei noi. Vrei să vii cu noi la noapte? Vom avea o reuniune veselă în pădure şi aproape că am făgăduit Omului Negru că frumoasa Hester Prynne va fi printre noi.

— Scuză-mă pe lângă el, te rog! răspunse Hester cu un zâmbet triumfător. Trebuie să stau acasă ca să-mi păzesc copilul. Dacă mi l-ar fi luat, aş fi mers cu plăcere împreună cu tine în pădure şi m-aş fi iscălit cu însuşi sângele meu în cartea Omului Negru.

— Las’ că punem noi mâna pe tine în curând, spuse vrăjitoarea încruntâdu-şi sprâncenele şi trăgându-şi capul înapoi.

Dar dacă presupunem că acest dialog a avut loc cu adevărat şi nu e doar o parabolă, el confirmă argumentul adus de tânărul preot împotriva despărţirii unei mame căzute în păcat de rodul greşelii ei. Căci chiar de pe atunci copila o scăpase de ispitele satanei.

Nathaniel Hawthorne

Litera stacojie

IX
Vraciul

Sub numele de Roger Chillingworth se ascundea, după cum cititorul îşi va aminti, un nume pe care acel ce-l purtase înainte jurase a nu-l mai lăsa să fie rostit niciodată. Am arătat că în mulţimea ce asista la expunerea lui Hester Prynne la stâlpul infamiei se afla un bărbat mai vârstnic, obosit de călătorii şi care, abia ieşit din primejdioasele ţinuturi sălbatice, o zărise pe femeia în care sperase să găsească întrupate – căldura şi bucuriile unui cămin – înfăţişată privirilor poporului ca o imagine a păcatului. Cinstea ei de soţie era călcată în picioare de întreaga lume. Cuvinte de ocară erau rostite în jurul ei în piaţa publică. Cât despre neamurile ei, dacă vestea ar fi ajuns vreodată până la ele, şi despre toţi cei ce trăiseră în apropierea ei pe vremea când dusese o viaţă nepătată, dezonoarea urma să cadă şi asupra lor, în măsura exactă a intimităţii şi a caracterului sacru al relaţiilor pe care le avuseseră înainte cu ea. De ce aşadar – de vreme ce avea putinţa de a alege – omul a cărui legătură cu femeia căzută fusese cea mai intimă şi cea mal sacră dintre toate, ar fi ieşit înainte spre a revendica drepturile sale la o moştenire atât de puţin de dorit? Se hotărî deci să nu împartă cu ea piedestalul infamiei. Necunoscut de toţi în afară de Hester Prynne şi posedând cheia tăcerii ei, se decisese să şteargă numele său de pe listele omenirii, iar în ce priveşte legăturile şi preocupările din trecut, să dispară din viaţă tot atât de deplin ca şi cum ar fi zăcut într-adevăr pe fundul oceanului, unde zvonul public îl situase de mult. De îndată ce acest scop avea să fie atins, noi interese. Aveau să se ivească şi totodată şi un nou ţel; un ţel sinistru, e drept, dacă nu chiar scelerat, dar care-i poruncea să-i

închine plenitudinea facultăţilor sale.

Pentru a-şi înfăptui deci scopul pe care şi-l fixase, se stabili în oraşul puritan sub numele de Roger Chillingworth, fără altă recomandaţie decât învăţătura şi inteligenţa pe care le poseda într-o măsură puţin obişnuită. Cum studiile sale dintr-o perioadă anterioară îl înarmaseră cu cunoştinţe întinse din domeniul ştiinţei medicale a vremii, se prezentă drept medic şi fu primit cu căldură în această calitate. Medicii şi chirurgii pricepuţi erau pe atunci rari în colonie. S-ar părea că oamenii cu această profesie nu erau prea des însufleţiţi de zelul religios care îi făcea pe alţi emigranţi să treacă Atlanticul. Poate că cercetările pe care le practicau asupra organismului omenesc materializaseră oarecum facultăţile mai înalte şi mai subtile ale acestor oameni; poate că, adânciţi în complicaţiile acestui minunat mecanism, oare părea să implice destulă artă pentru a cuprinde în sine totalitatea vieţii, pierduseră viziunea spirituală a existenţei. Oricum ar fi, sănătatea vrednicei aşezări puritane, în măsura în care medicina avea vreo legătură cu ea, fusese încredinţată până atunci grijii unui bătrân diacon şi spiţer, a cărui pietate şi purtare virtuoasă pledau mai mult în favoarea lui decât tot ce ar fi putut prezenta ca diplome. Singurul chirurg era un om care îmbina exercitarea ocazională a acestei nobile arte cu practica zilnică a meseriei de bărbier. Pentru un asemenea corp medical, Roger Chillingworth reprezenta o achiziţie strălucită. În curând dădu dovada familiarizării sale cu greoaia şi impunătoarea maşinărie a vechii medicine, în care fiecare doctorie conţinea o sumedenie de ingrediente bizare şi eterogene, combinate cu atâta grijă ca şi cum rezultatul urmărit ar fi fost însuşi elixirul vieţii. Pe lângă aceasta, dobândise în timpul captivităţii la pieile-roşii multe cunoştinţe despre proprietăţile ierburilor şi rădăcinilor indigene, şi nu ascundea pacienţilor săi că aceste leacuri simple – daruri ale naturii făcute sălbaticilor inculţi – se

bucurau din partea lui de tot atâta încredere ca şi farmacopeea europeană, elaborată de-a lungul veacurilor de atâţia doctori învăţaţi.

Acest străin savant era un model de religiozitate, cel puţin în ce priveşte formele ei exterioare, şi îşi alesese, la scurt timp după sosirea sa, drept călăuză spirituală pe reverendul Dimmesdale. Tânărul preot, al cărui renume de erudit rămăsese încă viu la Oxford, era privit de admiratorii săi mai fervenţi aproape ca un ales al cerului, menit – dacă avea să-i fie dat să-şi exercite sacerdoţiul pe durata obişnuită a vieţii – să săvârşească pentru biserica, încă plăpândă, a Noii Anglii fapte tot atât de mari ca acelea pe oare le îndepliniseră vechii Părinţi în primele vremuri ale credinţei creştine. În acea perioadă, însă, sănătatea pastorului Dimmesdale începuse să slăbească în chip vădit. Cei ce îi cunoşteau mai bine obiceiurile atribuiau paloarea tânărului preot faptului că se dedica cu prea multă ardoare studiilor sale, îndeplinirii prea scrupuloase a îndatoririlor sale parohiale şi mai ales posturilor şi priveghiurilor pe care şi le impunea adesea spre a împiedica grosolănia condiţiei noastre pământeşti să-i întunece lumina spirituală. Unii spuneau că dacă pastorul Dimmesdale avea într-adevăr să moară, aceasta avea să se întâmple negreşit pentru că pământul nu era vrednic să fie pe mai departe atins de paşii lui. El însuşi, pe de altă parte, îşi mărturisea cu umilinţa care îl caracteriza credinţa că, dacă providenţa ar găsi cu cale să-l îndepărteze, ar face-o doar din cauza nevredniciei lui de a îndeplini chiar şi cea mai modestă misiune a ei pe acest pământ. Dar dacă părerile asupra cauzelor şubrezirii sale se deosebeau, faptul în sine nu putea fi pus la îndoială. Trupul i se usca; glasul lui, deşi încă plin şi cald, avea în el o anumită notă de melancolie, care părea a-i prevesti declinul; adesea, la cea mai uşoară sperietură sau sub impresia vreunei întâmplări neaşteptate, putea fi văzut ducându-şi mâna la inimă şi roşind întâi, iar apoi pălind

cuprins parcă de durere.

Aşa stăteau lucrurile cu tânărul preot şi atât de iminentă era perspectiva de a vedea stingându-se înainte de vreme această lumină ce abia răsărea, când Roger Chillingworth îşi făcu apariţia în oraş. Prima lui intrare în scenă avea un aer de mister, care fu lesne ridicat până la miraculos, căci se părea că nimeni nu ştie de unde venea acest om. Căzuse oare din cer, sau răsărise din străfundurile pământului? Oricum, era privit ca un bărbat foarte iscusit; oamenii îl vedeau cum culegea ierburi şi flori sălbatice, dezgropa rădăcini şi rupea crenguţe de pe copacii din pădure, ca imul ce cunoştea virtuţile ascunse ale lucrurilor lipsite de valoare în ochii celor neştiutori. Îl auzeau vorbind despre Sir Kenelm Digby[44] şi despre alţi bărbaţi vestiţi – ale căror înfăptuiri ştiinţifice erau privite aproape ca supranaturale – ca despre oameni cu care se aflase în corespondenţă sau cu care conlucrase. Ce-l putuse oare aduce aci, de vreme ce se bucura de atâta vază în lumea învăţaţilor? Ce căuta el, a cărui sferă de preocupări se afla în marile oraşe, în aceste lacuri sălbatice? Ca răspuns la această întrebare, un zvon luă maştere şi câştigă teren găsind crezare, în ciuda absurdităţii lui, chiar la oameni cu mult bun simţ; şi anume că cerul săvârşise un nemaipomenit miracol, transportând de-a dreptul prin văzduh pe acest eminent doctor în medicină de la o universitate germană şi depunându-l în faţa uşii cabinetului de studii al pastorului Dimmesdale! Dar chiar şi oameni mai chibzuiţi, care ştiau că cerul îşi atinge scopurile şi fără a căuta efectul teatral al unei aşa-zise intervenţii miraculoase, înclinau să vadă o acţiune a providenţei în sosirea atât de oportună a lui Roger Chillingworth.

Această părere era întărită prin interesul viu pe care medicul îl arăta neîncetat tânărului preot. I se alătură ca

[44] Sir Kenelm Digby (1603—1665) — scriitor şi diplomat englez, s-a ocupat cu medicina şi trecea drept un spirit foarte învăţat.

enoriaş şi căută să câştige încrederea şi prietenia acestei firi sensibile şi rezervate. Exprima o mare îngrijorare faţă de starea sănătăţii pastorului său, dar se arăta dornic să încerce a-l vindeca şi nu părea lipsit de încredere într-un rezultat favorabil, dacă această încercare avea să fie făcută la timp. Bătrânii sfetnici, diaconii, matroanele, tinerele şi frumoasele fecioare din turma păstorită de reverendul Dimmesdale stăruiau care mai de care pe lângă el ca să-l facă să încerce arta medicului, oferita cu atâta sinceritate. Dar pastorul Dimmesdale respingea cu blândeţe rugăminţile lor.

— Nu-mi trebuie doctorii, spunea el.

Dar cum de putea vorbi aşa tânărul preot, atunci când, cu fiecare duminică, obrazul lui era mai palid şi mai slab, iar vocea lui mai tremurătoare, şi când apăsarea mâinii pe inimă devenise la el un obicei constant mai degrabă decât un gest întâmplător? Era oare obosit de activitatea desfăşurată? Dorea poate să moară? Aceste întrebări fură puse în mod solemn pastorului Dimmesdale de către colegii lui mai bătrâni şi de diaconii bisericii sale, care îl „judecară” – spre a folosi propria lor expresie – pentru păcatul de a respinge ajutorul pe care providenţa îl oferea atât de făţiş. Tânărul preot ascultă în tăcere şi până la urmă făgădui să stea de vorbă cu doctorul.

— Dacă ar fi voia Domnului, spuse reverendul Dimmesdale atunci când, împlinindu-şi făgăduinţa, ceru sfatul medical al bătrânului Roger Chillingworth, aş fi mai mulţumit ca truda, necazurile, păcatele şi suferinţele mele să ia în curând sfârşit o dată cu viaţa mea, pentru ca ceea ce în ele e al ţărânei să fie îngropat în mormântul meu, iar ceea ce e al duhului să plece cu mine spre starea mea de veci, decât să te văd punându-ţi la încercare arta spre folosul meu.

— Vai, răspunse Roger Chillingworth cu acea linişte, firească sau voită, care-i caracteriza întreaga comportare,

iată cum e în stare să vorbească un tânăr preot! Oamenii tineri ce n-au prins încă rădăcini adânci se leapădă atât de uşor de viaţă! Iar cei cucernici, care duc pe acest pământ o viaţă plăcută Domnului, ar fi prea bucuroşi să plece de aici spre a păşi cu el pe drumurile aurite ale Noului Ierusalim.

— Nu, ripostă tânărul preot ducându-şi mâna la inimă în timp ce o roşeaţă de durere îi alunecă peste frunte. De-aş fi mai vrednic să umblu acolo, aş fi mai mulţumit să pot trudi aci.

— Oamenii de bine se cred totdeauna nevrednici, spuse vraciul.

Iată în ce chip ajunse misteriosul Roger Chillingworth consilierul medical al reverendului Dimmesdale. Cum nu-l interesa numai boala, ci se simţea puternic împins să pătrundă caracterul şi însuşirile pacientului său, aceşti doi bărbaţi, atât de deosebiţi ca vârstă, ajunseră treptat să petreacă multă vreme împreună. Pentru a întări sănătatea preotului dar şi pentru a da putinţă vraciului să culeagă plante cu virtuţi tămăduitoare, ei făceau lungi plimbări pe malul mării sau în păduri. Atunci convorbirile lor felurite se amestecau cu clipocitul şi murmurul valurilor şi cu şuierul solemn al vuitului în vârfurile copacilor. De asemenea, deseori unul din ei era oaspetele celuilalt în locul său de studiu şi refugiu. Preotul găsea ceva fascinant în societatea omului de ştiinţă, în care recunoştea o cultură intelectuală de o profunzime şi vastitate neobişnuite, împreună cu o lărgime şi o libertate de vederi pe care le-ar fi căutat în zadar printre membrii tagmei preoţeşti. De fapt era uimit, dacă nu chiar speriat, de a găsi aceste atribute la medic. Pastorul Dimmesdale era un preot autentic, un adevărat om al credinţei, cu un sentiment de evlavie foarte dezvoltat şi un spirit făcut să se avânte cu ardoare pe calea indicată de crez, căutând pe zi ce trecea să se pătrundă tot mai adânc de acesta. În niciun stadiu de dezvoltare a societăţii n-ar fi fost ceea ce se cheamă un om cu vederi liberale; totdeauna ar fi fost

esenţial pentru pacea lui sufletească să simtă în jurul lui presiunea unei credinţe, care să-l susţină, strângându-l totodată în chingile ei de fier. Totuşi simţea uneori – deşi cu o plăcere cam şovăielnică – o oarecare uşurare în a privi universul prin mijlocirea unei astfel de minţi decât acelea ale interlocutorilor săi obişnuiţi. Era ca şi cum o fereastră s-ar fi deschis si ar fi lăsat un aer mai liber să intre în cabinetul închis şi înăbuşitor în care viaţa lui se consuma la lumina luminării sau a câtorva raze de soare rătăcite şi în mirosul muced, în sens fizic şi moral, pe care vechile lui cărţi îl exalau. Dar acest aer era prea proaspăt şi prea rece pentru a putea fi respirat în tihnă un timp mai îndelungat. De aceea preotul şi, o dată cu el, şi medicul se retrăgeau din nou înăuntrul limitelor a ceea ce biserica lor privea ca ortodox.

Roger Chillingworth îşi scruta deci cu atenţie pacientul, atât în înfăţişarea lui de fiecare zi, urmând cărarea bătătorită a unui sistem de gândire care-i era familiar, cât şi atunci când era aruncat în mijlocul unui alt peisaj moral, a cărui noutate putea scoate la suprafaţă un nou element al firii lui. Păru sa considere ca esenţial să cunoască de aproape omul, înainte de a încerca să-l vindece. Căci unde există un suflet şi un spirit, bolile trupului sunt totdeauna influenţate de particularităţile acestora. La Arthur Dimmesdale, cugetul şi imaginaţia erau atât de active, iar sensibilitatea atât de intensă, încât maladia sa trupească îşi avea probabil originea în ele. De aceea Roger Chillingworth, ca un priceput practician şi ca un prieten binevoitor, se străduia să pătrundă adânc în inima pacientului său, studiindu-i principiile, scormonindu-i amintirile, explorând totul cu mişcări precaute, asemenea unui căutător de comori într-o peşteră întunecoasă. Puţine taine pot scăpa unui cercetător atent care are prilejul şi libertatea de a întreprinde o asemenea cercetare, cât şi dibăcia de a o urmări. Un om împovărat cu un secret trebuie să evite în mod deosebit intimitatea cu medicul

său. Dacă acesta din urmă posedă o perspicacitate naturală şi pe deasupra acel ceva indefinibil căruia am putea să-i zicem intuiţie; dacă nu dă dovadă de un egotism supărător şi nici de alte particularităţi neplăcute; dacă are darul – care trebuie să fie înnăscut – de a stabili o asemenea afinitate spirituală între el şi pacientul său încât acesta sa ajungă a rosti, fără a-şi da seama, ceea ce-şi închipuie a fi gândit numai; dacă asemenea destăinuiri sunt primite fără agitaţie şi mai adesea cu tăcere decât cu cuvinte de simpatie, cu un sunet nearticulat sau, din când în când, o simplă vorbă care să arate că totul a fost înţeles; dacă la aceste însuşiri de confident se adaugă avantajele ce decurg din calitatea recunoscută de medic – atunci va veni inevitabil clipa când sufletul celui suferind se va topi şi se va revărsa într-un şuvoi întunecat, dar transparent, scoţând la lumina zilei toate tainele lui.

Robert Chillingworth poseda toate sau aproape toate însuşirile enumerate mai sus. Totuşi, timpul trecea; un fel de intimitate creştea, după cum am spus, între aceste două spirite cultivate, care aveau ca teren de întâlnire toată sfera gândirii şi a ştiinţei omeneşti. Abordau cele mai variate probleme de etică şi religie, discutau despre treburi publice şi particulare, vorbeau mult şi unul şi altul despre chestiuni ce păreau să-i privească personal – şi totuşi niciun secret de felul aceluia care, după cum îşi închipuia medicul, trebuia să se ascundă în conştiinţa preotului nu se strecura de pe buzele acestuia în urechea tovarăşului său. Şi Roger Chillingworth ajunse chiar să bănuiască că însuşi caracterul bolii fizice de care suferea pastorul Dimmesdale nu-i fusese niciodată dezvăluit pe deplin. Se afla în faţa unei stranii reticenţe!

După câtva timp, în urma unei sugestii a medicului, prietenii domnului Dimmesdale stabiliră un aranjament potrivit căruia amândoi bărbaţii fură găzduiţi în aceeaşi casă, astfel încât toate fluctuaţiile pulsului vital al preotului să poată fi observate de grijuliul şi prietenosul

medic, în tot oraşul domni o mare bucurie când acest ţel atât de dorit fu atins. Măsura era socotită drept cea mai bună ce putea fi luată pentru binele tânărului pastor, în afară bineînţeles de cazul că – aşa cum fusese îndemnat de atâtea ori de către cei ce se simţeau în drept s-o facă – ar fi ales pe una dintre numeroasele tinere fete în floare, care îi erau devotate spiritual, ca să-i devină soţie credincioasă. Dar nu se observa niciun semn că Arthur Dimmesdale ar putea fi determinat să facă un asemenea pas; respingea toate sugestiile de acest fel, ca şi cum celibatul preoţilor ar fi fost unul din articolele disciplinei sale ecleziastice. Condamnat aşadar în mod vădit, în virtutea propriei sale hotărâri, să-şi ia totdeauna hrana searbădă la masa altuia şi să sufere toată viaţa de frigul hărăzit acelora ce nu caută să se încălzească decât la o vatră străină, se părea într-adevăr că omul cel mai indicat pentru a trăi neîncetat în apropierea pastorului Dimmesdale era bătrânul medic, perspicace, încercat şi binevoitor, cu dragostea lui părintească şi totodată reverenţioasă faţă de tânărul preot.

Noua locuinţă a celor doi prieteni se afla la o văduvă pioasă, de bună condiţie socială, a cărei casă ocupa aproape întregul loc pe care a fost înălţată mai târziu venerabila clădire a micii biserici ce poartă numele de King’s Chapel, învecinându-se într-o parte cu cimitirul unde fusese la început câmpul fermei lui Isaac Johnson. Era deci făcută să trezească atât la preot cât şi la medic reflecţii serioase, potrivite cu profesiile lor. Prin solicitudinea maternă a bunei văduve, pastorul Dimmesdale primi o cameră însorită dinspre faţadă, prevăzută cu perdele grele care îi permiteau să creeze la amiază o umbră plăcută, dacă ar fi simţit nevoia. De pereţi erau atârnate tapiserii, lucrate pe cât se spunea în atelierele Gobelins şi care reprezentau, în orice caz, istoria biblică a lui David şi Betseba şi a prorocului Natan în culori ce nu păliseră încă, dar care dădeau frumoasei femei un aspect de un pitoresc aproape tot atât de sinistru

ca acela al vizionarului prevestitor de rele. Aici, palidul pastor îşi îndesă biblioteca, bogată în volume in-folio legate în pergament şi cuprinzând scrierile Părinţilor bisericii, învăţătura rabinică şi documente ale erudiţiei monastice, la care preoţii protestanţi, cu toate că defăimau şi condamnau această categorie de autori, erau deseori siliţi să recurgă. În cealaltă parte a casei, bătrânul Roger Chillingworth îşi instală cabinetul de studii şi laboratorul, care, chiar dacă nu ar fi putut părea complet în ochi unui om de ştiinţă modern, era înzestrat cu un aparat de distilat şi cu mijloacele necesare pentru prepararea drogurilor şi chimicalelor pe care încercatul alchimist ştia bine să le folosească. Dispunând de condiţii atât de prielnice, cei doi bărbaţi se instalară fiecare în domeniul lui, dar trecând în chip familiar din camera unuia în a celuilalt şi observându-şi reciproc, cu un interes care nu era lipsit de curiozitate, activităţile respective.

După cum am mai arătat, prietenii cei mai clarvăzători ai reverendului Arthur Dimmesdale îşi închipuiau, în cuminţenia lor, că providenţa dând ascultare atâtor rugăciuni publice, domestice şi secrete, săvârşise toate acestea spre a restabili sănătatea tânărului preot. Dar – trebuie s-o spunem acum – o. Altă parte a membrilor comunităţii începuse în vremea din urmă să-şi fa-că alte idei despre relaţiile dintre pastorul Dimmesdale şi misteriosul medic. Când o mulţime incultă încearcă să privească lucrurile cu propriii ei ochi, se poate întâmplă de multe ori să se înşele. Dar dacă, aşa cum se întâmplă de obicei, ea îşi formează judecata pe baza intuiţiilor inimii ei largi şi calde, concluziile la care ajunge sunt adesea atât de profunde şi atât de adevărate, încât au aproape caracterul unor revelaţii supranaturale. În cazul despre care vorbim poporul nu-şi putea explica prejudecata împotriva lui Roger Chillingvorth prin niciun fapt şi niciun argument demn de o discuţie serioasă. Exista, e drept, un meseriaş care fusese cetăţean al Londrei la epoca uciderii

lui Sir Thomas Overbury[45], adică cu vreo treizeci de ani în urmă; el declara a-l fi văzut pe medic – cunoscut pe atunci sub un alt nume, pe care cel ce povestea această istorie nu şi-l mai amintea – în compania doctorului Forman[46], vestitul conspirator implicat în afacerea Overbury. Vreo doi sau trei inşi insinuau că în timpul captivităţii sale printre pieile-roşii, vraciul îşi îmbogăţise talentele medicale învăţând din descântecele preoţilor sălbatici, care erau universal recunoscuţi ca dibaci făcători de farmece, înfăptuind adesea vindecări aparent miraculoase cu ajutorul iscusinţei lor în magia neagră. Mulţi alţii – printre care se numărau destule persoane cu o judecată atât de cumpănită şi o vedere atât de clară, încât părerea lor ar fi fost de folos în alte treburi – afirmau că înfăţişarea lui Roger Chillingworth suferise o schimbare ciudată de când se stabilise în oraş, şi îndeosebi de când locuia cu pastorul Dimmesdale. La început, spuneau ei, expresia lui fusese calmă şi meditativă, ca a unui savant. Acum, faţa lui avea în ea ceva hidos şi rău, pe care nu-i observaseră înainte şi care devenea cu atât mai izbitor cu cât îl priveau mai des. Se şoptea chiar în popor că focul din laboratorul său venea lin regiuni subterane şi era alimentat cu combustibil adus lin iad, ceea ce explica de ce faţa lui părea înnegrită ie fum. Pe scurt, se răspândi tot mai larg părerea că reverendul Arthur Dimmesdale, asemenea multor personaje deosebit de cucernice din toate epocile creştinătăţii, era bântuit fie de satana, fie de trimisul acestuia sub chipul bătrânului Roger Chillingworth. Acest slujitor al diavolului avea pentru o vreme încuviinţarea divină de a se amesteca în viaţa intimă

[45] Poet şi jurist englez închis în Turnul Londrei şi otrăvit acolo în anul 613 pentru a fi combătut proiectul de căsătorie dintre contele de Rochester şi lady Essex, uciderea fiind pusă la cale de aceasta din urmă.
[46] Simon Forman, medic şi astrolog englez, închis de repetate ori pentru şarlatanie şi vrăjitorie. Lady Essex se număra printre pacienţii lui.

a preotului şi de a-i pune la încercare sufletul. Niciun om cu mintea sănătoasă, afirmau toţi, nu se putea îndoi de partea cui avea să fie izbânda. Cu încredere neclintită aşteptau să-l vadă pe preot ieşind transfigurat de un nimb de glorie din acest conflict. Între timp însă, se gândeau cu tristeţe la suferinţele, poate mortale, pe care era silit să le îndure în lupta pentru triumful său.

Dar vai, judecind după mâhnirea şi teroarea ce se citeau în adâncul ochilor sărmanului pastor, lupta era grea, iar victoria departe de a fi asigurată!

X
Vraciul şi pacientul său

Bătrânul Roger Chillingworth avusese toată viaţa o fire calmă şi prietenoasă, deşi lipsită de calde afecţiuni, şi se purtase totdeauna, în relaţiile ou alţi oameni, ca un om. Cinstit şi dintr-o bucată. Îşi pornise acum cercetarea – cel puţin aşa credea – în spiritul integru şi sever al unui judecător, dornic numai să afle adevărul, ca şi cum n-ar fi fost vorba decât de liniile şi figurile unei probleme geometrice, iar nu de pasiuni omeneşti şi de o nedreptate suferită de el însuşi. Dar pe măsură ce înainta în această cercetare, bătrânul fu cuprins de o teribilă fascinaţie, de un fel de nevoie sălbatică, deşi tot calmă, din ghearele căreia nu avea să scape nicio clipă înainte de a fi satisfăcut-o pe deplin. Săpa acum în inima nefericitului preot, ca un miner în căutarea aurului, sau mai degrabă ca un gropar ce scormoneşte un mormânt, poate pentru a da de un giuvaer înhumat o dată cu cadavrul, dar nu găseşte probabil acolo decât moarte şi putreziciune. Vai de propriul lui suflet, dacă aceasta era ce căuta!

Uneori izbucnea în ochii vraciului o scânteiere albastră, de rău augur, asemănătoare reflexelor unui furnal sau, mai bine zis, uneia din acele sclipiri sinistre ce ţâşneau din poarta înfiorătoare a lui Bunyan[47] de pe povârnişul dealului şi jucau tremurând pe obrazul pelerinului. Poate că sumbrul săpător observase în solul pe care-l scormonea semne încurajatoare.

„Acest om”, îşi spunea el în unul din acele momente, „ori cât de pur ar fi socotit, oricât de spiritualizat ar părea, a moştenit de la tatăl său sau de la mama sa o puternică

[47] Poarta infernului din alegoria „Călătoria pelerinului”, celebră operă a literaturii engleze, scrisă în 1678 de John Bunyan.

natură animală. Să săpăm puţin mai adânc în direcţia acestui filon!”

Pe urmă, după îndelungi sondări ale întunecatelor adâncimi lăuntrice ale preotului, care scoteau la lumina zilei multe materiale preţioase ca bunăoară: înalte aspiraţii pentru propăşirea neamului, caldă iubire de oameni, simţăminte pure, pietate naturală, întărită prin gândire şi studiu şi luminată prin revelaţie – aur nepreţuit care nu însemna probabil pentru căutător decât zgură – el se întorcea descurajat şi reîncepea să sape în alt punct. Înainta pe dibuite, cu paşi furişaţi şi priviri pânditoare, ca un hoţ care pătrunde într-o cameră unde se află culcat un om adormit doar pe jumătate sau poate chiar cu totul treaz, dornic să răpească o comoară păzită ca lumina ochilor. În ciuda precauţilor hoţului, podeaua poate să scârţâie din când în când, hainele lui să producă un foşnet, sau umbra să-i cadă asupra victimei, primejdios de apropiată. Cu alte cuvinte pastorul Dimmesdale, a cărui sensibilitate nervoasă îi dădea adesea un fel de intuiţie a lucrurilor, începu să-şi dea seama vag că o prezenţă ostilă liniştii lui se strecurase lângă el. Bătrânul Roger Chillingworth nu era însă nici el lipsit de intuiţie; şi atunci când pastorul îndrepta spre dânsul o privire speriată, ochii îi întâlneau totdeauna în persoana medicului pe acelaşi prieten blând, atent, plin de simpatie, dar niciodată indiscret.

Poate că pastorul Dimmesdale ar fi pătruns mai bine caracterul acestui personaj, dacă o anumită morbiditate spre care înclină inimile bolnave nu l-ar fi făcut bănuitor faţă de întreaga omenire. Neavând încredere în prietenia nimănui, nu era în stare să-şi recunoască duşmanul atunci când acesta se ivea cu adevărat. De aceea păstra relaţii familiare cu bătrânul medic, primindu-l în fiecare zi în cabinetul său sau vizitându-l în laboratorul lui şi urmărind, spre a se recrea, procedeele prin care ierburile erau transformate în leacuri tămăduitoare.

Cu fruntea sprijinită în palmă şi cu cotul rezemat de pervazul ferestrei deschise ce dădea spre cimitir, stătea într-o zi de vorbă cu Roger Chillingworth, în timp ce bătrânul examina un mănunchi de plante neplăcute la vedere.

— Unde, bunule doctor, ai cules aceste ierburi cu frunza atât de închisă şi flască? întrebă el aruncând o privire piezişă asupra lor, căci de la o vreme devenise o ciudăţenie a pastorului să nu privească decât rar în faţă oamenii sau obiectele.

— Chiar în cimitirul de alături, răspunse medicul continuându-şi treaba. Sunt noi pentru mine. Le-am găsit pe un mormânt pe care nu se afla nici lespede, nici vreun alt monument menit să-l amintească pe mort, în afară de aceste buruieni respingătoare ce şi-au luat sarcina de a-i înveşnici memoria. Au crescut din inima lui şi întruchipează poate vreo taină hidoasă înmormântată odată cu el şi pe care ar fi făcut mai bine s-o mărturisească în timpul vieţii.

— Poate că a dorit cu aprindere s-o facă dar n-a fost în stare, spuse pastorul Dimmesdale.

— Şi de ce nu? răspunse medicul. De ce n-a putut s-o facă, de vreme ce toate puterile naturii împing atât de tare la mărturisirea păcatului, încât până şi aceste negre buruieni au răsărit dintr-o inimă îngropată, ca să scoată la iveală o crimă neîmpărtăşită?

— Aceasta, bunul meu doctor, nu e decât o închipuire a dumitale, ripostă preotul. Nu poate fi pe lume, dacă judec bine, nicio putere, în afară de îndurarea cerească, care să dezvăluie, fie prin cuvinte fie prin semne sau simboluri, tainele îngropate o dată cu inima omenească. Inima asupra căreia apasă o astfel de taină este silită s-o păstreze până în ziua când toate lucrurile vor fi scoase la lumină. Şi n-am citit şi interpretat nicicând sfânta scriptură în aşa fel încât să înţeleg că dezvăluirea gândurilor şi faptelor omeneşti care va fi făcută în acea zi,

este menită să fie o parte a ispăşirii. Aceasta ar însemna, fără îndoială, să privim lucrurile doar pe deasupra. Nu, aceste revelaţii – dacă nu mă înşel cumva amarnic – nu urmăresc decât să aducă mulţumire spirituală tuturor făpturilor dotate cu gândire care aşteaptă să vadă lămurite, în ziua aceea, problema întunecată a acestei vieţi. Cunoaşterea inimilor omeneşti va fi de trebuinţă pentru cea mai deplină dezlegare a acestei taine. Şi mai mult încă: socot că inimile ce ascund taine atât de apăsătoare ca acelea despre care pomeneşti le vor da în vileag în ziua Judecăţii de Apoi nu în silă, ci cu o bucurie de nespus.

— Atunci, de ce să nu le destăinui ască aici? întrebă Roger Chillingworth privindu-l calm şi dintr-o parte pe preot. De ce vinovaţii n-ar căuta mai devreme această negrăită uşurare?

— De cele mai multe ori o fac, zise preotul apucându-se cu mâna de piept, chinuit parcă de un acces de durere neaşteptată. Multe, multe suflete sărmane mi s-au spovedit nu numai pe patul de moarte, ci când erau încă în plină putere şi se bucurau de un nume bun. Şi cât de mare era uşurarea pe care am văzut-o totdeauna la aceşti bieţi oameni vinovaţi după o asemenea mărturisire! S-ar fi zis că răsuflau în sfârşit un aer curat, după ce se înăbuşiseră cu propria lor suflare otrăvită. Ar putea oare să fie altfel? De ce un nenorocit, vinovat să zicem de omor, ar păstra cadavrul îngropat în inima sa, mai degrabă decât să-l arunce îndată departe de el lăsându-l în grija universului?

— Şi totuşi, unii oameni îşi îngroapă astfel tainele, observă cu linişte medicul.

— E adevărat, sunt asemenea oameni, răspunse pastorul Dimmesdale. Dar lăsând la o parte alte pricini mai vădite, s-ar putea ca însăşi firea lor să-i silească să păstreze tăcerea. Şi-apoi, n-am putea oare presupune că oricât de vinovaţi ar fi, sunt totuşi încă plini de râvnă în a-l slăvi pe Dumnezeu şi a lucra pentru binele omului, şi că

şovăie să se înfăţişeze negri şi murdari privirii oamenilor; căci din clipa aceea, n-ar mai putea să săvârşească o faptă bună şi să-şi răscumpere răul trecut printr-o viaţă mai cinstită. Şi astfel, spre chinul lor nespus umblă printre semenii lor, părând tot atât de curaţi ca zăpada proaspăt căzută, în vreme ce inima lor e pătată şi înmiită toată de păcatul de care nu pot scăpa.

— Aceşti oameni se înşală pe ei înşişi, spuse Roger Chillingworth puţin, mai apăsat ca de obicei şi făcând un gest uşor cu degetul arătător. Ei se tem să ia asupra lor ruşinea care le revine de drept. Dragostea lor de oameni, zelul lor în a-l sluji pe Dom.mil – toate aceste pioase porniri pot sau nu să sălăşluiască în inimile lor alături de oaspeţii necuraţi cărora vina lor le-a deschis uşa şi care trebuie să dea naştere negreşit unei prăsile diavoleşti. Dar dacă oamenii aceştia caută a-l slăvi pe Domnul, să nu-şi ridice spre cer mâinile spurcate! De voiesc să-şi slujească semenii, să dovedească puterea şi adevărul conştiinţei lor silindu-se să-şi plece capul în căinţă! Vrei să mă faci să cred, o înţelept şi evlavios prieten, că o prefăcătorie poate fi mai de folos, poate însemna mai mult pentru slava lui Dumnezeu şi binele omenirii decât însuşi adevărul Domnului? Ascultă-mă pe mine: asemenea oameni se înşală pe ei înșiși!

— Se poate, spuse tânărul preot cu indiferenţă, ca şi cum ar fi vrut să pună capăt unei discuţii pe care o socotea de prisos sau nepotrivită. Avea într-adevăr capacitatea de a ocoli orice subiect care-i agita firea prea sensibilă şi prea nervoasă. Dar aş vrea să întreb acum pe preaînvăţatul meu medic dacă socoate cu adevărat că grija ce a purtat-o slabului meu trup mi-a folosit?

Înainte ca Roger Chillingworth să poată răspunde, auziră râsul limpede şi nebunatic al unui copil, venind din cimitirul vecin. Aruncând fără voie o privire pe fereastra deschisă, căci era vară, pastorul o zări pe Hester Prynne şi pe mica Pearl trecând pe cărarea ce străbătea terenul

îngrădit. Pearl arăta frumoasă ca o zi însorită, dar era pradă unuia din acele accese de veselie perversă care, de câte ori o apucau, păreau s-o smulgă pe de-a întregul din sfera simpatiilor şi contactelor omeneşti. Sărea fără respect de la un mormânt la altul, până ce, ajunsă la o lespede lată şi. Netedă care purta blazonul vreunui defunct de seamă – poate al lui Isaac Johnson însuşi – începu să joace pe ea. Ca răspuns la mustrările şi rugăminţile mamei ei, cape o îndemna să se poarte mai cuviincios, mica Pearl se opri pentru a culege fructele ghimpoase ale unui scai ce creştea i lângă mormânt. Rupând un pumn din ele, le potrivi în jurul literei stacojii care împodobea pieptul mamei ei, şi aceste globuleţe rămăseseră strâns agăţate. Hester nu le smulse.

Roger Chillingworth, care între timp se apropiase de fereastră, se uită afară cu un zâmbet sumbru.

— Copila aceasta nu cunoaşte nici lege, nici supunere faţă de autoritate, nici respect faţă de rânduielile şi părerile oamenilor, fie ele bune sau rele, remarcă el atât către sine cât şi către vecinul său. Am văzut-o deunăzi stropindu-l cu apă pe însuşi guvernatorul la adăpătoarea de pe Spring Lane. Ce fiinţă o fi aceasta, pentru numele lui Dumnezeu? E un drăcuşor stăpânit numai de porniri rele? E în stare să iubească? Poate fi descoperit în ea vreun principiu de viaţă?

— Niciunul în afară de libertatea izvorâta dintr-o lege încălcată, răspunse pastorul Dimmesdale pe un ton liniştit ca şi cum ar fi discutat problema cu sine însuşi. Iar dacă e capabilă de bine – cine poate şti?

Copila le auzi probabil vocile, căci ridicându-şi privirea spre fereastră cu un zâmbet sclipind de veselie şi inteligenţă, dar şi de răutate, aruncă în reverendul Dimmesdale cu unul din scaii ghimpoşi. În nervozitatea lui, sensibilul pastor se trase cu teamă înapoi din faţa uşorului proiectil. Observându-i emoţia, Pearl bătu din palmele-i mici, într-un acces de exuberantă bucurie. Hester Prynne

îşi ridicase şi ea involuntar ochii; şi aceste patru persoane, mai tinere sau mai bătrâne, se priviră în tăcere până când copila izbucni în râs şi strigă:

— Vino, mamă! Să plecăm, căci altminteri bătrânul Om Negru de acolo are să te prindă! A şi pus mâna pe pastor. Haide, mamă, ca să nu te prindă! Dar pe mica Pearl n-o poate prinde!

Şi astfel o trase pe mamă-sa după ea, săltând, dansând şi zburdând într-un chip fantastic printre movilele mormintelor, ca o fiinţă care nu are nimic comun cu generaţiile trecute şi îngropate şi nu-şi recunoştea nicio rudenie cu ele. S-ar fi zis că fusese creată spontan din elemente noi şi că trebuia neapărat să fie lăsată să-şi trăiască viaţa şi să-şi fie lege ea însăşi, fără ca excentricităţile ei să fie socotite drept crime.

— Iată o femeie, reluă Roger Chillingworth după o pauză, care, oricât de păcătoasă ar fi, nu are în ea nimic din acel mister de vinovăţie ascunsă a cărui povară o consideri atât de dureroasă. Crezi oare că Hester Prynne e mai puţin nenorocită pentru că poartă pe piept litera aceea stacojie?

— Da, cred în adevăr acest luciu, răspunse pastorul. Nu pot totuşi răspunde de ea. Avea pe faţa ei o expresie de suferinţă, de vederea căreia aş fi vrut mult să fiu cruţat. Cred însă şi acum că trebuie să fie mai bine pentru cel ce suferă să poată, ca această femeie, să-şi arate durerea, decât s-o ascundă toată în inima lui.

Urmă o altă pauză; şi medicul se apucă din nou să cerceteze şi să rânduiască plantele pe care le culesese.

— M-ai întrebat adineauri, zise el în cele din urmă, ce cred despre sănătatea dumitale.

— Da, răspunse pastorul, şi aş fi fericit să aflu. Spune-mi deschis, te rog, fie că e vorba de viaţă, fie că e vorba de moarte.

Ca să-ţi spun sincer, deci, şi pe faţă, rosti medicul continuând să se ocupe de plantele lui, dar ţinându-şi

privirea fixată asupra pastorului Dimmesdale, boala dumitale mi se pare ciudată; nu atât în ea însăşi şi nici în manifestările ei exterioare, cel puţin în măsura în care simptomele nu s-u ascuns observaţiilor mele. Privindu-te zilnic, scumpul meu prieten, şi urmărindu-ţi de câteva luni înfăţişarea, te-aş socoti mai degrabă destul de bolnav, dar nu chiar atât încât un medic încercat şi cu ochii-n patru să nu poată avea nădejdea de a te vindeca. Cu toate acestea – nu ştiu cum să spun – îmi pare să cunosc boala şi totuşi să nu o cunosc.

— Vorbeşti parcă în ghicitori, învăţatul meu doctor, spuse palidul preot uitându-se dintr-o parte pe fereastră.

— Atunci, ca să vorbesc mai limpede, urmă medicul – şi îţi cer iertare, bunul meu pastor, dacă sinceritatea cuvintelor mele are cumva nevoie de iertare – îngăduie-mi, ca prieten şi ca unul căruia providenţa i-a încredinţat sarcina de a veghea asupra vieţii şi sănătăţii dumitale, să-ţi pun O’ întrebare. Mi-ai dezvăluit şi descris oare în toate amănuntele tulburările dumitale?

— Cum poţi să te îndoieşti de aceasta? întrebă pastorul. Ar însemna să te joci ca un copil, chemând un doctor şi ascunzându-i apoi răul de care suferi!

— Vrei aşadar să spui că ştiu tot? spuse Roger Chillingworth cu hotărâre şi aţintind asupra feţei preotului o privire strălucind de concentrată intensitate şi inteligenţă. Prea bine! Dar iarăşi îţi spun: Acela căruia i se dezvăluie doar semnele exterioare, fizice ale bolii nu cunoaşte adesea decât jumătate din răul pe care este chemat să-l vindece. O boală trupească, pe care o privim ca un tot şi un întreg în sine, poate la urma urmei să nu fie decât simptomul vreunei suferinţe sufleteşti. Îţi cer din nou iertare, bunul meu reverend, dacă vorbele mele cuprind chiar numai şi umbra vreunei jigniri. Dintre toţi oamenii pe care i-am cunoscut vreodată, dumneata, pastore, eşti acela al cărui trup e cel mai strâns legat, unit şi, ca să zic aşa, contopit cu spiritul a cărui unealtă este.

— Atunci, nu am nevoie să te mai întreb nimic, spuse pastorul ridicându-se oarecum precipitat de pe fotoliu. Pe cât ştiu, nu te îndeletniceşti cu lecuirea sufletelor!

— Astfel, vorbi mai departe Roger Chillingworth pe un ton neschimbat fără a lua în seamă întreruperea dar sculându-se în picioare şi plantându-se, cu silueta lui scundă, întunecată şi diformă în faţa palidului şi istovitului preot, astfel o boală, un punct dureros al spiritului dumitale, dacă putem spune aşa, îşi găseşte îndată manifestarea corespunzătoare în învelişul dumitale trupesc. Ai vrea deci ca medicul dumitale să-ţi vindece boala trupească? Cum ar putea s-o facă, dacă nu-i dezvălui înainte rana sau tulburarea sufletului dumitale?

— Nu! Nu ţie! Nu unui medic pământesc! strigă pastorul Dimmesdale cu aprindere, îndreptându-şi ochii larg deschişi şi strălucitori cu un fel de furie spre bătrânul Roger Chillingworth. Nu ţie! Dacă e vorba de o boală a sufletului, atunci mă dau în seama unicului medic al sufletului! El singur poate să vindece sau să omoare, după cum îi e voia. Să facă cu mine ceea ce dreptatea şi înţelepciunea lui vor găsi de cuviinţă. Dar tu – cine eşti tu ca să te amesteci în treaba aceasta, ca să cutezi să te vâri între un om care suferă şi Dumnezeul lui?

Şi cu un gest nestăpânit, ieşi din cameră.

„Nu-mi pare rău că am mers atât de departe”, îşi spuse Roger Chillingworth urmărindu-l pe pastor cu un zâmbet grav. „Nimic nu e pierdut – vom fi peste puţin iarăşi prieteni. Dar ce uşor se lasă stăpânit de pasiune acest om şi ce repede îl face ea să se piardă cu firea. Şi aşa cum se întâmplă cu o pasiune, la fel şi cu alta. Acest cucernic pastor Dimmesdale a făcut negreşit şi înainte vreun lucru nesăbuit în aprinderea nebunească a inimii lui!”

Intimitatea, pe acelaşi picior şi la acelaşi grad ca înainte, nu fu greu de restabilit între cei doi vecini. După câteva ceasuri de singurătate, tânărul pastor îşi dădu

seama că nervii săi zdruncinaţi îl împinseseră la o ieşire pe care nimic din ce spusese medicul n-o îndreptăţea câtuşi de puţin. Se miră intr-adevăr de violenţa cu care îl respinsese pe binevoitorul bătrân, când acesta nu făcuse decât să exprime părerea pe care era de datoria lui să şi-o dea şi pe care pastorul însuşi i-o ceruse limpede. Pătruns de aceste remuşcări, nu întârzie să prezinte prietenului său cele mai ample scuze şi să-l roage să continue a-i da îngrijirile care, dacă nu reuşiseră să-l însănătoşească, prelungiseră după toate probabilităţile şubreda lui existenţă până în ziua aceea. Roger Chillingworth consimţi bucuros şi continuă să vegheze asupra sănătăţii pastorului, făcând cu deplină bunăcredinţă tot ce-i stătea în putinţă, dar părăsind totdeauna camera pacientului său, la sfârşitul unei vizite profesionale, cu un zâmbet misterios şi nedumerit pe buze. Această expresie rămânea ascunsă în prezenţa reverendului Dimmesdale, dar devenea foarte vizibilă în momentul când ieşea pe uşă.

— Un caz rar, murmura el. Trebuie neapărat să-l cercetez mai adânc. Ce stranie potrivire între suflet şi trup! De n-ar fi decât de dragul ştiinţei, trebuie să pătrund această problemă până la fund.

Puţin timp după scena relatată im ai sus, se întâmplă ca reverendul Dimmesdale să cadă pe la amiază, în mod cu totul neaşteptat, într-un somn adânc, pe când stătea aşezat la masa de lucru cu un volum gros, tipărit în caractere gotice, deschis în faţa lui. Trebuie să fi fost o operă dintre cele mai de seamă ale şcolii literare soporifice. Uitarea totală în care se găsea scufundat era cu atât mai surprinzătoare cu cât pastorul se număra printre acele persoane al căror somn e de obicei uşor, neliniştit şi lesne de gonit, ca o păsărică ce sare încoace şi încolo pe o creangă. Spiritul său se retrăsese însă în chip neobişnuit atât de departe în propriile lui adâncimi, încât pastorul nu tresări în fotoliu nici atunci când bătrânul Roger Chillingworth intră în cameră fără vreo precauţie

deosebită. Medicul înaintă direct până în faţa pacientului, îşi puse mâna pe pieptul lui şi dădu la o parte veşmântul, care până în momentul acela îl ascunsese totdeauna chiar şi privirii sale doctoriceşti.

Atunci, e drept, pastorul Dimmesdale se înfioră şi făcu o uşoară mişcare.

O clipă după aceea, medicul se depărtă de el – dar cu ce sălbatică expresie de uimire, bucurie şi oroare! Era o înfiorătoare încântare, prea nemăsurată parcă pentru a se oglindi numai în ochii şi în trăsăturile lui, căci izbucnea; din întreaga hidoşenie a făpturii sale, manifestându-se tumultuos prin felul nestăpânit în care îşi aruncă braţele în sus şi izbi cu piciorul în podea! Dacă cineva l-ar fi văzut pe bătrânul Roger Chillingworth în acel moment de extaz, n-ar fi avut nevoie să se întrebe în ce fel se comportă satana atunci când un suflet omenesc preţios este pierdut pentru cer şi câştigat pentru împărăţia lut

Dar ceea ce deosebea extazul medicului de acela al satanei, era uimirea cu care era amestecat!

XI
Tainele unei inimi

După incidentul pe care l-am descris mai sus, relaţiile dintre preot şi medic, deşi rămânând pe dinafară aceleaşi, luară în realitate un alt caracter decât până atunci. Mintea lui Roger Chillingworth avea acum un drum destul de neted înaintea ei, chiar dacă nu era, de fapt, acelaşi pe care îşi propusese să-l urmeze. Oricât de calm, de blând şi de nepătimaş ar fi părut, ne temem că în acest nefericit bătrân mocnea un abis de răutate, latentă, până atunci, dar acum activă care îl împingea să ticluiască un plan de răzbunare atât de perfidă, cum nu fusese nicicând pus la cale de vreun muritor împotriva duşmanului său. Să devină singurul prieten de încredere, căruia să-i fie împărtăşite toate temerile, remuşcările, chinurile, toată căinţa neaducătoare de uşurare, toate gândurile încărcate de păcat, mereu întoarse şi mereu gonite în zadar! Toată această suferinţă vinovată, ascunsă lumii a cărei inimă largă s-ar fi îndurat şi ar fi iertat, să-i fie dezvăluită lui, cel fără milă, cel neiertător! Toata această comoară întunecată să revină însuşi omului a cărui sete de răzbunare nu putea să fie stinsă prin niciun alt mijloc!

Rezerva sfioasă şi bănuitoare a pastorului dejucase până acum acest plan. Roger Chillingworth înclina să fie însă aproape tot atât de mulţumit cu starea de lucruri pe care providenţa – care se servea de răzbunător şi de victima lui pentru propriile-i scopuri, iertând poate tocmai atunci când părea să pedepsească mai sever – o substituise negrelor lui proiecte. Aproape că se simţea ca după o revelaţie. Şi avea puţină însemnătate pentru ţinta lui dacă această revelaţie era cerească sau venea poate din alt loc. Datorită ei, în toate relaţiile sale viitoare cu pastorul

Dimmesdale nu numai înfăţişarea exterioară, ci străfundurile fiinţei acestuia păreau expuse privirilor sale, astfel încât să poată vedea şi înţelege toate mişcările lui sufleteşti. Din acest moment deveni nu numai spectator, ci actor principal în lumea lăuntrică a sărmanului pastor. Putea să cânte pe el ca pe un instrument. Voia să trezească în el un spasm de durere? Victima era tot timpul legată pe scaunul de tortură – trebuia numai să ştie ce arc punea în mişcare mecanismul; şi medicul îl ştia prea bine! Voia să-l facă să tresară brusc de spaimă? Ca la un semn făcut de un magician cu bagheta lui, se ivea câte o fantasmă groaznică, ba şi o mie de fantasme de cele mai felurite forme – fantasme ale morţii sau ale infamiei, acestea din urmă şi mai înspăimântătoare – care se strângeau în jurul pastorului şi arătau cu degetul spre pieptul lui!

Toate acestea fură săvârşite cu atâta subtilitate, încât pastorul, deşi avea neîncetat impresia vagă că o forţă rău-voitoare caută să-l ţină sub influenţa ei, nu izbuti să desluşească adevărata-i natură. E drept că privea cu îndoială şi cu teamă – ba uneori chiar cu groază şi cu amărăciune plină de ură – silueta diformă a bătrânului vraci. Mişcările, umbletul, barba lui sură, cele mai neînsemnate şi indiferente acte ale lui, croiala însăşi a îmbrăcăminţii erau odioase în ochii pastorului, semn neîndoielnic că acesta nutrea în sinea lui o antipatie mai adâncă decât voia să-şi mărturisească singur. Căci întrucât îi era cu neputinţă să găsească vreun motiv unei neîncrederi şi aversiuni atât de mari, pastorul Dimmesdale, convins că otrava unei anume răni îi învenina toată substanţa inimii, nu atribuia decât acestei cauze toate presimţirile sale. Se mustra cu asprime pentru simţămintele lui rele faţă de Roger Chillingworth, nesocotea învăţămintele pe care ar fi trebuit să le tragă din ele şi îşi dădea toată silinţa să le stârpească. Nereuşind în aceste străduinţe, continuă totuşi din principiu, să

întreţină aceleaşi relaţii familiare cu bătrânu-l, dându-i astfel neîncetat prilejul de a urmări ţelul căruia – sărmană fiinţă părăsită, mai nenorocită chiar decât victima ei! – i se dedicase cu întreaga-i sete de răzbunare.

În timp ce suferea astfel de o boală a trupului, fiind totodată ros şi torturat de o întunecată tulburare sufletească şi căzut pradă uneltirilor unui duşman de moarte, reverendul Dimmesdale dobândise o mare popularitate în funcţiile sale preoţeşti. O datora, de fapt, în bună parte suferinţelor sale. Darurile-i spirituale, intuiţia morală, facultatea de a simţi şi a comunica emoţia erau menţinute într-o activitate aproape supranaturală de ghimpele chinurilor sale zilnice. Faima lui, care nu înceta să crească, începuse să întunece renumele mai moderat al confraţilor săi, oricât de eminenţi ar fi fost unii dintre ei. Se aflau printre ei savanţi care-şi petrecuseră mult mai mulţi ani ca să-şi însuşească ştiinţa ermetică necesară sacerdoţiului decât pastorul Dimmesdale; puteau deci să fie mai stăpâni pe asemenea cunoştinţe valoroase decât tânărul lor coleg. Se aflau de asemenea bărbaţi cu o structură spirituală mai robustă şi înzestraţi cu *o* putere de pătrundere mai ascuţită, cu o logică de tăria fierului sau a granitului, care, amestecate într-o proporţie potrivită cu ingrediente doctrinale, constituie caracteristica unei varietăţi deosebit de respectabile, de capabile, dar nu tocmai plăcute a speciei clericale. Erau în sfârşit şi alţii – părinţi venerabili şi cucernici, ale căror facultăţi fuseseră dezvoltate prin trudă îndelungată în mijlocul cărţilor lor şi prin meditaţii răbdătoare, personaje sfinte transfigurate prin contactul spiritual cu o lume mai bună în care puritatea vieţii lor aproape că le introdusese, cu toate ca mai purtau veşminte de muritori. Nu le lipsea decât harul care pogorâse în ziua de Rusalii, în limbi de foc asupra discipolilor aleşi şi care simboliza, pe cât se pare, nu puterea de a grăi în limbi străine şi necunoscute, ci pe aceea de a se adresa întregii omeniri în limba simplă a

inimii. Aceşti părinţi, altminteri atât de apostolici, erau lipsiţi de ultima şi cea mai rară atestare divină a chemării lor: limba de foc. Zadarnic ar fi căutat să exprime – dacă vreodată ar fi visat s-o încerce – cele mai înalte adevăruri prin mijlocul umil al vorbelor şi imaginilor familiare. Glasul lor cobora depărtat şi neînţeles, din regiunile superioare unde sălăşluiau de obicei.

Pastorul Dimmesdale aparţinea fireşte, prin multe din trăsăturile sale de caracter, acestei din urmă categorii de oameni. Şi ar fi atins culmile înalte ale credinţei şi ale cuvioşiei dacă această năzuinţă n-ar fi fost zădărnicită de povara de vinovăţie şi teamă – oricare putea fi originea şi – sub care paşii săi erau sortiţi să se împleticească. Povara aceasta îl trăgea în jos, lângă cei mai umili şi mai neînsemnaţi, pe el care aproape că era un sfânt şi care altminteri ar fi putut sta de vorbă cu îngerii! Dar tot ea îl apropia atât de mult de obştea păcătoşilor, încât inima îi vibra la unison cu ale lor, primindu-le suferinţele şi făcând ca propriile ei spasme de durere să agite mii de alte inimi prin şuvoaie de tristă şi persuasivă elocinţă. Da, de cele mai multe ori persuasiva dar şi înfricoşătoare uneori! Oamenii nu ştiau de unde izvora puterea care-i mişca în acest chip. Îl priveau pe tânărul pastor ca pe un miracol de sfinţenie. Vedeau în el un crainic care le transmitea mesajele de înţelepciune, de mustrare şi de iubire ale cerului. În ochii lor, însuşi pământul pe care călca era sfinţit. Fetele tinere. Ce ţineau de comunitatea lui păleau când îl vedeau, victime ale unei adoraţii atât de impregnate de simţire religioasă, încât îşi închipuiau că era toată numai evlavie şi o purtau făţiş în pieptul lor neprihănit, drept cea mai frumoasă jertfă pe care o puteau aduce în faţa altarului. Membrii vârstnici ai turmei sale, văzând cât de slăbit era trupul pastorului Dimmesdale, pe când ei în ciuda infirmităţilor rămâneau încă viguroşi, convinşi că va pomi spre ceruri înaintea lor, le cereau copiilor lor să le îngroape bătrânele oase alături de

mormântul tânărului pastor. Şi în toată această vreme reverendul Dimmesdale, gândindu-se la mormântul lui, se întreba dacă vreodată iarba avea să crească deasupra rămăşiţelor unui blestemat ca el!

Nu se poate închipui ce tortură însemna pentru tânărul preot această veneraţie publică! Avea un adevărat cult pentru adevăr; şi toate lucrurile care nu erau pătrunse în adâncul lor de esenţa lui divină, le socotea doar umbre, cu desăvârşire lipsite de greutate şi valoare. Şi ce era atunci el? O substanţă? Sau cea mai ştearsă dintre umbre? Simţea adesea o arzătoare dorinţă să se denunţe cu glas tare, de pe amvon, şi să mărturisească oamenilor cine era: „Eu, pe care mă vedeţi îmbrăcat cu aceste negre veşminte preoţeşti – eu, care mă urc pe acest amvon sacru şi îmi ridic faţa palidă spre cer, luând asupră-mi să comunic în numele vostru cu cel atotştiutor – eu, în a cărui viaţă de fiecare zi recunoaşteţi sfinţenia unui Enoh[48] – eu, ai cărui paşi lasă în urmă pe cărările pământeşti, după credinţa voastră, o dâră de lumină, pentru ca pelerinii care vor veni după mine să fie călăuziţi spre ţinuturile veşnicei fericiri – eu, care v-am botezat copiii – eu, care am rostit rugăciunea de despărţire pentru prietenii voştri muribunzi, în urechile cărora cuvântul „Amin” răsuna atât de slab, venind dintr-o lume pe care o părăsiseră – eu, pastorul vostru, căruia îi arătaţi atâta veneraţie şi încredere, nu sunt decât pângărire şi minciună.”

Mai mult decât o data, pastorul Dimmesdale se urcase pe amvon cu intenţia de a nu coborî treptele înainte de a fi rostit cuvinte ca acestea. Mai mult decât o dată îşi dresese glasul şi, tremurând, trăsese adânc aerul în piept „pentru ca atunci când avea să-l expire, să iasă încărcat cu taina întunecată a sufletului său. Mai mult decât o dată,

— Ba nu, mai mult de o sută de ori – vorbise cu adevărat! Vorbise? Dar în ce fel? Spusese ascultătorilor săi că era stricat până în măduva oaselor, că era cel mai

[48] Enoh, patriarh iudeu amintit în Vechiul Testament.

mârşav dintre mârşavi, un păcătos fără seamăn, o ruşine, *o* făptură neînchipuit de nelegiuită, şi că era o adevărată minune că trupul lui nu era trăsnit în faţa ochilor lor de fulgerele de mânie ale Atotputernicului. Putea el să vorbească mai limpede? Nu era oare de aşteptat ca toţi credincioşii să sară de pe locurile lor, într-o pornire simultană, şi să-l izgonească de pe amvonul pe care-l pângărea? Dar nicidecum! Îi auzeau spusele, dar nu făceau decât să-l venereze şi mai mult. Erau departe de a bănui ce înţeles ucigător ascundeau aceste cuvinte de auto-condamnare. „Ce tânăr cucernic!” îşi şopteau între ei. „E un adevărat sfânt pe pământ! Dacă găseşte atâta păcătoşenie în sufletul lui neprihănit, ce lucruri îngrozitoare ar putea, vai, să descopere în al tău sau în al meu!” Ipocrit iscusit sub masca-i de pocăinţă, pastorul ştia bine în ce chip va fi înţeleasă vaga lui spovedanie. Încercase să se mintă singur dezvăluindu-şi conştiinţa încărcată, dar nu făcuse decât să se împovăreze cu un nou păcat şi să încerce o altă ruşine, fără a cunoaşte nici măcar uşurarea trecătoare a unei amăgiri. Mărturisise adevărul prefăcându-l totodată în cea mai mare minciună. Şi totuşi, prin însăşi firea lui, iubea adevărul şi ura minciuna mai mult decât oricine. De aceea, mai presus de toate, îşi detesta Eul nemernic.

Tulburarea sa lăuntrică îl împinse la acţiuni de penitenţă, mai corespunzătoare vechii credinţe corupte a Romei decât concepţiei mai luminate a religiei în care se născuse şi fusese crescut. Într-un sertar ascuns al dulapului său, pastorul Dimmesdale ţinea sub cheie un gârbaci sângeros. Adesea acest preot protestant şi puritan îşi flagela propriii umeri, râzând amar în acest timp şi lovindu-se şi mai nemilos din cauza râsului. Avea de asemenea obiceiul, care fusese şi acela al multor altor puritani pioşi, de a posti; dar nu postea pentru a-şi purifica trupul şi a-l face mai apt de a primi lumina cerească, ci intr-un chip sever, ca act de penitenţă, până când

genunchii începeau să-i tremure. Veghea tot astfel, noapte după noapte, câteodată într-o beznă adâncă, alteori la slaba pâlpâire a Luminării, şi iarăşi alteori privindu-şi chipul în oglindă, în cea mai puternică lumină pe care o putea arunca asupră-i. Vedea în aceasta un simbol al neîncetatei introspecţii cu care se tortura, fără a izbuti să se purifice. În timpul acestor nopţi de veghe îndelungată, capul începea să i se învârtească adesea şi năluci păreau să-i plutească în faţa ochilor, fie zărite nedesluşit, în palida lor licărire, prin ungherele cufundate în penumbră ale odăii, fie conturându-se mai limpede în oglindă, chiar lângă el. Era când o hoardă de forme drăceşti ce se strâmbau şi rânjeau la palidul pastor făcându-i semn să le urineze, când o ceată de îngeri sclipitori care se înălţau greoi în zbor, copleşiţi parcă de tristeţe şi devenind din ce în ce mai eteraţi pe măsură ce se depărtau. Sau se iveau prietenii lui din tinereţe dispăruţi, şi tată-său, cu barba-i albă ie sfânt, privindu-l încruntat, şi mamă-sa, întorcându-şi faţa de la el pe când trecea. Fantoma aceasta a mamei, impalpabila ei arătare, n-ar fi putut totuşi să arunce o privire miloasă fiului ei? Sau, în sfârşit, prin camera pe: are aceste spectre o făceau atât de lugubră, aluneca Hester Prynne cu mica Pearl îmbrăcată în rochia-i purpurie, arătând cu degetul spre litera stacojie de pe sânul mamei? i apoi spre pieptul pastorului.

Niciuna din aceste vedenii nu-l înşela cu totul. Printr-o încordare a voinţei putea să pătrundă în orice clipă cu privirea prin umbrele fără substanţă şi să-şi dea seama că nu erau de natură solidă, ca masa sculptată de stejar sau ca volumul gros de teologie legat în piele şi cu închinători de bronz. Şi cu toate acestea, într-un sens erau lucrurile cele mai reale şi mai substanţiale cu oare sărmanii pastor avea de a face acum. E nefericirea negrăită a mei vieţi de prefăcătorie ca a lui să golească de miez şi de substanţă toate realităţile ce ne înconjoară şi pe care cerul ni le-a destinat ca bucurie şi ca hrană spirituală. Pentru omul

nesincer întregul univers apare mincinos şi impalpabil, nemairămânând nimic din el. Şi chiar şi el însuşi, pe măsură ce se arată într-o lumină falsă, devine o umbră, sau încetează în fapt de a exista. Singurul adevăr care continua să dea pastorului Dimmesdale o existentă reală pe acest pământ era chinul din străfundul sufletului sau, oare se oglindea făţiş pe obrazul lui. De ar fi găsit vreodată puterea să zâmbească, să arate o faţă veselă, n-ar mai fi fost acelaşi om!

În una din aceste teribile nopţi, pe care abia dacă le-am conturat, ferindu-ne de a le descrie mai pe larg, pastorul sări în sus de pe fotoliu. O idee nouă îl izbise, care avea poate să-i aducă un moment de pace. Îmbrăcându-se cu grijă, ca pentru cultul public şi exact în acelaşi chip, coborî tiptil scara, deschise uşa şi ieşi.

XII
Veghea pastorului

Umblând parcă în umbra unui vis şi poate pradă într-adevăr unui fel de somnambulism, pastorul Dimmesdale ajunse la locul unde, cu atâta vreme în urmă, Hester Prynne cunoscuse primele ei ceasuri de oprobriu public. Aceeaşi platformă, sau acelaşi eşafod, înnegrit de furtuni şi de razele soarelui care bătuseră asupra lui vreme de şapte ani îndelungaţi, ros de paşii multor vinovaţi care se suiseră pe el de atunci, se înălţa mereu sub balconul casei de rugăciuni. Pastorul îi urcă treptele.

Era o noapte întunecoasă de la începutul lunii mai. Nori groşi acopereau întreaga boltă a cerului, de la zenit şi până la orizont. Dacă aceeaşi mulţime oare fusese martora pedepsirii lui Hester Prynne ar fi putut fi adunată acum, ea n-ar fi fost în stare să deosebească pe platformă, prin bezna cenuşie a acestei nopţi, niciun obraz şi poate nici chiar conturul unei forme omeneşti. Numai că la ora aceasta oraşul dormea şi pastorul nu era în primejdie de a fi descoperit. Putea să stea acolo, dacă-i plăcea, până când zorii aveau să mijească la răsărit, fără alt risc decât acela ca aerul umed şi rece al nopţii să-l pătrundă până la oase, să-i înţepenească încheieturile şi să-l facă să se aleagă cu guturai şi tuse, frustrându-şi prin aceasta turma nerăbdătoare de rugăciunile şi predica din ziua următoare. Niciun ochi nu putea să-l vadă, în afară de acela, veşnic treaz, care-l văzuse mânuind gârbaciul în taina odăii lui. De ce atunci venise aci? Spre a se deda unui simulacru de penitenţă? Era un simulacru, intr-adevăr, dar unul în care sufletul său se juca cu sine însuşi. O comedie ce-i făcea pe îngeri să roşească şi să plângă, în timp ce demonii se bucurau şi îşi băteau joc de el râzând! Fusese împins să

vină aci de remuşcarea care-l urmărea la orice pas şi a cărei soră bună şi însoţitoare nelipsită era acea laşitate ce-i trăgea invariabil înapoi, cu ghearele ei tremurătoare, în clipa însăşi când celălalt impuls îl mânase până pe pragul unei destăinuiri. Sărman nenorocit! Cu ce drept o slăbiciune ca a lui se în carcase cu o crimă? Crima e făcută pentru oameni cu nervii de fier, care sunt în stare fie să-i poarte povara, fie, dacă este prea apăsătoare pentru ei, să se uşureze de ea îndată, încordându-şi sălbatica şi neînfrânata lor putere pentru un scop bun. Cu firea lui slabă şi sensibilă, pastorul nu era în stare nici de una, nici de alta; făcea ba un lucru, ba altul, amestecând într-un mod inextricabil chinurile unei vinovăţii strigătoare la cer şi suferinţa unei zadarnice căinţe.

Şi astfel, în vreme ce stătea pe platforma infamiei în această făţarnică şi deşartă încercare de ispăşire, pastorul Dimmesdale fu cuprins deodată de o nemărginită spaimă, ca şi cum întregul univers ar fi văzut pe pieptu-i gol, drept deasupra inimii, un semn stacojiu. În acest loc simţea şi simţise într-adevăr de multă vreme muşcătura otrăvită a unei dureri fizice. Fără să vrea şi fără a fi în stare de a se stăpâni, scoase un strigăt puternic, un răcnet care răsună prin noapte, răsfrângându-se din casă în caisă şi fiind retrimis în cele din urmă de colinele din depărtare. S-ar fi zis că o ceată de demoni, simţind toată deznădejdea şi groaza din care izvora acest strigăt, îşi făcuseră din el o jucărie şi îl aruncau dintr-un loc într-altul.

— S-a săvârşit, murmură pastorul, ascunzându-şi faţa în mâini. Tot oraşul se va trezi, va năvăli încoace şi mă va găsi aici.

Dar nimic nu se întâmplă. Strigătul păruse poate mult mai puternic auzului său înspăimântat decât fusese într-adevăr. Oraşul nu se trezi; sau dacă totuşi unii se treziseră buimăciţi de somn, luaseră strigătul drept un lucru de groază dintr-un vis sau ţipăt de vrăjitoare care se auzea ades, pe vremea aceea, deasupra aşezărilor sau caselor

stinghere, atunci când acestea călăreau prin aer împreună cu satana. Pastorul, neauzind deci nicio mişcare, îşi luă mâinile de pe ochi şi privi în jur. La una din ferestrele reşedinţei guvernatorului Bellingham, aflată la oarecare depărtare pe o stradă în vecinătate, îl zări pe bătrânul dregător în persoană, cu o lumină în mână, o scufie albă pe cap şi înfăşurat într-un lung halat alb. Arăta ca o stafie stârnită din mormânt. Desigur că strigătul îi tulburase somnul. La o altă fereastră ia aceleiaşi case se ivi şi bătrâna doamnă Hibbins, sora guvernatorului, având şi ea în mână o lumină care făcea să se vadă, chiar la această distanţă, expresia înăcrită şi nemulţumită a obrazului ei. Îşi scoase capul printre zăbrele şi se uită cu nelinişte în sus. Fără îndoială, venerabila zgripţoroaică auzise strigătul pastorului Dimmesdale cu multiplele lui ecouri, dar crezuse că e zarva demonilor şi a tartoriţelor cu care – lucru bine cunoscut – obişnuia să zboare noaptea în pădure.

Zărindu-l pe guvernatorul Bellingham, bătrâna doamnă se grăbi să stingă lumina şi să dispară. Poate că se avântase printre nori, pentru că pastorul n-o mai zări. La rândul lui dregătorul, după ce scrută cu atenţie întunericul – pe care nu-l putu totuşi pătrunde mai adânc cu privirea decât ar fi pătruns o piatră de moară – se retrase de la fereastră.

Pastorul se simţi relativ liniştit. Dar curând ochii îi zăriră o mică lumină tremurătoare care, foarte depărtată la început, se apropia de-a lungul străzii. Îşi arunca razele-i slabe, ca pentru a recunoaşte drumul, când pe un stâlp, când pe un gard, când pe o fereastră zăbrelită, când pe *o* cişmea cu jgheabul ei plin de apă, când pe o uşă cu marginea de sus arcuită, cu un ciocan de fier şi cu o bârnă necioplită drept prag. Reverendul Dimmesdale observa toate aceste unici amănunte, deşi avea convingerea fermă că ceea ce se furişa spre el cu paşi ce începeau să se audă era propriul lui destin şi că peste câteva clipe licărul

felinarului avea că cadă asupra lui, dând la iveală taina ce-o ascundea de atâta vreme. Când lumina se apropie, îl recunoscu pe confratele lui – sau, mai precis, pe părintele lui întru credinţă şi mult preţuitul său prieten – reverendul Wilson care, după cum pastorul Dimmesdale presupunea acum, fusese să se roage la căpătâiul unui muribund. Aşa şi era. Bătrânul preot venea din casa guvernatorului Winthrop, care chiar în ceasul acela trecuse pragul acestei lumi. Şi acum, înconjurat ca sfinţii de altădată de un nimb sclipitor de glorie, ce-l aureola în mijlocul acestei nopţi întunecoase de păcat – ca şi cum defunctul guvernator i-ar fi lăsat moştenire gloria lui, sau ca şi cum s-ar fi prins de el ceva din strălucirea depărtată a cetăţii cereşti spre care îşi ridicase ochii ca să-l vadă pe victoriosul pelerin intrând pe porţile ei – bunul părinte Wilson se îndrepta spre casă luminându-şi drumul cu un felinar aprins. Imaginile de mai sus fuseseră trezite în mintea pastorului Dimmesdale de licărirea luminiţei, făcându-l să zâmbească, ba aproape să izbucnească în râs şi să se întrebe apoi dacă nu cumva era pe cale să înnebunească.

Când reverendul Wilson trecu prin faţa eşafodului strângându-şi cu un braţ mantia neagră în jurul trupului şi ţinând cu celălalt felinarul în faţa pieptului, pastorul abia de putu să se reţină de a-i spune:

— Bună seara, cucernice părinte Wilson! Urcă aici, rogu-te, ca să petreci un ceas plăcut cu mine!

Dumnezeule! Vorbise oare cu adevărat? Crezu o clipă că nefericitele cuvinte îi ieşiseră de pe buze. Dar nu le rostise decât în închipuire. Venerabilul părinte Wilson îşi vedea încet de drum, căutându-şi cu grijă cărarea noroioasă de dinaintea picioarelor, fără ia-şi întoarce măcar odată capul spre platforma infamiei. Când lumina tremurătoare a felinarului dispăru cu totul, pastorul îşi dădu seama, după slăbiciunea de care se simţea cuprins, că trecuse în momentele din urmă printr-o spaimă îngrozitoare, cu toate că fără voie făcuse o sforţare să se

uşureze printr-o sinistră veselie.

Nu trecu mult şi acelaşi groaznic simţământ de voie bună se furişă din nou însoţind vedeniile ce-i năpădeau mintea. Simţea că membrele îi înţepeneau de răceala neobişnuită a nopţii şi se întrebă dacă avea să fie în stare să coboare treptele eşafodului. Zorile aveau să mijească găsindu-l tot aici. Vecinii aveau să se trezească şi, ieşind afară în faptul zilei, cei ce se vor scula mai întâi vor zări sus, pe estrada infamiei, o siluetă nedesluşită; şi înnebuniţi de spaimă ca şi de curiozitate, vor alerga şi vor bate din poartă în poartă, chemând întreaga suflare să vină ca să vadă stafia – căci vor crede că e o stafie – a vreunui răufăcător mort. O întunecată agitaţie avea să cuprindă casă după casă. Apoi – pe măsură ce lumina dimineţii avea să crească – bătrâni patriarhi îmbrăcaţi cu halatele lor de flanelă aveau să năvălească în grabă, la fel ca şi demnele matroane ce nu vor zăbovi măcar ca să-şi lepede veşmintele de noapte. Întregul trib de personaje respectabile, care nu fuseseră văzute până acum nici cu un singur fir de păr nepieptănat pe capetele lor, aveau să se arate într-o ţinută dezordonată de adevărat coşmar. Bătrânul guvernator Bellingham. Avea să sosească încruntat, cu gulerul încreţit prins strâmb în jurul gâtului, urmat de doamna Hibbins, cu câteva crenguţe din pădure agăţate de fusta ei şi cu o înfăţişare mai acră ca oricând, ca una ce abia dacă apucase să închidă un ochi după călătoria ei nocturnă pe o coadă de mătură. Avea să vină apoi bunul părinte Wilson, nemulţumit şi el de a se vedea smuls atât de devreme din visele lui despre sfinţii preamăriţi, după ce-si petrecuse jumătate din noapte lângă patul unui muribund. N-aveau să lipsească nici sfetnicii şi diaconii parohiei reverendului Dimmesdale, sau tinerele fecioare ce-şi idolatrizau pastorul şi-i înălţaseră un altar în piepturile lor nevinovate, pe care – în treacăt fie zis – abia dacă vor avea timp, în graba şi zăpăceala acelei zile, să le acopere cu un şal. Într-un cuvânt, toată suflarea avea să

iasă buimăcită şi să înconjoare cu priviri uimite şi îngrozite platforma infamiei. Şi pe cine aveau să descopere acolo, cu lumina roşie a zorilor pe frunte? Chiar pe reverendul Dimmesdale, stând pe jumătate mort de frig şi copleşit de ruşine în locul unde stătuse înainte Hester Prynne!

Izbit de înfiorătoarea ironie a acestei imagini, pastorul izbucni, fără să-şi dea seama şi spre nemărginita-i spaimă, intr-un hohot de râs răsunător. Îndată îi răspunse un râset clar şi vesel de copil, în care, cu un fior în inimă – dar fără a şti dacă de ascuţită durere sau de plăcere tot atât de vie – recunoscu accentele micii Pearl.

— Pearl! Micuţo! strigă el după un moment de tăcere. Apoi, cu voce înăbuşită: Hester! Hester Prynne! Tu eşti?

— Da, e Hester Prynne, răsună, uimită, vocea femeii; şi pastorul auzi paşii ei apropiindu-se dinspre uliţa pe care trecea. Eu sunt, împreună cu mica mea Pearl.

— De unde vii, Hester? întrebă pastorul. Ce te aduce aici?

— Am vegheat un mort, răspunse Hester Prynne, pe guvernatorul Winthrop; i-am luat măsura pentru o robă şi acum mă întorc la locuinţa mea.

— Urcaţi-vă aici, Hester, tu şi cu mica Pearl, zis? reverendul Dimmesdale. Aţi mai fost aici amândouă, dar nu eram împreună cu voi. Urcă-te din nou şi vom sta toţi trei alături.

Ea urcă în tăcere treptele şi ajunse pe platformă ţinând-o de mână pe mica Pearl. Pastorul căută dibuind cealaltă mână a copilei şi o luă. În clipa aceea simţi parcă un şuvoi năvalnic de viaţă nouă, de altă viaţă decât a lui, revărsându-i-se ca un torent în inimă şi pătrunzându-i în toate vinele, ca şi cum mama şi copilul ar fi transmis căldura lor vitală trupului său pe jumătate amorţit. Formau toţi trei un lanţ încărcat parcă cu un curent electric.

— Pastore! şopti mica Pearl.

— Ce vrei, copilă? întrebă reverendul Dimmesdale.

— N-ai vrea să stai aici împreună cu mama şi cu mine

mâine la amiază? întrebă Pearl.

— Nu, nu, mica mea Pearl, răspunse pastorul, căci o dată cu acest nou suflu de viaţă, toată oroarea de a se vedea expus în public, de care fusese stăpânit atâta vreme, îl cuprinsese iarăşi; şi compania în care se găsea în momentul acela – deşi îi inspira o stranie bucurie – îl făcea să tremure. Nu, copila mea, am să stau negreşit aici cu tine şi cu maică-ta într-o bună zi, dar nu mâine.

Pearl râse şi căută să-şi tragă mâna înapoi. Dar pastorul nu-i dădu drumul.

— O clipă încă, copila mea! spuse el.

— Dar îmi făgăduieşti, întrebă Pearl, că ai să ne iei de mână, pe mine şi pe mama, mâine la amiază?

— Nu mâine, Pearl, zise pastorul. Altă dată.

— Când altă dată? stărui fetiţa.

— În ziua cea mare a Judecăţii de Apoi, şopti pastorul; şi, lucru straniu, ceea ce-l împingea să răspundă în felul acesta copilei era sentimentul de a fi, datorită tagmei din care făcea parte, un dascăl al adevărului. Atunci, în faţa scaunului judecăţii, mama ta, cu tine şi cu mine va trebui să stăm împreună. Dar pe această lume, lumina soarelui nu ne va vedea nici când laolaltă.

Pearl râse iarăşi. Dar chiar înainte ca reverendul Dimmesdale să-şi fi terminat cuvintele, o lumină luci în depărtare răspândindu-se peste tot cerul acoperit. Venea fără îndoială de la unul din acei meteori pe care cei ce veghează noaptea îi pot vedea atât de des arzând până se mistuie în spaţiile pustii ale nemărginirii. Strălucirea lui era atât de puternică, încât lumină în întregime stratul des de nori dintre cer şi pământ. Imensa boltă părea clopotul unei lămpi gigantice. Dintr-o dată tabloul obişnuit al străzii apăru deopotrivă de clar ca la amiază, dar totodată sub acel aspect înfricoşător pe care-l capătă obiectele bine cunoscute într-o lumină neobişnuită. Casele de lemn, cu catul de sus ieşit în afară şi cu ciudatele frontoane ascuţite, treptele şi pragurile de la intrare, printre care

răsăreau fire timpurii de iarbă, peticele de grădini cu pământul negru proaspăt săpat, făgaşurile carelor încă puţin adâncite şi mărginite în părţi, chiar şi în piaţă, cu verdeaţă – toate acestea deveniră vizibile, dar sub o înfăţişare ciudată, care părea să dea lucrurilor de pe astă lume o altă semnificaţie morală decât cea de totdeauna. Şi în lumina aceasta stătea pastorul cu mâna pe inimă; şi Hester Prynne cu litera brodată sclipindu-i pe piept; şi mica Pearl, ea însăşi un simbol şi legătura vie dintre aceste două fiinţe. Stăteau în strania şi solemna splendoare a acestei lumini ca într-o auroră ce va scoate la iveală toate tainele şi îi, va uni pe toţi cei ce-şi aparţin unul altuia.

Ochii micii Pearl aveau o expresie ciudată iar pe chipul ei, când şi-l ridică spre pastor, era întipărit zâmbetul maliţios care-i dădea adesea aerul acela de spiriduş. Îşi retrase mâna din aceea a preotului şi arătă cu degetul spre partea opusă a străzii. Reverendul Dimmesdale îşi împreună mâinile pe piept şi-şi ridică ochii spre zenit.

Nimic nu era mai obişnuit pe vremea aceea decât faptul de a tălmăci apariţiile unor meteori şi alte fenomene naturale, mai puţin regulate decât răsăritul şi apusul soarelui şi al lunii, ca o revelaţie de origine supranaturală. Astfel, o suliţă sclipitoare, o spadă de foc, un arc sau un mănunchi de săgeţi ivite pe cer în toiul nopţii prefigurau un război cu pieile-roşii. Se ştie că ciuma fusese anunţată de o ploaie de lumină purpurie. Ne putem întreba dacă vreun eveniment însemnat, în bine sau în rău, a survenit vreodată în Noua Anglie, de la întemeierea ei şi până în vremea Revoluţiei, fără ca locuitorii ei să fi fost preveniţi de un spectacol de acest fel? Nu rareori fusese văzut de mulţimi întregi. Mai adesea însă autenticitatea fenomenului se întemeia pe afirmaţia unui singur martor ocular, care văzuse minunea prin prisma colorată, amplificatoare şi deformantă a închipuirii sale, dându-i după aceea în mintea lui o formă mai precisă. Era într-

adevăr o idee măreaţă aceea potrivit căreia soarta popoarelor era dezvăluită prin aceste hieroglife înfricoşătoare scrise pe bolta cerului. Un sul atât de uriaş nu era socotit prea mare pentru ca providenţa să însemne pe el soarta unui popor. Credinţa aceasta era plăcută strămoşilor noştri, căci le dădea sentimentul că tânăra lor federaţie se bucura de o ocrotire deosebit de atentă şi grijulie din partea cerului. Dar ce să zicem când un singur om crede să descopere pe aceeaşi foaie imensă o revelaţie destinată numai lui? Un asemenea fapt nu poate fi decât simptomul unei grave tulburări mintale a unui om pe care o îndelungată, intensă şi tainică suferinţă l-a împins la contemplarea maladivă a propriei sale fiinţe, făcându-l să-şi extindă egotismul asupra naturii întregi, astfel încât firmamentul însuşi, nu-i mai apare decât ca o pagină potrivită pentru a consemna pe ea istoria şi destinul sufletului său!

Se poate spune deci că dacă, privind spre cer, pastorul avu iluzia de a zări acolo o literă imensă, litera A, desenată în linii luminoase de un roşu întunecat, explicaţia trebuie căutată în starea bolnăvicioasă a ochilor şi inimii sale. Desigur meteorul putea să fi apărut acolo, lucind vag prin vălul de nori, dar fireşte fără a îmbrăca forma pe care imaginaţia vinovată a pastorului i-o atribuia, sau având cel mult contururi atât de nedesluşite încât un alt păcătos ar fi putut tot atât de bine să vadă în ele un simbol diferit.

Un fapt ciudat caracteriza în acel moment starea de spirit a pastorului Dimmesdale. Pe când stătea cu ochii aţintiţi spre zenit, îşi dădea totuşi bine seama că mica Pearl arată cu degetul spre bătrânul Roger Chillingworth, care stătea acum nu departe de eşafod. Pastorul părea să-l zărească cu aceeaşi privire care distingea litera miraculoasă. Lumina meteorică împrumuta trăsăturilor bătrânului, la fel ca tuturor celorlalte lucruri, o expresie nouă; sau poate că medicul nu avea grijă atunci, ca în alte prilejuri, să ascundă răutatea cu care îşi privea victima.

Fără îndoială, dacă meteorul aprindea cerul şi scălda pământul într-o înfricoşătoare lumină crepusculară, ce le amintea lui Hester Prynne şi pastorului de Judecata de Apoi, apoi Roger Chillingworth putea să treacă în ochii lor drept demonul însuşi, care aştepta acolo cu un rânjet sinistru să-şi reclame prada. Era atât de izbitoare această expresie, sau î se întipărise pastorului atât de adânc, încât ea îi păru zugrăvită chiar pe vălul de întuneric ce se lăsă după ce meteorul pierise, scufundând parcă deodată în neant strada şi toate celelalte lucruri.

— Cine e acest om, Hester? gâfâi reverendul Dimmesdale copleşit de spaimă. Mă cutremur uitându-mă la el! îl cunoşti poate? Hester, îl urăsc.

Dar Hester îşi aduse aminte de jurământ şi păstră tăcerea.

— Îţi spun că sufletul îmi tremură în faţa lui! murmură pastorul din nou. Cine e el? Nu poţi să mă ajuţi? Mi-e o groază de moarte de el.

— Părinte, spuse mica Pearl. Pot să-ţi spun eu cine e?

— Repede, copilă, făcu preotul, plecându-se şi apropiindu-şi urechea de buzele ei. Repede şi cât mai în şoaptă.

Pearl murmură la ureche ceva ce semăna a limbă omenească, dar nu era decât un fel de păsărească, din acelea cu care copiii pot fi auziţi distrându-se împreună ceasuri întregi. În orice caz, dacă şoptea vreo informaţie secretă despre Roger Chillingworth, o făcea într-un grai necunoscut învăţatului pastor, şi cugetul lui fu cu atât mai tulburat. Micul spiriduş izbucni apoi în râs.

— Vrei să-ţi baţi joc de mine? spuse pastorul.

— N-ai fost viteaz! N-ai fost drept! răspunse copila. N-ai vrut să făgăduieşti că ai să ne ţii de mână, pe mine şi pe mama, mâine în toiul zilei.

— Prea cinstite prieten, grăi medicul care acum se apropiase până la piciorul platformei. Cucernicul meu pastor Dimmesdale! Dumneata eşti, sau mă înşel? Da, da, e

adevărat! Noi, oamenii învăţaţi care stăm veşnic cu capul adâncit în cărţi, avem nevoie să fim supravegheaţi de aproape! Visăm în ceasurile noastre de trezie şi umblăm în somn. Vino, bunule pastor şi scumpe prieten; dă-mi voie să te duc acasă.

— Cum de ai ştiut că mă găsesc aici? întrebă pastorul cu teamă.

— Cinstit să-ţi spun, şi te rog să mă crezi, că-i adevărul, răspunse Roger Chillingworth, n-am ştiut nimic despre aceasta. Mi-am petrecut aproape toată noaptea la căpătâiul vrednicului guvernator Winthrop, făcând tot ce priceperea mea îmi îngăduie pentru a-i aduce uşurare. Când sufletul lui a pornit spre o lume mai bună, iar eu păşeam în drum spre casă, am văzut lucind acea lumină stranie. Vino cu mine, rogu-te, altminteri n-ai să-ţi poţi îndeplini mâine îndatoririle din ziua de duminică. Ah, cărţile, cărţile – iată cum tulbură ele mintea! Ai face bine să nu studiezi atât, bunul meu pastor, ci să-ţi dăruieşti puţin răgaz; altminteri, n-ai să mai scapi de aceşti gărgăuni noptatici.

— Mă întorc acasă cu dumneata, spuse pastorul Dimmesdale.

Îngheţat şi abătut, ca un om ce se trezeşte istovit dintr-un vis urât, se lăsă în voia vraciului, care îl luă cu dânsul.

A doua zi însă, care era duminică, pastorul ţinu o predică mai avântată, mai viguroasă, mai bogată în inspiraţii cereşti – după părerea credincioşilor – decât toate câte fuseseră auzite vreodată din gura lui. Multe suflete, zice-se, fură atrase prin puterea cuvintelor sale pe calea adevărului şi se legară în sinea lor să păstreze pentru totdeauna o sfântă recunoştinţă reverendului Dimmesdale. Dar când coborî de pe amvon, paracliserul cel cu barba sură îi ieşi înainte ţinând în mână o mănuşă neagră, pe care pastorul o recunoscu ca fiind a lui.

— A fost găsită azi dimineaţă, spuse paracliserul, pe

eşafodul unde răufăcătorii sunt înfăţişaţi ocării obşteşti. Socotesc că diavolul a lăsat-o să cadă acolo ca să joace o festă mârşavă cuvioşiei voastre. Dar a fost orb şi neghiob cum e totdeauna. O mână curată nu are nevoie de mănuşă ca s-o ascundă.

— Îţi mulţumesc, prietene, spuse pastorul pe un ton liniştit şi grav, deşi în adâncul inimii era speriat, căci îşi amintea atât de nedesluşit de întâmplările din noaptea trecută, încât aproape că ajunsese să vadă în ele nişte simple năluciri. Da, mi se pare că e în adevăr mănuşa mea.

— Şi de vreme ce diavolul a găsit cu cale s-o fure, cuvioşia voastră ar trebui pe viitor să umble fără mănuşi, zise bătrânul paracliser cu un zâmbet crud. Dar sfinţia voastră a auzit oare despre semnul ce a fost văzut astă-noapte? O slovă mare, roşie, pe cer – litera A – pe care o tălmăcim ca însemnând Angelus, înger. Căci întrucât bunul nostru guvernator Winthrop a trecut azi-noapte în rândul îngerilor, e neîndoielnic că cerul a găsit de cuviinţă să vestească acest lucru!

— Nu, răspunse pastorul, despre asta n-am auzit încă nimic.

XIII
Hester în altă lumină

La ultima şi strania ei întâlnire cu pastorul Dimmesdale, Hester Prynne fusese izbită de starea vrednică de milă în care îl găsise. Rezistenţa lui nervoasă părea cu desăvârşire nimicită, forţa lui morală căzută mai jos decât slăbiciunea unui copil, târându-se pe jos neputincioasă, deşi facultăţile lui intelectuale păstraseră vigoarea lor iniţială, sau dobândiseră poate o energie morbidă pe care numai boala le-o putuse da. Cum cunoştea un şir de împrejurări ascunse altora, ea putea să deducă uşor că, în afară de efectele fireşti ale zbuciumului conştiinţei, un îngrozitor mecanism fusese pus în mişcare şi continua să acţioneze împotriva mulţumirii şi liniştii pastorului Dimmesdale. Ştiind ce fusese odinioară acest biet om decăzut, se simţi mişcată în adâncul sufletului de freamătul de groază cu care apelase la dânsa – femeie pusă în afara legii – ca să-l sprijine împotriva duşmanului pe care îl simţea instinctiv în apropierea lui. Socoti de asemenea că pastorul avea dreptul la întregul ajutor pe care putea să i-l dea. Prea puţin deprinsă în lunga ei izolare de societate să măsoare noţiunile despre bine şi rău după un etalon care era străin de dânsa, Hester înţelese, sau păru să înţeleagă, că avea faţă de pastor o răspundere pe care nu o simţea faţă de niciun alt om şi nici chiar faţă de lumea întreagă. Legăturile ce o uneau cu restul neamului omenesc – fie ele făcute din flori, din mătase, din aur sau din orice alt material – fuseseră rupte toate. Aci însă era vorba de lanţul de fier al unei crime săvârşite împreună, pe care nici el, nici ea nu l-ar fi putut rupe. Ca orice altă legătură, ea aducea cu sine o seamă de îndatoriri.

Hester Prynne nu se mai găsea în aceeaşi situaţie ca în prima perioadă a ruşinii ei. Anii trecuseră. Pearl avea acum şapte ani. Mama ei, purtând pe piept litera stacojie ce strălucea în broderia ei fantastică, devenise de mult o apariţie familiară pentru locuitorii oraşului. Cum se întâmplă adesea când o persoană ocupă într-un fel oarecare un loc deosebit în sânul unei comunităţi, fără să aducă vreo atingere intereselor sau deprinderilor obşteşti ori particulare, lumea ajunsese în cele din urmă să nutrească un fel de stimă pentru Hester Prynne. E spre cinstea firii omeneşti că acolo unde egoismul ei nu este pus în joc, ea este gata mai degrabă să iubească decât să, urască. Printr-un proces treptat şi domol, însăşi ura ajunge să se transforme în iubire dacă schimbarea nu este împiedicată printr-o nouă şi neîntreruptă stârnire a duşmăniei iniţiale. Oamenii nu nutreau faţă de Hester Prynne nici duşmănie nici supărare. Ea nu se războia niciodată cu lumea, ci se supunea fără să se plângă celor mai severe comportări; nu-i cerea nimic ca răsplată pentru suferinţele pe care le îndura şi mi-i căuta cu de-a sila simpatia. Pe de altă parte, puritatea fără pată a vieţii ei în tot cursul acestor ani în care fusese izolată în ruşine cădea greu în cumpăna judecăţii oamenilor. Nemaiavând nimic de pierdut în ochii lumii, lipsită de nădejdea şi, pe cât se părea, şi de dorinţa de a obţine vreun lucru, sărmana rătăcită nu putuse desigur să fie readusă pe calea dreaptă decât de o adevărată dragoste pentru virtute.

Se văzuse de asemenea că, în timp ce Hester nu ridica nicicând vreo pretenţie cât de umilă de a se împărtăşi din privilegiile omenirii – în afară de acela de a respira aerul tuturor şi de a câştiga pâinea zilnică pentru mica Pearl şi pentru ea însăşi prin munca harnică a mâinilor – era totdeauna gata să-şi dovedească solidaritatea cu neamul omenesc atunci când era vorba de a face un bine. Nimeni nu era mai grăbit decât dânsa să dea din puţinul pe care-l avea ca să răspundă rugăminţilor unui sărac; şi aceasta

chiar dacă nu se alegea de la bietul nenorocit cu inima înăcrită decât cu vorbe de ocară, drept răsplată pentru mâncarea pe care o aducea regulat la uşa lui sau pentru veşmintele cusute de mâini care ar fi putut broda mantia unui monarh. Nimeni nu era mai plin de abnegaţie decât Hester atunci când ciuma bântuia în oraş. La orice calamitate, fie ea colectivă sau individuală, această femeie scoasă din rândurile societăţii îşi găsea îndată locul ca să dea o mână de ajutor. Sosea nu ca oaspe, ci ca locuitoare legitimă în casa întunecată de jale, ca şi cum acest trist crepuscul ar fi fost mediul în care avea dreptul să întreţină relaţii cu semenii ei. Acolo litera brodată sclipea, şi strălucirea ei nepământeană iradia mângâiere. Semn al păcatului în orice alt loc, ea devenea un izvor de lumină în camera bolnavului. În grelele clipe din urmă ale unui muribund, litera stacojie îşi proiecta licărirea dincolo de graniţele vremelniciei, arătându-i unde să-şi sprijine pasul atunci când lumina pământului se stingea repede, iar cea a veşniciei nu putea încă să ajungă până la el. În asemenea împrejurări, inima lui Hester se arăta caldă şi generoasă, izvor de milă omenească, deschis oricărei nevoi reale şi pe care nici cei mai mare din ele nu-l putea seca. Pieptul ei, purtând stigmatul ruşinii, era cea mai dulce pernă pentru un cap fără sprijin. Se consacrase singură soră a îndurării sau, mai bine zis, mâna mai puternică a lumii îi conferise această consacrare, cu toate că nici lumea, nici dânsa nu ţintiseră la un asemenea rezultat. Litera era simbolul vocaţiei ei. Văzând-o atât de săritoare, atât de capabilă de acţiune şi de compătimire, mulţi oameni refuzau să dea literei roşii înţelesul de la început. Spuneau că ea însemna „Aptă” – atât de mare era forţa morală a acestui suflet de femeie.

Numai casele umbrite de nenoroc erau în stare s-o reţină. Când soarele revenea, n-o mai găsea acolo. Umbra ei alunecase peste prag, dispăruse. Această femeie gata să ajute pe oricine pleca fără măcar să arunce o privire înapoi

pentru a culege prinosul de recunoştinţă, dacă un asemenea simţământ sălăşluia în inima acelora pe care-i slujise cu atâta zel. Când îi întâlnea în oraş, nu ridica niciodată capul ca să le primească salutul. Dacă încercau s-o oprească, îşi punea degetul pe litera stacojie de pe piept şi trecea înainte. Era poate un gest de orgoliu, dar semăna atât de mult a umilinţă încât oamenii începeau s-o privească pe Hester cu mai multă blândeţe. Societatea are o fire despotică; e în stare să tăgăduiască cea mai elementară justiţie dacă i se revendică prea vehement, ca un drept, dar tot atât de des acordă chiar mai multă decât cere dreptatea dacă – aşa cum le place despoţilor – se face apel la generozitatea ei. Interpretând purtarea lui Hester Prynne ca un asemenea apel, societatea era dispusă să arate fostei ei victime mai multă bunăvoinţă decât îşi dorea Hester sau, poate, decât merita.

Cârmuitorii, ca şi membrii mai înţelepţi şi mai învăţaţi ai comunităţii, erau mai înceţi decât poporul în a recunoaşte influenţa bunelor însuşiri ale lui Hester. Prejudecăţile pe care le împărtăşeau erau întărite de armătura de fier a raţiunii şi, prin urmare, mult mai greu de învins. Şi totuşi, feţele lor încruntate şi severe se destindeau zi de zi, căpătând o expresie ce ar fi putut să devină în cursul anilor aproape binevoitoare. Aşa stăteau lucrurile cu persoanele de rang înalt, cărora poziţia lor proeminentă le impunea să fie paznicii moralei publice. Cât despre oamenii mai simpli, aceştia îi iertaseră cu totul lui Hester Prynne greşeala ei – ba mai mult încă, începuseră să privească litera stacojie nu ca un simbol al păcatului pentru care îndurase o penitenţă atât de lungă şi de grea, ci ca mărturia numeroaselor fapte bune pe care le săvârşise de atunci. „O vedeţi pe femeia aceea cu semnul brodat pe piept?” îi întrebau ei pe străini. „E Hester a noastră, a oraşului nostru, care-i atât de milostivă cu sărmanii, atât de săritoare cu bolnavii, atât de aducătoare de mângâiere pentru cei mâhniţi! u Pe urmă, e drept,

aplecarea firii omeneşti de a se învinovăţi de toate relele atunci când acestea sunt întrupate în persoana altuia îi împingea să şoptească ruşinoasa ei faptă de altădată. Totuşi, nu e mai puţin adevărat că până şi în ochii acelora care vorbeau aşa, ; litera stacojie semăna mai degrabă cu crucea de pe pieptul unei călugăriţe. Ea împrumuta aceleia ce o purta un fel de sfinţenie, care o ajuta să treacă în siguranţă prin toate primejdiile. Dacă Hester ar fi nimerit printre tâlhari, semnul ar fi apărat-o de ei. Se povestea, şi mulţi o şi credeau, că un indian îl ochise cu arcul şi că săgeata otrăvită, deşi nimerise ţinta, căzuse respinsă la pământ.

Simbolul – sau mai degrabă poziţia faţă de societate pe care o indica – avusese un efect puternic şi adânc asupra însuşi spiritului lui Hester Prynne. Tot frunzişul luminos şi graţios al caracterului ei fusese veştejit de acest stigmat arzător şi se scuturase de mult, nelăsând în urmă decât rămurişul despuiat şi aspru, care ar fi putut inspira aversiune, dacă Hester ar fi avut prieteni ce-ar fi putut încerca acest sentiment. Chiar şi farmecul persoanei ei suferise o schimbare asemănătoare, ceea ce se datora în parte austerităţii studiate a ţinutei ei şi în parte purtării modeste şi rezervate. O altă tristă transformare suferise părul ei bogat şi înfoiat, care fie că fusese tăiat, fie că era ascuns sub o scufie, dar fapt e că niciuna din buclele lui strălucitoare nu răzbea vreodată la lumina soarelui. Da, din toate aceste pricini, dar mai mult încă din alt motiv, nimic în chipul lui Hester nu mai părea să poată atrage asupra lui iubirea, nimic în înfăţişarea ei – oricât de maiestuoasă şi de demnă era – nu trezea gândul de a o strânge pătimaş în braţe, nimic în pieptul ei n-ar fi putut deveni vreodată refugiul odihnitor al dragostei. Pierduse ceva din atributele a căror plenitudine ar fi fost esenţială ca să-i păstreze feminitatea. Aceasta e adesea soarta şi neiertătoarea evoluţie a caracterului şi persoanei unei femei care a trecut printr-o încercare deosebit de grea.

Dacă firea ei e toată numai duioşie, femeia e sortită morţii. Dacă supravieţuieşte, duioşia îi va fi nimicită sau – şi în acest caz aspectul exterior va fi acelaşi – îngropată atât de adânc în inima ei, încât nu va mai putea să se manifeste niciodată. Această ultimă teorie e poate cea mai adevărată. Aceea care a fost cândva şi a încetat de a mai fi femeie poate oricând să-şi redobândească din nou feminitatea, cu condiţia ca să sufere atingerea fermecată în stare să provoace această transfigurare. Se va vedea mai departe dacă Hester Prynne avea să cunoască vreodată această vrajă şi să fie astfel transformată.

Impresia de răceală marmoreană pe care o degaja Hester trebuie atribuită în mare parte faptului că în viaţa ei, gândirea luase aproape cu totul locul pasiunii şi al simţirii. Pomenindu-se singură pe lume – în ce priveşte legăturile cu societatea – şi datoare s-o călăuzească şi s-o ocrotească pe mica Pearl, singură şi fără nădejdea de a-şi recâştiga poziţia, chiar dacă nu ar fi respins cu dispreţ această dorinţă, aruncase departe de ea frânturile unui lanţ ce se rupsese. Legile lumii nu mai erau legi pentru mintea ei. Trăia într-o epocă în care spiritul omenesc, emancipat de curând, devenise mai activ şi căpătase un orizont mai larg decât în veacurile anterioare. Oameni ai spadei răsturnaseră seniori şi regi. Alţii, mai cutezători chiar şi decât cei dintâi, dărâmaseră şi reîntocmiseră – dacă nu în fapt, cel puţin în teorie, sferă unde se simţeau la largul lor – întregul sistem al vechilor prejudecăţi de care erau legate multe din vechile principii. Hester Prynne se pătrunsese de acest spirit. Îşi însuşise o libertate de gândire, destul de răspândită pe acea vreme de cealaltă parte a Atlanticului, dar pe care strămoşii noştri, dacă ar fi avut cunoştinţă de ea, ar fi socotit-o ca o crimă mult mai gravă decât aceea stigmatizată prin litera stacojie. În căsuţa ei izolata de lângă malul mării, Hester găzduia gânduri care n-ar fi cutezat să pătrundă în nicio altă locuinţă din Noua Anglie; dacă aceşti oaspeţi

fantomatici ar fi fost văzuţi doar bătând la uşă, ar fi primejduit tot atât de mult o casă ca şi nişte demoni.

Este ciudat că oamenii care se dedau celor mai îndrăzneţe speculaţii teoretice se conformează adesea cu liniştea cea mai deplină regulilor exterioare ale societăţii. Ei se mulţumesc cu gândul, fără a-i împrumuta prin acţiune o viaţă adevărată. Aşa părea să se întâmple şi cu Hester. Dar dacă cerul nu i-ar fi dăruit-o pe mica Pearl, lucrurile ar fi putut lua o întorsătură cu totul diferită, şi viaţa ei ar fi ajuns poate până la noi prin mijlocirea istoriei, alături de cea a Annei Hutchinson, ca întemeietoare a unei secte religioase. Ar fi putut, într-un anumit stadiu, să devină profetă. Ar fi putut – şi lucrul e chiar probabil – să fie osândită la moarte de severele tribunale din acea vreme pentru vina de a fi încercat să submineze fundamentele aşezărilor puritane. Dar iată că în educaţia copilului, cugetul avântat al mamei găsise un obiect căruia să i se dedice. În persoana fetiţei, providenţa încredinţase răspunderii lui Hester germenele şi floarea gingaşă a feminităţii, ca să le îngrijească şi să le facă să se dezvolte în mijlocul unui noian de greutăţi. Totul i se împotrivea. Lumea îi era ostilă. Însăşi firea copilei avea ceva rău în ea, care arăta că fusese născută în afara legii – rod al pasiunii neîngăduite a mamei ei – şi o silea ades pe Hester să se întrebe, cu inima întristată, dacă însuşi faptul că mica şi sărmana creatură fusese adusă pe lume era spre bine sau spre rău.

Aceeaşi întrebare sumbră şi-o punea adesea cu privire la întregul neam femeiesc. Merita oare viaţa să fie acceptata chiar pentru cea mai fericită dintre semenele ei? în ceea ce priveşte propria ei existenţă, alesese de mult răspunsul negativ şi socotea problema ca definitiv rezolvată. Tendinţa spre speculaţii, cu toate că poate avea o înrâurire liniştitoare asupra firii femeii la fel ca şi asupra aceleia a bărbatului, duce la melancolie, căci o ajută să înţeleagă cât de zadarnice sunt problemele pe care şi le

pune. În primul rând ar trebui dărâmat şi reconstruit întregul sistem social. Apoi ar fi nevoie ca însuşi caracterul sexului opus sau îndelungatele sale deprinderi ereditare, care au devenit o a doua natură, să fie radical schimbate înainte ca femeia să poată ajunge a ocupa în societate o poziţie echitabilă, conformă naturii ei. În sfârşit, după ce toate celelalte greutăţi ar fi învinse, femeia încă n-ar putea trage folos de pe urma acestor reforme preliminare, dacă n-ar suferi ea însăşi o schimbare şi mai adâncă, în care s-ar putea ca întreaga gingăşie eterică – esenţa însăşi a fiinţei ei – să se volatilizeze. O femeie nu reuşeşte niciodată să biruie aceste probleme. Ele nu pot fi rezolvate, sau dacă sunt – aceasta se poate face cel mult într-un singur fel. Dacă din întâmplare inima femeii iese deasupra, ele dispar. Astfel Hester Prynne, a cărei inimă îşi pierduse bătaia sănătoasă şi regulată, rătăcea fără fir conducător prin labirintul întunecat al minţii, când ocolind o surpătură de netrecut, când dându-se înapoi speriată în faţa unei prăpăstii adânci. Având în jur doar privelişti sălbatice, sinistre, ea nu găsea nicăieri adăpost şi mângâiere. Uneori o îndoială înspăimântătoare căuta să pună stăpânire pe sufletul ei. Se întreba atunci dacă n-ar fi mai bine s-o trimită îndată pe Pearl în cer, şi să se îndrepte ea însăşi spre acel viitor pe care Dreptatea eternă i-l va destina.

Litera stacojie îşi greşise efectul.

Dar iată că întâlnirea cu reverendul Dimmesdale, în noaptea lui de veghe, îi dăduse un nou subiect de meditaţii şi-i arătase o ţintă care părea vrednică de orice efort şi de orice jertfă. Fusese martoră a chinurilor adânci în care pastorul se zbătea sau, mai bine zis, încetase să se zbată, îşi dădea seama că omul era pe pragul nebuniei, dacă nu-l trecuse chiar. Nu încăpea îndoială că, oricât de mare ar fi fost durerea provocată de ghimpele tainic al remuşcării, o otravă mai mortală îi fusese infuzată de mâna ce-i promitea să-l ajute. Un duşman ascuns stătuse neîncetat lângă el, sub masca prietenului şi a salvatorului, folosind

toate prilejurile ce se ofereau astfel ca să umble la resorturile delicate ale sufletului reverendului Dimmesdale. Hester nu putea să nu se întrebe dacă nu fusese lipsită de sinceritate, curaj şi lealitate lăsându-l pe pastor să fie împins într-o situaţie din care puteau să izvorască atâtea rele şi niciun bine. Singura ei justificare stătea în faptul că nu fusese în stare să găsească nicio altă cale de a-l apăra de un dezastru şi mai cumplit ca al ei, decât acceptând planul Iui Roger Chillingworth de a-şi ascunde identitatea. Sub acest impuls ea îşi făcuse alegerea, şi acum se dovedea că dintre cele două rele îl alesese pe cel mai mare. Se decise să-şi răscumpere greşeala, pe cât mai era cu putinţă. Călită prin ani de grele şi severe încercări, nu se mai simţea atât de incapabilă să se măsoare cu Roger Chillingworth ca în seara când, dezonorată de păcat şi pe jumătate înnebunită de ruşinea încă proaspătă, vorbiseră împreună în celula închisorii. De atunci îşi croise un drum care o dusese mai sus. Bătrânul, pe de altă parte, se apropiase mai mult de nivelul ei, sau poate căzuse chiar mai jos prin răzbunarea pe care se înjosise s-o urmărească.

Aşadar, Hester Prynne se hotărâse să-l întâlnească pe fostul ei soţ şi să facă tot ce stătea în puterile ei pentru a salva victima pe care acesta o ţinea atât de vădit în ghearele lui. Prilejul se prezentă curând. Intr-o după-amiază, pe când se plimba cu Pearl intr-o parte retrasă a peninsulei, îl zări pe bătrânul vraci, cu un coş într-o mână şi cu un băţ în cealaltă, umblând încet şi aplecându-se în căutare de rădăcini şi ierburi din care să-şi fiarbă leacurile.

XIV
Hester şi vraciul

Îndemnând-o pe Pearl să alerge până jos la malul apei ca să se joace cu scoicile şi cu algele încâlcite, Hester se îndreptă spre culegătorul de ierburi ca să stea de vorbă cu el. Copila îşi luă zborul ca o pasăre şi, descălţându-şi picioruşele albe, porni ţopăind în lungul ţărmului umed al mării. Ici, colo se oprea brusc şi se uita curioasă într-un ochi de apă lăsat în urmă de reflux, ca o oglindă în care putea să-şi privească obrazul. Din fundul băltoacei îi întorcea privirea o fetiţă cu faţa încadrată de cârlionţi castanii şi cu un zâmbet de spiriduş în ochi. Neavând altă tovarăşă de joacă, Pearl o chemă să se ia de mână şi să alerge împreună. Dar mica vedenie îi făcea semn şi ea, ca pentru a-i spune: „E mai bine aici! Vino tu în băltoacă!” Şi Pearl, intrând în apă până la genunchi, văzu pe fund propriile-i picioruşe, în timp ce de la o adâncime mai mare se ridica sclipirea unui surâs confuz care juca încoace şi încolo în apa agitată.

Intre timp Hester se apropiase de medic.

— Aş vrea să stăm puţin de vorbă, spuse ea, într-o chestiune care ne priveşte pe amândoi.

— Ia te uită! Cucoana Hester are o vorbă cu bătrânul Roger Chillingworth! răspunse el, îndreptându-se de mijloc. Cu dragă inimă! De altfel, doamnă, aud peste tot locul numai lucruri bune despre dumneata. Nu mai departe decât aseară, un dregător, om înţelept şi cucernic, pomenea de situaţia în care te afli, şoptindu-mi că în sfatul oraşului a fost vorba despre dumneata. S-a vorbit dacă da sau nu, fără vreun neajuns pentru obşte, slova aceea stacojie ar putea fi îndepărtată de pe pieptu-ţi. Pe viaţa mea, Hester, am stăruit pe lângă vrednicul dregător ca

acest lucru să fie făcut fără zăbavă.

— Nu atârnă de bunul plac al dregătorilor să înlăture semnul ăsta, îi întoarse cu linişte Hester. De-aş fi vrednică să scap de el, mi-ar cădea singur de pe piept, ori s-ar preface în alt semn, care ar grăi altfel.

— Ei bine, poartă-l atunci dacă ţi-e mai pe plac, grăi vraciul. O femeie trebuie negreşit să se gătească aşa cum socoate că-i sade mai bine. Slova aceea sclipitor cusută îţi împodobeşte de minune pieptul.

În tot acest timp Hester nu încetase de a-l privi pe bălan, speriată şi uimită să vadă cât de mult se schimbase înfăţişarea lui în ultimii şapte ani. Şi nu era faptul că îmbătrânise, căci deşi semnele înaintării în vârstă erau vizibile, omul purta bine povara anilor şi părea să-şi păstreze vigoarea şi vioiciunea. Dar vechea sa înfăţişare de cărturar studios şi calm – aceasta fiind latura pe care Hester şi-o amintea mai bine la el – pierise cu totul din obrazul lui, fiind înlocuită printr-o expresie încordată, iscoditoare, aproape crudă, dar stăpânită cu grijă. S-ar fi zis că încerca să ascundă această expresie printr-un zâmbet; dar acesta îl trăda, jucându-i atât de batjocoritor pe faţă, încât privitorul vedea cu atât mai limpede răutatea. Din când în când, o sclipire roşiatică îi ţâşnea parcă din ochi, ca şi cum sufletul bătrânului ar fi fost cuprins de un foc ce-i mocnea întunecat în piept, până ce un suflu de pasiune făcea să izbucnească din el o flacără trecătoare. Pe aceasta o înăbuşea cât mai repede cu putinţă, căutând să arate ca şi cum nimic nu s-ar fi petrecut.

Într-un cuvânt, bătrânul Roger Chillingworth era o mărturie izbitoare a capacităţii omului de a se preface în diavol, cu condiţia de a juca o bucată de vreme destul de lungă rolul diavolului. Acest bărbat nenorocit suferise prefacerea amintită, dedicându-se cu voluptate timp de şapte ani iscodirii statornice a unei inimi chinuite şi alimentând focul mistuitor al acestor chinuri, pe care le

analiza şi cu care se desfăta.

Litera stacojie ardea sânul lui Hester Prynne. Avea în faţa ei o nouă prăbuşire, a cărei răspundere cădea în parte asupră-i.

— Ce vezi în obrazul meu, de te uiţi atât de stăruitor la el? întrebă medicul.

— Ceva care m-ar face să plâng, dacă s-ar găsi lacrimi destul de amare pentru aceasta, răspunse ea. Dar să lăsăm, asta! Aş vrea să-ţi vorbesc despre acel om nefericit.

— Şi ce e cu el? strigă cu aprindere Roger Chillingworth, ca şi cum subiectul i-ar fi fost pe plac, iar prilejul de a-l discuta cu singura persoană căreia i se putea încredinţa l-ar fi bucurat. Ca să spun adevărul, doamnă Prynne, gândurile mele tocmai se ocupau cu acest domn. Grăieşte aşadar deschis şi îţi voi răspunde.

— Când am stat de vorbă cea din urmă oară, acum şapte ani, spuse Hester, ai izbutit să-mi storci făgăduiala că voi păstra tăcerea asupra legăturii ce ne-a unit odinioară. Cum viaţa şi numele bun al acelui bărbat se aflau în mâinile dumitale, mi s-a părut că nu am altă alegere decât să rămân mută, aşa cum îmi cereai. Totuşi, nu m-am legat în acest chip fără îndoieli apăsătoare; căci cu toate că mă lepădasem de orice îndatoriri faţă de alţi oameni, îmi rămânea o datorie faţă de el; şi ceva îmi şoptea că o nesocoteam dându-mi cuvântul că-ţi voi urma porunca. Din ziua aceea, nimeni nu e mai aproape de el decât dumneata. Te ţii după el la fiecare pas. Eşti alături de el fie că doarme, fie că e treaz. Îi cercetezi gândurile. Îi sapi şi-i scormoneşti în inimă. Îi strângi viaţa în gheare şi-l faci să moară în fiecare zi de o altă moarte; şi totuşi, na a ajuns să te cunoască. Îngăduind aceasta, l-am minţit şi trădat pe singurul om faţă de care îmi mai stătea în putinţă să mă arăt sinceră.

— Puteai face altfel? întrebă Roger Chillingworth. Ar fi fost de-ajuns să arăt cu degetul spre acest om, ca să-l fac să fie târât de pe amvon în temniţă şi de acolo, poate, la

spânzurătoare.

— Ar fi fost mai bine aşa, zise Hester Prynne.

— Ce rău i-am făcut acestui om? întrebă iarăşi Roger Chillingworth. Crede-mă, Hester Prynne, cea mai bogată răsplată pe care un medic a primit-o vreodată de la un cap încoronat n-ar putea să cumpere îngrijirile ce le-am dat cu vârf şi îndesat acestui nenorocit de preot! Fără ajutorul meu, viaţa i s-ar fi curmat în chinuri, în cei dinţii doi ani după săvârşirea crimei voastre, a amândurora. Căci. Hester, spiritul lui era lipsit de tăria – pe care a avut-o al tău – de a purta o povara ca această slovă stacojie. O, ţi-aş putea dezvălui o taină minunată! Dar ajunge! Am făcut pentru el tot ce stă în puterea ştiinţei. Şi dacă mai răsuflă azi şi se târăşte pe acest pământ, e numai datorită mie!

— Mai bine murea îndată! zise Hester Prynne.

— Da, femeie, acesta-i adevărul! strigă bătrânul Roger Chillingworth, lăsând focul sinistru ce-i ardea în inimă să scânteieze în faţa ochilor lui Hester. Mai bine murea îndată! Nicicând vreun muritor n-a îndurat ce i-a fost dat omului acestuia să îndure. Şi totul, totul sub privirea celui mai crunt duşman al său! L-a simţit pe duşman lângă el. A simţit o putere apăsându-l neîncetat ca un blestem. Un glas lăuntric îi spunea – căci nicicând Creatorul n-a făcut o fiinţă mai simţitoare – că nu era mâna unui prieten aceea ce trăgea de coardele inimii lui şi că un ochi iscoditor îl cerceta, căutând numai răul şi găsindu-l. Dar nu ştia că acea mână şi acel ochi erau ale mele! După superstiţia comună tagmei lui, îşi închipuia că era pradă unui demon ce-l chinuia cu vise de groază şi gânduri cumplite, cu ghimpele remuşcării şi pierderea nădejdii în iertarea divină – toate numai spre a-l face să cunoască ceea ce-l aşteaptă dincolo de mormânt. Era însă doar umbra prezenţei mele – vecinătatea cea mai strânsă cu omul pe care l-a rănit în chip atât de josnic şi care a ajuns să nu poată trăi decât din otrava nesecată a celei mai cumplite răzbunări! Da, într-adevăr, nu se înşela, avea un demon

lângă el! Un muritor ce avusese odată o inimă omenească, s-a prefăcut în demon, numai ca să-l chinuiască!

În timp ce rostea aceste cuvinte, nefericitul medic îşi ridică mâinile cu o expresie de oroare, ca şi cum ar fi zărit într-o oglindă, în locul chipului său, o schimă îngrozitoare pe care nu era în stare s-o recunoască. Era unul din acele momente – care nu se ivesc poate decât *o* dată la mulţi ani

— Când aspectul moral al unui om se dezvăluie ochilor minţii lui. Este probabil că Roger Chillingworth nu se văzuse încă nicicând aşa cum se vedea acum.

— Nu l-ai chinuit die ajuns? spuse Hester, observând expresia bătrânului. Nu ţi-a plătit încă toată datoria lui?

— Nu! Nu! Şi-a sporit-o doar! răspunse vraciul, a cărui expresie fioroasă făcea loc treptat unui aer sumbru şi trist. Îţi mai aduci aminte, Hester, ce fel de om eram acum nouă ani? Mă găseam şi atunci în toamna zilelor mele, în plină toamnă chiar. Dar până atunci nu cunoscusem, în tot cursul vieţii, decât ani liniştiţi de studiu serios şi meditaţie, închinaţi cinstit sporirii cunoştinţelor mele şi tot atât de cinstit creşterii bunăstării omeneşti, cu toate că acest din urmă ţel nu era decât întâmplător alături de celălalt. Nicio viaţă nu fusese mai paşnică şi mai nevinovată decât a mea; puţine vieţi, mai bogate în binefaceri făcute altora. Îţi mai aduci aminte de mine? Nu eram – deşi poate mă găseai rece – un om care purta de grijă altora, care cerea puţin pentru sine, blând, sincer, drept şi statornic, dacă nu chiar înflăcărat în afecţiunile lui? Nu aveam oare toate aceste însuşiri?

— Pe toate, şi încă mai multe, spuse Hester.

— Şi ce sunt acum? întrebă el privind-o drept în ochi şi lăsând tot răul ce zăcea în el să i se citească pe faţă. Ţi-am mai spus ce sunt! Un demon! Cine m-a făcut să devin aşa?

— Eu! strigă Hester fremătând. Eu, nu mai puţin decât el. De ce nu te-ai răzbunat pe mine?

— Te-am lăsat pradă slovei stacojii, răspunse Roger

Chillingworth. Dacă ea nu m-a răzbunat, nu pot face nici eu mai mult.

Şi cu un zâmbet îşi puse degetul pe semnul roşu.

— Te-a răzbunat! spuse Hester Prynne.

— Aşa m-am gândit şi eu, făcu medicul. Şi acum, ce vrei de la mine în legătură cu acest om?

— Datoria mea e să-i dezvălui taina, răspunse Hester cu hotărâre. Trebuie să afle cine eşti cu adevărat. Care va Ei urmarea, nu pot să ştiu. Dar vechea mea datorie de încredere faţă de acela al cărui blestem şi a cărui nenorocire am fost va fi, în sfârşit, plătită. Cât despre nimicirea sau păstrarea bunului său nume, a poziţiei lui şi poate chiar a vieţii lui – toate acestea stau în mâna ta. Şi nu socotesc

— Eu, pe care slova stacojie a învăţat-o să respecte adevărul, fie el chiar un adevăr ce pătrunde în suflet ca un fier înroşit – nu socotesc că ar fi de un mare folos pentru el să ducă pe mai departe o viaţă atât de îngrozitor de poală încât să mă înjosesc să-ţi cerşesc mila. Fă cu el ce vrei! Nimic bun nu-l mai poate aştepta, nimic bun nu ne aşteaptă nici pe mine, nici pe tine! Şi nici pe mica Pearl. Nu e niciun drum care să ne scoată din acest labirint întunecat.

— Femeie, aproape că-mi vine să te plâng! spuse Roger Chillingworth, care nu putea să înăbuşe un freamăt de admiraţie, căci deznădejdea ei era pătrunsă de o anumită măreţie. Aveai în tine însuşiri înalte. Poate că dacă ai fi întâlnit mai devreme o iubire mai adevărată decât a mea, această nenorocire nu s-ar fi întâmplat. Mi-e milă de tine din pricina binelui ce s-a irosit în firea ta!

— Iar mie mi-e milă de tine, răspunse Hester Prynne, din pricina urii care a prefăcut un om înţelept şi drept într-un demon. Nu vrei să-l goneşti din tine şi să fii iarăşi om? Dacă nu de hatârul aceluia, măcar de al tău! Iartă, şi lasă de acum înainte ca pedepsirea lui să cadă în seama

Puterii căreia ea îi revine! Am spus adineauri că nici

el, nici tu, nici eu, care rătăcim în acest negru labirint al răului, poticnindu-ne la fiecare pas de vina pe care am semănat-o pe cărarea noastră, nu putem nădăjdui în nimic bun. Dar nu-i aşa! Tu, şi numai tu, mai poţi avea parte de bine, căci ai suferit o mare nedreptate şi îţi stă în putere ca să ierţi. Vrei să renunţi la acest unic privilegiu? Vrei să respingi acest dar fără preţ?

— Pace, Hester, pace! răspunse bătrânul cu sumbră severitate. Nu-mi este dat să iert! Nu am puterea de care pomeneşti. Vechea mea credinţă, uitată de mult. Mi se întoarce şi-mi lămureşte tot ce facem şi tot ce suferim. Prin cel dintâi pas cu care te-ai abătut de pe calea dreaptă ai aruncat sămânţa răului; dar din clipa aceea totul n-a fost decât o întunecată necesitate. Tu, care mi-ai făcut o. Nedreptate, nu eşti vinovată, chiar dacă trăieşti în această închipuire; şi nici eu, care am smuls din mâinile unui demon funcţia lui, nu sunt demonic. Aşa ne e soarta! Lasă floarea neagră să înflorească cum va putea! Acum urmează-ţi calea şi poartă-te cu acel om cum vei voi.

Îi făcu un semn cu mâna şi se apucă din nou să-şi culeagă ierburile.

XV
Hester şi Pearl

Astfel Roger Chillingworth – bătrâna umbră diformă al cărui chip obseda memoria oamenilor mai mult decât o doreau – îşi luă rămas bun de la Hester şi porni mai departe cu spinarea aplecată. Culegea ici şi colo câte o plantă, sau smulgea o rădăcină punându-le în coşul ce-l ţinea atârnat de braţ. În timp ce se târa înainte, barba lui căruntă aproape că atingea pământul. Hester îl urmări o vreme din ochi, căutând să vadă cu un fel de curiozitate ireală dacă iarba fragedă a începutului de primăvară nu avea să se veştejească sub picioarele lui, făcând să apară în mijlocul verdeţii ei zâmbitoare urma uscată şi îngălbenită a paşilor lui întortocheaţi. Se întreba ce soi de ierburi puteau fi acelea pe care bătrânul le culegea cu atâta sârguinţă. Oare pământul, împins la ţeluri rele sub influenţa privirilor lui, nu avea să-i aştearnă în cale plante veninoase de specii necunoscute până atunci? Sau poate era de ajuns ca o iarbă tămăduitoare să fie atinsă de el pentru ca să devină otrăvită şi vătămătoare? Oare lumina soarelui, care strălucea atât de puternic oriunde aiurea, cădea şi asupra lui? Sau poate mai degrabă, aşa cum se părea, un cerc de umbră ameninţătoare îi înconjura silueta diformă, însoţindu-l la fiecare pas? Şi încotro se îndrepta acum? Nu avea să se cufunde deodată în pământ, lăsând în urma lui un petic gol şi pustiit, pe unde în curând vor răsări mătrăguna, zârna, măselariţa şi alte soiuri de buruieni ucigătoare pe care clima le putea produce – toate înflorind cu oribilă îmbelşugare? Sau avea poate să întindă aripi de liliac şi să-şi ia zborul, devenind din ce în ce mai hidos pe măsură ce se va înălţa către cer?

— De-o fi un păcat sau nu, spuse Hester Prynne cu

amărăciune continuând să-l însoţească cu privirea, dar îl urăsc pe acest om!

Se mustră pentru simţământul acesta, dar fără să-l poată înăbuşi sau îndulci. În timp ce lupta împotriva lui, îşi aminti de zilele de demult petrecute într-o ţară îndepărtată, unde Roger Chillingworth obişnuia în fiecare seară să iasă din singurătatea cabinetului său de studii şi să se odihnească lângă focul din cămin, în lumina zâmbetului ei de tânără soţie. Avea nevoie să se încălzească de la acest zâmbet, spunea el, ca să-şi gonească din inimă răceala atâtor ceasuri solitare, petrecute printre cărţi. Asemenea clipe îi păruseră odinioară fericite; acum însă, privite prin prisma vieţii duse de atunci, îi apăreau a fi cele mai hidoase amintiri ale ei. Se miră că astfel de momente putuseră vreodată să existe! Se întrebă cu uimire ce putuse s-o facă să se mărite cu el! Socotea că cea mai mare crimă de care trebuia să se căiască era aceea de a fi suferit şi întors strânsoarea mâinii lui şi de a fi îndurat ca zâmbetul buzelor şi al ochilor ei să se întâlnească şi să se contopească cu al lui. Şi i se părea că Roger Chillingworth săvârşise un ultragiu mai odios decât oricare altul suferit de el de atunci făcând-o, într-o vreme când inima ei nu cunoştea nimic altceva, să se creadă fericită lângă el.

— Da, îl urăsc, repetă Hester pe un ton şi mai amar. M-a trădat! Mi-a făcut un rău mai mare decât jignirea pe care i-am adus-o.

Ar trebui să tremure acei bărbaţi care, cucerind mâna unei femei, nu cuceresc totodată întreaga pasiune a inimii ei! Căci dacă vreodată o atingere mai puternică decât a lor face să vibreze toate coardele sensibilităţii acelei femei, îi poate aştepta soarta nenorocită, care a fost aceea a lui Roger Chillingworth, de a-şi vedea imputată până şi mulţumirea calmă, imaginea de marmură a fericirii pe care i-o vor fi impus-o drept realitate caldă. Dar Hester ar fi trebuit de mult să treacă peste această nedreptate. Ce se

petrecea în ea? Oare cei şapte ani nesfârşiţi petrecuţi în chinurile pricinuite de litera stacojie o făcuseră numai să sufere, fără a trezi în ea nicio remuşcare?

Emoţiile pe care le încercase în scurtul interval cât stătuse urmărind cu privirea silueta încovoiată a lui Roger Chillingworth aruncară o lumină întunecată asupra stării ei de spirit, scoţând la iveală multe lucruri pe care altminteri nu şi le-ar fi putut mărturisi.

Când bătrânul dispăru, Hester o chemă înapoi pe copila ei.

— Pearl! Mica mea Pearl! Unde eşti?

Pearl, a cărei minte era veşnic în neastâmpăr, fusese departe de a se plictisi în timp ce mama ei stătea de vorbă cu bătrânul culegător de ierburi. La început, cum s-a mai spus, se jucase cu propria ei imagine oglindită într-un ochi de apă, făcând semn reflexului fantomatic să iasă de acolo; şi cum acesta refuza să se aventureze la suprafaţă, căutase să-şi croiască singură drum în sfera lui, acolo unde pământul nu se vedea iar cerul nu putea fi atins. Găsind însă curând că fie ea însăşi, fie imaginea erau ireale, căută în altă direcţie o distracţie mai plăcută. Întocmi bărcuţe din coajă de mesteacăn, încărcându-le cu scoici, şi încredinţă astfel imensităţii oceanului o flotă mai numeroasă decât a oricărui negustor din Noua Anglie; dar cele mai multe dintre bărcuţe se scufundară chiar lângă mal. Apucă o crevetă vie de coadă, prinse câteva stele de mare şi întinse la soare o meduză ca să se topească. Ridică spuma albă ce tivea fluxul în înaintarea lui şi o aruncă în vânt, alergând apoi după ea cu paşi înaripaţi, pentru a prinde fulgii mari de zăpadă înainte de căderea lor. Zărind apoi un cârd de păsări de mare care fluturau în lungul ţărmului în căutare de hrană, neastâmpărata copilă îşi umplu şorţul cu pietricele şi, furişându-se din stâncă în stâncă în urma zburătoarelor, dovedi o deosebita îndemânare în a-şi arunca cu proiectilele în ele. O mică pasăre cenuşie cu pieptul alb fu atinsă, aşa cel puţin i se

păru lui Pearl, de o pietricică şi se depărtă în zbor cu o aripă frântă. Atunci însă mica diavoliţă oftă şi renunţă Ia jocul ei, căci o durea că făcuse rău unei mici fiinţe, deopotrivă de sălbatică ca briza mării sau ca *ea* însăşi.

Ultima ei îndeletnicire fu aceea de a culege tot felul de alge şi de a-şi face din ele o eşarfă sau o mantie şi o găteală de cap, dându-şi înfăţişarea unei mici sirene. Moştenise de la maică-sa darul de a imagina drapaje şi veşminte. Pentru a-şi desăvârşi costumul de sirenă, Pearl adună puţin varec şi imită pe pieptul ei, pe cât putu mai bine, podoaba pe care era atât de deprinsă s-o vadă pe acela al mamei. O literă, litera A, dar de un verde proaspăt, iar nu stacojie! Copila îşi sprijini bărbia de piept şi contemplă emblema cu un ciudat interes, ca şi cum unicul scop pentru care fusese trimisă pe lume ar fi fost acela de a ghici înţelesul ei ascuns.

„Oare mama mă va întreba ce înseamnă asta?” gândi Pearl.

Tocmai atunci auzi glasul maică-si, şi zburând uşor ca una din micile păsări de mare, se ivi în faţa lui Hester Prynne, jucând, râzând şi arătând cu degetul ornamentul de pe pieptul ei.

— Micuţa mea, spuse Hester după un moment de tăcere, litera verde, şi încă pe pieptul tău de copilă, nu are niciun înţeles. Ştii tu, fetiţa mea, ce înseamnă litera aceasta pe care mama ta e osândită s-o poarte?

— Da, mamă, răspunse copila. E un A mare. Mi-ai arătat-o în abecedar.

Hester se uită atentă la obrăjorul fetiţei, dar deşi văzu în ochii ei acea expresie stranie pe care o observase atât de des, nu putea desluşi dacă Pearl atribuia în adevăr vreun înţeles simbolului. Simţi o dorinţă bolnăvicioasă să se lămurească asupra acestui punct.

— Ştii tu, copilo, de ce poartă mai că-ta această literă?

— Fireşte că ştiu! răspunse Pearl privind-o isteţ pe mama ei. O porţi din aceeaşi pricină pentru care pastorul

îşi ţine mâna pe inimă.

— Şi care e această pricină? întrebă Hester, pe jumătate zâmbind faţă de asociaţia absurdă a copilei; dar gândindu-se mai bine, păli. Ce legătură poate avea litera cu orice altă inimă decât a mea?

— Zău, mamă, ţi-am spus tot ce ştiu, zise Pearl pe un ton mai serios decât de obicei. Întreabă-l pe bătrânul de acolo, cu care ai stat de vorbă! Poate că ştie el. Dar spune-mi tu, mamă dragă, ce înseamnă litera asta stacojie? Şi de ce o porţi pe piept? Şi de ce îşi pune pastorul mâna pe inimă?

Şi apucând mâna maică-si cu amândouă mâinile, o privi în ochi cu o gravitate de care firea ei sălbatică şi nestatornică dăduse rareori dovadă. Hester se gândi că fetiţa căuta în adevăr să se apropie de ea cu încredere copilărească, silindu-se cu întreaga ei inteligenţă să stabilească o comuniune de simţire între ele două. Era un aspect neobişnuit al lui Pearl. Până atunci mama, deşi ţinea la copilă cu intensitatea unei iubiri unice, se deprinsese să nu aştepte în schimb nimic mai mult decât capricii de neprevăzut, ca ale unei brize de aprilie care îşi trece vremea într-un joc molcom, izbucnind deodată cu neînţeleasă patimă, şi care în toanele ei cele mai bune rămâne iritabilă, îngheţându-te mai degrabă decât să te mângâie când îi deschizi braţele, dar care uneori, ca să-şi răscumpere aceste purtări rele, te săruta neaşteptat pe obraz cu un fel de gingăşie îndoielnică jucându-se dulce cu părul tău, pentru a porni apoi spre alte treburi nebunatice, lăsându-ţi în inimă calma plăcere a unui vis. Aşa judeca mama firea copilei. Orice alt observator n-ar fi găsit poate la fetiţă decât trăsături de caracter puţin plăcute şi le-ar fi dat un colorit mult mai întunecat. Acum însă, lui Hester i se înfipse cu putere gândul că Pearl, cu neobişnuita ei precocitate şi agerime, se apropiase poate de vârstă când putea să-i devină o prietenă căreia să-i încredinţeze acelea dintre necazurile ei ce puteau fi împărtăşite fără vreo

pagubă nici pentru mamă, nici pentru copilă. În micul haos al caracterului lui Pearl se puteau vedea, de fapt, de la început elementele bine conturate ale unui curaj neşovăielnic, ale unei voinţe de neclintit, ale unei mândrii îndărătnice, pe care disciplina avea s-o prefacă poate în respect de sine, şi un dispreţ adânc pentru multe lucruri care, cercetate de aproape, s-ar fi dovedit poate pătate de minciună. Avea şi afecţiuni, deşi încă înţepătoare şi neplăcute, cum sunt fructele cele mai gustoase înainte de a sa coace. Faţă de atâtea însuşiri, îşi spunea Hester, răul moştenit de copilă de la mama ei trebuia într-adevăr să fie mare, pentru ca din micul spiriduş să nu iasă odată o femeie demnă.

Impulsul irezistibil al lui Pearl de a da târcoale enigmei pe care o ascundea litera stacojie părea să fie o trăsătură înnăscută a firii ei. Încă din perioada când conştiinţa abia începuse să i se trezească, fetiţa o urmărise ca şi cum aceasta ar fi fost adevărata ei menire. Hester îşi închipuise adesea că, înzestrând-o pe copilă cu această înclinaţie pronunţată, providenţa urmărea un anume scop, de judecată şi pedeapsă; dar niciodată până atunci nu-i venise în minte să se întrebe dacă de acest scop nu putea fi legat de asemenea un altul: acela al unei binefăcătoare îndurări. Dacă ar privi-o pe mica Pearl nu numai ca pe un copil al pământului, ci şi ca pe un mesager al cerului şi i-ar arăta credinţă şi încredere, oare misiunea fetiţei nu ar putea fi aceea de a alina suferinţa ce îngheţa inima mamei prefăcând-o în mormânt, şi de a o ajuta să biruie pasiunea, odinioară atât de sălbatică, dar nici acum moartă sau adormită, ci doar întemniţată în aceeaşi inimă sepulcrală?

Acestea erau câteva din gândurile care se agitau cu atâta putere în mintea lui Hester, încât i se părea că cineva i le-ar fi şoptit cu adevărat la ureche. Şi în tot acest timp mica Pearl stătea lângă dânsa, ţinându-i mâna între mânuţele ei, cu faţa ridicată în sus, şi punându-i mereu şi mereu aceleaşi întrebări stăruitoare.

— Ce înseamnă litera asta, mamă? Şi de ce o porţi? Şi de ce îşi ţine pastorul mâna pe inimă?

„Ce să-i răspund?” se întrebă Hester în gând. „Dacă acesta e preţul simpatiei copilei, nu-l pot plăti.”

Spuse apoi cu glas tare:

— Prostuţă mică, de ce-mi tot pui întrebările astea? Sunt multe lucruri pe lume despre care copiii nu trebuie să întrebe. Ce ştiu eu despre inima pastorului? Cât despre litera stacojie, o port de dragul firelor ei de aur.

În tot cursul celor şapte ani, Hester Prynne nu renegase niciodată simbolul de pe pieptul ei. Poate că acest semn era talismanul unui duh aspru şi sever dar totuşi ocrotitor, care acum însă avea s-o părăsească deoarece recunoscuse că, în pofida stricteţii cu care veghease asupra inimii ei, un rău nou se strecurase într-însa, sau răul cel vechi nu fusese niciodată izgonit din ea. Cât despre mica Pearl, seriozitatea îi pieri repede din obraz.

Totuşi, copila nu găsi cu cale să renunţe la întrebările ei. De două sau trei ori pe când se întorceau acasă, şi tot de atâtea ori în timpul mesei sau când Hester o culca în pat, şi o dată chiar când păruse să fi adormit de-a binelea, Pearl îşi ridică privirea cu o sclipire răutăcioasă în ochi.

— Mamă, spuse ea, ce înseamnă litera stacojie?

Iar a doua zi, primul semn pe care copila îl dădu că se trezise fu acela de a-şi înălţa capul de pe pernă şi de a pune cealaltă întrebare, pe care o legase în chip atât de inexplicabil de iscodirile ei cu privire la litera stacojie.

— Mamă, mamă! De ce-şi ţine pastorul mâna pe inimă?

— Taci din gură, copilă neascultătoare! răspunse mama ei cu o asprime pe care nu şi-o îngăduise niciodată până atunci. Nu mă sâcâi, sau te încui în cămara neagră!

XVI
O plimbare în pădure

Hester Prynne rămase neclintită în hotărârea ei de a dezvălui reverendului Dimmesdale, cu preţul oricăror suferinţe prezente sau al oricăror urmări viitoare pentru el, adevărata identitate a omului ce se strecurase în intimitatea lui. Timp de câteva zile căută însă în zadar un prilej de a se apropia de pastor în cursul uneia din plimbările singuratice pe care, după cum ştia ea, avea obiceiul să le facă în lungul ţărmurilor peninsulei sau pe colinele păduroase din împrejurimi. Nu că ar fi putut să provoace vreun scandal sau să primejduiască curăţenia neprihănită a bunului renume de care se bucura preotul, dacă l-ar fi vizitat în cabinetul lui de studii, unde şi până atunci mulţi penitenţi mărturisiseră păcate tot atât de întunecate poate ca acela a cărui mărturie era litera stacojie. Dar în parte pentru că se temea de amestecul ascuns sau făţiş al bătrânului Roger Chillingworth, în parte pentru că vina ce-o apăsa pe conştiinţă o făcea să vadă un motiv posibil de bănuială acolo unde nimeni nu l-ar fi văzut, şi în parte pentru că pastorul cât şi ea aveau să simtă nevoie de spaţiul vast al naturii ca să poată respira în timpul convorbirii – pentru toate aceste motive Hester nu se gândi niciun moment să se întâlnească cu el într-un cadru mai intim, ci numai sub cerul liber.

În cele din urmă află Ungă patul unui bolnav, unde reverendul Dimmesdale fusese chemat să facă o rugăciune, că plecase pentru a-l vizita pe apostolul Eliot[49]

[49] Este vorba de John Eliot (1604—1690), preot american din perioada colonială, cunoscut pe atunci sub numele de „apostolul indienilor”. Învăţând limba pieilor-roşii, traducând în ea unele rugăciuni şi predicând în această limbă, i-a convertit pe mulţi la creştinism.

în mijlocul indienilor convertiţi. Avea să se întoarcă probabil la o anumită oră în după-amiaza zilei următoare. A doua zi deci Hester porni din timp, luând-o şi pe mica Pearl, care era nelipsită din toate expediţiile maică-si, oricât de incomodă ar fi fost prezenţa ei.

Curând cele două drumeţe lăsară în urmă peninsula şi intrară în ţinuturile dinlăuntrul ţării, unde drumul lor se reduse la o cărare ce se pierdea în taina pădurii virgine. Aceasta o cuprindea atât de strâns, înălţându-se neagră şi deasă de o parte şi de alta, şi lăsa cu atâta zgârcenie să se vadă cerul, încât ii păru lui Hester o imagine fidelă a pustietăţii morale în care rătăcea de atâta vreme. Ziua era rece şi întunecată. Pe cer se întindea o pânză de nori cenuşii agitaţi uşor de briză, astfel că din când în când o rază tremurătoare se juca stingheră în lungul cărării. Dar acest joc fugar înveselea totdeauna doar capătul îndepărtat al vreunei lungi perspective deschise prin pădure. Raza jucăuşă – palidă şi sfioasă în mijlocul gravităţii predominante a priveliştii – se retrăgea pe măsură ce Hester şi Pearl se apropiau, făcând locurile unde zburdase să le apară şi mai triste, tocmai pentru că speraseră să le găsească scăldate în lumină.

— Mamă, spuse mica Pearl, vezi, soarele nu te iubeşte. Fuge şi se ascunde când vede pe pieptul tău ceva care-l sperie. Uite, iarăşi se joacă acolo, departe. Rămâi aici şi lasă-mă să alerg şi să-l prind. Nu sunt decât o copilă. N-are să fugă de mine, căci nu port încă nimic pe piept!

— Şi am nădejde că n-ai să porţi nicicând, zise Hester.

— Şi de ce nu, mamă? întrebă Pearl oprindu-se brusc în clipa când voise s-o pornească în goană. N-are să vină singur semnul când am să fiu mare?

— Fugi, copilo, îi răspunse mama ei, şi prinde raza de soare! Altfel o să plece îndată!

Pearl porni alergând şi, după cum Hester văzu cu un zâmbet, prinse cu adevărat lumina soarelui; stătea râzând în mijlocul ei, scăldată în splendoare şi sclipind de

vioiciune după. Alergătura grăbită. Lumina stărui în jurul copilei stinghere, fericită parcă de a avea o asemenea tovarăşă de joacă, până când mama ajunse destul de aproape pentru a intra la rândul ei în cercul magic.

— Bagă de seamă, acum are să plece, spuse Pearl clătinând din cap.

— Uite! răspunse Hester zâmbind. Pot să-mi întind mâna şi să apuc o bucăţică de rază.

Când încercă însă s-o facă, lumina dispăru; sau, judecind după expresia radioasă care juca pe obrazul lui Pearl, mama ei şi-ar fi putut închipui >că fetiţa o absorbise şi avea s-o împrăştie din nou ca să le lumineze calea, când se vor cufunda în vreo umbră mai întunecoasă. Nicio altă însuşire a firii lui Pearl nu-i dădea impresia mai puternică a unei forţe noi, pe care n-o moştenise de la ea, ca această neistovită vioiciune spirituală; nu avea nimic în ea din acea tristeţe bolnăvicioasă pe care în zilele noastre aproape toţi copiii o moştenesc împreună cu alte metehne de la strămoşii lor. Poate că şi această agerime deosebită nu era decât o boală, un reflex al energiei nestăvilite cu care se împotrivise Hester nenorocirilor ce o copleşiseră înainte de naşterea copilei. Era desigur un dar îndoielnic, care împrumuta caracterului fetiţei un luciu metalic şi dur. Îi lipsea – ceea ce unor oameni le lipseşte în tot cursul vieţii lor – o suferinţă care s-o mişte adânc şi să-i dea putinţa de a compătimi. Dar pentru aceasta Pearl avea încă destulă vreme.

— Vino, copila mea! spuse Hester aruncându-şi ochii în jur, în locul unde Pearl stătuse liniştită în lumina soarelui. O să ne aşezăm mai departe în pădure ca să ne odihnim.

— Nu sunt obosită, mamă, răspunse fetiţa. Dar aşază-te tu şi spune-mi o poveste.

— O poveste, copilă? spuse Hester. Despre ce?

— Ei, o poveste despre Omul Negru, răspunse Pearl agăţându-se de rochia maică-si şi ridicând spre ea o privire

pe jumătate serioasă pe jumătate ştrengărească. Cum umblă prin pădurea asta ţinând în braţe o carte, o carte mare şi grea, cu închizători de fier; şi cum Omul Negru cel urât întinde cartea împreună cu un condei de fier tuturor oamenilor pe care-i întâlneşte aici în pădure, ca să-şi scrie cu sângele lor numele în ea. Şi pe urmă le pune semnul lui pe piept! Spune, l-ai întâlnit vreodată pe Omul Negru, mamă?

— Cine ţi-a spus povestea asta, Pearl? o întrebă maică-sa, recunoscând în vorbele fetiţei o superstiţie răspândită pe vremea aceea.

— Bătrâna din colţul de lângă cămin, acolo, în casa unde ai stat de veghe azi-noapte, spuse copila. Dar credea că dorm când a vorbit despre asta. Zicea că mii şi mii de oameni l-au întâlnit în pădure şi s-au iscălit în cartea lui, şi-i poartă acum semnul. Şi pe urmă, că urâcioasa doamnă Hibbins e dintre oamenii lui. Şi a mai spus, mamă, că litera stacojie de pe pieptul tău este semnul Omului Negru şi că sclipeşte ca o flacără roşie când îl întâlneşti la miezul nopţii aici în pădurea întunecoasă. E adevărat, mamă? Vii noaptea aici ca să te întâlneşti cu el?

— Te-ai deşteptat vreodată noaptea şi ai văzut că maică-ta era plecată? întrebă Hester.

— Nu-mi aduc aminte, zise copila. Dar dacă ţi-e frică să mă laşi singură în colibă, ai putea să mă iei cu tine. Aş veni cu plăcere! Spune-mi, spune-mi o dată! E adevărat că umblă pe aici Omul Negru? Şi l-ai întâlnit vreodată? Şi semnul ăsta e al lui?

— Ai să-mi dai pace dacă am să-ţi spun? o întrebă maică-sa.

— Da, dacă îmi spui tot, răspunse Pearl.

— O dată în viaţa mea l-am întâlnit pe Omul Negru, zise mama ei, şi litera asta roşie e semnul lui.

Stând de vorbă aşa, ele pătrunseră destul de adânc în pădure ca să fie la adăpost de privirile vreunui drumeţ care ar fi trecut întâmplător pe cărare. Se aşezară pe un

morman de muşchi, care cu un secol în urmă fusese un pin gigantic ce-şi înălţa semeţ vârful în văzduh, în timp ce rădăcinile şi trunchiul rămâneau în umbra întunecoasă. Aleseseră o mică vâlcea, ale cărei pante acoperite cu frunziş se ridicau lin de o parte şi de alta şi prin mijlocul căreia curgea un pârâiaş peste un pat de frunze moarte şi înecate. Din copacii aplecaţi asupra lui atârnau ici şi colo crengi mari care opreau curentul, silindu-l să formeze pe alocuri vârtejuri şi mici ochiuri negre, în vreme ce în părţile unde apa curgea mai repede se putea vedea pe fund o dungă de prundiş şi de nisip sclipitor. Dacă îţi lăsai ochii să alunece în lungul pârâului, mai puteai zări o vreme în pădure lumina reflectată de apele lui, pierzându-i însă orice urmă în mijlocul vălmăşagului de trunchiuri şi desiş, de unde răsărea din când în când o stâncă mare acoperită toată de licheni cenuşii. Aceşti copaci şi aceste blocuri de granit urmăreau parcă să facă mai tainic cursul pârâiaşului, temându-se poate ca nu cumva, cu limbuţia lui neistovită, să destăinuiască veşti din inima bătrânului codru, sau să-şi oglindească mărturisirile pe faţa netedă a unui iezer. Într-adevăr, tot furişându-se mai departe, pârâiaşul nu-şi întrerupea gângureala prietenoasă, molcomă, liniştitoare, dar plină de melancolie, asemenea glasului unui copilaş ce-şi petrece anii fragezi fără jocuri şi fără veselie în mijlocul unor oameni trişti şi al unor impresii sumbre.

— Pârâule! Pârâu nătâng şi plicticos! strigă Pearl după ce-i ascultase o vreme murmurul. De ce eşti atât de posac? Mai înveseleşte-te puţin şi nu tot plânge şi ofta.

Dar pârâul văzuse atâtea lucruri triste în cursul scurtei sale vieţi printre arborii pădurii, încât nu se putea împiedica să povestească despre ele şi nu părea să aibă altceva de spus. Pearl era şi ea asemenea pârâului, căci curentul vieţii ei ţâşnise dintr-un izvor tot atât de tainic şi cursese printre privelişti tot atât de întunecate şi de posomorite. Spre deosebire însă de pârâu, ea îşi urma

drumul jucând, zburdând şi ciripind voios.

— Ce spune, mamă, pârâiaşul ăsta trist? întrebă ea.

— Dacă ai avea tu însăţi un necaz, îi răspunse maică-sa, ţi-ar povesti poate despre el, aşa cum îmi povesteşte mie despre al meu! Dar aud paşi pe cărare, Pearl, de parcă cineva îşi face drum printre crengi. Du-te să te joci şi lasă-mă să stau de vorbă cu acela ce se apropie.

— E Omul Negru, mamă? întrebă Pearl.

— Du-te şi te joacă, fetiţa mea, repeta maică-sa. Dar nu te afunda prea mult în pădure. Şi ia seama să te întorci îndată ce te-oi striga.

— Da, mamă, răspunse Pearl. Dar dacă e Omul Negru, de ce nu mă laşi să rămân o clipă, ca să-l văd cu cartea lui mare sub braţ?

— Pleacă, prostuţo, spuse mama nerăbdătoare. Nu e niciun Om Negru! Îl poţi vedea acum printre copaci. E pastorul!

— Da, adevărat, zise Pearl. Şi îşi ţine mâna pe inimă, mamă! Face asta pentru că Omul Negru i-a pus semnul acolo, atunci când şi-a scris numele în carte? Dar de ce nu-l poartă afară, pe piept, ca tine, mamă?

— Du-te acum, copila mea, şi-am să te las să mă sâcâi altă dată, cât ai să vrei. Dar nu te depărta prea mult; rămâi destul de aproape de pârâu ca să-i poţi auzi şopotul.

Copila porni cântând pe lângă pârâu, silindu-se să amestece accente mai vesele cu glasul lui melancolic. Dar mica apă curgătoare nu se lăsa mângâiată şi îşi depăna mai departe povestea neînţeleasă despre triste şi tainice întâmplări petrecute1 în adâncul codrului întunecat, sau profeţii pline de jale despre lucruri ce aveau să se mai întâmple. De aceea Pearl, a cărei mică viaţă era si așa destul de întunecată, renunţă să mai asculte pârâiaşul plângăreţ, apucându-se să culeagă viorele şi anemone de pădure, cum şi câteva căldăruşe roşii pe care le găsi în crăpăturile unei stânci înalte.

După ce spiriduşul ei de fetiţă plecă, Hester Prynne

făcu vreo câţiva paşi înspre cărarea ce trecea prin pădure, oprindu-se totuşi în umbra deasă a copacilor. Îl văzu pe pastor înaintând pe cărare, singur-singurel, şi sprijinindu-se pe un băţ pe care şi-l tăiase la o margine a potecii. Arăta speriat şi vlăguit, şi expresia lui trăda o descurajare care niciodată nu fusese atât de vizibilă în plimbările sale prin, preajma aşezării sau în vreo altă împrejurare când socotea că ar putea fi observat. Aici însă, în adânca izolare a pădurii, ea însăşi în stare să deprime chiar şi o inimă mai puţin mâhnită, această stare jalnică ieşea la iveală cu o înspăimântătoare claritate. Era ceva apatic în umbletul lui. Ca şi cum n-ar fi avut nicio pricină să-şi continue drumul şi nici n-ar fi simţit dorinţa s-o facă, ci ar fi fost dimpotrivă fericit – dacă mai putea fi fericit de vreun lucru – să se culce la pământ lângă rădăcina celui mai apropiat copac şi să rămână acolo pe vecie. Frunzele căzute ar fi putut să-l acopere, iar pământul să se adune treptat şi să formeze o moviliţă peste trupul lui, indiferent dacă ar mai fi fost sau nu viaţă în el. Moartea era un lucru prea inevitabil pentru ca s-o dorească sau să se ferească de ea.

Cât despre Hester Prynne, ea nu vedea la pastorul Dimmesdale niciun semn de suferinţă adevărată şi adâncă, în afară de faptul că, aşa cum băgase de seamă mica Pearl, îşi ţinea mâna pe inimă.

XVII
Pastorul şi enoriaşa lui

Oricât de încet umbla pastorul, aproape că trecuse până ce Hester Prynne să prindă destul glas ca să-i atragă atenţia. În cele din urmă ea izbuti.

— Arthur Dimmesdale! spuse ea încet la început; apoi mai tare, dar cu voce răguşită: Arthur Dimmesdale!

— Cine mă cheamă? făcu pastorul.

Tresărind, îşi îndreptă spatele ca un om surprins într-o stare de spirit în care nu dorea să aibă martori. Apoi îşi aruncă cu teamă privirea în direcţia de unde venise vocea, ca să zărească nedesluşit sub copaci o formă îmbrăcată în veşminte atât de închise la culoare şi conturându-se atât de palid în penumbra în care cerul cenuşiu şi frunzişul des scăldau această oră de amiază, încât nu-şi putu da seama dacă era o femeie sau o umbră. Poate că drumul vieţii îi era bântuit de o stafie scăpată din gândurile lui.

Se apropie cu un pas şi descoperi litera stacojie.

— Hester! Hester Prynne, spuse el. Tu eşti? Mai eşti în viaţă?

— Da, răspunse ea. În viaţa de care am avut parte în ăşti şapte ani! Dar tu, Arthur Dimmesdale, mai trăieşti?

Nu era de mirare că fiecare din ei punea astfel la îndoială existenţa reală, trupească a celuilalt, ba chiar propria lor existenţă. Atât de stranie era întâlnirea lor în pădurea întunecoasă, încât semăna cu prima revedere în lumea de dincolo de mormânt a două suflete care fuseseră strâns legate între ele în viaţa pământească, dar care acum stăteau faţă-n faţă speriaţi, temându-se unul de altul, nefamiliarizaţi cu noua lor stare şi nici deprinşi cu contactul între fiinţe dez-încarnate. Fiecare o fantomă şi înfricoşat de cealaltă fantomă! Erau speriaţi şi de ei înşişi,

pentru că acest minut critic le trezea conştiinţa şi dezvăluia fiecăreia din cele două inimi trecutul şi încercările ei, aşa cum viaţa n-o face decât în asemenea momente de adâncă tulburare. Sufletul îşi vedea imaginea în oglinda clipelor fugare. Temător şi tremurând, supunându-se parcă încet şi în silă unei constrângeri, Arthur Dimmesdale întinse mâna, rece ca moartea, şi o atinse pe aceea, de asemenea îngheţată, a lui Hester Prynne. Dar oricât de rece ar fi fost această atingere, ea împrăştie ceea ce era mai dureros în întrevederea lor. Simţeau acum măcar că aparţineau aceleiaşi lumi.

Fără a mai rosti vreo vorbă şi fără ca vreunul din ei să aibă iniţiativa, ci printr-un fel de acord tacit, pătrunseră împreună în umbra pădurii, din care se ivise Hester, si se aşezară pe mormanul de muşchi, unde ea şi cu Pearl şezuseră mai înainte. Când glasul le reveni, se mărginiră la început să schimbe, ca doi cunoscuţi oarecare, reflecţii sau întrebări banale despre cerul întunecat, despre furtuna ce ameninţa şi despre sănătatea fiecăruia. Se apropiară astfel pas cu pas de temele ce mocneau în străfundurile inimilor lor. Înstrăinaţi de atâta vreme din pricina soartei şi a împrejurărilor, aveau nevoie de aceste cuvinte indiferente, spuse la întâmplare, care s-o ia înainte şi să deschidă uşile convorbirii, astfel încât gândurile lor reale să poată trece pragul.

După o vreme pastorul o privi în ochi pe Hester Prynne.

— Hester, spuse el, ai găsit pacea?

Ea zâmbi cu tristeţe, uitându-se în jos spre pieptul ei,

— Dar tu? întrebă ea.

— Nu! Nimic decât deznădejde! răspunse el. Puteam să mă aştept la altceva, fiind ceea ce sunt şi ducând viaţa pe care o duc? De-aş fi un ateu, un om lipsit de conştiinţă, un mizerabil cu instincte grosolane şi brutale, aş fi găsit pacea de mult, ba poate chiar n-aş fi pierdut-o niciodată! Dar aşa cum stau lucrurile cu sufletul meu, toate bunele

însuşiri pe care le-am putut avea la început, cele mai alese daruri ale Domnului au devenit unelte de tortură spirituală. Hester, sunt tare nenorocit!

— Oamenii te venerează, spuse Hester. Şi sunt sigură că le aduci tot binele de care au nevoie! Oare asta nu e o mângâiere pentru tine?

— Mai multă suferinţă, Hester! Doar mai multă suferinţă, răspunse preotul cu un zâmbet amar. În ce priveşte binele pe care par să-l fac, nu cred în el. Nu e decât o nălucire. Ce poate face un suflet pierdut ca al meu pentru răscumpărarea altor suflete, sau un suflet pătat pentru purificarea altora? Cât despre veneraţia oamenilor, cât aş vrea să se prefacă în dispreţ şi' ură! Crezi poate, Hester, că e o mângâiere faptul că sunt silit să stau pe amvon şi să întâmpin atâtea priviri ridicate spre mine, ca şi cum aş răspândi lumina cerului, să-mi văd turma însetată de adevăr sorbindu-mi cuvintele de parcă Sfântul Duh ar vorbi prin ele, iar apoi să privesc în mine şi să recunosc neagra realitate pe care ei o divinizează? Am râs adesea cu amărăciune şi durere în inimă de deosebirea adâncă între ceea ce par şi ceea ce sunt! Iar diavolul râde şi el de ea!

— Eşti nedrept cu tine, spuse Hester cu blândeţe. Te-ai căit adânc şi amarnic. Păcatul a rămas în urma ta, în zile de mult trecute. Viaţa ta de azi nu e mai puţin sfântă decât pare în ochii oamenilor. Oare nu e adevăr în pocăinţa pecetluită şi dovedită prin atâtea fapte bune? Şi de ce nu ţi-ar dărui ea pacea?

— Nu, Hester, nu! răspunse preotul. Asta nu e o pocăinţă adevărată, ci una rece şi moartă, şi nu mă poate ajuta! De pedeapsă am avut parte îndeajuns! Dar n-am simţit nicio căinţă! Altminteri, aş fi lepădat de mult veşmintele acestea de sfinţenie mincinoasă şi m-aş fi arătat oamenilor aşa cum mă vor vedea la Judecata de Apoi. Fericită eşti tu, Hester, care porţi făţiş pe piept litera stacojie! A mea arde în taină! Nu ştii ce uşurare înseamnă

pentru mine, după chinul acestor şapte ani de înşelăciune, să mă uit în ochii cuiva care ştie ce sunt în realitate! De-aş avea măcar un singur prieten – sau de-ar fi chiar cel mai mare duşman al meu! – la care, când sunt scârbit de laudele tuturor, să mă pot duce în fiecare zi pentru a mă arăta aşa cum sunt, cel mai josnic dintre păcătoşi, cred că asta mi-ar putea ţine sufletul în viaţă. Chiar şi acest grăunte de adevăr m-ar salva! Dar aşa, totul e minciună – şi deşertăciune – şi moarte!

Hester Prynne se uită în obrazul lui, dar şovăi să vorbească. Totuşi, împărtăşindu-i cu atâta vehemenţă emoţii îndelung înăbuşite, el îi oferea cel mai nimerit prilej ca să-i strecoare ceea ce voia să-i spună. Îşi stăpâni deci teama şi vorbi.

— Prietenul pe care tocmai ţi l-ai dorit, spuse ea, omul care să plângă cu tine asupra păcatului tău, îl ai în mine, părtaşa ta. Şi iarăşi şovăi, dar izbuti să rostească cu un efort: Cât despre duşman, îl ai de mult şi locuieşti cu el sub acelaşi acoperiş.

Pastorul sări în sus, luptându-se să respire şi strângându-şi inima de parcă ar fi vrut să şi-o smulgă din piept.

— Cum? Ce-ai zis? strigă el. Un duşman! Şi sub acoperişul meu! Ce vrei să spui?

Hester Prynne îşi dădea seama acum pe deplin de răul imens pe care i-l făcuse acestui bărbat nenorocit, lăsându-l atâţia ani – când chiar un singur moment ar fi însemnat prea mult – la discreţia unui om ale cărui intenţii nu puteau fi decât răuvoitoare. Însăşi vecinătatea duşmanului său, sub orice mască s-ar fi ascuns el. Era de ajuns ca să tulbure sfera magnetică a unei făpturi atât de sensibile ca Arthur Dimmesdale. Odinioară Hester fusese mai puţin conştientă de acest fapt; sau poate că, înăsprită de propriile ei chinuri, îl lăsase pe pastor pradă unui destin pe care-l socotea mai uşor de îndurat decât pe al ei. Dar iată că din noaptea aceea de veghe, toate simţămintele ei faţă

de pastor se îndulciseră şi se întăriseră. Citea acum mai limpede în inima lui. Nu se îndoia că prezenţa neîntreruptă a lui Roger Chillingworth, otrava tainică a răutăţii lui, care infecta toată atmosfera ce-l înconjura, şi amestecul lui autorizat, ca medic, în toate infirmităţile fizice şi morale ale pastorului fuseseră folosite într-un scop nefast. Medicul ţinuse conştiinţa bolnavului într-o stare de continuă iritare, al cărei rost era nu să vindec*? printr-o suferinţă binefăcătoare, ci să dezorganizeze şi să corupă fiinţa lui spirituală. Rezultatul, pe lumea aceasta, nu putea fi decât nebunia, iar pe cealaltă, veşnica înstrăinare de bine şi de adevăr, demenţa fiind tocmai forma terestră a acestei înstrăinări.

Spre o asemenea pierzanie îl împinsese ea pe omul pe care odinioară îl iubise cu atâta patimă – şi de ce n-am spune-o, îl mai iubea şi acum încă! Hester simţea că jertfirea bunului renume al pastorului şi moartea însăşi, după cum îi spusese lui Roger Chillingworth, ar fi fost infinit preferabile soartei de care era răspunzătoare. Şi acum, mai degrabă decât să aibă de mărturisit această vină grea, ar fi fost bucuroasă să se întindă pe patul de frunze veştede şi să moară acolo, la picioarele lui Arthur Dimmesdale.

— O, Arthur, strigă ea, iartă-mă! În toate celelalte lucruri m-am silit să fiu sinceră. Sinceritatea a fost singura virtute pe care o puteam păstra, şi am păstrat-o şi la cea mai grea strâmtoare; doar când binele, viaţa şi renumele tău erau în joc, am consimţit la o înşelătorie. Minciuna însă nu e niciodată bună, chiar dacă alternativa este moartea! Nu înţelegi ce vreau să spun? Bătrânul acela – vraciul! – cel căruia i se zice Roger Chillingworth! – mi-a fost soţ!

Pastorul o privi o clipă cu acea pasiune violentă care – împletită în multe chipuri cu însuşirile sale mai înalte, mai pure şi mai blânde – înfăţişa de fapt latura firii lui pe care diavolul o revendica şi prin care căuta să

cucerească şi restul. Niciodată Hester nu întâlnise o privire mai mânioasă, mai sălbatică. Într-o clipă, ea fu martora unei sumbre transfigurări. Dar caracterul acestui om fusese atât de slăbit de suferinţă, încât chiar şi puterile care-i mai rămăseseră nu erau capabile decât de o luptă trecătoare. Se prăbuşi la pământ şi îşi îngropă obrazul în palme.

— Ar fi trebuit s-o ştiu, murmură el. De fapt, o ştiam! Oare taina nu mi-a fost dezvăluită prin repulsia pe care am simţit-o când l-am văzut pentru întâia oară, şi apoi ori de câte ori îl vedeam? De ce n-am înţeles? O, Hester Prynne, nici nu bănuieşti cât de îngrozitor e lucrul acesta! Nu-ţi dai seama de ruşinea, de cruzimea, de înfiorătoarea hidoşenie a expunerii unei inimi bolnave şi vinovate tocmai ochiului care nu putea decât să se desfete privind-o! Femeie, femeie, tu eşti cea care porţi răspunderea! Nu pot să te iert!

— Trebuie să mă ierţi! strigă Hester aruncându-se lângă el pe frunzele moarte. Lasă-l pe Dumnezeu să pedepsească. Tu trebuie să ierţi!

Năpădită de un val de tandreţe deznădăjduită, îl cuprinse brusc cu braţele şi-i strânse capul la piept, fără să-i pese că obrazul lui zăcea pe litera stacojie. Degeaba se căzni el să se desprindă. Hester nu-l lăsă, temându-se să n-o privească iarăşi cu asprime. Întreaga lume o privise tot timpul încruntată; vreme de şapte ani această femeie singuratică îndurase toate privirile duşmănoase fără a-şi lăsa o singură dată în jos ochii-i trişti, dar neînfricaţi. Cerul îşi arătase şi el dezaprobarea, si totuşi ea nu murise. Dar era peste puterile ei să îndure uitătura mâniată a acestui om palid, slab, vinovat şi copleşit de suferinţă, şi să mai rămână în viaţă!

— Nu vrei să mă ierţi? repetă ea mereu şi mereu. Nu vrei să-ţi uiţi mânia? Nu poţi să mă ierţi?

— Te iert, Hester, răspunse în cele din urmă pastorul cu voce stinsă, care trăda o durere fără margini dar nicio

urmă de mânie. Te iert pe deplin. Dumnezeu să ne ierte pe amândoi! Nu suntem, Hester, cei mai păcătoşi de pe lume. Este unul mai mare încă decât preotul întinat! Răzbunarea acelui bătrân a fost mai neagră decât păcatul meu. A pângărit cu sânge rece sfinţenia unei inimi omeneşti. Nici tu, nici eu, Hester, n-am făcut nicicând aceasta!

— Nicicând, nicicând! şopti ea. Ceea ce am făcut purta în sine o sfinţire. Aşa am simţit noi! Ne-am spus-o unul altuia! Ai uitat?

— Taci, Hester! spuse Arthur Dimmesdale, ridicându-se. Nu, n-am uitat!

Se aşezară din nou amândoi, unul lingă altul şi mână-n mână, pe trunchiul acoperit de muşchi al copacului căzut. Viaţa nu le adusese niciodată un ceas mai încărcat de tristeţe; ajunseseră în punctul spre care se îndreptase vreme atât de lungă drumul lor, întunecându-se tot mai mult pe măsură ce înainta. Şi totuşi, acest ceas era pătruns de o vrajă care-i făcea să-l prelungească şi să dorească a-l mai vedea durând o clipă, apoi alta şi iarăşi alta. Pădurea, sumbră şi până atunci, începu să foşnească, străbătută de o rafală. Crengile se clătinau greoi deasupra capetelor lor, în timp ce un copac bătrân şi solemn gemea mâhnit, povestind parcă altuia istoria tristă a perechii ce şedea la picioarele lui, sau prevestind nenorociri ce aveau să vie.

Şi totuşi zăboveau. Ce sinistră părea cărarea din pădure ce ducea înapoi la aşezare unde Hester Prynne trebuie să reia povara oprobriului ei, iar pastorul, găunoasa aparenţă a bunului său nume! Mai stăruiră o clipă. Nicicând o lumină, oricât de aurie, nu avusese mai multă vrajă pentru ei decât penumbra acestei păduri întunecate. Aici, unde numai ochii lui o vedeau, litera stacojie nu avea nevoie să se înfigă arzător în pieptul femeii ce căzuse! Aici, unde numai ochii ei îl vedeau, Arthur Dimmesdale, mincinos faţă de Dumnezeu şi de oameni, putea un moment să fie sincer!

Un gând neaşteptat îl făcu să tresară.

— Hester, exclamă el, mă încearcă o nouă spaimă! Roger Chillingworth ştie de gândul tău de a-mi destăinui cine e el cu adevărat. Va păstra el mai departe taina noastră? Ce cale va lua acum răzbunarea lui?

— Are o fire ciudat de închisă, răspunse Hester îngândurată, şi uneltirile ascunse ale răzbunării lui i-au întărit această trăsătură. Nu-mi vine să cred că va trăda secretul nostru. Va căuta, fără îndoială, alte mijloace ca să-şi potolească patima-i neagră.

— Dar eu? Cum am să pot trăi mai departe răsuflând acelaşi aer cu acest duşman de moarte? exclamă Arthur Dimmesdale, ghemuindu-se de groază şi apăsându-şi înfrigurat mâna pe piept, gest care devenise la el involuntar. Cugetă pentru mine, Hester! Eşti tare. Hotărăşte în locul meu!

— Nu trebuie să mai trăieşti alături de omul acela, spuse Hester încet şi apăsat. Inima ta nu trebuie să mai rămână sub privirea lui răuvoitoare.

— Ar fi mai rău decât moartea, răspunse pastorul. Dar cum să mă feresc de el? Ce cale îmi stă deschisă? Să mă întind iarăşi pe aceste frunze uscate, pe care m-am aruncat când mi-ai spus cine e? Să mă prăbuşesc aici şi să mor pe loc?

— Vai, ce s-a ales de tine! spuse Hester cu ochii scăldaţi în lacrimi. Vrei să mori doar de slăbiciune? Căci nu văd altă pricină!

— Judecata lui Dumnezeu e deasupra mea, răspunse preotul cu conştiinţa apăsată. Nu mă pot lupta cu ea, prea puternică.

— Cerul ţi-ar arăta mila lui, reluă Hester. Numai să vrei să te foloseşti de ea.

— Fii tu tare în locul meu! răspunse el. Sfătuieşte-mă ce să fac.

— Oare lumea e atât de mică? exclamă Hester Prynne aţintindu-şi privirea adâncă asupra pastorului şi exercitând instinctiv o putere magnetică asupra spiritului acestui

bărbat atât de zdruncinat şi de deprimat, încât era gata să se prăbuşească. Oare universul se mărgineşte la acest oraş, care până de curând nu era decât o întindere pustie acoperită de frunze şi nu mai puţin singuratică decât aceea ce ne înconjoară? Unde duce cărarea de colo? înapoi la colonie, spui tu! Da, dar duce şi în partea cealaltă! Se afundă mai adânc şi mai adânc în sălbăticie, ştergându-se cu fiecare pas, până ce, la câteva mile de aici, frunzele îngălbenite nu mai lasă să se vadă nicio urmă a paşilor omului alb. Acolo ai fi liber! O călătorie atât de scurtă te-ar duce dintr-o lume în care ai fost nespus de nenorocit în alta în care ai mai putea să fii fericit! Nu e destulă umbră în pădurea asta nemărginită Ca să-ţi ascundă inima de privirile lui Roger Chillingworth?

— Da, Hester, dar numai sub frunzele căzute! răspunse pastorul cu un zâmbet trist.

— Şi mai este calea largă a mării! urmă Hester. Ea te-a adus aici. Dacă te hotărăşti, tot ea te poate duce înapoi. În ţara noastră natală, fie într-un sat retras, fie în întinsa Londră, sau poate în Germania, în Franţa, în însorita Italie! Acolo ai scăpa de puterea şi de privirile lui! Eşti legat oare de toţi aceşti oameni cu inimi de piatră şi de părerile lor? Au ţinut prea mult în robie până acum tot ce e mai bun în tine!

— Cu neputinţă! răspunse pastorul, ca şi cum i-ar fi cerut prin vorbele ei să înfăptuiască un vis. Nu mă simt în stare să plec! Zdrobit şi păcătos cum sunt, nu am alt gând decât să-mi târăsc mai departe trupul pe pământ, acolo unde providenţa m-a aşezat. Chiar dacă sufletul mi-e pierdut, vreau totuşi să fac tot ce pot pentru alte suflete omeneşti! Nu îndrăznesc să părăsesc postul meu, cu toate că sunt un străjer necredincios, a cărui răsplată sigură va fi moartea şi necinstea, atunci când trista lui strajă va ajunge la capăt.

— Te-a zdrobit povara acestor şapte ani de suferinţă, răspunse Hester, ferm hotărâtă să-i insufle propria ei

energie. Dar ai s-o laşi toată în urma ta! N-o să-ţi mai stânjenească paşii când ai să porneşti înainte pe cărarea din pădure, şi nici n-ai să împovărezi cu ea corabia, dacă ai să vrei mai degrabă să treci marea. Lasă toate aceste ruine în urmă, aici unde s-a întâmplat nenorocirea. Nu te mai gândi la ele! Ia totul de la capăt! Ţi-ai sleit oare toate mijloacele pentru că ai dat greş o dată? O, nu! Viitorul e încă plin de încercări şi izbânzi. A mai rămas destulă fericire de care să te poţi bucura! A mai rămas destul bine de făcut! Schimbă această viaţă mincinoasă pe o viaţă adevărată. Fii, dacă sufletul te îndeamnă la o asemenea misiune, dascălul şi apostolul oamenilor-roşii. Sau – cum se potriveşte mai bine cu firea ta – fii un învăţat, un înţelept printre cei mai renumiţi înţelepţi ai lumii civilizate. Predică! Scrie! Făptuieşte! Fă orice, numai nu te culca aici ca să mori! Leapădă-ţi numele de Arthur Dimmesdale şi fă-ţi un altul, unul mare, pe care să-l poţi purta fără teamă sau ruşine. De ce să înduri mai departe, fie chiar numai o zi, chinuri care îţi mistuie viaţa, care te fac prea slab ca să poţi voi şi lucra, care îţi vor răpi până şi puterea de a te căi! Ridică-te şi pleacă!

— O, Hester! strigă Arthur Dimmesdale, în ochii căruia o lumină fugară, iscată de înflăcărarea ei, se aprinse şi se stinse, vorbeşti de fugă unui om căruia i se taie genunchii! Trebuie să mor aici! Nu mai am nici puterea, nici curajul să mă avânt singur în lumea largă, străină, plină de greutăţi.

Era în aceste cuvinte ultima expresie a descurajării unui spirit nimicit. Îi lipsea puterea de a întinde mâna după o soartă mai bună care părea atât de apropiată.

Repetă cuvântul:

— Singur, Hester!

— N-ai să pleci singur! răspunse ea în şoaptă.

Şi în clipa aceea, totul fusese spus.

XVIII
Un val de lumină

Arthur Dimmesdale o privi pe Hester cu o expresie plină de speranţă şi bucurie, dar şi de teamă, ba aproape de spaimă, în faţa cutezanţei aceleia ce rostise ceea ce el nu sugerase decât vag, dar nu îndrăznise să şi spună.

Ea însă, înzestrată din naştere cu un spirit curajos şi activ, şi, de atâta vreme nu numai despărţită de societate, ci şi izgonită din rândurile ei, se deprinsese cu o libertate de gândire de care pastorul era cu totul străin. Rătăcise fără ţintă şi călăuză într-o sălbăticie morală deopotrivă de vastă, de încurcată şi de sumbră ca pădurea virgină în întunecimea căreia purtau acum această convorbire ce avea să le hotărască viitorul. Se simţea oarecum acasă, cu mintea şi inima, în locurile pustii prin care hoinărea tot atât de liber ca indianul sălbatic în pădure. Ani îndelungaţi, contemplase ca o străină instituţiile omeneşti şi orânduirile preoţilor şi legiuitorilor, privindu-le pe toate cu ochi critic, fără mai mult respect decât simţea indianul pentru guleraşul scrobit al preotului, pentru roba judecătorului, pentru stâlpul infamiei, pentru spânzurătoare, pentru cămin sau biserică. Soarta de care avusese parte îi eliberase cugetul. Litera stacojie îi îngăduise accesul la ţinuturi unde alte femei nu îndrăznesc să calce. Ruşinea, deznădejdea, singurătatea! Aceştia fuseseră dascălii ei aspri şi sălbatici; şi o făcuseră să devină tare, dar îi dăduseră şi multe învăţături greşite.

Pastorul, dimpotrivă, nu trecuse niciodată prin încercări care să-l facă să nesocotească legile îndeobşte acceptate, cu toate că într-un singur caz încălcase atât de îngrozitor una dintre cele mai sfinte legi. Acesta însă fusese un păcat izvorât din pasiune, nu unul de principiu,

şi nici chiar de intenţie. Din acea vreme nenorocită, îşi supraveghease cu un zel şi o atenţie bolnăvicioasă nu actele – căci acestea erau uşor de controlat – ci fiecare val de emoţie şi fiecare gând. Aflându-se, ca toţi pastorii din acea vreme, în fruntea organizaţiei sociale, era cu atât mai înlănţuit de regulile, principiile şi chiar prejudecăţile acesteia. Ca preot, era inevitabil strâns în chingile tagmei sale. Ca om care păcătuise o dată, dar a cărui conştiinţă era ţinută veşnic trează şi dureros de vie de chinul unei răni nevindecate, s-ar fi putut spune că păşea mai sigur pe calea virtuţii decât dacă n-ar fi păcătuit nicicând.

Se părea deci că pentru Hester Prynne, cei şapte ani de ostracizare şi ruşine aproape că nu fuseseră decât o pregătire pentru acest ceas. Dar Arthur Dimmesdale? Dacă un asemenea om ar fi căzut a doua oară în păcat, ce scuză s-ar fi putut găsi pentru a-i atenua crima? Niciuna, sau cel mult aceea că era zdrobit de o lungă şi nemăsurată suferinţă; că mintea îi era întunecată şi tulburată de remuşcarea ce-l frământa; că între a fugi ca un criminal recunoscut şi a rămâne ca un ipocrit, alegerea era prea grea pentru conştiinţa lui; că era omenesc să caute a evita primejdia morţii şi a ruşinii şi uneltirile de nepătruns ale unui vrăjmaş; în sfârşit, că în faţa acestui sărman pelerin oare-şi urma – slab, bolnav şi nenorocit – cărarea tristă şi pustie, mijise o licărire de afecţiune şi de simpatie umană, o viaţă nouă şi adevărată în locul grelei pedepse pe care o ispăşea. Şi pentru a spune necruţătorul şi tristul adevăr, o fisură pe care vinovăţia a făcut-o o dată în sufletul omenesc nu se mai închide până la moarte. Cu oricâtă grijă ai păzi-o, pentru ca în atacurile viitoare vrăjmaşul să nu pătrundă iarăşi în cetate, nici prin vechea breşă, nici pe vreo altă cale aleasă în locul aceleia unde a reuşit întâi, zidul rămâne însă şubred, şi duşmanul îi dă târcoale în apropiere, în dorinţa de a reînnoi victoria trecută.

Lupta – dacă a existat una – nu are nevoie să fie descrisă. Ajunge să spunem că pastorul se hotărî să fugă,

şi nu singur.

„Dacă din toţi aceşti şapte ani”, gândi el, „mi-aş putea aminti o singură clipă de pace şi nădejde, aş fi gata să sufăr mai departe de dragul acestei dovezi de milă a cerului. Dar de vreme ce sunt osândit fără scăpare, de ce nu m-aş folosi de alinarea dăruită condamnatului înainte de execuţie? Şi dacă acest drum duce cu adevărat spre o viaţă mai fericită, aşa cum Hester caută să mă convingă, nu încape îndoială că nu întorc spatele unui viitor mai bun urmându-l. De altminteri, cum să mai trăiesc fără dânsa? Are atâta putere în ea ca să ajute, atâta duioşie ca să mângâie! O, Doamne, către care nu cutez să-mi ridic ochii, mă vei ierta tu însă?”

— Vei pleca! spuse Hester liniştită când privirile li se întâlniră.

După ce hotărârea fu astfel luată, pastorul simţi cum o stranie bucurie îi năpădeşte cu lumina ei tremurătoare pieptul chinuit. Era înviorarea pe care o simte un prizonier abia evadat din temniţa propriei sale inimi, când respiră aerul proaspăt, liber al unui ţinut neizbăvit, necreştinat şi fără lege. Cugetul i se înălţă parcă dintr-un salt, făcându-l să simtă cerul mai aproape decât în anii îndelungaţi de suferinţă cât fusese silit să se târască pe pământ. Cum era o fire adânc religioasă, nu se putea ca în starea lui de spirit să nu fie şi o nuanţă de evlavie.

— Simt iarăşi bucurie? exclamă el cu mirare. Socoteam că sămânţa ei pierise de mult în mine. O, Hester, eşti îngerul meu bun! îmi pare că m-am aruncat, bolnav, pătat de păcat şi copleşit de mâhnire, pe aceste foi veştede şi că m-am ridicat ca născut din nou, plin de noi puteri cai să-l laud pe acela ce s-a arătat milostiv cu mine. Viaţa mai bună a şi început! De ce n-am găsit-o mai devreme?

— Să nu privim înapoi, răspunse Hester Prynne. Trecutul s-a dus! De ce am zăbovi în el? Uită-te aici! O data cu acest semn, mă lepăd şi de el, de parcă n-ar fi fost nicicând.

Cu aceste cuvinte, Hester desfăcu copca ce prindea litera stacojie şi, smulgându-şi-o de pe piept, o aruncă departe printre frunzele uscate. Semnul misterios căzu pe marginea pârâului. Zburând cu o palmă mai departe, ar fi căzut în apă, adăugând şi mai multă jale micului şuvoi, pe lângă povestea neînţeleasă pe care acesta nu înceta s-o şoptească. Dar litera stacojie zăcea pe pământ, sclipind ca un giuvaer pierdut. Poate că vreun nefericit drumeţ avea s-o ridice cândva, urmând să fie apoi urmărit de stranii imagini ale păcatului, de o sfârşeală la inimă şi de un inexplicabil nenoroc.

Când semnul dispăru de pe pieptul ei, Hester scoase un oftat lung şi adânc, cu care povara de ruşine şi teamă îi pieri din gând. Ce minunată uşurare! Acum de-abia, când se simţea liberă, îşi dădu seama cât de grea fusese această povară. Urmând un alt impuls, ea îşi scoase boneta care-i ascundea părul. Şi acesta i se revărsă pe umeri, negru şi abundent, plin de umbre şi lumini în bogăţia lui, dând trăsăturilor ei un farmec blând şi dulce. În jurul gurii şi în ochi îi juca un zâmbet luminos şi duios, ce părea să izvorască din străfundurile feminităţii ei. O roşeaţă vie îi aprindea obrajii, multă vreme atât de palizi. Toată feminitatea, tinereţea şi plenitudinea frumuseţii ei se înapoiară din ceea ce bărbaţii numesc un trecut ireparabil, reunindu-se cu nădejdile din anii ei de feciorie şi cu o fericire necunoscută până atunci, în cercul magic al acelei ore. Şi, ca şi cum întunecimea ce învăluia pământul şi cerul n-ar fi fost decât efluviul acestor două inimi omeneşti, ea dispăru o dată cu mâhnirea lor. Ca un zâmbet al cerului, razele soarelui se revărsară deodată printre nori, inundând pădurea întunecată cu o adevărată ploaie de lumină, înveselind frunzişul verde, îmbrăcându-l în aur pe cel îngălbenit şi căzut şi sclipind pe trunchiurile cenuşii ale bătrânilor copaci. Tot ce fusese până atunci cufundat în umbră, era acum plin, de strălucire. Albia pârâiaşului putea fi urmărită după scânteierea lui veselă până departe

în inima misterioasă a pădurii, care ascundea acum numai bucurie.

Astfel natura – această natură sălbatică, pagină a pădurii, nicicând subjugată încă de legile omeneşti şi nici luminată de un adevăr mai înalt – lua parte la fericirea celor două suflete! Iubirea, fie ea nouă, fie trezită dintr-un somn de moarte, răspândeşte totdeauna lumină, căci ea umple inima de atâta strălucire, încât aceasta se revarsă asupra lumii înconjurătoare. Chiar dacă pădurea ar fi rămas întunecată, ea ar fi părut luminoasă în ochii Iui Hester şi în aceia ai lui Arthur Dimmesdale.

Hester îl privi fremătând de o nouă bucurie.

— Trebuie s-o cunoşti pe Pearl! spuse ea. Pe mica noastră Pearl! Ai văzut-o – da, ştiu că ai mai văzut-o – dar o vei vedea acum cu alţi ochi. E un copil ciudat! Abia dacă o înţeleg! Dar ai s-o iubeşti mult, ca şi mine, şi ai să mă sfătuieşti cum trebuie să mă port cu ea.

— Crezi că se va bucura să mă cunoască? întrebă pastorul cam nesigur. Ocolesc de multă vreme copiii, căci simt adesea la ei o neîncredere şi o silă de â se apropia de mine. Mi-a fost chiar teamă de mica Pearl!

— Vai, ce trist! răspunse mama. Dar sunt sigură că te va iubi mult, şi tu pe ea la fel. Am s-o chem! Pearl! Pearl!

— O văd pe copilă, zise pastorul. E acolo, destul de departe, dincolo de pârâu, într-o rază de lumină. Crezi aşadar că mă va iubi?

Hester zâmbi şi o strigă din nou pe Pearl, care stătea în adevăr la oarecare distanţă, aşa cum o descrisese pastorul, arătând ca o vedenie sclipitoare, înconjurată de un mănunchi de raze ce cădeau asupra ei prin bolta de frunziş. Razele jucau încoace şi încolo, făcând silueta ei să apară când nedesluşită, când clar vizibilă, când ca a unui copil adevărat, când ca duhul unui copil, după cum lumina se depărta sau revenea. Când auzi glasul mamei sale, fetiţa o porni încet spre ea prin pădure.

Pearl nu se plictisise cât timp maică-sa stătuse de

vorbă cu pastorul. Pădurea mare şi neagră – oricât de severă le-ar fi părut acelora ce aduceau în sânul ei păcatele şi grijile lumii – deveni, pe cât putu, tovarăşa de joacă a copilei singuratice. Cât era ea de întunecată, îşi luă înfăţişarea cea mai prietenoasă ca s-o primească. Îi oferi boabe de merişor – dintre acelea crescute în toamna trecută dar care nu se coc decât primăvara şi care atârnau acum roşii ca nişte picături de sânge printre frunzele îngălbenite. Pearl le culese, încântată de aroma lor de fructe sălbatice. Micii locuitori ai pădurii abia dacă se osteniră să se dea la o parte din calea ei. E drept că o potârniche urmată de zece pui îi ieşi ameninţător înainte, dar se căi îndată de înverşunarea ei şi cloncăni către puişori să nu le fie frică. Un porumbel cocoţat singur pe o cracă joasă o lăsă pe Pearl să ajungă până la el, scoţând doar un gângurit care putea fi şi de bun venit şi de nelinişte. Din înălţimea copacului unde-şi avea scorbura, o veveriţă trăncăni către copilă – fără să. Se poată spune dacă era mâniată sau înveselită, căci veveriţa e un mic personaj atât de coleric şi de plin de umor, încât e greu de recunoscut în ce toane se află – şi-i aruncă o nucă în cap. Era o nucă din anul trecut, roasă în parte de dinţii ei ascuţiţi. O vulpe, trezită din somn de paşii uşori ai fetiţei pe frunzele veştede, se uită curioasă la ea, nefiind sigură dacă era mai bine să se furişeze mai departe, sau să-şi reia picoteala. S-ar părea că până şi un lup – dar aici povestea începe să nu prea fie vrednică de crezare – se apropie, mirosi rochia fetiţei şi lăsă să-i mângâie cu mâna capul sălbatic. Ceea ce pare sigur e că pădure a-mumă, împreună cu jivinele pe care le hrănea, recunoscură o sălbăticie înrudită în mica odraslă a neamului omenesc.

Se cuvine să spunem însă că Pearl se arătase mai blândă aici decât pe străzile mărginite cu iarbă ale aşezării sau în coliba mamei. Florile păreau să observe aceasta, şi multe din ele îi şopteau pe când trecea: „Culege-mă ca sa te împodobeşti, frumoasă copilă, culege-mă ca să te

împodobeşti!” – şi, ca să le facă pe plac, Pearl culese zorele, şi anemone, şi căldăruşe, şi câteva rămurele cu mugurii cei mai fragezi, pe care copacii bătrâni le întindeau spre ea. Îşi împodobi cu ele părul şi gâtul, prefăcându-se într-o mică nimfă sau driadă, sau în vreo altă fiinţă dintre acelea care populau pădurile din vechime. Era travestită în acest chip când auzi glasul mamei ei şi se întoarse încet spre ea.

Încet, căci îl vedea pe pastor!

XIX
Copila pe malul pârâului

— Îţi va fi foarte dragă, repetă Hester Prynne, şezând alături de pastor şi observând-o pe mica Pearl. N-o găseşti frumoasă? Şi uite cu ce îndemânare firească s-a împodobit cu florile acelea sălbatice! De-ar fi cules din pădure mărgăritare, diamante şi rubine, ele nu i-ar fi putut sta mai bine. E o copilă minunată! Dar ştiu cui îi seamănă!

— Află, Hester, spuse Arthur Dimmesdale cu un zâmbet neliniştit, că această drăgălaşă copilă, care umblă totdeauna cu paşi mărunţi pe lingă tine, m-a tulburat adesea. Mi se părea – o, Hester, ce îngrozitor e să te temi de acest gând! – mi se părea că trăsăturile mele se repetă în parte în obrazul ei, şi aceasta în chip atât de izbitor încât lumea ar putea să le recunoască. Dar în primul rând, îţi seamănă ţie.

— Nu, nu! Nu în primul rând! răspunse mama cu un zâmbet drăgăstos. Nu mai e mult şi n-o să mai trebuiască să te temi că s-ar putea recunoaşte a cui este copila. Dar ce ciudată şi frumoasă arată cu florile sălbatice în păr 1 S-ar zice că vreuna din zânele pe care le-am lăsat în vechea şi scumpa noastră Anglie a împodobit-o ca să ne întâmpine.

Cu un simţământ pe care niciunul din ei nu-l încercase vreodată până atunci, şedeau alături urmărind înceata înaintare a fetiţei. Pearl părea să întruchipeze legătura ce-i unea. De şapte ani era oferită lumii ca hieroglifă vie a tainei pe care ei se străduiau atât de mult s-o ascundă şi care era toată cuprinsă în acest simbol, toată atât de limpede de desluşit, doar să fi existat un profet sau un magician capabil să citească scriitura de foc! în Pearl erau întruniţi amândoi. Oricare ar fi fost vina lor trecuta – cum

s-ar fi putut ei îndoi că viaţa şi viitorul lor pe pământ erau legate între ele, când aveau în faţa ochilor atât uniunea materială cât şi ideea sub semnul căreia se întâlniseră şi aveau să rămână împreună pe vecie? Gânduri ca acestea – şi poate şi altele pe care nu şi le mărturiseau sau lămureau – dădeau un caracter aproape sacru copilei ce se apropia.

— Să nu arăţi nimic neobişnuit – nici pasiune, nici înfrigurare – în felul cum ai să-i vorbeşti, îi şopti Hester Fetiţa noastră e uneori schimbătoare şi ciudată ca un spiriduş. Şi îndeosebi nu suferă dovezile de simţire, când ni le înţelege pe deplin pricina şi rostul. Dar e o copilă îi stare de afecţiuni puternice! Mă iubeşte şi te va iubi!

— Nu-ţi poţi închipui, spuse pastorul uitându-se ci coada ochiului la Hester Prynne, cât de mult se teme inima mea de această întâlnire şi cât de mult tânjeşte după ea Dar, după cum ţi-am mai spus, copiii nu se apropie lesne de mine. Nu mi se urcă pe genunchi, nu-mi şoptesc li ureche, nu răspund la zâmbetele mele, ci se ţin deoparte măsurându-mă ciudat. Chiar şi pruncii, când îi iau în braţe încep să plângă amarnic. Pearl însă a fost drăguţă cu mine de două ori în scurta ei viaţă! Prima din ele o cunoşti bine! Cea de a doua a fost atunci când ai adus-o cu tine în casa bătrânului şi asprului guvernator.

— Şi ne-ai apărat cu atâta bărbăţie pe mine şi pe ea răspunse mama. Îmi aduc aminte, şi Pearl îşi va aduct aminte şi ea. Nu te teme de nimic! Poate să se arate ciudată şi sfioasă la început, dar va prinde curând dragoste de tine!

Între timp Pearl ajunsese la marginea pârâului şi stătea pe celălalt mal, uitându-se în tăcere la Hester şi 1a pastor care, aşezaţi tot pe trunchiul acoperit de muşchi aşteptau sosirea ei. Tocmai în locul unde se oprise, pârâu forma din întâmplare o mică baltă, atât de limpede şi de liniştită încât reflecta perfect mica ei făptură, cu întreaga frumuseţe pitorească în găteala de flori şi de ghirlande dar

într-un chip mai fin şi mai spiritualizat decât realitatea. Această imagine, aproape identică cu Pearl cea vie părea să împrumute copilei înseşi ceva din caracterul e misterios şi intangibil. Era ceva straniu în felul cum state! Pearl aţintindu-i cu privirea prin întunecimea ce învăluii pădurea, ea însăşi scăldată într-o rază a soarelui, atraşi parcă printr-o anumită simpatie. Dedesubt, în pârâu, stătu altă copilă – alta şi totuşi aceeaşi – luminată şi ea de o rază aurie. Hester se simţi în chip nedesluşit şi chinuita înstrăinată de Pearl, ca şi cum aceasta, în hoinăreala e prin pădure, ar fi ieşit din sfera în care ea şi cu mama ei trăiau împreună, încercând acuma în zadar să se întoarcă într-însa.

Era şi adevăr, şi nălucire în această impresie; copila şi mama erau despărţite, dar din vina lui Hester, nu a lui Pearl. Cât timp copila lipsise de lângă ea, un altul fusese admis în lumea lăuntrică a mamei şi îi schimbase atât de mult aspectul, încât Pearl, hoinara ce se întorcea, nu-şi mai găsea locul obişnuit şi abia dacă ştia unde se aflä.

— Am impresia ciudată, spuse impresionabilul pastor, că pârâul acesta e o graniţă între două lumi şi că n-ai să te mai întâlneşti nicicând cu Pearl a ta. Sau poate că ea e unul din acele duhuri care – aşa cum ştim din poveştile copilăriei noastre – e oprit să treacă peste o apă curgătoare? Zoreşte-o, rogu-te, căci zăbava asta mă face să tremur de nerăbdare.

— Vino, copila mea dragă! spuse Hester pe un ton încurajator, întinzându-şi braţele. Ce înceată eşti! Nu te-am văzut nicicând atât de leneşă până acum. E aici un prieten al meu, care trebuie să-ţi fie şi ţie prieten. Vei avea parte de acum înainte de o dragoste de două ori mai mare decât aceea pe care maică-ta ţi-o putea dărui singură! Sări peste pârâu şi vino la noi. Ştii doar sa sări ca o căprioară.

Fără să răspundă nimic la aceste cuvinte pline de îndemn, Pearl rămase de cealaltă parte a pârâului. Îşi aţintea ochii scânteietori şi sălbatici când asupra mamei ei,

când asupra pastorului, sau îi îmbrăţişa pe amândoi într-o privire, ca pentru a descoperi şi a-şi explica sieşi legătura dintre ei. Dintr-un motiv de neînţeles, Arthur Dimmesdale, simţind privirea copilei oprindu-se asupra lui, îşi duse – cu acel gest atât de obişnuit, încât devenise involuntar – mâna la inimă. Iar Pearl, luând un aer ciudat de autoritar, întinse deodată braţul, ţinându-şi arătătorul îndreptat spre pieptul mamei ei. Iar dedesubt în oglinda pârâului, imaginea însorită şi încununată de flori a micii Pearl făcea la fel.

— Ce copil ciudat eşti, spuse Hester. Hai, vino încoace!

Pearl nu încetă să arate cu degetul spre pieptul mamei, cu o încruntare pe care contrastul cu trăsăturile ei copilăreşti o făcea cu atât mai impresionantă. Cum Hester continua să-i facă semn, zâmbindu-i cu o expresie neobişnuit de radioasă, copila bătu din picior, cu o privire şi un gest şi mai poruncitoare. În apa pârâului, imaginea fantastic de frumoasă, cu reflexul frunţii încruntate, a degetului întins şi a gestului poruncitor, sublinia înfăţişarea micii Pearl.

— Grăbeşte-te, Pearl, sau mă supăr! strigă Hester Prynne care, deşi deprinsă cu asemenea purtări din partea fetiţei, ar fi dorit ca măcar de data asta, Pearl să se arate mai ascultătoare. Sări peste pârâu, copilă rea ce eşti, şi aleargă încoace, sau vin eu să te iau!

Dar Pearl, tot atât de nepăsătoare faţă de ameninţările mamei ca şi faţă de rugăminţile ei, fu apucată brusc de un acces de mânie şi începu să gesticuleze violent, sucindu-se şi zbătându-se într-un fel neînchipuit. Însoţi această izbucnire sălbatică de ţipete pătrunzătoare, pe care pădurea le repetă în numeroase ecouri, astfel încât, cu toate că era singură în furia ei copilărească şi absurdă, o mulţime ascunsă părea să-i acorde simpatie şi încurajare. Şi în pârâu se văzu din nou imaginea fantomatică a lui Pearl, încununată şi încinsă cu flori, bătând furioasă din picior şi gesticulând sălbatic, fără a

înceta să-şi ţină arătătorul întins spre pieptul lui Hester.

— Ştiu ce o doare pe copilă, murmură Hester către pastor, pălind în ciuda tuturor eforturilor ei de a-şi ascunde tulburarea şi necazul. Copiii nu se împacă nici cu cea mai mică schimbare în înfăţişarea obişnuită a celor pe care îi au zilnic în faţa ochilor. Pearl simte lipsa unui lucru pe care m-a văzut purtându-l totdeauna.

— Rogu-te, răspunse pastorul, dacă ai vreun mijloc să linişteşti copila, fă-o de îndată! în afară de mânia otrăvită a unei bătrâne vrăjitoare ca doamna Hibbins, adăugă el căutând să zâmbească, nimic nu mă îngrozeşte mai mult decât o astfel de izbucnire pătimaşă la un copil. La frumuseţea fragedă a lui Pearl, ca şi la acea zbârcită vrăjitoare, o astfel de furie face o impresie supranaturală. Potoleşte-o dacă ţii la mine!

Hester se întoarse iar spre Pearl, împurpurându-se la faţă şi trăgând ruşinată cu coada ochiului spre pastor: apoi oftă adânc, şi înainte de ia avea timp să deschidă gura, roşeaţa făcu loc unei palori de moarte.

— Pearl, spuse ea cu un aer trist, uită-te ia picioarele tale! Acolo! în faţa ta! De partea asta a apei!

Copila îşi îndreptă privirea spre locul arătat şi văzu acolo litera stacojie, zăcând pe pământ atât de aproape de marginea pariului, încât cusătura de aur se oglindea în el.

— Adu-o încoace, spuse Hester.

— Vino tu s-o ridici! răspunse Pearl.

— S-a mai văzut vreodată un asemenea copil! murmură Hester către pastor. Ah, mai. Am multe să-ţi povestesc despre ea! Dar, ca să spun adevărul, are dreptate în ce priveşte acest semn respingător. Trebuie să mai îndur puţină vreme tortura lui – doar câteva zile încă – până când vom fi părăsit acest ţinut care va rămâne în amintirea noastră ca un vis rău. Pădurea nu e în stare să-l ascundă! Oceanul cel adânc îl va primi din mâna mea şi-l va înghiţi pentru totdeauna!

Cu aceste cuvinte, înainta până la marginea pârâului,

ridică litera roşie şi şi-o prinse iar de piept. Deşi cu o clipă mai înainte spusese că va arunca semnul în apa oceanului, simţi că era pradă unei fatalităţi de neînlăturat când destinul o sili astfel să reia simbolul cel înfricoşător. Îl aruncase în spaţiul fără margini, respirase liberă câteva clipe, şi iată că infamia stacojie sclipea din nou în vechiul ei loc! Astfel, o faptă rea, simbolizată sau nu printr-o emblemă, îmbracă totdeauna forma unui blestem! Hester îşi strânse apoi păru-i bogat şi-l ascunse sub bonetă. Ca şi cum litera stacojie ar fi avut în ea puterea vrăjită de a veşteji frumuseţea, căldura şi strălucirea feminităţii ei pieriră asemenea unei lumini ce se stinge, şi o umbră cenuşie păru să i se aştearnă peste chip.

După ce această sinistră schimbare se înfăptuire, Hester întinse mâna spre Pearl.

— Mă recunoşti acum, copila mea? întrebă ea pe un ton de mustrare, dar cu glas scăzut. Vrei să treci pârâul şi s-o recunoşti pe maică-ta, acum că poartă semnul ei de ruşine, acum că e iarăşi tristă?

— Da, acum vreau! răspunse copila, sărind peste apă şi repezindu-se s-o strângă în braţe pe Hester. Acum eşti într-adevăr mama mea, iar eu mica ta Pearl!

Într-un acces de tandreţe neobişnuit, trase spre dânsa capul maică-si şi o sărută pe frunte şi pe amândoi obrajii. Dar apoi – în virtutea unui fel de nevoi care o împingea totdeauna să amestece în orice mângâiere pe care se întâmpla s-o dăruiască o picătură de amărăciune – Pearl îşi ridică încă o dată capul şi sărută şi litera stacojie.

— Nu e frumos ce faci! spuse Hester. După ce mi-ai arătat puţină dragoste, îţi baţi joc de mine!

— De ce şade pastorul acolo? întrebă Pearl.

— Te aşteaptă ca să-ţi spună bună ziua, răspunse mama. Vino şi roagă-l să te binecuvânteze! Te iubeşte, micuţa mea, şi o iubeşte şi pe mama ta. Nu vrei să-l iubeşti şi tu? Vino! I-e dor să te vadă lângă el!

— Ne iubeşte? întrebă Pearl, uitându-se pătrunzător

în ochii maică-si. O să ne întoarcem toţi trei, mână-n mână, în oraş?

— Nu acum, copila mea, răspunse Hester. În curând însă o să umble mână-n mână cu noi. Vom avea o casă şi un cămin al nostru, şi ai să şezi pe genunchii lui, şi are să te înveţe o sumedenie de lucruri şi o să te iubească mult. Nu-i aşa că ai să-l iubeşti şi tu?

— Şi are să-şi ţină veşnic mâna pe inimă? întrebă Pearl.

— Prostuţă mică, ce înseamnă întrebarea asta? exclamă mama ei. Vino şi cere-i binecuvântarea.

Dar fie din gelozia pe care orice copil răsfăţat o simte instinctiv faţă de un rival primejdios, fie din vreun alt capriciu, Pearl nu voi să se apropie de preot. Mama ei fu nevoită să recurgă la forţă ca s-o aducă până la el; copila se împotrivea şi îşi manifesta sila prin schimonoseli ciudate, din care poseda încă de la vârsta cea mai fragedă un repertoriu bogat, astfel încât fizionomia ei mobilă lua o serie de înfăţişări diferite, una mai răutăcioasă decât cealaltă. Pastorul, cuprins de o jenă dureroasă, dar nădăjduind că un sărut ar putea avea efectul unui talisman care să-i deschidă calea spre inima copilei, se aplecă şi o sărută pe frunte. În clipa aceea, însă, Pearl se smulse de lângă maică-sa şi, alergând spre pârâu, se lăsă în genunchi la marginea lui, unde îşi scăldă fruntea până când sărutul nedorit fu cu totul spălat, topindu-se în apa ce aluneca înainte. Rămase apoi deoparte observându-i în tăcere pe Hester şi pe pastor, care discutau măsurile impuse de noua lor situaţie şi de punerea grabnică în aplicare a proiectelor lor.

Şi acum, întrevederea fatidică ajunsese la capăt. Vâlceaua avea să fie lăsată singurătăţii ei printre copacii bătrâni şi întunecaţi care, cu nenumăratele lor glasuri, aveau să şoptească îndelung despre ceea ce se petrecuse acolo, fără ca vreun muritor să ştie mai. Mult prin aceasta. Iar melancolicul pârâu avea să adauge această nouă

poveste la nesfârşitele taine cu cane mica lui inimă era atât de împovărată şi despre care sporovăia neîncetat, fără ca şopotul lui să devină câtuşi de puţin mai vesel decât în veacurile ce trecuseră.

XX
Pastorul în dilemă

Pastorul o pomi spre oraş şi, în timp ce se depărta luând-o înaintea lui Hester Prynne şi a midi Pearl, aruncă o privire înapoi, aşteptându-se aproape să vadă trăsăturile nedesluşite şi contururile neclare ale mamei şi ale copilului evaporându-se încet în lumina crepusculară a pădurii. Noua schimbare din viaţa lui nu putea s-o accepte dintr-o dată, ca reală. Dar Hester, înveşmântată în rochia-i cenuşie, stătea tot acolo, lângă trunchiul de copac pe care într-un trecut îndepărtat vreo furtună îl culcase la pământ şi pe care de atunci vremea nu încetase să-l acopere cu muşchi, astfel încât aceste două fiinţe nefericite şi purtând pe umeri cea mai grea povară din lume să poată şedea acolo împreună şi să găsească pentru un ceas odihnă şi mângâiere. Pearl era şi ea acolo, şi acum că intrusul plecase, se apropie sărind de la malul pârâului şi îşi reluă vechiul loc lângă mama ei. Aşadar, pastorul nu dormise şi nu visase! Pentru a-şi alunga din minte aceste impresii confuze şi echivoce care îl chinuiau şi-l neliniştea în chip atât de straniu, el îşi rememoră, precizându-le, planurile pe care le făcuseră împreună în vederea plecării. Stabiliseră că lumea veche, cu oraşele şi mulţimile ei, ofereau un adăpost şi un ascunziş mai bun decât ţinuturile sălbatice ale Noii Anglii sau chiar întreaga Americă, unde nu aveau de ales decât între un wigwam[50] indian sau cele câteva aşezări europene împrăştiate ici şi colo de-a lungul coastei. Fără a mai vorbi de sănătatea pastorului, prea şubredă ca să poată îndura greutăţile vieţii în pădure, şi de darurile lui naturale, de cultura şi întreaga lui dezvoltare, care nu-l puteau face să se simtă la el acasă decât în

[50] Cort din piele al indienilor din America de Nord.

mijlocul unei civilizaţii rafinate; şi cu cât nivelul acelei civilizaţii avea să fie mai ridicat, cu atât avea să fie mai potrivit pentru el. Îi întărea în această alegere întâmplarea fericită că în port era ancorată o corabie, unul din acele vase suspecte, numeroase pe vremea aceea, care chiar dacă nu se îndeletniceau făţiş cu pirateria, cutreierau oceanul într-un chip izbitor de dezinvolt. Corabia sosise de curând din Marea Antilelor şi trebuia să plece peste trei zile spre Bristol. Hester Prynne care, prin activitatea ei voluntară de soră de caritate, îl cunoscuse pe căpitan şi echipajul vasului, era în măsură să asigure îmbarcarea în cea mai mare taină a două persoane şi a unui copil, aşa cum era mai mult decât de dorit în împrejurările date.

Pastorul se informase cu cel mai viu interes pe lângă Hester asupra momentului precis când vasul avea să ridice ancora. Plecarea urma să aibă loc probabil peste patru zile. „Data asta se nimereşte cum nu se poate mai bine!” îşi spusese el atunci. De ce anume socotea reverendul Dimmesdale atât de fericită această împrejurare, e un lucru pe care n-am fi vrut să-l dăm în vileag. Totuşi, pentru a nu ascunde nimic cititorului, îi vom spune că peste trei zile avea să ţină predica festivă la sărbătoarea alegerii noului guvernator; şi cum era un prilej care înfăţişa o dată însemnată în viaţa unui pastor din Noua Anglie, n-ar fi putut găsi un chip şi un moment mai potrivit pentru a-şi încheia cariera ecleziastică. „Măcar nu se va spune despre mine, gândea acest om exemplar, că am nesocotit vreo îndatorire obştească, sau că mi-am îndeplinit-o rău!”. Trist lucru ca o introspecţiune atât de adâncă şi de ascuţită ca aceea a bietului pastor să-l facă să se înşele în chip atât de amarnic! Am avut şi vom mai avea poate de spus lucruri mai rele despre dânsul, dar niciunul, ne temem, care să denote o atât de jalnică slăbiciune, constituind o dovadă atât de vizibilă şi totodată atât de irecuzabilă ia bolii perfide care îl rodea de mult şi-i atacase însăşi substanţa caracterului. Niciun om nu poate purta multă vreme două

feţe, una pentru el însuşi şi una pentru mulţime, fără a ajunge în cele din urmă să nu mai poată deosebi care din ele e cea adevărată.

Starea de surescitare a pastorului Dimmesdale după întrevederea sa cu Hester îi dădea o energie fizică neobişnuită, mânându-l cu paşi grăbiţi spre oraş. Cărarea din pădure îi părea acum mai sălbatică, mai plina de obstacole naturale grosolane, mai puţin călcată de piciorul omului decât atunci când o străbătuse la dus. Dar sărea peste locurile mocirloase, se strecura prin desişul încâlcit, urca povârnişurile, cobora grăbit în vâlcele, pe scurt învingea toate greutăţile drumului cu un neistovit avânt, de care se mira şi el. Cum să nu-şi aducă aminte ou ce lipsă de vlagă, cu câte opriri ca să-şi tragă sufletul, cât de anevoios se târâse abia cu două zile înainte prin aceleaşi locuri? Când se apropie de oraş, priveliştile familiare ce i se ofereau ochilor i se părură schimbate. Parcă nu de-ar fi părăsit abia ieri sau alaltăieri, ci de zile sau chiar ani! Era negreşit aceeaşi uliţă, aşa cum şi-o amintea, cu toate cotiturile ei; erau aceleaşi case, cu ciudăţeniile lor, cu inevitabila, puzderie de frontoane ascuţite şi cu câte o giruetă în vârf, acolo unde memoria lui se aştepta s-o găsească. Şi totuşi, nu. Putea scăpa de această supărătoare şi insistentă senzaţie de schimbare. Acelaşi lucru se întâmplă cu cunoscuţii şi cu toate siluetele familiare pe care le întâlnea în micul oraş. Nu arătau nici mai bătrâni, nici mai tineri; bărbile celor în vârstă nu erau mai albe, şi nici copilaşii care ieri se mai târau în patru labe nu se ţineau pe picioare acum; îi era cu neputinţă, să-şi dea seama de ce se deosebeau de oamenii spre care îndreptase cu atât de puţin timp înainte o privire de despărţire – şi totuşi un 6imţ lăuntric părea să-i spună că se schimbaseră. Fu puternic izbit de aceeaşi impresie când trecu pe sub zidurile casei de rugăciuni. Clădirea i se păru atât de stranie şi totodată atât de familiară, încât mintea pastorului Dimmesdale oscilă între două idei: fie că până

atunci o văzuse doar în vis, fie că visa acum despre ea.

Fenomenul acesta, sub diferitele forme pe care le îmbrăca, nu indica o schimbare exterioară, ci o bruscă şi adâncă schimbare lăuntrică la însuşi spectatorul acestor scene familiare. Răstimpul unei singure zile produsese asupra lui efectul unui şir lung de ani. Voinţa proprie a pastorului, aceea a lui Hester şi destinul ce se ţesea între ei săvârşiseră această transformare. Era acelaşi oraş ca înainte, dar pastorul ce se întorcea din pădure nu mai era acelaşi. Ar fi putut spune prietenilor ce-l salutau: „Nu sunt omul drept care mă luaţi! Pe acela l-am lăsat în urmă în pădure, retras într-o vâlcea ascunsă, lângă un trunchi de copac acoperit de muşchi şi aproape de un fir de apă. Melancolic! Duceţi-vă să-l căutaţi acolo pe pastorul vostru şi vedeţi dacă trupul lui sleit, faţa-i slabă, fruntea palidă şi încreţită de durere n-au fost lepădate acolo ca nişte boarfe!” Prietenii săi ar fi protestat fără îndoială: „Tu eşti omul acela!”, dar ei ar fi fost aceia care s-ar fi înşelat, nu el.

Înainte ca reverendul Dimmesdale să ajungă acasă, forul lui lăuntric îi dădu şi alte dovezi despre revoluţia ce intervenise în sfera lui de gândire şi simţire. În adevăr, nimic altceva decât o schimbare totală de dinastie şi de cod moral în acest regat interior nu putea să explice noile impulsuri ce-l asaltau, spre marea lui spaimă, pe nefericitul pastor. La fiecare pas era îndemnat la vreo acţiune ciudată, nestăpânită, răutăcioasă, despre care simţea că ar fi totodată involuntară şi voită, săvârşită împotriva firii lui, dar izvorând parcă dintr-o realitate intimă, mai adâncă decât aceea ce se împotrivea impulsului. De pildă, întâlni pe unul din consilierii parohiei sale. Bunul bătrân i se adresă cu afecţiunea părintească şi bunăvoinţa patriarhală pe care vârsta lui venerabilă, firea lui cinstită şi pioasă cât şi poziţia lui în sânul bisericii îi dădeau dreptul s-o arate, dar totodată cu respectul adânc, ba aproape cu adoraţia cuvenită deopotrivă demnităţii

ecleziastice şi prestigiului personal al pastorului. Niciodată nu s-a văzut vreun exemplu mai frumos al felului cum maiestatea vârstei şi a înţelepciunii se pot împăca cu ascultarea şi respectul datorate unui om recunoscut ca superior fie în ierarhia socială, fie în cea spirituală. Totuşi, în cursul celor câteva clipe cât reverendul Dimmesdale stătu de vorbă cu venerabilul bătrân cu barba căruntă, avu nevoie de toată stăpânirea de sine ca să nu dea glas câtorva blasfemii care îi trecură prin minte cu privire la Cina cea de Taină. Tremura varga şi obrazul îi deveni palid ca cenuşa de teamă să nu-l ia gura pe dinainte rostind gânduri groaznice cu un consimţământ pe care totuşi nu-l dăduse. Şi chiar cu această spaimă în inimă, îşi putu cu greu reţine râsul imaginându-şi ce împietrit ar fi rămas bătrânul şi prea cucernicul consilier în faţa impietăţii pastorului!

Alt incident de aceeaşi natură: străbătând grăbit strada, reverendul Dimmesdale o întâlni pe cea mai în vârstă enoriaşă a parohiei, o bătrână doamnă dintre cele mai cuvioase, un adevărat model de virtute: săracă, văduvă, stingheră şi cu o inimă atât de plină de amintiri despre soţul şi copiii morţi şi despre prietenii ei de altădată, pe cât e de plin de pietre funerare un cimitir. Dar toate aceste motive de. Tristeţe care ar fi putut s-o copleşească aproape că deveniseră un izvor de bucurie austeră pentru bătrânul ei suflet evlavios, datorită mângâierilor credinţei şi adevărurilor Scripturii, cu care se hrănise neîncetat timp de peste treizeci de ani. Iar de când reverendul Dimmesdale o luase sub ocrotirea lui spirituală, sărmana bătrânică nu cunoscuse o mai mare mângâiere pământească – care nici n-ar fi fost mângâiere dacă n-ar fi avut şi atâta har ceresc în ea – decât aceea de a-l întâlni, fie din întâmplare, fie în chip voit, pe pastorul ei, şi de a fi întărită prin câteva cuvinte calde, binecuvântate de adevăr biblic, revărsate de pe buzele lui multiubite în urechea ei cam surdă, dar care asculta cu extatică atenţie. De astă

dată însă, în momentul când îşi apropie buzele de urechea bătrânei, reverendul Dimmesdale – aşa cum era dorinţa marelui vrăjmaş al sufletelor – nu fu în stare să-şi aducă aminte de niciun citat din Scriptură şi nici de vreun alt Lucru, în afară de un scurt şi viguros argument – care în clipa aceea i se părea de necombătut – împotriva nemuririi sufletului omenesc. Dacă acest argument ar fi în mintea bătrânei sale enoriaşe, sărmana ar fi rămas de bună seamă moartă pe loc, ca sub efectul unei puternice otrăvi. Ceea ce-i şopti cu adevărat, pastorul nu-şi putu aminti niciodată după aceea. Poate că în cuvintele sale domnise o atât de fericită încâlceală, încât ori mintea bietei văduve nu le putuse înţelege limpede, ori providenţa o făcuse să le înţeleagă în felul ei. Fapt e că atunci când pastorul se uită înapoi, văzu la dânsa o expresie de recunoştinţă extatică, care-i lumina faţa zbârcită şi cenuşie ca un reflex al cetăţii cereşti.

Şi iarăşi, un al treilea exemplu. După ce o părăsi pe bătrâna enoriaşă, întâlni pe cea mai tânără dintre ele. Era o fată de curând convinsă – prin însăşi predica ţinută de reverendul Dimmesdale în dumineca de după noaptea lui de veghe – să schimbe plăcerile trecătoare ale vieţii pe speranţa în lumina cerească, lumină care avea să strălucească cu atât mai tare cu cât viaţa ei sie va întuneca şi care, în cele din urmă, avea să aurească bezna adâncă prin eterna ei splendoare. Era frumoasă şi pură ca un crin înflorit în rai. Pastorul ştia bine că în sanctuarul inimii ei neprihănite, care împrumuta religiei căldura dragostei şi dragostei o puritate religioasă, fecioara îi păstra imaginea cu evlavie, ascunsă parcă după perdele albe. Desigur că satana însuşi o făcuse pe biata fată să plece în după-amiaza aceea de lângă maică-sa şi o adusese în calea, acestui om atât de greu ispitit sau – să nu spunem mai degrabă? – atât de pierdut şi de deznădăjduit. Când fata se apropie, demonul şopti pastorului să lase să cadă în sânul ei gingaş o sămânţă a răului, care va produce în

curând flori întunecate şi va da fructe negre. Era atât de conştient de puterea lui asupra acestui suflet feciorelnic, care se încredea nespus de mult în el, încât se simţea în stare să pustiască dintr-o singură privire plină de păcat toată nevinovăţia ei şi să trezească din acea singură privire forţele opuse. Dar după o luptă mai grea decât toate pe care le dusese până atunci, îşi ascunse faţa cu sutana lui şi trecu repede înainte fără a da vreun semn că ar recunoşte-o, lăsând-o pe tânăra fată să-i tălmăcească purtarea cum o putea. Ba îşi scrută conştiinţa care, ca şi buzunarul sau sacul ei de lucru, era plină de nimicuri inofensive, şi se găsi vinovată – sărăcuţa de ea! – de o mie de greşeli închipuite, ceea ce o făcu a doua zi dimineaţa să se apuce de treburile casnice cu ochii umflaţi.

Înainte ca pastorul să aibă timpul de a-şi sărbători izbânda asupra acestei ultime ispite, fu apucat de o altă poftă mai năstruşnică şi aproape tot atât de îngrozitoare: aceea – ne ruşinăm s-o spunem – de a se opri în mijlocul străzii şi de a învăţa un grup de copii de puritani, care se jucau acolo şi abia dacă ştiau să vorbească, câteva cuvinte foarte urâte. După ce respinsese şi această idee nesăbuită ca nedemnă de haina ce o purta, întâlni un marinar beat, din echipajul corăbiei sosite din Antille. Şi acum că învinsese cu atâta bărbăţie toate celelalte ispite, bietul pastor Dimmesdale râvnea măcar să dea mâna cu acest derbedeu nespălat şi să se recreeze cu cele câteva glume în doi peri pe care orice marinar dezmăţat le are în rezervă, şi cu o ploaie de înjurături bune, deschise, zemoase, răcoritoare şi pline de hulă la adresa cerului! Dacă trecu cu bine şi prin această din urmă încercare, faptul se datora nu atât principiilor lui sănătoase, cât bunului său gust firesc şi, mai mult încă, deprinderii de a păstra o rigidă şi solemnă ţinută preoţească.

„Oare de ce m-or fi urmărind atâtea ispite? se întrebă în cele din urmă pastorul, oprindu-se în loc pe stradă şi lovindu-se cu palma pe frunte. Să fi înnebunit, sau să fi

căzut cu totul pradă diavolului? Am încheiat vreo învoială cu el, acolo în pădure, şi am iscălit-o cu sângele meu? Şi mă sileşte acum s-o îndeplinesc, împingându-mă la tot soiul de blestemăţii pe care închipuirea lui spurcată le poate născoci.”

Se povesteşte că în momentul în care reverendul Dimmesdale îşi punea aceste întrebări izbindu-se cu mâna pe frunte, bătrâna doamnă Hibbins, bine-cunoscuta vrăjitoare, ar fi trecut pe lângă el. Avea un aer impunător, cu pieptănătura-i înaltă, rochia somptuoasă de catifea şi gulerul cu creţuri, scrobit cu faimoasa crohmală galbenă, al cărei secret i-l împărtăşise buna ei prietenă, Ann Turner, înainte ca această cinstită doamnă să fi fost spânzurată pentru uciderea lui Sir Thomas Overbury. Că citise sau nu gândurile pastorului, asta nu se ştie, dar vrăjitoarea se opri, se uită cu viclenie în obrazul lui, zâmbi răutăcios şi, deşi nu prea avea obiceiul să întreţină legături cu preoţii, intră în vorbă cu el,

— Aşadar, sfinţia-ta a făcut o vizită în pădure, spuse vrăjitoarea dând din cap şi clătinându-şi pieptănătura înaltă. Data viitoare, fii bun şi dă-mi de veste înainte, şi am să fiu mândră să te însoţesc. Nu vreau să mă laud, dar cuvântul meu are o mare greutate, astfel că un străin poate să se bucure de o bună primire din partea potentatului pe care-l ştii.

— Vă mărturisesc, doamnă, răspunse pastorul înclinându-se respectuos, aşa cum înaltul rang al cucoanei şi buna lui creştere i-o porunceau, vă mărturisesc pe onoare şi conştiinţă că sunt cu totul nedumerit asupra înţelesului cuvintelor pe care le-aţi rostit. N-am fost în pădure ca să caut niciun potentat şi nici nu am de gând să mă duc vreodată acolo pentru a câştiga bunăvoinţa unui asemenea personaj. Singurul meu scop, şi cred că e de ajuns, a fost ca să-l salut pe cucernicul meu prieten, apostolul Eliot, şi să mă bucur împreună cu el de multele şi nepreţuitele suflete câştigate asupra păgânităţii.

— Ha, ha, ha! chicoti bătrâna vrăjitoare tot clătinându-şi cocul înspre pastor. Ştiu, ştiu, aşa suntem siliţi totdeauna să vorbim în timpul zilei! Văd că cunoşti bine tainele meseriei. Dar la miezul nopţii şi în pădure, vom sta de vorbă altfel împreună.

Şi o pomi semeaţă înainte, nu fără a-şi întoarce capul de câteva ori şi a-i zâmbi, ca pentru a arăta că-i unea o legătură tainică.

„M-am vândut oare demonului, pe oare – dacă ceea ce se spune e adevărat – hârca asta vicleană, cu scrobeala ei galbenă şi rochia de catifea, l-a ales drept stăpân?” se întrebă în gând pastorul.

Bietul pastor! Târgul pe care-l încheiase era foarte asemănător! Ademenit de un vis de fericire, se lăsase nesilit de nimeni, ca niciodată până atunci, în voia a ceea ce ştia bine că este un păcat mortal. Şi otrava acestui păcat se răspândise repede în toată fiinţa lui morală, paralizându-i impulsurile binecuvântate şi. Trezind la viaţă noianul pornirilor rele. Dispreţ, amărăciune, duşmănie neprovocată, dorinţă de a face rău de dragul răului, batjocorirea a tot ce era bun şi sfânt – toate se treziseră ispitindu-l, deşi îl înfricoşau. Iar întâlnirea lui cu bătrâna doamnă Hibbins, dacă a avut loc cu adevărat, nu făcea decât să dovedească simpatia şi bunăvoinţa lui faţă de păcătoşi şi de lumea spiritelor pervertite.

Ajunsese în răstimp la locuinţa lui de la marginea cimitirului şi, urcând în grabă scara, se refugie în cabinetul lui. Pastorul era mulţumit că ajunsese la adăpost, înainte de a se fi trădat în ochii lumii prin vreuna din straniile şi răutăcioasele excentricităţi la care se simţise neîncetat împins pe când străbătuse străzile. Intră în camera atât de familiară şi îşi roti privirea peste cărţi, ferestre, cămin, peste pereţii acoperiţi cu tapiserii, încercând acelaşi simţământ de înstrăinare care-l stăpânise pe tot parcursul de la vâlceaua din pădure. Până în oraş, şi de acolo până acasă. Aici studiase şi scrisese;

aici petrecuse zile de post şi nopţi de veghe, ieşind din ele mai mult mort decât viu;. Aici se silise să se roage; aici îndurase zeci de mii de chinuri! Iată acolo Biblia, în toată bogăţia vechiului text ebraic, din paginile căreia Moise şi profeţii îi vorbiseră şi în care vocea lui Dumnezeu răsuna din toate părţile! Acolo, pe masă, cu o pană înnegrită de cerneală lângă ea, se afla o predică neterminată, întreruptă la mijlocul unei fraze, în momentul când, cu două zile înainte, gândurile îi încetaseră să se reverse pe foaia de hârtie. Ştia că el, pastorul cu obrajii traşi şi palizi, era acela care făcuse şi suferise toate acestea şi care scrisese până în acel loc predica pentru ziua alegerii! Dar avea impresia că stătea deoparte şi că privea vechiul său Eu cu o curiozitate plină de dispreţ şi de milă, şi totuşi pe jumătate invidioasă. Eul acela dispăruse. Din pădure se întorsese un alt om, mai înţelept, îmbogăţit cu cunoaşterea unor taine ascunse, la care naivitatea vechiului său Eu n-ar fi putut ajunge niciodată. Dar ce amară era această cunoaştere!

În timp ce era cufundat în aceste cugetări, cineva bătu în uşa cabinetului de studii, şi pastorul spuse „Intră!” nu fără teamă că ar putea să vadă ivindu-se un duh rău! Şi aşa se şi întâmplă! Cel ce intră era bătrânul Roger Chillingworth. Pastorul rămase nemişcat – alb la faţă şi fără glas – cu o mână pe Biblia ebraică şi cu cealaltă pe inimă.

— Bine ai venit, reverendul meu, spuse medicul. Cum îi merge acelui bărbat cucernic care este apostolul Eliot? Dar îmi pari cam palid, prietene. Nu cumva călătoria aceasta prin locuri sălbatice a fost prea grea pentru sfinţia ta? Nu socoteşti că ajutorul meu te-ar putea îmbărbăta şi întări în vederea predicii de ziua alegerii?

— Nu, nu cred, răspunse reverendul Dimmesdale. Călătoria mea, revederea cu sfântul apostol de acolo şi aerul curat pe care l-am respirat mi-au făcut bine, după ce am stat închis atâta vreme în chilia aceasta. Cred că n-o să

mai am nevoie de leacurile dumitale, bunul meu doctor, oricât de binefăcătoare ar fi ele şi de prietenoasă mâna ce mi le întinde.

În tot acest timp, Roger Chillingworth se uita la pastor cu atenţia şi seriozitatea unui medic faţă de pacientul lui. În ciuda însă a acestei aparenţe exterioare, preotul era aproape convins că bătrânul ştia sau cel puţin bănuia despre întrevederea sa cu Hester Prynne. Ceea ce însemna că medicul îşi dădea seama că în ochii pastorului el nu mai era un prieten devotat, ci cel mai aprig duşman. Cum amândoi ştiau, deci, atât de mult unul despre altul, ar fi fost, pare-se, firesc ca lucrul să-şi găsească măcar în parte expresia în cuvintele lor. E ciudat însă câtă vreme trece adesea înainte ca gândurile să se întrupeze în cuvinte şi cu câtă îndemânare se pricep două persoane, care doresc să evite un anumit subiect, să se apropie de el, retrăgându-se apoi fără să-l atingă. Astfel pastorul nu avea nicio teamă că Roger Chillingworth ar putea traduce în cuvinte poziţia reală în care se găseau unul faţă de celălalt. Totuşi medicul, în felul lui viclean, se strecură înfricoşător de aproape de acel secret.

N-ar fi mai bine, spuse el, să te foloseşti astă-seară de slaba mea pricepere? Crede-mă, scumpe prietene, trebuie să ne dăm toată silinţa să te întărim în vederea predicii. Oamenii aşteaptă lucruri mari de la dumneata, temându-se ca nu cumva într-un an preotul lor să-i părăsească.

— Da, să-i părăsească plecând în altă lume, răspunse pastorul cu o pioasă resemnare. Facă cerul să fie o lume mai bună! Căci, la drept vorbind, nu prea mă aştept să petrec lângă turma mea anotimpurile fugare ale încă unui an! Cât despre leacurile dumitale, prea bunule doctor, în starea mea de azi nu am nevoie de ele.

— Mă bucur că aud asta, răspunse vraciul. Poate că leacurile mele, folosite atâta vreme în zadar, încep în sfârşit să lucreze. Fericit aş fi, şi vrednic de recunoştinţa Noii Anglii, de-aş izbuti în această vindecare.

— Îţi mulţumesc din toată inima, grijuliul meu prieten, zise reverendul Dimmesdale cu un zâmbet grav. Îţi mulţumesc şi nu-ţi voi putea răsplăti binefacerile decât prin rugăciuni.

— Rugăciunile unui om de bine sunt cea mai bogată răsplată, răspunse bătrânul Roger Chillingworth luându-şi rămas bun. Sunt galbenii Noului Ierusalim, purtând pe ei însăşi pecetea Regelui.

Rămas singur, pastorul chemă un slujitor al casei şi ceru să i se aducă puţină mâncare, pe care o înghiţi cu nesaţ. Aruncând apoi în foc paginile predicii festive scrise mai înainte, începu îndată să scrie una nouă, cu o revărsare atât de năvalnică de gânduri şi emoţii, incit se crezu cu adevărat inspirat, mirându-se numai că cerul găsea cu cale să transmită muzica măreaţă şi solemnă a adevărurilor sale eterne printr-un instrument atât de rău ales. Lăsând însă acest mister să se dezlege singur sau să rămână pe veci nedezlegat, îşi duse mai departe sarcina cu un zel înflăcărat şi extatic. Şi astfel noaptea trecu repede, ca un fugaci înaripat pe care ar fi gonit pastorul. Zorii mijiră şi priviră roşind printre perdele; şi, în sfârşit, soarele răsări şi aruncă în încăpere o rază aurie, care nimeri drept în ochii orbiţi ai preotului. Şedea. Acolo, cu pana tot între degete şi cu nenumărate foi de hârtie, acoperite cu slove, în urma lui!

XXI
Sărbătoarea Noii Anglii

Dis-de-dimineaţă, în ziua când noul guvernator urma să-şi ia în primire postul din mâinile poporului, Hester Prynne şi mica Pearl sosiră în piaţa oraşului, care încă de la această oră matinală era invadată de o mulţime numeroasă de meseriaşi şi de alţi locuitori de rând; printre ei se vedeau de asemeni multe siluete grosolane, a căror îmbrăcăminte din piele de cerb arătă că aparţineau aşezărilor de pădure din împrejurimile micii metropole a coloniei.

În această zi de sărbătoare obştească, ca în orice altă împrejurare din ultimii şapte ani, Hester purta o rochie de stofă aspră cenuşie, care nu numai prin culoarea ei, ci şi printr-o anumită ciudăţenie greu de descris a croielii, făcea să dispară persoana ei fizică şi contururile să i se şteargă, în timp ce litera stacojie o smulgea iarăşi din penumbra nedesluşită, făcând-o să apară sub aspectul moral pe care îl definea însăşi lumina răspândită de acest semn. Chipul ei, familiar de atâta vreme locuitorilor oraşului, respira calmul de totdeauna. Era ca o mască, sau mai degrabă ca liniştea încremenită a trăsăturilor unei moarte, tristă asemănare ce se putea explica prin faptul că Hester era într-adevăr moartă, nemaiavând nicio pretenţie de a fi compătimită şi părăsind astfel o lume căreia mai părea să-i aparţină.

Poate că în ziua aceea obrazul ei avea totuşi o expresie ce nu mai fusese văzută până atunci şi care, de altminteri, nu era încă destul de pronunţată pentru a fi descoperită, afară doar dacă vreun privitor înzestrat cu simţuri supranaturale i-ar fi citit întâi în inimă şi ar fi căutat apoi o schimbare corespunzătoare în fizionomia şi

atitudinea ei. Un om cu un asemenea dar de a pătrunde tainele sufleteşti ar fi putut observa că, după ce răbdase timp de şapte ani nefericiţi privirile mulţimii ca o necesitate, o penitenţă şi o tortură impusă de o religie austeră, li se expunea ultima oară din libera ei voinţă, pentru a preface într-un fel de triumf ceea ce fusese o nesfârşită suferinţă. „Priviţi pentru ultima dată litera stacojie şi pe cea care o poartă” ar fi putut spune Hester mulţimii ce vedea în ea victima şi sclava ei pe viaţă. „Nu mai e mult şi va fi departe de voi! Doar câteva ceasuri încă, şi adâncimea misterioasă a oceanului va stinge şi ascunde pe veci simbolul pe care l-aţi făcut să ardă pe pieptul ei!”

Dar nu ar însemna să atribuim o inconsecvenţă prea neverosimilă firii omeneşti, dacă am bănui că Hester încerca un sentiment de regret în momentul când era pe punctul să se elibereze de suferinţa care fusese atât de strâns legată de însăşi fiinţa ei. Nu putea ea oare să simtă dorinţa irezistibilă de a sorbi cu nesaţ o ultimă şi adâncă înghiţitură din cupa de absint şi aloe, care îi amărâse neîncetat anii cei mai buni ai feminităţii ei? Vinul vieţii, care avea să fie de acum înainte oferit buzelor ei într-o cupă cizelată şi aurită, trebuia într-adevăr să fie tare, dulce şi îmbătător pentru ca să n-o facă să tânjească lâncezind după drojdia amară ce-i fusese administrată ca un tonic de neasemănată putere.

Pearl era gătită în culori de o vaporoasă veselie. Cu greu s-ar fi putut ghici că această apariţie sclipitoare şi radioasă îşi datora viaţa acelei triste forme cenuşii, sau că imaginaţia atât de somptuoasă şi totodată atât de delicată care concepuse găteala copilei era aceeaşi care îndeplinise sarcina, poate mai grea, de a împrumuta o notă atât de deosebită veşmântului simplu al mamei. Rochia micii Pearl i se potrivea atât de bine, încât părea să fie emanaţia sau fireasca manifestare exterioară a caracterului ei; ar fi fost atât de imposibil de a o separa de ea ca de a lipsi aripa

unui fluture de strălucirea ei multicoloră sau petala unei flori frumoase de splendoarea coloritului ei. La fel ca la acestea, găteala copilei făcea una cu însăşi fiinţa ei. În această zi memorabilă, dispoziţia lui Pearl avea în ea o ciudată nelinişte şi agitaţie, asemenea sclipirii unui diamant ce scânteiază şi luceşte cu fiecare palpitaţie a pieptului pe care-l împodobeşte. Copiii iau totdeauna parte în mod instinctiv la emoţiile celor de care sunt legaţi; ei au îndeosebi un simţ subtil pentru orice tulburare, ori schimbare iminentă în împrejurările vieţii casnice. Aşa şi Pearl, care era nestemata de pe pieptul neliniştit al mamei, trăda prin dispoziţia ei febrilă înfrigurarea pe care nimeni n-o putea descoperi în trăsăturile nemişcate ale lui Hester.

Această efervescenţă o făcea să fâlfâie ca o păsărică, mai degrabă decât să umble lângă mama ei. Scotea neîncetat ţipete sălbatice, nearticulate şi deseori stridente. Când ajunseră în piaţă, deveni şi mai agitată observând zarva şi forfoteala care animau acel loc, ce semăna de obicei cu pajiştea întinsă şi pustie din faţa primăriei unui saţ mai curând decât cu centrul negustoresc al unui oraş.

— Ce înseamnă asta, mamă? strigă ea. De ce s-au lăsat toţi oamenii azi de lucru? E o zi de jocuri pentru toată lumea? Uite-l pe fierar! Şi-a spălat faţa plină de funingine şi şi-a pus hainele de duminică, şi arată de parcă ar vrea să petreacă, numai de l-ar învăţa cineva cum s-o facă! Şi iată-l pe domnul Brackett, bătrânul temnicer, care dă din cap şi-mi zâmbeşte. De ce face asta, mamă?

— Îşi aduce aminte că te-a văzut când erai un prunc, copila mea, răspunse Hester.

— Pentru asta n-ar trebui să dea din cap şi să zâmbească, negriciosul, fiorosul şi urâtul cela de bătrân! spuse Pearl. Să-ţi facă ţie semn din cap, dacă vrea, căci tu eşti îmbrăcată în cenuşiu şi porţi slova roşie. Dar uite, mamă, câţi oameni străini s-au adunat! Şi indieni, şi marinari! Ce caută cu toţii în piaţă?

— Aşteaptă să vadă cortegiul, spuse Hester. Căci o să

treacă guvernatorul, şi dregătorii, şi pastorii, şi toţi oamenii mari, cu muzica şi soldaţii în frunte.

— Şi are să fie şi pastorul printre ei? întrebă Pearl. Şi are să-mi întindă iarăşi braţele ca atunci când m-ai dus la el de la malul pârâului?

— Da, are să fie şi el, drăguţa mea, răspunse mama. Dar astăzi n-are să-ţi dea bună ziua; şi nici tu nu trebuie să-l saluţi.

— Ce om ciudat şi trist e pastorul! spuse copila vorbind parcă cu sine. În toiul nopţii ne cheamă la el şi ne ţine pe amândouă de mână, ca atunci când am stat împreună cu el, acolo pe platformă! Şi în fundul pădurii, unde doar bătrânii copaci pot să audă şi o fâşie de cer să vadă, stă de vorbă cu tine, şezând pe un morman de muşchi! Şi îmi dă un sărut pe frunte, pe care pârâiaşul abia de poate să-l spele! Dar aici, la lumina soarelui şi în mijlocul tuturor oamenilor, nu ne cunoaşte şi nici noi nu trebuie să-l cunoaştem î Da, e un om ciudat şi trist, şi îşi ţine mereu mâna pe inimă!

— Taci, Pearl! Nu înţelegi încă lucrurile astea, îi spuse maică-sa. Nu te mai gândi la pastor, ci uită-te în jurul tău şi vezi ce bucuroasă e astăzi toată lumea. Copiii au venit de la şcoală, iar cei mari din ateliere sau de pe ogoare ca să se veselească. Căci astăzi un om nou începe să-i cârmuiască, şi de aceea – cum e datina omenirii încă de când s-a născut cel dintâi popor – sunt fericiţi şi petrec, ca şi cum un an bun şi auriu va avea în sfârşit să înceapă în această sărmană lume veche!

Era aşa cum spunea Hester: o veselie neobişnuită lumina feţele oamenilor. În această perioadă festivă a anului – consacrată de pe atunci şi care avea să fie păstrată încă aproape două veacuri – puritanii concentrau tot ce socoteau îngăduit slăbiciunii omeneşti ca bucurie şi petreceri publice, împrăştiind astfel până într-atât norul ce-i întuneca de obicei, încât pe durata acestei unice sărbători abia dacă păreau mai puţin gravi decât cea mai

mare parte a celorlalte comunităţi într-o perioadă de grea calamitate.

Dar poate că exagerăm nuanţa cenuşie sau neagră care caracteriza, fără îndoială, atmosfera şi moravurile vremii. Mulţimea ce umplea piaţa din Boston nu moştenise din naştere austeritatea puritană. Aceşti oameni se născuseră în Anglia şi părinţii lor trăiseră în splendoarea însorită a epocii elisabetane, într-o vreme în care viaţa engleză, privită în întregime, pare să fi fost mai impunătoare, mai măreaţă şi mai veselă decât tot ce cunoscuse vreodată omenirea. Dacă ar fi urmat gusturile lor ereditare, coloniştii din Noua Anglie ar fi serbat toate evenimentele de însemnătate obştească prin focuri de artificii, banchete, spectacole pompoase şi procesiuni. Şi nici nu le-ar fi fost cu neputinţă să îmbine cu prilejui acestor ceremonii maiestuoase distracţiile plăcute cu solemnitatea şi să împodobească, am putea zice, cu o broderie sclipitor de barocă mantia de paradă cu care o naţiune se îmbracă la festivităţi. O slabă tentativă de acest fel putea fi observată în modul de a serba ziua când începea anul politic al coloniei. În cazurile stabilite pentru instalarea anuală a dregătorilor din Noua Anglie se putea discerne un palid reflex al unui fast rămas încă viu în memorie, o repetare, lipsită de culoare şi diluată de mai multe ori, a ceea ce strămoşii noştri văzuseră în mândra şi bătrâna Londră, dacă nu chiar la o încoronare regală, dar măcar la învestitura unui nou lord-primar. Părinţii şi întemeietorii coloniei – oamenii de stat, preoţii şi militarii – considerau pe atunci ca o datorie să adopte fastul şi pompa care, potrivit vechii tradiţii, erau privite ca ţinuta cuvenită pentru mai-marii vieţii publice şi sociale. Toţi apăreau pentru a defila într-o procesiune solemnă prin faţa ochilor poporului, conferind astfel demnitatea necesară înjghebării modeste a unui guvern atât de proaspăt.

Tot cu acest prilej, oamenii erau autorizaţi, dacă nu

îndemnaţi, să se destindă de pe urma sârguinţei neobosite şi severe cu care se dedicau muncilor aspre de tot felul, ce păreau să facă corp cu religia lor. E drept că aici nu se găsea niciuna din distracţiile ce se ofereau cu atâta dărnicie voioşiei poporului în Anglia din vremea reginei Elisabeta sau a regelui Iacob: nici spectacole teatrale pentru popor; nici barzi cu harpe, care să recite vechi balade; nici flaşnetari, care să-şi joace maimuţa în sunetul muzicii; nici scamatori cu trucurile lor de pretinsă vrăjitorie; nici măscărici, care să înveselească mulţimea cu glumele lor vechi, poate de secole, dar care tot mai stârneau haz, pentru că recurgeau la sursele permanente ale umorului vulgar. Toţi aceşti meşteri în diferite ramuri ale distracţiilor populare ar fi fost respinşi cu asprime nu numai de disciplina rigidă a legii, dar şi de sentimentul general, care dă legii puterea. Cu toate acestea, marea şi cinstita faţă a poporului zâmbea, poate cam sever, dar totuşi zâmbea. De altfel jocurile nu lipseau; erau acelea la care coloniştii asistaseră şi luaseră parte pe vremuri la iarmaroacele de la ţară sau pe pajiştile comunale ale satelor din Anglia şi pe care socotiseră nimerit să le păstreze şi pe acest nou pământ, de dragul curajului şi al virilităţii ce le caracterizau. Ici şi colo pe întinsul pieţii se puteau vedea întreceri de trântă după diferitele feluri practicate în ţinuturile Cornwall şi Devonshire; într-un colţ se desfăşura o luptă amicală cu bastoane; iar ceea ce stârnea interesul cel mai mare era faptul că pe estrada stâlpului infamiei, pomenită atât de des în aceste pagini, doi maeştri de scrimă se pregăteau să înceapă o demonstraţie de luptă cu sabia lată şi cu scutul. Dar, spre marea decepţie a mulţimii, această exhibiţie fu întreruptă de armaşul orăşenesc, care nu înţelegea să îngăduie ca maiestatea legii să fie violată printr-o asemenea folosire abuzivă a unuia din locurile consacrate ei.

Poate că nu mergem prea departe afirmând că în fond, coloniştii – dat fiind că pe vremea aceea se găseau

încă într-un prim stadiu de viaţă morocănoasă şi că se trăgeau din părinţi care, în zilele lor, ştiuseră să fie veseli – ar suporta bine, în ceea ce priveşte petrecerea sărbătorilor, o comparaţie cu descendenţii lor, chiar dintr-o epocă cum e a noastră, despărţită de a lor printr-un interval atât de lung. Urmaşii lor imediaţi, adică generaţia de după primii emigranţi, au căzut în cel mai negru puritanism şi au întunecat în aşa măsură obrazul naţiei, încât toţi anii care s-au scurs de atunci n-au ajuns să-l însenineze. Ne mai rămâne să învăţăm din nou arta uitata a veseliei.

Tabloul de viaţă umană pe care-l oferea piaţa, cu toate că nuanţa sa dominantă era cenuşiul, cafeniul sau negrul mohorât al emigranţilor englezi, era totuşi înviorat de o oarecare diversitate de culori. Un grup de piei-roşii – gătiţi cu portul lor sălbatic alcătuit din sumane de piele de cerb, ciudat brodate, cingători ornate cu scoici şi podoabe de cap făcute din pene; vopsiţi pe obraz ou ocru roşu sau galben şi înarmaţi cu arcuri, cu săgeţi şi cu suliţe cu vârfuri de silex – se ţinea deoparte cu un aer de inflexibilă gravitate, pe care nici puritanii nu l-ar fi putut întrece. Dar ori cât de sălbatici ar fi fost aceşti barbari vopsiţi, ei nu formau elementul cel mai sălbatic al tabloului. Meritul acesta l-ar fi putut revendica mai degrabă cei câţiva marinari ai vasului sosit din Marea Antilelor, care coborâseră pe uscat pentru a asista la petrecerile din ziua alegerii. Erau aventurieri descreieraţi, cu o înfăţişare brutală, cu feţele arse de soare. Şi bărbile zbârlite; pantalonii lor largi şi scurţi erau strânşi în jurul mijlocului cu curele late, având adesea drept cataramă o placă grosolană de aur şi susţinând totdeauna un cuţit lung sau o sabie. Sub pălăriile lor cu borurile late, făcute din foi de palmier, scânteiau nişte ochi care, chiar în momente de bună dispoziţie şi de veselie, aveau o expresie de ferocitate bestială. Aceşti indivizi neînfricaţi călcau fără scrupule regulile de bună purtare cărora le erau supuşi toţi ceilalţi

oameni: fumau tutun până şi sub nasul pedelului, cu toate că fiecare. Pufăială ar fi costat un şiling pe orice cetăţean; trăgeau, de câte ori le venea pofta, câte o duşcă de vin sau de rachiu din plosca lor, întinzând-o apoi cu generozitate gloatei uimite ce-i înconjura. Era o trăsătură foarte caracteristică a moralităţii ce domnea în acea vreme, oricât de rigidă am socoti-o astăzi, că neamului marinăresc i se trecea cu vederea nu numai şotiile ce şi le permitea pe uscat, ci şi isprăvile mult mai nesăbuite pe care le săvârşea atunci când se afla în propriul său element. Marinarul din epoca aceea ar fi în zilele noastre foarte aproape de a fi trimis în faţa judecăţii ca pirat Nu încăpea îndoială, de pildă, că însuşi echipajul vasului despre care e vorba, deşi nu era alcătuit din cele mai înrăite exemplare ale confreriei nautice, se făcuse vinovat, cum am spune noi, de acte de prădăciune împotriva comerţului spaniol, care ar fi deschis tuturor membrilor săi perspectiva ştreangului în faţa unui tribunal modem.

Dar în acele vremuri depărtate marea se umfla, fierbea şi spumega după bunul ei plac, supusă cel mult vânturilor furtunoase, fără ca legile oamenilor să intervină prea mult în domeniul ei. Piratul putea renunţa oricând la îndeletnicirile lui pe mare pentru a deveni într-o bună zi, pe uscat, un om cinstit şi pios; şi nici măcar în toiul carierei lui aventuroase şi lipsite de scrupule, nu era privit ca un personaj cu care era dezonorant să întreţii legături de afaceri sau chiar să ai vreun contact întâmplător. Aşa se face că vechii puritani, cu mantiile lor negre, gulerele scrobite şi pălăriile ţuguiate, zâmbeau cu indulgenţă urmărind purtarea zgomotoasă şi dezmăţată a acestor lupi-de-mare înveseliţi; şi nimeni nu arătă nici uimire, nici dezaprobare când un cetăţean atât de onorabil ca bătrânul Roger Chillingworth, vraciul, îşi făcu apariţia în piaţă stând de vorbă familiar cu căpitanul acelei corăbii suspecte.

Acesta din urmă era, fără îndoială, personajul cei mai

bătător la ochi şi mai elegant, în ce priveşte ţinuta, dintre cei ce puteau fi văzuţi în mulţime. Purta o sumedenie de panglici pe costumul lui şi un şiret de aur la pălărie, care era pe deasupra împodobită şi cu un lanţ de aur şi încununată de o pană. Spada îi atârna de mijloc, iar pe frunte se vedea cicatricea unei lovituri de sabie, pe care, judecând după pieptănătura lui, căuta mai degrabă s-o pună în valoare decât s-o ascundă. Un locuitor de pe uscat ar fi putut cu greu să se arate cu un asemenea costum şi un asemenea obraz, şi încă cu un aer atât de semeţ, fără a fi supus unui interogatoriu sever în faţa unui magistrat şi a fi condamnat probabil la amendă sau la închisoare, sau poate chiar pus în butuci şi expus oprobriului public. La căpitanul corăbiei, însă, toate acestea erau privite ca ţinând de calitatea lui; asemenea solzilor lucitori ai unui peşte.

După ce se despărţi de medic, căpitanul vasului ce pleca la Bristol se apucă să hoinărească în piaţă până ce ajunse din întâmplare lângă locul unde se afla Hester Prynne; părând s-o recunoască, nu şovăi să intre în vorbă cu ea. Ca de obicei – oriunde s-ar fi găsit Hester – în jurul ei se formase un mic spaţiu gol, un fel de cerc magic, în care, cu toate că la câţiva paşi lumea se înghesuia şi se înghiontea, nimeni nu îndrăznea sau nu dorea să pătrundă. Era un semn vădit al izolării morale în care o închidea litera stacojie pe nefericita fiinţă ce o purta; şi aceasta, datorită în parte propriei ei rezerve şi în parte faptului că oamenii se retrăgeau instinctiv în faţa ei, deşi în vremea din urmă o făceau cu mai puţină ostilitate. De astă dată însă, şi poate pentru prima oară, această împrejurare fu de folos, căci îngădui lui Hester şi căpitanului să vorbească între ei fără a fi auziţi; şi reputaţia lui Hester Prynne în opinia oamenilor se schimbase atât de mult, încât convorbirea ei cu un asemenea personaj n-ar fi putut stârni mai puţin scandal nici chiar dacă ar fi fost purtată de matroana cea mai renumită pentru riguroasa ei moralitate.

— Aşadar, doamnă, spuse căpitanul, va trebui să poruncesc să se pregătească încă o cabină pe lângă cele pe care le-aţi tocmit! Deci, nicio teamă de scorbut sau tifos în călătoria aceasta! Cu chirurgul vasului şi cu acest nou doctor, singura primejdie poate veni din doctorii şi hapuri, cu atât mai mult cu cât am la bord o mulţime de spiţerii pe care le-am dobândit de pe un vas spaniol.

— Ce vrei să spui? întrebă Hester mai speriată decât lăsa să se vadă. Mai ai un pasager?

— Cum, nu ştiţi, exclamă căpitanul, că medicul de acolo – Chillingworth îi zice – are de gând să guste plăcerile călătoriei pe corabia mea împreună cu dumneavoastră? Ba da, trebuie s-o ştiţi, căci mi-a spus că ţine de grupul dumneavoastră şi că e bun prieten cu domnul despre care mi-aţi vorbit – acela care se află în primejdie din pricina ursuzilor ăstora de cârmuitori puritani.

— Se cunosc bine într-adevăr, răspunse Hester cu un aer calm, cu toate că era în culmea consternării. Au locuit multă vreme împreună.

Convorbirea dintre căpitan şi Hester Prynne se mărgini la atât. Dar în clipa aceea, ea îl zări chiar pe Roger Chillingworth, care stătea în colţul cel mai depărtat şi-i zâmbea; un zâmbet care – de la celălalt capăt al pieţii întinse şi agitate, şi peste toată trăncăneala şi toate râsetele, printre gândurile, toanele şi interesele de tot soiul ale gloatei – îi trimetea un mesaj tainic şi înfiorător.

XXII
Cortegiul

Înainte ca Hester să-şi poată aduna gândurile şi să aibă răgazul de a chibzui ce se impunea să facă în faţa acestei noi şi neliniştitoare situaţii, sunete de muzică militară se auziră apropiindu-se dintr-o stradă lăturalnică. Ele anunţau apropierea cortegiului de dregători şi cetăţeni în drum spre biserică, unde – potrivit unui uz stabilit încă de pe atunci şi totdeauna respectat după aceea – reverendul Dimmesdale urma să ţină predica alegerii.

Curând capul cortegiului se ivi după colţ şi înaintă încet şi solemn de-a curmezişul pieţii. Întâi venea muzica. Era alcătuită din felurite instrumente, poate nu prea bine acordate între ele şi cântând fără multă artă, dar atingea totuşi înaltul scop pentru care armonia de trâmbiţe şi tobe se adresează mulţimii: acela de a conferi un caracter mai măreţ şi mai eroic spectacolului ce se desfăşoară în faţa, ochilor ei. La început mica Pearl bătu din palme, dar după o vreme scăpă de agitaţia febrilă care o ţinuse în continuă fierbere toată dimineaţa şi începu să privească în tăcere, părând să fie purtată în sus de talazurile unduioase şi umflate ale sunetului, asemenea unei păsări de mare plutind pe valuri. Curând însă luminile sclipitoare pe care soarele le aprindea pe arme şi pe platoşele lucioase ale companiei de soldaţi ce venea în urma muzicii şi forma garda de onoare a cortegiului o readuseră la dispoziţia de dinainte. Acest corp de ostăşime – care şi-a perpetuat până azi existenţa colectivă, păstrându-şi de-a lungul veacurilor faima-i străveche şi plină de cinste – nu era format din mercenari. În rândurile lui slujeau gentilomi care simţeau în ei pulsaţiile unui spirit marţial şi căutau să întemeieze

un fel de colegiu militar, unde să poată învăţa, ca într-o confrerie de cavaleri ai ordinului templierilor, ştiinţa şi, în măsura în care exerciţiile paşnice le-o îngăduiau, practicile războiului, înalta preţuire ce se acorda pe atunci tagmei ostăşeşti se recunoştea în ţinuta mândră a fiecărui membru al companiei. Unii dintre ei, de altminteri, îşi câştigaseră prin faptele lor de arme din Ţările-de-Jos sau de pe alte câmpuri de bătaie din Europa dreptul legitim la faima şi gloria soldăţească. În afară de aceasta, întreaga ceată, cu platoşele de oţel şi cu panaşele ce se clătinau pe coifurile lucioase, producea un efect strălucitor, pe care nicio paradă a vremurilor mai noi n-ar putea să-l egaleze.

Şi totuşi onorabilii demnitari civili, care veneau imediat în urma escortei militare, erau mai vrednici de privirile unui observator chibzuit. Chiar atitudinea si mersul lor purtau pecetea unei măreţii în faţa căreia pasul falnic al războinicilor părea vulgar, dacă nu absurd. Era o epocă când ceea ce numim talent se bucura de mult mai puţină consideraţie decât azi, în timp ce elementele masive, care dau stabilitate şi demnitate caracterului, erau mult mai preţuite. Poporul preluase prin moştenire sentimentul respectului care la urmaşii lui – dacă în general mai supravieţuieşte – există în proporţii mult mai reduse şi cu o putere simţitor scăzută, în ce priveşte alegerea şi aprecierea oamenilor din viaţa publică. Schimbarea poate însemna un bine sau un rău, sau poate, în parte, si bine şi rău. În bicele vremuri vechi, colonistul englez stabilit pe ţărmurile neprimitoare ale Americii – după ce lăsase în urmă regi, nobili şi toate treptele unei ierarhii înfricoşătoare, în timp ce facultatea şi nevoia de a venera erau încă vii în el acorda această veneraţie părului nins şi frunţilor brăzdate de vârstă, integrităţii îndelung încercate, înţelepciunii cumpănite, experienţei având o nuanţă de tristele, într-un cuvânt tuturor acelor însuşiri de seriozitate şi greutate care trezesc ideea durabilităţii şi intră în noţiunea generală de

respectabilitate. De aceea, primii cârmuitori pe care i-a ales poporul în acele începuturi – un Bradstreet, un Endicott, un Dudley, un Bellingham şi cei de o seamă cu ei – par să fi fost lipsiţi de strălucire şi să se fi distins mai degrabă printr-o sobră cumpăneală decât prin agerimea, minţii. Aveau curaj şi tărie de voinţă; şi în vremuri de greutăţi sau primejdii, se puneau cu pieptul pentru binele poporului, ca un şir de stânci ce înfruntă asaltul valurilor furtunoase. Aceste trăsături de caracter erau limpede exprimate în feţele pătrate şi în statura vânjoasă a noilor dregători. În privinţa demnităţii naturale a ţinutei lor, ţara-mamă n-ar fi avut de ce să se ruşineze dacă aceşti bărbaţi de frunte ai unei adevărate democraţii ar fi fost admişi în Camera lorzilor sau în Consiliul privat al suveranului.

Imediat după dregători păşea tânărul şi eminentul pastor, din gura căruia urma să fie auzită predica festivă. Aparţinea unei tagme în care valorile intelectuale erau mult mai răspândite decât în viaţa politică, căci – lăsând la o parte motivele mai înalte – ea oferea, prin respectul mergând până la adorare acordat membrilor ei de către comunitate, satisfacţii destul de puternice pentru a atrage spre ea ambiţiile cele mai nemăsurate. Până şi puterea, politică – ca, de pildă, în cazul lui Increase Mather[51] – era la îndemâna unui preot eminent.

Toţi aceia ce-l priveau acum pe reverendul Dimmesdale observau că niciodată de când pusese pentru prima dată piciorul pe pământul Noii Anglii, mersul şi expresia lui nu fuseseră atât de energice ca acum, când înainta în cortegiu. Pasul nu-i mai era şovăielnic ca în alte prilejuri; spatele nu-i era încovoiat şi nici mâna nu se odihnea pe piept, ca un semn de rău augur. Totuşi, dacă cineva ar fi observat mai atent înfăţişarea pastorului, şi-ar fi dat seama că puterea ce emana din el nu părea să fie de natură trupească. Poate că era de esenţă spirituală şi

[51] Pastor american (1639—1723) din Boston, care s-a bucurat de o mare influenţă în colonia Massachusetts.

insuflată de un înger. Poate că trebuia privită ca expresie a exaltării datorate acelui tonic puternic care nu-şi are izvorul decât într-o cugetare intensă şi îndelungată. Sau poate temperamentul lui sensibil era înviorat de muzica zgomotoasă şi pătrunzătoare care se înălţa spre cer ridicându-l pe undele ei. Cu toate acestea, privirea îi era atât de absentă, încât te puteai întreba dacă reverendul Dimmesdale auzea măcar muzica. Trupul îi era, neîndoielnic, prezent, înaintând cu o forţă neobişnuită. Dar unde-i era spiritul? Retras departe în adâncurile propriului său domeniu, el căuta cu un efort supranatural să rânduiască o altă procesiune, şi anume cortegiul maiestuos al gândurilor care aveau în curând să purceadă de acolo. Şi astfel pastorul nu vedea nimic, nu auzea nimic, nu ştia nimic din ceea ce se petrecea în jurul lui; dar puterea spirituală susţinea trupul slab şi-l ducea înainte, fără a-i simţi povara şi transformându-l şi pe el în spirit. Oameni înzestraţi cu o minte ieşită din comun, care suferă de o boală, sunt capabili uneori de un asemenea efort uriaş, în care îşi cheltuiesc viaţa mai multor zile, rămânând apoi ca şi morţi un timp tot atât de îndelungat.

Hester Prynne, care îl privea fix pe pastor, simţea cum o cuprinde o apăsătoare tristeţe, fără a-i putea desluşi însă nici originea, nici cauza; îi părea doar nespus de depărtat de propria ei lume şi cu iotul inaccesibil. Se aşteptase măcar să poată schimba o primire de recunoaştere cu el. Se gândea la pădurea întunecată, la vâlceaua singuratică, la dragostea şi teama lor, şi la trunchiul de copac acoperit de muşchi pe care şezuseră mână-n mână, împletind cuvintele lor triste şi pătimaşe cu şopotul melancolic al pârâului. Cât de legaţi se simţiseră atunci, cât de adânc se înţeleseseră! Era oare acelaşi om? Abia dacă-l recunoştea! Învăluit parcă în sunetul muzicii, trecea mândru prin faţa ei împreună cu întregul cortegiu de bărbaţi impunători şi venerabili, atât de inaccesibil în demnitatea funcţiei lui şi încă şi mai inaccesibil în lumea depărtată şi lipsită de

simţire a gândurilor în care-l vedea cufundat acum! Simţea o adâncă durere la gândul că totul nu fusese desigur decât o iluzie şi că nu putea exista nicio legătură reală între ei, oricât ar fi visat ia ea. Şi era atâta feminitate în Hester, încât anevoie îi putea ierta – mai ales acum când pasul greu al destinului lor se auzea tot mai aproape, mai aproape, mai aproape! – faptul că era în stare să se retragă atât de deplin din universul lor comun, în timp ce ea dibuia în întuneric, întinzându-şi mâinile reci, fără a-l găsi.

Pearl, fie că ghicea simţămintele mamei şi le împărtăşea, fie că simţea ea însăşi îndepărtarea şi intangibilitatea pastorului, rămase în tot timpul procesiunii neliniştită agitându-se încoace şi încolo ca o pasăre înainte de a-şi lua zborul. Când întregul cortegiu trecuse, fetiţa îşi ridică privirea spre Hester.

— Mamă, spuse ea, pastorul ăsta era acelaşi care m-a sărutat lângă pârâu?

— Linişte, micuţa mea! şopti mama. Nu trebuie să tot vorbim în piaţă despre ceea ce ni s-a întâmplat în pădure.

— Nu eram sigură că e el, atât de schimbat arăta, urmă copila. Altminteri aş fi alergat şi i-aş fi cerut să mă sărute acum, în faţa tuturor oamenilor, aşa cum a făcut acolo, printre copacii bătrâni şi negri. Ce-ar îi zis pastorul, mamă? Şi-ar fi apăsat mâna pe inimă şi s-ar fi uitat urât la mine, şi m-ar fi gonit?

— Ce-ar fi putut să spună, fetiţa mea? răspunse Hester. Decât că nu e vreme, de sărutat şi că piaţa nu e locul potrivit pentru asta. E mai bine, Pearl, că nu ai vorbit cu el.

O altă nuanţă a sentimentului inspirat de reverendul Dimmesdale fu exprimată de o persoană a cărei excentricitate – sau, mai curând nebunie – o împinse la un lucru pe care puţini dintre, locuitorii oraşului ar fi îndrăznit să-l facă, anume de a intra în vorbă, în faţa lumii, cu aceea care purta litera stacojie. Era doamna Hibbins

care, gătită în chip pompos cu un triplu guler încreţit, cu pieptar brodat şi rochie de catifea grea, şi sprijinindu-se pe un baston cu mâner de aur, ieşise din casă pentru a vedea cortegiul. Cum această cucoană bătrână avea reputaţia (care mai târziu avea s-o coste chiar viaţa) de a juca un rol de frunte în toate faptele de magie neagră ce se săvârşeau neîncetat, mulţimea se dădu la o parte în faţa ei, temându-se parcă de atingerea rochiei, ca şi cum aceasta ar fi dus ciuma în faldurile ei somptuoase. Când fu văzută intrând în vorbă cu Hester Prynne, groaza inspirată de doamna Hibbins se îndoi – în ciuda bunăvoinţei cu care atâţia oameni o priveau acum pe Hester – şi mulţimea se retrase în grabă din acea parte a pieţii unde se aflau cele două femei.

— Ei, cine şi-ar fi putut închipui una ca asta! îi şopti bătrâna doamnă lui Hester. Acest slujitor al Domnului! Sfântul ăsta pe pământ, cum îl socotesc oamenii şi cum – trebuie s-o mărturisesc – şi arată! Oare cine, din toţi cei ce l-au văzut mergând în cortegiu, ar crede că nu e mult de când a şters-o din cabinetul lui de studii, rumegând – mă pun chezaşă – un text ebraic din Scriptură, ca să respire puţin aer proaspăt în pădure? He, he, ştim noi ce înseamnă asta, Hester Prynne! Zău, nu-mi vine să cred că e acelaşi om. Am văzut eu umblând în urma muzicii şi alţi membri ai bisericii, care au jucat cândva în tact cu mine, ţinându-se poate de mână cu vreun vrăjitor indian sau vreun vraci lapon, când scripcarul era cineva pe care-l ştiu eu bine. În fine, astea nu-s decât nimicuri pentru o femeie care cunoaşte lumea. Dar pastorul acesta! Eşti sigură, Hester, că e acelaşi bărbat cu care te-ai întâlnit pe cărarea din pădure?

— Nu ştiu, doamnă, ce vreţi să spuneţi, răspunse Hester Prynne. Ştia că doamna Hibbins nu e în toate minţile, dar se simţi totuşi ciudat de tulburată, ba chiar înspăimântată auzind-o cum afirma fără sfială că atâtea persoane (printre care şi ea înseşi) întreţineau legături

personale cu necuratul. Nu se cade să vorbesc cu uşurinţă despre un asemenea învăţat şi evlavios propovăduitor al cuvântului, cum e reverendul Dimmesdale!

— Ptiu, femeie, mai bine ai tăcea! strigă bătrâna ameninţând-o cu degetul pe Hester. Crezi că după ce am fost de atâtea ori în pădure, nu sunt în stare să-i recunosc pe cei care au fost şi ei acolo? Da, îi recunosc pe toţi, chiar dacă nu le-a rămas în păr nicio frunză din ghirlandele de flori sălbatice pe care le-au purtat pe când dănţuiau. Pe tine te cunosc, Hester, căci văd semnul. Oricine îl poate vedea la lumina soarelui, iar în întuneric străluceşte ca o flacără roşie. Îl porţi făţiş, aşa încât nu încape nicio îndoială în privinţa lui. Dar pastorul acela! Lasă-mă să-ţi spun Ia ureche: când Omul Negru vede pe unul din slujitorii săi, care şi-a pus iscălitura şi pecetea, dar şovăie să-şi recunoască legământul, ca reverendul Dimmesdale, el ştie să rânduiască lucrurile în aşa fel încât semnul să fie dezvăluit ziua-n amiaza mare ochilor tuturora! Oare ce caută să ascundă pastorul ţinându-şi totdeauna mâna pe inimă? Ce zici, Hester Prynne?

— Ce ascunde, bună doamnă Hibbins? întrebă cu aprindere mica Pearl. Nu cumva ai văzut dumneata?

— Lasă asta, drăguţa mea! răspunse doamna Hibbins, făcând o adâncă reverenţă. Ai să vezi şi tu într-o bună zi. Se spune, copila mea, că te tragi din Craiul văzduhului! Vrei să ieşi călare cu mine, într-o noapte senină, ca să-l vezi pe taică-tău? Vei afla atunci de ce-şi ţine pastorul mâna pe inimă!

Şi cu un râs strident care răsună în toată piaţa, ciudata bătrână plecă.

Între timp, rugăciunea preliminară fusese rostită în biserică, iar acum se auzea vocea reverendului Dimmesdale care îşi începea cuvântarea. Un sentiment irezistibil o îndemna pe Hester să nu se depărteze. Cum edificiul sacru era prea înţesat pentru ca vreun ascultător să mai încapă îşi făcu loc chiar lângă platforma stâlpului

infamiei. Locul era destul de apropiat pentru ca întreaga predică să ajungă până la urechile ei, sub forma unui murmur nedesluşit dar cu accente variate, în care se recunoşteau bine intonaţiile atât de caracteristice ale vocii pastorului.

Acest glas era în el însuşi un dar preţios, căci chiar şi un ascultător care n-ar fi înţeles nimic din limbajul predicatorului ar fi fost totuşi legănat numai de ton şi de cadenţă. Ca orice altă muzică, glasul emana pasiune, patetism şi emoţiile cele mai adânci sau mai gingaşe într-o limbă familiară oricărei inimi, oriunde ar fi fost ea educată. Cu toate că sunetul vocii era înăbuşit de pereţii bisericii, Hester asculta cu atâta încordare, încât predica dobândea pentru dânsa un înţeles cu totul independent de cuvintele pe care nu le putea percepe. Dacă le-ar fi auzit mai desluşit, ele n-ar fi constituit poate decât un mijloc mai grosolan, care ar fi întunecat sensul spiritual. Câte-odată vocea ajungea până la ea ca un murmur surd, asemenea adierii unui vânt ce se domoleşte; apoi se umfla treptat, câştigând în dulceaţă şi putere, până când volumul ei părea s-o învăluie pe Hester, înălţând-o într-o atmosferă de sfântă înfiorare şi solemnă grandoare. Dar oricât de maiestuoasă ar fi devenit uneori vocea, ceva ca un vaier adânc vibra neîncetat în ea: o expresie, puternică sau stinsă, de înfricoşare, geamătul parcă sau strigătul de durere al omenirii, care făcea să vibreze o coardă sensibilă în toate inimile. Din când în când, tot ce putea fi auzit era acest adânc accent de suferinţă abia perceptibil, ca un oftat în mijlocul unei tăceri mâhnite. Dar chiar când glasul pastorului devenea poruncitor, când se înălţa ca un vânt irezistibil, când atingea amploarea şi puterea maximă, umplând biserica în aşa chip încât ameninţa să-şi facă drum prin zidurile masive ale bisericii şi să se răspândească în aer liber – chiar şi atunci cel ce asculta cu atenţie putea distinge acelaşi strigăt de durere. Ce era aceasta? Era plânsetul unei inimi omeneşti împovărate de

suferinţă şi vinovate poate, care îşi dezvăluie taina – fie ea un păcat sau o jale adâncă – marii inimi a omenirii, implorându-i în fiecare clipă, prin fiecare din accentele ei, şi niciodată în zadar, compătimirea şi iertarea! Acest vaiet adânc şi continuu era acela care împrumuta cuvintelor pastorului atâta putere.

În tot acest timp, Hester stătea nemişcată ca o statuie la piciorul eşafodului. Chiar dacă vocea pastorului n-ar fi ţintuit-o acolo, ar fi simţit totuşi forţa magnetică de neînvins a acestui loc în care începuse viaţa ei de ruşine. Avea sentimentul – prea nedesluşit ca să se prefacă în gând, dar care o apăsa pe suflet – că toată viaţa ei, cea trecută şi cea viitoare, era legată de locul acesta, singurul ce-i dădea unitate.

Mica Pearl o părăsise între timp pe maică-sa şi se juca în voie prin piaţă. Înveselea mulţimea mohorâtă prin fiinţa ei sclipitoare şi capricioasă, la fel cum o pasăre cu penele viu colorate luminează un întreg copac cu rămurişul întunecat, sărind încoace şi încolo, pe jumătate vizibilă şi pe jumătate ascunsă în penumbra frunzişului des. Avea mişcări mlădioase, dar adesea repezite şi neregulate; ele trădau vioiciunea neastâmpărată a firii ei, care azi era 3e două ori mai agitată, vibrând sub înrâurirea neliniştii de care era cuprinsă maică-sa. De câte ori vedea vreun lucru care-i aţâţa curiozitatea veşnic trează şi hoinară, zbura într-acolo şi punea, ca să zicem aşa, stăpânire pe acel om sau acel lucru – în măsura în care-l dorea – ca şi cum ar fi fost bunul ei, fără însă a ceda în schimb nici cea mai mică fărâmă din libertatea ei de mişcare. Puritanii o urmăreau cu privirea, şi chiar dacă zâmbeau, înclinau totuşi să vadă în ea o odraslă a demonului, din cauza farmecului de nedescris al frumuseţii pe care o iradia această mică şi excentrică făptură de o atât de scânteietoare vioiciune. Alerga la câte un indian sălbatic şi-l privea în faţă, iar el descoperea într-însa o fire şi mai sălbatică decât a lui. De acolo, cu aceeaşi neînfricare înnăscută, dar cu o ne,

încredere bănuitoare tot atât de caracteristică, se repezea în mijlocul unui grup de marinari – sălbaticii oacheşi ai oceanului, aşa cum pieile-roşii erau sălbaticii uscatului. Ei o priveau cu uimire şi admiraţie, ca şi cum un strop din spuma mării ar fi luat forma unei fetiţe şi ar fi primit suflet din valurile fosforescente ce scânteiază noaptea sub proră.

Unul din aceşti lupi-de-mare – însuşi căpitanul care stătuse de vorbă cu Hester Prynne – fu atât de fermecat de înfăţişarea lui Pearl, încât încercă să pună mâna pe ea şi să-i fure o sărutare. Dar văzând că era tot atât de greu s-o atingi ca şi să prinzi un colibri în zbor, îşi scoase de la pălărie lanţul de aur răsucit în jurul ei şi-l aruncă copilei. Pearl şi-l încolăci îndată cu atâta dibăcie în jurul gâtului şi mijlocului încât, o dată aşezat acolo, părea să facă parte dintr-însa şi era greu să ţi-o închipui fără acest lanţ.

— Mi se pare că mama ta e femeia de acolo, cea cu litera stacojie, îi spuse marinarul. Vrei să-i dai o veste din partea mea?

— Vreau, dacă vestea mi-o plăcea, răspunse Pearl.

— Atunci spune-i, reluă omul, că am vorbit din nou cu bătrânul acela cocoşat şi negru la faţă, cu doctorul, şi că-şi ia sarcina să-l aducă cu dânsul la bord pe prietenul său, domnul despre care ştie maică-ta. Aşa că spune-i să nu se îngrijească decât de ea şi de tine. Vrei să-i spui asta, pui de vrăjitoare ce eşti?

— Doamna Hibbins zice că tatăl meu e Craiul văzduhului! strigă Pearl cu un zâmbet mucalit. Dacă mă mai faci vrăjitoare, am să te spun lui şi are să trimită o furtună pe urmele corăbiei tale!

După ce mai alergă puţin de-a curmezişul pieţii, copila se întoarse la mama ei şi-i comunică ce-i spusese căpitanul. Tot curajul, tot calmul, toată tăria, toată statornicia lui Hester aproape că o părăsiră când văzu înaintea ei trăsăturile întunecate şi fioroase ale destinului neînduplecat care, în momentul când părea că din labirintul nenorocului se deschidea pentru ea şi pastor o

ieşire, i se punea în cale cu un rânjet câinos.

În timp ce mintea îi era frământată de groaznica şi uluitoarea veste dată de căpitan, mai fu supusă şi unei alte încercări. În mulţimea adunată în piaţă se găsea şi un mare număr de oameni veniţi din împrejurimi, care auziseră adesea despre litera stacojie şi, în urma a zeci de zvonuri false sau exagerate, îşi făcuseră o idee înspăimântătoare despre ea, fără s-o fi văzut însă niciodată cu ochii lor. După ce isprăviseră cu toate celelalte distracţii ce li se ofereau, aceşti oameni se înghesuiau acum în jurul lui Hester cu o grosolană indiscreţie. Dar cu toată bădărănia şi lipsa lor de scrupule, nu îndrăzniră să depăşească un cerc de câţiva stânjeni în jurul ei. Se opriră la această distanţă, ţintuiţi parcă de puterea de repulsie ce emana din misteriosul simbol. La fel şi ceata marinarilor care, văzând îmbulzeala oamenilor şi aflând despre înţelesul literei stacojii, se apropiară şi îşi vârâră feţele lor tăbăcite de corsari în cercul privitorilor. Chiar şi indienii, atinşi parcă. De reflexul rece al curiozităţii omului alb, se strecurară prin mulţime şi îşi aţintiră ochii negri ca de şarpe pe pieptul lui Hester, închipuindu-şi poate că purtătoarea acestei, embleme, cu broderia ei strălucitoare, trebuia să fie o personalitate de rang înalt în mijlocul poporului ei. În sfârşit, locuitorii oraşului (al căror interes pentru litera atât de cunoscută se trezi încet din nou, molipsindu-se de curiozitatea celorlalţi) se îndreptară alene spre acelaşi loc torturând-o pe Hester Prynne poate mai mult decât tot restul gloatei cu privirile lor reci, de mult deprinse cu semnul ruşinii. Hester văzu şi recunoscu aceleaşi feţe ale grupului de matroane care, cu şapte ani în urmă, aşteptaseră ieşirea ei pe poarta închisorii; nu lipsea decât una, cea mai tânără şi singura care-i arătase compătimire, şi a cărei rochie de înmormântare o cususe Hester în răstimp. În acest ceas din urmă, când se afla atât de aproape de momentul în care avea să se lepede de semnul arzător, acesta devenise în chip straniu centrul

unei noi atenţii şi fierberi care-l făcea să-i roadă pieptul în chip mai dureros decât oricând începând din ziua când şi-l pusese pentru prima oară.

În timp ce Hester stătea în acest cerc magic de infamie, în care cruzimea vicleană a osândei ei părea s-o fi închis pentru totdeauna, admirabilul predicator privea de pe amvon un auditoriu subjugat până în adâncul sufletului de puterea cuvântului său. Cucernicul preot în biserică! Femeia cu litera stacojie în piaţă! Ce închipuire ar fi fost atât de lipsită de respect, încât să presupună că amândoi purtau acelaşi mistuitor stigmat!

XXIII
Revelarea literei stacojii

Glasul elocvent, pe undele căruia sufletele evlavioşilor fuseseră înălţate ca pe valurile umflate ale mării, amuţi în sfârşit. Urmă un moment de adâncă tăcere, ca după rostirea unui oracol. Apoi se auzi un murmur şi o mişcare reţinută, de parcă ascultătorii, eliberaţi de un farmec care-i transportase în regiunile înalte ale unui alt cuget, se întorceau la ei înşişi, încă plini de uimire şi de sfântă spaimă. În clipa următoare mulţimea începu să se reverse prin uşile bisericii. Acum că totul se sfârşise, simţeau nevoia să respire un alt aer, mai potrivit pentru a întreţine aspra viaţă terestră la care reveneau, decât acea atmosferă ce fusese prefăcută de predicator în cuvinte de foc, încărcate cu aroma îmbătătoare a gândirii lui.

În aerul liber, dădură cu toţii glas încântării lor. Uliţa şi piaţa răsunau de la un capăt la altul de laude despre pastor. Cei ce-l ascultaseră nu se puteau linişti până ce nu-şi spuneau unul altuia ceea ce fiecare ştia mai bine decât era în stare să exprime sau să audă. După mărturia lor unanimă, nicicând vreun om nu vorbise într-un spirit atât de înţelept, atât de înalt şi atât de sfânt ca acela ce le grăise în acea zi; nicicând inspiraţia divină nu se manifestase mai vădit în cuvintele unui muritor decât în ale acestuia. Aproape că putuse fi văzută această inspiraţie coborând asupra lui, punând stăpânire pe el, înălţându-l neîncetat deasupra cuvântării scrise pe care o avea înaintea lui şi insuflându-i idei ce trebuie să-i fi părut la fel de minunate ca şi auditoriului său. Subiectul predicii părea să fi fost raportul dintre dumnezeire şi comunităţile omeneşti, cu referire specială la Noua Anglie pe oare o întemeiau aci, în sălbăticie. Iar când se apropiase de

sfârşit, un duh profetic parcă pătrunsese în el, supunându-l tot atât de poruncitor ca pe vechii proroci ai Israelului ţelurilor sale, cu singura deosebire că, în timp ce patriarhii iudei preziseseră judecarea şi nimicirea ţării tor, el prevestise poporului nou-adunat al Domnului un destin înălţător şi glorios. Dar în timpul acestei peroraţii, ba chiar al întregii predici, răsunase în surdină şi un ton profund mâhnit, patetic, care nu putea fi interpretat decât ca părerea de rău firească a unui om ce ştia că în curând avea să moară. Da, pastorul lor pe care-l iubeau atât de mult şi care, la rândul lui, îi iubea atât de mult pe toţi încât nu putea porni spre cer fără un suspin, avea presimţirea morţii sale timpurii, convingerea că în scurtă vreme avea să-i lase în urmă înlăcrimaţi! Simţământul acesta al şederii sale atât de trecătoare pe pământ împrumutase un suprem accent predicii, ce produsese un efect atât de puternic. Era ca şi cum un înger, înălţându-se spre cer, şi-ar fi scuturat o clipă aripile sclipitoare peste mulţime – umbră şi totodată strălucire – revărsând asupra ei o ploaie de adevăruri de aur.

Astfel sosise pentru reverendul Dimmesdale – aşa cum se întâmplă celor mai mulţi dintre oameni în diferitele lor domenii de activitate, cu toate că de obicei nu-şi dau seama decât mult mai târziu – acel ceas al vieţii, mai strălucit şi mai triumfal decât toate pe care le trăise înainte sau pe care putea să le mai aibă de trăit. Se afla pe culmea cea mai semeaţă, până la care darurile minţii, bogăţia ştiinţei, puterea elocinţei şi o reputaţie de nepătată pietate îl puteau ridica pe un pastor din această epocă timpurie a Noii Anglii, când tagma preoţească reprezenta ea singură un piedestal înalt. Aceasta era poziţia pe care o ocupa pastorul când, la sfârşitul predicii sale festive, îşi aplecă fruntea pe pernele amvonului. În acest timp, Hester Prynne stătea lângă estrada stâlpului infamiei, şi litera stacojie tot îi mai ardea pe piept!

Acum se auzi din nou duduitul muzicii şi pasul

cadenţat al gărzii militare ieşind pe uşa mare a bisericii. Cortegiul urma să se îndrepte spre primăria oraşului, unde un banchet avea să încheie ceremoniile zilei.

Din nou deci şirul de venerabili şi falnici părinţi ai oraşului fu văzut punându-se în mişcare pe drumul larg pe care mulţimea îl deschidea retrăgându-se respectuos de o parte şi de alta, în timp ce guvernatorul şi dregătorii, bătrânii sfetnici, cucernica preoţime şi toţi bărbaţii de rang şi renume înaintau prin mijlocul ei. Când ajunseră în piaţă, prezenţa lor fu salutată printr-o aclamaţie furtunoasă. Aceasta – deşi forţa şi volumul ei puteau negreşit să se datoreze în parte încrederii naive pe care oamenii din acea vreme o aveau în cârmuitorii lor – era înţeleasă ca o irezistibilă izbucnire a entuziasmului stârnit la ascultători de şuvoiul de înaltă elocvenţă care le răsuna încă în urechi. Fiecare simţea impulsul în forul lui interior şi-l primea totodată de la vecinul lui. În biserică, acest impuls mai putuse fi stăpânit; sub cerul liber, însă, oamenii îi dădeau frâu liber, astfel că aclamaţiile răsunau până hăt-departe. Se aflau întrunite acolo destule fiinţe omeneşti şi destulă simţire exaltată şi unanimă pentru a produce acest vuiet uriaş, mai impresionant decât sunetele de orgă ale furtunii, sau tunetul, ori mugetul mării; această rumoare imensă, formată din nenumărate voci şi izvorâtă din acel impuls obştesc, se contopea într-o singură voce amplă, aşa cum toate inimile nu făceau decât una. Nicicând un asemenea strigăt de bucurie nu se mai înălţase de pe pământul Noii Anglii! Nicicând pe pământul Noii Anglii vreun om nu fusese cinstit de semenii lui mai mult decât predicatorul!

Dar ce se întâmplă în acest timp cu el? Nu strălucea în jurul capului său un fel de aureolă? Transfigurat cum era de un foc lăuntric şi divinizat de admiratorii săi extaziaţi, oare paşii cu care înainta în cortegiu călcau într-adevăr praful terestru?

Pe când şirurile de demnitari militari şi civili treceau,

înainte, toţi ochii erau îndreptaţi spre locul unde păşea pastorul. Pe măsură ce o parte după alta a mulţimii izbutea să-l vadă în chip fugar, vuietul aclamaţiei slăbea până ce devenea un murmur. Ce slab şi palid arăta în mijlocul triumfului său! Energia – sau mai degrabă inspiraţia divină ce-l susţinuse în timp ce proclama mesajul sacru care-şi trăgea forţa din cer – îl părăsise acum când îşi îndeplinise cu atâta credinţă rolul. Văpaia, care cu puţin înainte îi aprindea obrazul, se stinsese ca o flacără ce se prăbuşeşte fără nădejde în spuza aproape moartă. Abia dacă mai părea faţa unui om viu, atât îi era de cadaverică nuanţa; abia dacă mai era viaţă în acest om care se târa vlăguit, clătinându-se, dar totuşi nu cădea!

Unul din confraţii lui – venerabilul John Wilson – observând în ce stare era reverendul Dimmesdale după ce valul de gândire şi simţire de care fusese purtat se retrăsese, înaintă grăbit pentru a-i oferi sprijinul său. Cu un gest tremurător, dar hotărât, pastorul respinse braţul bătrânului. Îşi urmă mersul, dacă poate fi numită astfel o mişcare ce semăna mai degrabă cu efortul nesigur al unui. Copil mic spre care maică-sa îşi întinde braţele ca să-l îmbie. Acum, oricât de încet s-ar fi mişcat picioarele sale, ajunsese în faţa binecunoscutei platforme, înnegrită de intemperii, unde odinioară, într-un trecut de care-l despărţeau toţi aceşti ani lugubri, Hester Prynne înfruntase privirile infamante ale lumii. Şi iat-o şi pe Hester acolo, ţinând-o de mână pe mica Pearl! Iar pe pieptul ei ardea litera stacojie! Pastorul se opri în loc, cu toate că fanfara continua să cânte marşul maiestuos şi triumfal oare ritma paşii cortegiului. Sunetele muzicii îl îndemnau să înainteze – să înainteze spre ospăţ! – dar el stătea pe loc.

Guvernatorul Bellingham nu încetase în cursul ultimelor momente să-l urmărească cu o privire îngrijorată. Îşi părăsi chiar locul în cortegiu şi se apropie de reverendul Dimmesdale ca să-l ajute, de teamă ca

acesta să nu se prăbuşească. Dar în expresi-a pastorului era ceva care-l făcu pe înaltul dregător să se tragă înapoi, cu toate că nu era omul care să asculte uşor de vagile semnale pe care o minte le adresează alteia. Mulţimea privea spre reverendul Dimmesdale cu evlavie şi uimire. Această slăbiciune pământească nu-i apărea decât ca un alt aspect al puterii cereşti cu care era înzestrat pastorul; şi n-ar fi socotit că divinitatea săvârşeşte o minune prea mare pentru un om atât de sfânt, dacă acesta s-ar fi înălţat în faţa ochilor, devenind din ce în ce mai nedesluşit şi mai strălucitor, topindu-se în cele din urmă în lumina cerului!

Pastorul se îndreptă spre stâlpul infamiei şi îşi întinse braţele.

— Hester, spuse el, apropie-te. Vino, mica mea Pearl!

Privirea ce-o îndreptă spre ele era înspăimântătoare; dar avea totodată în ea ceva duios şi un straniu aer triumfător. Cu mişcările-i de pasăre, care erau una din caracteristicile ei, copila zbură spre el şi-şi petrecu braţele în jurul genunchilor lui. Încet, ca împinsă de o soartă de care nu putea scăpa în ciuda împotrivirii ei, Hester Prynne făcu şi ea câţiva paşi, dar se opri înainte de a ajunge lângă el. În clipa aceea Roger Chillingworth îşi croi drum cu înfrigurare prin mulţime, sau poate răsări din ţinutul subpământean – căci atât de negru, de tulburat şi de rău arăta – pentru a-şi trage victima înapoi de la ceea ce avea de gând să facă! Oricum ar fi, bătrânul vraci se repezi înainte şi-l apuca de braţ pe pastor.

— Opreşte-te, smintitule! Ce vrei să faci? şopti el. Fă-i semn femeii aceleia să se dea înapoi! Goneşte copila! Totul se va îndrepta! Nu-ţi întina faima şi nu pieri în necinste! Te pot scăpa! Vrei să acoperi de ruşine sfânta tagmă de care ţii?

— Ha, ispititorule! Vii prea târziu! răspunse pastorul înfruntându-i privirea cu spaimă dar şi cu hotărâre. Puterea nu mai îţi e ce a fost! Cu ajutorul lui Dumnezeu, am să-ţi scap în sfârşit din gheare!

Şi întinse iarăşi mâna spre femeia cu litera stacojie.

— Hester Prynne, strigă el pe un ton grav şi pătrunzător, în numele Celui atât de înfricoşător şi de. Milostiv care-mi dă în această clipă din urmă harul să săvârşesc ceea ce – spre greul meu păcat şi nespusa mea suferinţă – m-am oprit să fac acum şapte ani, vino acum la mine şi sprijină-mă cu vlaga ta! Da, cu vlaga ta, Hester, dar călăuzită de vrerea pe care Dumnezeu mi-a dăruit-o! Acest bătrân nenorocit şi înşelat se împotriveşte cu toată puterea lui – cu puterea lui şi a diavolului! Vino, Hester, vino! Ajută-mă să urc pe platforma asta!

Lumea era în fierbere. Bărbaţii de rang şi cin înalt care stăteau mai aproape de pastor se simţiră atât de cuprinşi de-uimire şi atât de nedumeriţi de ceea ce vedeau, atât de incapabili de a lua drept bună explicaţia ce se oferea minţii lor în chip firesc, sau de a găsi alta, încât rămaseră, spectatori muţi şi înmărmuriţi ai judecăţii pe care providenţa era pe cale s-o pornească. Îl văzură pe pastor rezemat de umărul lui Hester, care-şi petrecuse braţul în jurul mijlocului lui pentru a-l sprijini, apropiindu-se de platformă şi urcând treptele, în timp ce strângea între degete mâna micuţă a copilei născute din păcat. Bătrânul Roger Chillingworth păşea în urma lor, ca unul ce era strâns legat de drama de vinovăţie şi suferinţă în care toţi jucaseră un rol, şi era deci îndreptăţit să fie de faţă la scena finală,

— Să fi căutat pe toată întinderea pământului, şuşoti el privindu-l întunecat pe pastor, şi tot n-ai fi putut găsi un loc destul de ascuns – fie el oricât de înalt sau oricât de jos – ca să-mi scapi din mână, în afară de această platformă.

— Lăudat fie Acela ce m-a adus până aici! răspunse pastorul.

Tremura însă şi se întoarse spre Hester cu o expresie de îndoială şi de teamă în privire, pe care zâmbetul palid de pe buze nu izbutea s-o ascundă.

— Nu e mai bine aşa, murmură el, decât cum am visat împreună în pădure?

— Nu ştiu! Nu ştiu! răspunse ea repede. Mai bine?

Da, dacă am putea muri amândoi, şi mica Pearl o dată cu noi!

— Tu şi cu Pearl rămâneţi în seama lui Dumnezeu, răspunse pastorul, şi Dumnezeu e milostiv! Lasă-mă acum să-i împlinesc voia, aşa cum m-a făcut s-o văd limpede în faţa ochilor. Căci eu, Hester, mă sting. Lasă-mă aşadar să-mi iau cât mai repede asupră-mi ruşinea!

Sprijinit în parte de Hester Prynne şi ţinând-o de mâna pe mica Pearl, reverendul Dimmesdale se întoarse spre vrednicii şi venerabilii cârmuitori; spre cuvioşii preoţi, fraţii lui; spre poporul a cărui mare inimă era înfricoşată dar gata să se reverse de înlăcrimată compătimire, de parcă ar fi simţit că adânca taină a unei vieţi – taină în care păcatul se împletea cu chinul şi căinţa – avea să-i fie, în sfârşit, dezvăluită. Soarele, abia trecut de zenit, îşi arunca razele asupra pastorului, dând siluetei sale un relief puternic, acum când se desprindea de tot ce e ţărână pentru a-şi mărturisi vina în faţa Judecăţii Veşnice.

— Popor al Noii Anglii, strigă pastorul cu o voce ce se înălţa deasupra oamenilor – sonoră, solemnă şi maiestuoasă, dar străbătută neîncetat de un tremur şi întretăiată uneori ca de un ţipăt, izbucnit din străfundurile unui abis de jale şi remuşcare – voi care m-aţi iubit, voi care m-aţi socotit sfânt, priviţi-mă, aveţi în faţa voastră pe cel mai mare păcătos din lume! în sfârşit! în sfârşit! Iată-mă pe locul unde ar fi trebuit să stau încă acum şapte ani alături de această femeie al cărei braţ, mai mult decât bruma de putere cu care m-am târât până aici, mă împiedică în această clipă de spaimă să mă prăbuşesc cu faţa la pământ! Priviţi slova stacojie pe care o poartă Hester! V-aţi cutremurat cu toţii în faţa ei! Oriîncotro şi-ar fi îndreptat paşii, oriunde, copleşită de această nefericită povară, ar fi putut nădăjdui să găsească odihnă, semnul de

pe piept arunca în jurul ei un licăr alburiu care isca groază şi silă. Dar în mijlocul vostru se află un om al cărui semn al păcatului şi ruşinii nu v-a înfiorat nicicând!

Aici păru că pastorul avea să lase nedestăinuit restul secretului său. El îşi învinse însă slăbiciunea trupească şi, încă şi mai mult, sfârşeala inimii care încerca să-l copleşească. Se scutură de orice sprijin şi cu o privire pătimaşă înaintă cu un pas faţă de femeie şi copilă, şi urmă cu un fel de înverşunare, până într-atât era de hotărât să spună totul:

— Acest semn, omul acela îl purta pe el! Ochiul lui Dumnezeu îl vedea! îngerii îl arătau mereu cu degetul! Diavolul îl cunoştea bine şi-l rodea fără istov cu gheara lui aprinsă! El însă îl ascundea cu viclenie şi umbla printre voi cu faţa mâhnită a unui om cu cugetul curat, silit să trăiască într-o lume plină de păcat în care ducea lipsa neamurilor lui cereşti! Acum, în ceasul morţii, iată-l în faţa voastră! Vă cere să priviţi iarăşi slova stacojie a lui Hester! Şi vă spune că, în pofida tainicei ei grozavii, ea nu e decât umbra a ceea ce poartă el pe piept şi că însuşi acest semn roşu nu e decât o închipuire a chinurilor ce i-au mistuit adâncul inimii. E vreunul printre voi care să pună la îndoială judecata Domnului asupra unui păcătos? Priviţi! Priviţi groaznica ei mărturie!

Şi cu un gest convulsiv, îşi desfăcu la piept veşmântul sacerdotal. Atunci, revelaţia se săvârşi! Dar respectul ne interzice s-o descriem. O clipă, privirile mulţimii cuprinse de groază se concentrară asupra înspăimântătorului miracol, în timp ce pastorul, cu o roşeaţă triumfală în obraz, stătea drept ca un om care, într-un acces de extremă durere, câştigase o victorie. Apoi se prăbuşi pe platforma! Hester îl ridică de mijloc şi-i sprijini capul pe pieptul ei. Bătrânul Chillingworth îngenunche lângă el, cu o privire stinsă, cu o faţă încremenită din care viaţa părea să fi pierit.

— Mi-ai scăpat din mână! repetă el de câteva ori. Mi-

ai scăpat din mână.

— Dumnezeu să te ierte! spuse pastorul. Ai păcătuit cumplit!

Şi îşi întoarse privirea muribundă de la bătrân, aţintind-o asupra femeii şi a copilei.

— Micuţa mea Pearl, spuse el cu voce slabă – şi pe faţă i se ivi un zâmbet blând şi dulce, ca al unui cuget ce se cufundă într-o odihnă adâncă; ba nu, acum că se uşurase de povara lui, părea aproape a dori să glumească cu copila – drăguţa mea Pearl, vrei să mă săruţi acum? Acolo, în pădure, n-ai vrut! Acum, însă, vrei?

Pearl îl sărută pe buze. Parcă se rupsese un farmec. Sfâşietoarea scenă, în care această copilă sălbatică jucase şi ea un rol, trezise întreaga ei simţire, şi lacrimile care îi căzură pe obrazul tatălui ei erau o chezăşie că avea să crească în mijlocul bucuriilor şi durerilor omeneşti nu pentru a se război fără preget cu lumea, ci pentru a trăi în ea ca femeie. Faţă de mama ei, de asemenea, misiunea lui Pearl de mesageră a suferinţei se sfârşise.

— Hester, spuse pastorul, adio!

— N-o să ne revedem? şopti ea plecându-şi capul şi lipindu-şi faţa de a lui. N-o să ne petrecem împreună viaţa noastră nemuritoare? Vezi bine, vezi bine, ne-am izbăvit unul pe altul prin suferinţele pe care le-am îndurat amândoi! Privirea ta ce se stinge strălucind trebuie să pătrundă adânc în veşnicie! Spune-mi ce vezi!

— Tăcere, Hester, tăcere! spuse el cu glas tremurător şi solemn. Legea pe care am călcat-o – păcatul dezvăluit aci în chip atât de înfiorător – să-ţi fie singurul gând! Mi-e teamă! Mi-e teamă! Poate că din clipa când l-am uitat pe Dumnezeul nostru, când am nesocotit evlavia pe care fiecare o datorăm sufletului celuilalt, era zadarnic să mai nădăjduim că ne vom putea întâlni într-o uniune veşnică şi curată. Dumnezeu ştie, şi e milostiv! Şi-a arătat îndurarea, mai presus de orice, în încercările mele, făcându-mă să sufăr pe piept acest chin arzător; trimiţându-mi-l pe acest

om întunecat şi groaznic, ca să aţâţe neîncetat, focul ce mă mistuia; aducându-mă aici ca să mor în faţa poporului de. Această moarte triumfală şi ruşinoasă! Dacă unul din aceste chinuri ar fi lipsit, aş fi fost pierdut pe vecie! Sfinţească-se numele Lui. Facă-se voia Lui! Adio!

Şi cu aceasta pastorul îşi dădu suflarea. În mijlocul mulţimii, rămasă mută până atunci, se produse o surdă rumoare de spaimă, smerenie şi uimire – singurul glas, ca un murmur, care însoţea, înăbuşit şi greoi, sufletul plecat.

XXIV
Încheiere

Mai târziu, când oamenii avuseseră timp să-şi pună în ordine gândurile cu privire la scena descrisă, versiunile despre cele petrecute lângă stâlpul infamiei erau felurite.

Cei mai mulţi dintre spectatori susţineau că văzuseră pe pieptul nefericitului pastor *litera stacojie* – imaginea exactă a semnului purtat de Hester Prynne – săpată în carnea lui. Cit despre originea ei, explicaţiile erau diferite, toate neputând fi însă decât simple presupuneri. Unii afirmau că, chiar din ziua când Hester Prynne purtase pentru prima oară semnul infamant, reverendul Dimmesdale începuse o acţiune de penitenţă – pe oare o urmărise apoi în atâtea alte chipuri zadarnice – supunându-se singur unor flagelări şi torturi îngrozitoare. Alţii socoteau că stigmatul nu se ivise decât mult mai târziu, atunci când bătrânul Roger Chillingworth, magician iscusit, îl provocase cu ajutorul unor droguri fermecate şi otrăvite. Alţii, în sfârşit – cei mai în măsură să aprecieze marea sensibilitate a pastorului şi influenţa miraculoasă a spiritului său asupra trupului – îşi împărtăşeau în şoaptă convingerea că înfiorătorul semn fusese produs de dintele remuşcării, care-l rosese neîncetat pornind din străfundurile inimii, până ce judecata înfricoşătoare a cerului ajunsese să se manifeste în exterior prin apariţia vizibilă a literei. Cititorul este liber să aleagă între aceste explicaţii. În ce ne priveşte, am dat cu privire la această minune toate lămuririle pe care le-am putut culege; şi acum că ele şi-au îndeplinit rolul, am fi bucuroşi să ştergem urma adâncă pe care acest subiect a lăsat-o în mintea noastră, unde îndelungate meditaţii l-au întipărit cu o supărătoare claritate.

Este totuşi ciudat că anumiţi oameni, care fuseseră martorii întregii scene şi susţineau că nu-şi desprinseră nicio clipă ochii de la reverendul Dimmesdale, afirmau sus şi tare că pe pieptul său – la fel ca pe acela al unui nou-născut – nu se văzuse nici cel mai mic semn. Pretindeau de asemenea că ultimele cuvinte ale pastorului n-ar fi recunoscut câtuşi de puţin, fie chiar prin cea mai îndepărtată aluzie, că el ar fi avut vreo legătură cu vina pentru care Hester Prynne purta de atâta vreme litera stacojie. După spusele acestor martori respectabili, pastorul, simţindu-se pe moarte şi dându-şi seama totodată că veneraţia mulţimii îl aşeza în rândurile sfinţilor şi ale îngerilor, dorise să-şi dea suflarea din urmă în braţele acelei femei căzute, pentru a arăta lumii cât de puţină valoare are în faţa Domnului chiar şi cel mai drept dintre drepţi. După ce-şi cheltuise viaţa în străduinţe pentru binele sufletesc al omenirii, făcuse din moartea lui o parabolă pentru a întipări în mintea admiratorilor săi marea şi trista învăţătură că în ochii nemărginitei purităţi, suntem cu toţii deopotrivă de păcătoşi. Voise să le arate că până şi cel mai evlavios dintre noi nu se ridică deasupra semenilor săi decât atât cât să recunoască mai limpede mila divină care-şi coboară privirea spre noi şi să respingă cu mai multă hotărâre iluzia meritului omenesc, care năzuieşte temerar spre înălţimi. Fără a căuta să contestăm un adevăr atât de măreţ, să ne fie îngăduit a nu vedea în această versiune despre viaţa şi sfârşitul pastorul Dimmesdale decât o pildă a acelei fidelităţi îndărătnice cu care prietenii unui om – şi mai ales aceia ai unui pastor – îi apără reputaţia, chiar dacă dovezi limpezi, ca lumina soarelui căzând pe litera stacojie, îl arată ca o biată creatură, făţarnică şi pătată de păcat, a ţărânei.

Izvorul după care ne-am călăuzit cu precădere – un manuscris vechi întocmit pe baza relatărilor unor persoane care o cunoscuseră pe Hester Prynne sau auziseră povestea de la martori oculari – confirmă pe deplin punctul

de vedere exprimat în paginile ce preced. Printre numeroasele învăţăminte care se desprind din nefericita experienţă a bietului pastor, o vom formula numai pe aceasta: „Fiţi sinceri! Fiţi sinceri! Fiţi sinceri! Arătaţi deschis lumii dacă nu ce e mai rău în voi, măcar vreo trăsătură din care să se poată deduce ce e mai rău!”

Nimic nu fu mai izbitor decât schimbarea ce se produse aproape îndată după moartea pastorului Dimmesdale în înfăţişarea şi comportarea bătrânului cunoscut sub numele de Roger Chillingworth. Toată vigoarea şi energia lui, toată forţa lui vitală şi intelectuală părură să-l părăsească dintr-o dată, în aşa măsură încât se veşteji în adevăratul înţeles al cuvântului, se chirci şi pieri, ca să zicem aşa vederii oamenilor, ca o buruiană smulsă din rădăcini care se usucă la soare. Acest nenorocit îşi redusese principiul însuşi al vieţii lui la urmărirea şi înfăptuirea sistematică a răzbunării; şi când, prin cel mai deplin triumf, ţelul lui fusese atins şi pornirea cea rea rămăsese fără obiect, pe scurt când nu mai avea în faţă nicio lucrare a diavolului de săvârşit pe pământ, nu-i mai rămase acestui muritor dezumanizat decât să plece acolo tinde stăpânul lui avea să găsească destule sarcini pentru el şi să-i plătească simbria cuvenită. Să ne arătăm însă îndurători faţă de aceste umbre, de care ne-am ocupat destulă vreme şi atât de amănunţit – fie că e vorba de Roger Chillingworth, fie de cei asemenea lui. Ar fi un subiect curios de cercetare şi studiere acela de a stabili dacă ura şi iubirea nu sunt în fond unul şi acelaşi lucru. Fiecare din ele, în cea mai dezvoltată formă a lor, presupune un grad ridicat de intimitate şi de cunoaştere a inimii; fiecare face pe un individ să depindă de alt individ în hrana lui sufletească sau spirituală. Atât cel ce iubeşte cu pasiune cât şi cel ce urăşte nu mai puţin pătimaş se simt deopotrivă de pierduţi şi părăsiţi când obiectul pasiunii lor dispare. Din punct de vedere filosofic deci, cele două pasiuni par esenţial identice, cu singura deosebire

că, din întâmplare, una ne apare scăldată într-o strălucire cerească, iar cealaltă într-o lumină sumbră şi sinistră. În lumea duhurilor, bătrânul medic şi pastorul – care fuseseră fiecare victima celuilalt – au văzut poate rezerva lor de ură şi antipatie prefăcându-se, fără ştirea lor, într-o comoară de dragoste.

Să lăsăm însă deoparte această discuţie, căci mai avem să-i comunicăm cititorului un fapt material. La moartea bătrânului Roger Chillingworth (care a intervenit în acelaşi an), o însemnată avere, aflată în Noua Anglie cât şi în cea veche, a revenit prin testamentul său, ai cărui executori au fost guvernatorul Bellingham şi reverendul Wilson, micii Pearl, fiica lui Hester Prynne.

Şi astfel Pearl, spiriduşul, odrasla demonului, aşa cum unii oameni au continuat s-o privească, deveni una dintre cele mai bogate moştenitoare de atunci în Lumea Nouă. S-ar putea ca această împrejurare să fi produs o simţitoare schimbare în opinia publică; şi dacă mama şi copila ar fi rămas acolo, de bună seamă că la vârsta măritişului, mica Pearl ar fi putut amesteca sângele ei sălbatic cu spiţa celui mai zelos dintre puritani. Dar la puţină vreme după moartea medicului, femeia cu litera stacojie dispăru şi, o dată cu ea, şi mica Pearl. Timp de mulţi ani, cu toate că la intervale rare câte un zvon nesigur îşi făcea drum peste ocean, ca un lemn aruncat pe ţărm de valuri şi nepurtând pe el decât iniţialele unui nume, nu sosi nicio ştire cu adevărat demnă de crezare. Istoria literei stacojii se transformă în legendă. Dar vrajă ei îşi păstră puterea, făcând ca atât platforma pe care murise bietul pastor, cât şi coliba de pe malul mării unde locuise Hester Prynne să inspire şi mai departe spaimă trecătorilor. În preajma acestui din urmă loc, câţiva copii care se jucau văzură într-o după-amiază o femeie înaltă, îmbrăcată într-o rochie cenuşie, apropiindu-se de uşa colibei. De-a lungul anilor ce trecuseră, această uşă nu mai fusese deschisă niciodată; dar fie că femeia o descuie, fie că lemnul putred şi fierul

cedară de la sine, fie că trecu prin ele ca o umbră – ea intră.

În prag femeia şovăi şi se întoarse pe jumătate, căci poate gândul de a pătrunde singură, acum când totul era atât de schimbat, în căminul în care avusese parte odinioară de o viaţă încărcată de atâta suferinţă, era mai trist şi mai chinuitor decât putea să îndure. Şi deşi şovăiala ei nu ţinu decât o clipă, totuşi fu îndeajuns pentru a lăsa să se vadă o literă stacojie pe pieptul ei.

Aşadar, Hester Prynne se înapoiase purtând din noii semnul ruşinii lepădat de mult! Dar unde era mica Pearl? Dacă mai era în viaţă, trebuia să fie în floarea tinereţii şi a frumuseţii. Nimeni nu ştia şi nu a aflat vreodată cu o siguranţă deplină dacă ciudata copilă cu aer de spiriduş coborâse prematur, fecioară încă, în mormânt, sau dacă firea ei dârză şi sălbatică devenise mai blândă şi mai docilă, făcând-o în stare să cunoască o dulce fericire de femeie. Dar tot timpul cât mai trăi Hester, anumite indicii arătau că sihastra cu litera stacojie era obiectul dragostei şi al interesului cuiva care locuia într-o ţară străină. Primea scrisori cu peceţi purtând un blazon necunoscut în heraldica engleză. Coliba conţinea obiecte de confort şi lux, pe care Hester nu se gândea niciodată să le folosească, dar pe care numai bogăţia putuse să le procure şi dragostea să le aleagă pentru ea. Erau şi unele nimicuri: mici podoabe, mărturii frumoase ale unei credincioase şi statornice amintiri, care fuseseră negreşit lucrate de degete gingaşe, sub impulsul unei inimi iubitoare. Iar o dată, Hester fu văzută brodind o rochiţă de copilaş cu o fantezie atât de bogată şi atâta strălucire de aur şi argint încât* dacă un prunc gătit în acest fel ar fi fost înfăţişat comunităţii noastre oare se îmbrăca în culori atât de stinse, el ar fi stârnit un adevărat scandal.

Într-un cuvânt, unii flecari credeau pe atunci, şi domnul inspector Pue care a făcut cercetări cu un secol mai târziu credea şi el – ba aceasta e convingerea fermă şi

a unuia dintre urmaşii săi mai noi – că Pearl nu numai că trăia, dar era măritată şi fericită, că se gândea mereu la mama ei şi că ar fi primit-o cu bucurie în casa ei pe această mamă amărâtă şi singuratică.

Dar aici, în Noua Anglie, viaţa avea mai mult rost pentru Hester Prynne decât în ţinutul necunoscut unde îşi găsise Pearl un cămin. Aici căzuse în păcat; aici îşi trăise suferinţa; aici trebuia să ispăşească mai departe. De aceea se întorsese şi-şi reluase – din propria-i voinţă, căci nici chiar cel mai aspru judecător din acea epocă de fier nu i-ar fi impus-o – simbolul a cărui sumbră istorie am povestit-o. Şi nu şi l-a mai scos niciodată de pe piept. Dar, în cursul anilor de trudă, meditaţie şi jertfire de sine din care era făcută viaţa lui Hester, litera stacojie încetă de a mai fi un stigmat care-i atrăgea dispreţul şi duşmănia lumii, şi deveni un simbol privit cu milă şi teamă, dar şi cu respect. Şi cum Hester Prynne nu urmărea scopuri egoiste şi nu căuta nicidecum folosul şi plăcerea ei, oamenii îi încredinţau toate necazurile şi grijile, cerându-i sfatul ca uneia care cunoscuse ea însăşi atâtea suferinţe şi atâta zbucium. Femeile îndeosebi – ele, care treceau neîncetat prin încercările vreunei pasiuni rănite, irosite, jignite, neîmpărtăşite ori rătăcite şi vinovate, sau care purtau povara dureroasă a unei inimi ce nu se putea oferi pentru că nimeni n-o preţuia şi n-o dorea – veneau la căsuţa ei ca s-o întrebe de ce erau atât de nenorocite şi care ar fi leacul! Hester le mângâia şi le sfătuia pe cât îi stătea în putinţă. Le asigura de asemenea că, după nestrămutata ei credinţă într-un viitor mai luminos când lumea avea să fie mai coaptă pentru aceasta, la vremea pe care cerul o va alege, un nou adevăr va fi revelat pentru a aşeza toate relaţiile dintre bărbat şi femeie pe un teren mai sigur de fericire reciprocă. Pe vremuri Hester se legănase cu iluzia deşartă că era poate chemată să fie un proroc, dar recunoscuse de mult că era cu neputinţă ca misiunea de a revela tainicele adevăruri sacre să fie încredinţată unei

femei întinate de păcat, copleşite de ruşine sau chiar împovărate de durerile unei vieţi întregi. Îngerul şi vestitorul revelaţiei ce avea să vină trebuia, desigur, să fie o femeie, dar una nobilă, pură şi frumoasă; înţeleaptă pe deasupra, dar nu datorită unei sumbre suferinţe, ci mulţumită unei bucurii cereşti; o femeie care să arate, prin mărturia autentică a unei vieţi închinate cu succes acestui ţel, cât de fericiţi ne poate face amorul sacru!

Aşa vorbea Hester Prynne, şi-şi arunca privirea în jos, spre litera stacojie. Şi după mulţi, mulţi ani, un nou mormânt fu săpat alături de cel vechi, în cimitirul lângă caro a fost ridicată mai târziu bisericuţa ce poartă numele de King’s Chapel. Deşi noul mormânt era vecin cu cel vechi şi surpat, un spaţiu le despărţea, ca şi cum cenuşa celor doi adormiţi n-ar fi avut voie să se amestece. Dar o singură piatră le servea amândurora. Dacă de jur împrejur se înălţau monumente împodobite cu blazoane, pe simpla lespede de şist – după cum un cercetător curios poate discerne şi azi, bătându-şi apoi capul în privinţa înţelesului – era săpată de asemenea forma unui blazon. Purta o inscripţie a cărei formulă heraldică ar putea servi drept moto şi drept rezumat legendei ce se încheie aci; atât e de sumbră, fiind luminată doar de un singur punct strălucitor, mai lugubru decât umbra:

„Pe câmp negru, litera A în roşu”